

“จรจัดสรร” วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมไทย สู่ออกแบบโครงการต้นแบบ
เพื่อสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร

โดย
นางสาวศพร จันทองเงิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะการออกแบบเชิงวัฒนธรรม แบบ 1.1 ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

“จรจัดสรร” วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมไทย สู่การออกแบบโครงการต้นแบบ
เพื่อสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะการออกแบบเชิงวัฒนธรรม แบบ 1.1 ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

“STAND FOR STRAYS” THE STUDY OF DOGS IN THAI CULTURE TO A MODEL
TO ELEVATE STRAY DOGS’ WELFARE IN THAILAND URBAN AREA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy CULTURE - BASED DESIGN ARTS
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2021
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ “จรรยาบรรณ” วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมไทย สู่ออกแบบ
โครงการต้นแบบ
เพื่อสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร
โดย นางสาวศพร จันทองเงิน
สาขาวิชา ศิลปะการออกแบบเชิงวัฒนธรรม แบบ 1.1 ปริญญาปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร. ศรารุณี ปิ่นทอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ สิ้นธุภาค)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร. ศรารุณี ปิ่นทอง)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ ร.ต.อ. ดร. อนุชา แผงเกษร)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภูวนาท รัตนรังสิกุล)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อติเทพ แจ้ดนาลาว)

620430026 : ศิลปะการออกแบบเชิงวัฒนธรรม แบบ 1.1 ปรินญาปรัชญาดุสิตบัณฑิต

คำสำคัญ : หมายเหตุ, วัฒนธรรมการเลี้ยงหมา, สวัสดิภาพ

นางสาว ยศพร จันทองจีน: “จรจัดสรร” วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมไทย สู่ออกแบบโครงการต้นแบบเพื่อสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อาจารย์ ดร. ศราวุฒิ ปิ่นทอง

“หมาจรจัด” เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนในเชิงโครงสร้างทางสังคมของไทยมาเป็นระยะเวลา นาน แม้ว่าจะมีความพยายามจากหลายภาคส่วนในการที่จะจัดการกับปัญหานี้ แต่ขาดการบูรณาการในการทำงานทำให้เกิดความซ้ำซ้อน และสิ้นเปลืองงบประมาณเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังขาดความตระหนักถึงปัญหาของคนในสังคม ทำให้ไม่สามารถจัดการกับปัญหาหมาจรจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงเกิดเป็นคำถามทางวิชาการในการที่จะศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการที่จะแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยการศึกษาเป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน ที่ผ่านกระบวนการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจ สัมภาษณ์ บันทึกข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ร่วมกับการบูรณาการศิลปะการออกแบบศาสตร์ต่างๆ ในรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้

ผลของการศึกษาพบว่า การแก้ปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทยสามารถทำได้ด้วยการประยุกต์ใช้ “จรจัดสรรโมเดล” ที่แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ 1 การสร้างพื้นที่ให้เกิดในการบูรณาการในการทำงานร่วมกันของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และการใช้ศิลปะการออกแบบเป็นแนวทางในการยกระดับสวัสดิภาพหมาจรจัดให้มีสุขภาวะที่ดีขึ้น อันเป็นแผนระยะสั้นที่สามารถดำเนินการได้โดยทันที และ 2 คือ การ ออกแบบ “การสื่อสาร” เพื่อกระตุ้นให้ผู้คนในสังคมเกิดความตระหนักถึงปัญหาหมาจรจัด ผ่านรูปแบบของการจัดกิจกรรมด้วยเครื่องมือที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการปลูกจิตสำนึก และการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อหมาจรจัด ในกลุ่มเด็ก และเยาวชน นำมาซึ่งการรับรู้ และความเข้าใจในปัญหาร่วมกัน ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาาร่วมกันของผู้คนในสังคม ที่อาจเป็นเพียงแนวทางเดียวในการที่จะแก้ปัญหาหมาจรจัดได้ในที่สุด สำหรับในส่วนของการบูรณาการและกรอบแนวคิดในการแก้ปัญหาของงานวิจัยนี้ อาจใช้เป็นแนวทางต้นแบบเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ที่มีโครงสร้างซับซ้อนได้อีกด้วย

620430026 : Major CULTURE - BASED DESIGN ARTS

Keyword : STRAY DOGS, DOG IN THAI CULTURE, DOG WELFARE

MISS YODSAPORN JUNTONGJEEN : “STAND FOR STRAYS” THE STUDY OF DOGS IN THAI CULTURE TO A MODEL TO ELEVATE STRAY DOGS’ WELFARE IN THAILAND URBAN AREA THESIS ADVISOR : LECTURER SARAWUTH PINTONG, Ph.D.

“Stray dogs” have been a structurally complicated problem in Thailand for a long time. Although efforts by many sectors have been made to deal with this problem, the lack of integration in the work has led to redundancies and excessive budgets expenditure. There is also a lack of awareness to the problems from people in the society. As a result, dealing with the issue of stray dogs has not effective resulted. Therefore, it is an academic question in conducting this research, to investigate through all related areas of this problem and to find solution to this problem systematically. This is a mixed methods of study that has been conducted through data collection process by surveying, interviewing, recording data from a sample of population to analyze, synthesize, together with integrating various design arts to meet the objectives of this research.

The results of the study revealed that solving the problem of stray dogs in Thai society can be achieved with the application of "Stand for Strays" model which divided into two approaches: first is to create a space to collaborate people involvement to this problems, and to use various forms of design art as a way to improve the welfare of stray dogs to better health. Second is the design of "communication" to encourage people in society to be aware of the problem of stray dogs through.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความอนุเคราะห์ ความช่วยเหลือและกำลังใจจากบุคคลดังต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.ศราวุฒิ ปิ่นทอง อาจารย์ที่ปรึกษาที่อดีต ดุ ทน พลักดันจนจบตามกำหนดเวลาที่วางไว้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ร.ต.อ. ดร.เอกอนุชา แพ่งเกษร ที่จุดประกายจนได้หัวข้อวิจัยนี้ และคอยให้คำแนะนำที่ดี ชี้แนะและให้กำลังใจตลอดมา

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวนาท รัตนรังสิกุล ที่ให้คำแนะนำดีๆ และมีประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณ คุณโรเจอร์ โรหะนันท์ เลขาธิการสมาคมพิทักษ์สัตว์ (ไทย), คุณชลลดา เมฆราตรี ประธานมูลนิธิเดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา), คุณหญิง คุณแต้ว คุณแย้ม และทีมงาน, คุณพีระบุญ เจริญวัย (คุณปุม) The hope สวัสดิภาพสัตว์, นายสัตวแพทย์ธีระวุฒิ สุวัธนะเชาว์ อดีตผู้อำนวยการกองสวัสดิภาพสัตว์ และสัตวแพทย์บริการ กรมปศุสัตว์, คุณภูยาธิน เพชรรัตน์ (คุณเจ๊ียบ) SOS Animal Thailand, คุณ Soot นักสงเคราะห์สัตว์ชาวสิงคโปร์ทำหมันสัตว์ในไทย, นายสัตวแพทย์ต้นติกร รุ่งพัฒนา ผู้อำนวยการ สวัสดิภาพสัตว์กรุงเทพฯ มูลนิธิเพื่อสุนัขในซอย (Soi Dog Foundation), สัตวแพทย์หญิงชนัดดา เครือประดับ (คุณหมอนิ่ง) ผอ.ฝ่ายสวัสดิภาพสัตว์ World animals protection, ดร.ชลระดา หนันตี ผู้ก่อตั้งเพจ Dogs and Cats Lover Chiangmai, ดร.วิไลวรรณ เพชรโสภณสกุล กลุ่มล้านนาดีอ็อกเวลแฟร์, อ.สพ.ญ.ดร.เมทิตา สีสดี รวมถึงศูนย์พักพิงหมาจรจัดทุกแห่งที่ให้ข้อมูลความรู้ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้การทำวิจัยนี้สามารถเป็นประโยชน์ต่อหมาจรจัดในสังคมได้จริง

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ คุณแม่กอบพร ศิริชัย และครอบครัว ที่ให้กำลังใจและเข้าใจ ให้ความช่วยเหลือในการศึกษาและการทำวิจัย จนจบกระบวนการงานวิจัยนี้จึงสำเร็จไปได้ด้วยดี

นางสาว ยศพร จันทองเงิน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 ข้อจำกัดของการวิจัย.....	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.8 กรอบแนวความคิด.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 การทบทวนวรรณกรรมประเด็นปัญหาหมาจรจัดและบริบทที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1.1 วิวัฒนาการรูปแบบวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมไทย.....	9
2.1.2 สาเหตุปัญหาหมาจรจัดกับสังคมไทย.....	17
2.1.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาหมาจรจัด.....	21
2.1.4 สถานการณ์การแก้ปัญหาหมาจรจัดในปัจจุบัน.....	26

2.2 การลงพื้นที่ และการสัมภาษณ์พูดคุยเพื่อเก็บข้อมูล	44
2.2.1 การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล.....	44
2.2.2 การสัมภาษณ์	59
2.2.3 การสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)	63
2.3 แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบที่ใช้ในการวิจัย	68
2.3.1 แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบเพื่อสวัสดิภาพหมาจรไม่อิสระ	68
2.3.2 แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบเพื่อสวัสดิภาพหมาจรอิสระ	88
สรุปการทบทวนวรรณกรรม.....	95
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	100
3.1 แนวทางระเบียบวิธีวิจัย.....	100
3.1.1 กระบวนการศึกษา.....	100
3.1.2 กลุ่มประชากรเป้าหมายและเครื่องมือในการวิจัย.....	101
3.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	102
3.2 กระบวนการวิจัย.....	103
3.2.1 การศึกษาวัฒนธรรมการเลี้ยงหมา สาเหตุและผลกระทบจากปัญหาหมาจรจัด	104
3.2.2 การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง.....	106
3.2.3 แนวทางในการออกแบบสู่ผลลัพธ์ในการวิจัย	107
บทที่ 4 ขั้นตอนการทดลองออกแบบ.....	120
4.1 จรจัดสรร + ศูนย์พักพิงฯ = จรจัดสรรโมเดล.....	121
4.2 จรจัดสรร + โครงการสุนัขชุมชน = พัก พิง.....	136
4.3 จรจัดสรร + คน (แผนระยะสั้น) = เว็บไซต์ และโซเชียลมีเดีย “จรจัดสรร”	152
4.4 จรจัดสรร + คน (แผนระยะยาว) = กิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึก	174
4.5 สรุปผลการทดลองการออกแบบ	183
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	185

5.1 สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	185
5.2 การอภิปรายผล.....	189
5.3 ข้อเสนอแนะ	192
รายการอ้างอิง	197
ภาคผนวก.....	205
ภาคผนวก ก เครื่องมือการวิจัย.....	206
ภาคผนวก ข ข้อมูลประกอบการทบทวนวรรณกรรม	220
ประวัติผู้เขียน.....	225

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกฎหมายและรูปแบบการจัดการแก้ปัญหาหมาจรจัดของไทยและต่างประเทศ	31
ตารางที่ 2 สรุปรายละเอียดการลงพื้นที่ เพื่อสำรวจสถานการณ์หมาจรจัดในชุมชนและศูนย์พักพิงฯ45	45
ตารางที่ 3 ตารางสรุป Flow และ Function ที่พบในศูนย์พักพิงต่าง ๆ	57
ตารางที่ 4 รายละเอียดการสัมภาษณ์	59
ตารางที่ 5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์และปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างตัวแปรต้น หมาจรจัด-คน-ชุมชน-หน่วยงาน	105
ตารางที่ 6 สรุปผลตอบรับจากสื่อ ในการเผยแพร่ “พัก พิง”	164
ตารางที่ 7 พฤติกรรมการแสดงออกของหมา สำหรับการนำมาจัดทำสื่อปฏิสัมพันธ์รูปแบบ	176

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ภาพแสดงกรอบแนวความคิด	6
ภาพที่ 2 หมา+ความเชื่อ ในบริบทสังคมไทย.....	8
ภาพที่ 3 ภาพแสดงหลักฐานทางโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระว่างคนและหมาในอดีตกาล ..	9
ภาพที่ 4 สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ที่เกี่ยวข้องกับหมา	11
ภาพที่ 5 ซ้าย พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอรประพันธ์รำไพ (พระราชธิดาในรัชกาลที่ 5).....	13
ภาพที่ 6 วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติในปัจจุบัน.....	15
ภาพที่ 7 สังคมการเลี้ยงหมาสายพันธุ์ต่าง ๆ ของผู้มีชื่อเสียงในสังคมไทย.....	16
ภาพที่ 8 คนกับหมาในสถานะของการเป็นเพื่อนคลายเหงา	17
ภาพที่ 9 วงจรการเกิดหมาจรจัด	18
ภาพที่ 10 ภาพซ้าย ภาพข่าวหมาถูกเจ้าของทิ้งใต้ทางด่วน เหตุเพราะแฟนใหม่ไม่ชอบ	19
ภาพที่ 11 ข่าวและโพสต์ตามหาหมาหายจากเหตุจุดพลุหรือประทัดช่วงเทศกาล	20
ภาพที่ 12 ปัญหาหมาจรจัดที่เกิดขึ้นระหว่างบนความสัมพันธ์ระหว่างหมา-คน.....	21
ภาพที่ 13 ซ้าย ข่าวพ่อเฒ่าวัย 75 ปี ขับรถจักรยานยนต์หนีหมาไล่กัด เสียหลักชนรถพุ่งเสียชีวิต .	22
ภาพที่ 14 ภาพซ้าย ข่าวเด็ก 9 ขวบหวาดผวาฝังใจจากการถูกหมาจรจัดรุมขย้ำ.....	23
ภาพที่ 15 ภาพซ้าย ข่าวคนร้องเรียนเพจแหม่มโพธิ์ดำ เรื่องคนใจบุญที่ให้อาหารหมาจรจัด จน ชาวบ้านเดือดร้อนเป็นปีจากเสียงเห่าหอน.....	25
ภาพที่ 16 ศูนย์พักพิงสุนัขจรจัด กรุงเทพมหานคร ประเวศ (ภาพแถวบน) และอุทัยธานี (ภาพแถวล่าง)	27
ภาพที่ 17 ภาพซ้าย ข่าวสาวพญาใจบุญ เลี้ยงอาหารหมาจรจัดกว่า 80 ตัว	36
ภาพที่ 18 ภาพซ้าย กิจกรรมเพื่อสังคมของ บริษัท ร่มโพธิ์ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด ช่วยเหลือบ้านพักสี่ขา เพื่อหมาจร (ที่มา บริษัท ร่มโพธิ์ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด, 2561).....	37
ภาพที่ 19 การดำเนินงานตามหลักการสุนัขชุมชน กับ “โครงการ (ห)มา ซีเอ็มยู”	39

ภาพที่ 20 การดำเนินงานโครงการสุนัขชุมชน ตลาดแม่กลอง	40
ภาพที่ 21 การดำเนินงานตามหลักการสุนัขชุมชน เมืองทองธานี (ถ่ายทำสื่ूपรายการวันใหม่ว่าไรตี้)	41
ภาพที่ 22 ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่อยู่ในปัญหาหมาจรจัด	42
ภาพที่ 23 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช กับคุณทองแดง	42
ภาพที่ 24 ศูนย์รักษ์สุนัข หัวหิน	43
ภาพที่ 25 ความเป็นอยู่ของหมาจรจัดในชุมชนวัดค้ำคาว.....	49
ภาพที่ 26 การสัมภาษณ์พูดคุยกับคุณวีไลวรรณ เพชรโสภณสกุล	49
ภาพที่ 27 ภาพการลงพื้นที่ร่วมกับมูลนิธิเดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา) ที่บ้านป่าหน้อย จังหวัดกาญจนบุรี	49
ภาพที่ 28 สวนสัตว์เลี้ยง จังหวัดกาญจนบุรี.....	50
ภาพที่ 29 ภาพการลงพื้นที่ร่วมกับมูลนิธิเดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา) บ้านป่าเล็ก ศรีราชา	50
ภาพที่ 30 ศูนย์พักพิงฯ บ้านหมาน้อยแฮปปี้.....	51
ภาพที่ 31 ที่พักพิง วัดสวนแก้ว	51
ภาพที่ 32 บ้านพักพิงสุนัขจรจัด จ.ภูเก็ต	52
ภาพที่ 33 ศูนย์พักพิงและสวัสดิภาพสัตว์ จิล ดัลลี Soi Dog จ.ภูเก็ต	52
ภาพที่ 34 วัดแม่หยวก จ.เชียงใหม่.....	53
ภาพที่ 35 ศูนย์พักพิงฯ บ้านรักหมา มหิดล ศาลายา	53
ภาพที่ 36 เกาะสุนัข พุทธมณฑล.....	53
ภาพที่ 37 มูลนิธิเดอะแมนแดทเรสคิวส์ด็อกส์	54
ภาพที่ 38 ศูนย์พักพิงและฟื้นฟูสุนัขไม่มีเจ้าของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	55
ภาพที่ 39 การสัมภาษณ์พูดคุยกับคุณเก๋ ชลลดา ประธานมูลนิธิ เดอะวอยซ์.....	62
ภาพที่ 40 การสัมภาษณ์พูดคุยและลงพื้นที่กับคุณโรเจอร์ โลหะนันท์.....	63
ภาพที่ 41 การจัดการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders).....	65

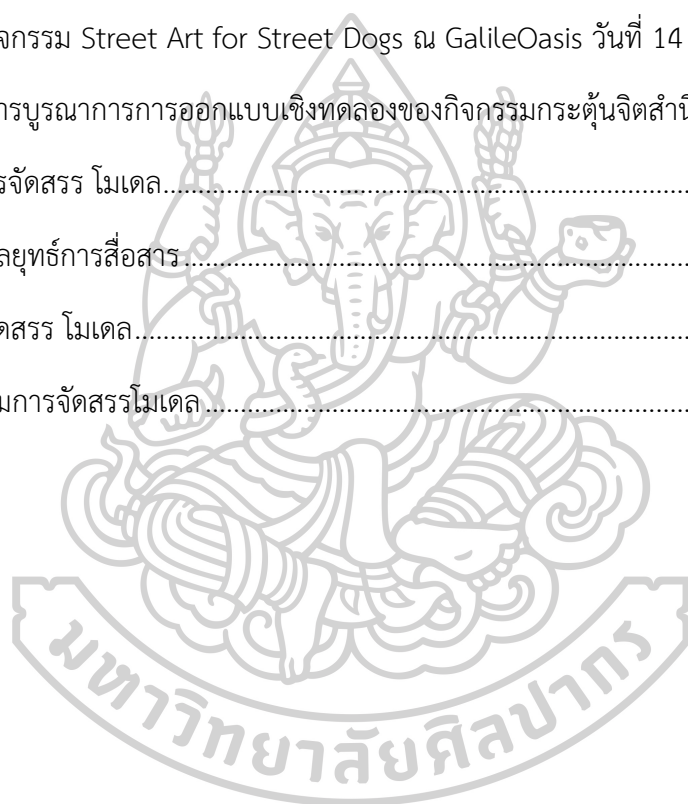
ภาพที่ 42	โครงการสุนัขชุมชนในพื้นที่ชุมชนเมืองทองธานี.....	66
ภาพที่ 43	ภาพแสดงหลักการสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่	69
ภาพที่ 44	แนวคิดการใช้ประโยชน์จากการปลูกพืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ	70
ภาพที่ 45	แนวคิดการกรองน้ำฝนเพื่อใช้ในการอุปโภค.....	71
ภาพที่ 46	แนวทางในการบำบัดน้ำเสีย เพื่อใช้ในการอุปโภคและการเกษตร	72
ภาพที่ 47	เปรียบเทียบรูปแบบการระบายอากาศที่ไม่ดีและดี	73
ภาพที่ 48	ตัวอย่างแนวทางการออกแบบ Passive Solar Design ที่เกิดขึ้นในสมัยวิกฤตการณ์ พลังงานที่อาศัยหลักการเคลื่อนไหวของอากาศตามธรรมชาติเมื่อมีความร้อนจากดวงอาทิตย์.....	74
ภาพที่ 49	Minimum Space Requirement for Dogs	75
ภาพที่ 50	Human Dimension: Workstation Standing.....	79
ภาพที่ 51	Shelter space usage diagram (Shelter for cats and dogs)	80
ภาพที่ 52	Type of Dog Housing.....	81
ภาพที่ 53	Type of Dog Housing.....	81
ภาพที่ 54	Visibility to and appeal of destination as it relates to willingness to move to another location (Nagel, S., 2018: 5).....	82
ภาพที่ 55	Window opening accommodation for both humans and animals.....	83
ภาพที่ 56	A Final Proving Ground for Guide Dogs to the Blind: Midtown Manhattan ...	85
ภาพที่ 57	(Left) Investigating the Benefits of Animal Assisted Therapy (By Ryker, I., 2021) (Center) Which Type of Animal Assisted Therapy Is Right for You? (By Williams, C., 2019) (Right) Paw Pals® Volunteers (By Vitas Healthcare, n.d.).....	86
ภาพที่ 58	ลักษณะพฤติกรรมและผลลัพธ์การทำงานจากการวิจัยของเรื่อง.....	87
ภาพที่ 59	3Rs Model.....	89
ภาพที่ 60	การแสดงออกทางสังคมของหมา	90
ภาพที่ 61	Communication Model.....	91
ภาพที่ 62	User Experience Model.....	94

ภาพที่ 63 แบบแผนโครงสร้างการแก้ปัญหาหมาจรจัดด้วยการบูรณาการศาสตร์ศิลปะออกแบบ	98
ภาพที่ 64 กระบวนการศึกษา.....	100
ภาพที่ 65 กระบวนการวิจัย	103
ภาพที่ 66 วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมไทยและปัญหาหมาจรจัดในปัจจุบัน.....	104
ภาพที่ 67 ข้อค้นพบจากการวิจัย.....	106
ภาพที่ 68 แนวทางการออกแบบ	107
ภาพที่ 69 ผังแนวคิดในการออกแบบพื้นที่สำหรับหมาจรไม่อิสระ (ศูนย์พักพิงฯ).....	109
ภาพที่ 70 การจัดสรร Zoning and Functional Relationship Diagram ของจรจัดสรรโมเดล ที่สามารถเลือกใช้งาน Function เพื่อให้เข้ากับขนาดของพื้นที่หรือความต้องการการใช้งาน	109
ภาพที่ 71 แนวทางการทำ Moat.....	110
ภาพที่ 72 แนวทางการปลูกพืชเพื่อแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมในพื้นที่.....	111
ภาพที่ 73 แนวคิดระบบกักเก็บน้ำ และบำบัดน้ำเสีย/มูลสัตว์ เพื่อใช้ในการอุปโภคและการเกษตร.....	112
ภาพที่ 74 แนวทางการกรองน้ำระดับครัวเรือน	113
ภาพที่ 75 แนวทางการใช้ลมเพื่อให้เกิดสภาวะน่าสบาย	114
ภาพที่ 76 แนวทางการปรับใช้ประโยชน์และแก้ปัญหาความร้อนจากแสงอาทิตย์.....	115
ภาพที่ 77 กรอบแนวความคิดในการออกแบบ “พัก พิง” โดย จรจัดสรร	116
ภาพที่ 78 ผังแนวคิดในการออกแบบพื้นที่สำหรับหมาจรอิสระ	117
ภาพที่ 79 ผังแนวคิดในการออกแบบเว็บไซต์	118
ภาพที่ 80 ผังแนวคิดในการออกแบบกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึกและการตระหนักรู้ถึงปัญหาาร่วมกัน.....	119
ภาพที่ 81แผนการดำเนินงานโครงการ “จรจัดสรร”	121
ภาพที่ 82.....	121
ภาพที่ 83 จรจัดสรรโมเดล : Flow and Function	122
ภาพที่ 84 จรจัดสรรโมเดล : Design.....	124
ภาพที่ 85 แสดงลักษณะบริบทโดยรอบที่ตั้งโครงการ.....	125

ภาพที่ 86 การปรับใช้จรรยาบรรณโมเดล : Flow and Function ให้เหมาะสมกับโครงการศูนย์พักพิง	126
.....	
ภาพที่ 87 แสดงลักษณะพื้นที่ใช้สอยและทิศทางแดดลม	127
ภาพที่ 88 ผังการออกแบบศูนย์พักพิงฯ เอกชนตามหลักการจรรยาบรรณโมเดล	128
ภาพที่ 89 การออกแบบอาคารที่พักอาศัยของหมาจรภายในศูนย์พักพิงฯ	129
ภาพที่ 90 การดำเนินงานปลูกสร้างศูนย์พักพิงเอกชน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	130
ภาพที่ 91 ลักษณะทางกายภาพของอาคารและปัญหาที่พบก่อนการจัดสรร	131
ภาพที่ 92 รูปแบบ Flow and Function ของศูนย์พักพิงและพื้นที่สุนัขไม่มีเจ้าของฯ ที่สอดคล้องกับจรรยาบรรณโมเดล	132
ภาพที่ 93 แนวทางการจัดสรรพื้นที่สีเขียวในโครงการฯ	133
ภาพที่ 94 แนวทางการแก้ปัญหาแดดส่องอาคาร และแนวคิดการสร้างสภาวะน่าสบาย	134
ภาพที่ 95 แนวทางการปรับพื้นที่ภายในคอกหมา เพื่อเพิ่มจำนวนและสอดคล้องกับพฤติกรรม	135
ภาพที่ 96 กรอบแนวความคิดของ “พัก พิง”	137
ภาพที่ 97 การออกแบบ “พัก พิง” โดย จรรยาบรรณ	138
ภาพที่ 98 ภาพแสดงการใช้งาน “พัก พิง”	139
ภาพที่ 99 การทดลองผลิตต้นแบบ “พัก พิง”	140
ภาพที่ 100 การติดตั้ง “พัก พิง” โดย จรรยาบรรณ ในพื้นที่นำร่อง “หมู่บ้านศรีนครพัฒนา นวมินทร์ 24”	140
.....	
ภาพที่ 101 การทดลองใช้ “พัก พิง” ในพื้นที่นำร่อง วันที่ 1 ของการติดตั้ง	141
ภาพที่ 102 การทดลองใช้ “พัก พิง” ในพื้นที่นำร่อง วันที่ 5 ของการติดตั้ง	141
ภาพที่ 103 การขยายพื้นที่ติดตั้ง “พัก พิง” ร่วมกับมูลนิธิเดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา)	142
ภาพที่ 104 สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ ประเภทแบนเนอร์ เผยแพร่ช่องทาง Facebook Page	142
ภาพที่ 105 สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ กิจกรรม สายเปย์ + สายปิ่น ร่วมกันมูลนิธิเดอะวอยซ์	143
ภาพที่ 106 การปรับ-พัฒนา “พัก พิง”	145
ภาพที่ 107 แผนที่สุนัขชุมชน อิมแพคเมืองทองธานี	146

ภาพที่ 108 “พัก พิง” ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง จรจัดสรร กับโครงการสุขุมชนเมืองทองธานี จุดที่ 1	146
.....	
ภาพที่ 109 “พัก พิง” ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง จรจัดสรร กับโครงการสุขุมชนเมืองทองธานี จุดที่ 2	147
.....	
ภาพที่ 110 “พัก พิง” ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง จรจัดสรร กับโครงการสุขุมชนเมืองทองธานี จุดที่ 3	148
.....	
ภาพที่ 111 ภาพการทดลองการใช้งาน พัก พิง แต่ละจุด พื้นที่ เมืองทองธานี.....	149
ภาพที่ 112 ระบบ QR Code และการเชื่อมโยงฐานข้อมูลโดยความร่วมมือกับโครงการสุขุมชน	150
.....	
ภาพที่ 113 การบูรณาการการออกแบบเชิงทดลองของพัก พิง.....	151
ภาพที่ 114 เมืองทองธานี ในช่องทาง Facebook Group จรจัดสรร และ Facebook ส่วนตัวของผู้วิจัย	151
ภาพที่ 115 หน้าเว็บไซต์ จรจัดสรร.com.....	154
ภาพที่ 116 หน้าเว็บไซต์ จรจัดสรร.com (หน้าหาบ้าน และหน้าที่เกี่ยวข้อง).....	155
ภาพที่ 117 หน้าเว็บไซต์ จรจัดสรร.com (หน้ากิจกรรม ทำหมั้น และติดต่อเรา).....	156
ภาพที่ 118 Facebook Group และ Instagram จรจัดสรร.....	157
ภาพที่ 119 สถิติผู้เข้าชมกลุ่ม หลังจากโพสต์เผยแพร่ “พัก พิง” ทั้ง 2 โพสต์.....	158
ภาพที่ 120 สรุปยอด Reached Engagement และ Reactions จากโพสต์ที่เผยแพร่.....	159
ภาพที่ 121 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การทดลองออกแบบ ครั้งที่ 2 “พัก พิง” บางส่วน.....	160
ภาพที่ 122 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การทดลองออกแบบ ครั้งที่ 2 “พัก พิง” บางส่วนบนสื่อออนไลน์ และออฟไลน์.....	161
ภาพที่ 123 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ “พัก พิง” บางส่วนบนสื่อออนไลน์ของไทยและต่างประเทศ (รวบรวมโดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 8 พฤษภาคม 2565).....	162
ภาพที่ 124 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ “พัก พิง” รูปแบบการสัมภาษณ์สื่อออนไลน์ และสื่อวิทยุ	163
ภาพที่ 125 สรุปผลตอบรับจากสื่อ ในการเผยแพร่ “พัก พิง” ทั้งไทยและต่างประเทศ.....	172
ภาพที่ 126 การขยายการรับรู้ต่อผลงาน “พัก พิง” สื่อต่างประเทศ ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์	173

ภาพที่ 127 การบูรณาการการออกแบบเชิงทดลองของเว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย.....	173
ภาพที่ 128 สื่อปฏิสัมพันธ์ กิจกรรม “ทำความเข้าใจจักรมาจรจัด”	175
ภาพที่ 129 กิจกรรม “จรจัดสรรสัญจร” ร่วมกับเด็ก ๆ กับผู้ปกครอง ที่ Our Farm	177
ภาพที่ 130 กิจกรรมสื่อการสอนออนไลน์ “จรจัดสรรสัญจร” ร่วมกับคณะครูจากโรงเรียนอุทัยพิทย. 178	
ภาพที่ 131 กิจกรรม Street Art for Street Dogs (ช่วงประชาสัมพันธ์ และเตรียมการ).....	180
ภาพที่ 132 กิจกรรม Street Art for Street Dogs ณ GalileOasis วันที่ 14 พฤษภาคม 2565 ..	181
ภาพที่ 133 กิจกรรม Street Art for Street Dogs ณ GalileOasis วันที่ 14 พฤษภาคม 2565 ..	182
ภาพที่ 134 การบูรณาการการออกแบบเชิงทดลองของกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึก	183
ภาพที่ 135 จรจัดสรร โมเดล.....	188
ภาพที่ 136 กลยุทธ์การสื่อสาร.....	189
ภาพที่ 137 จัดสรร โมเดล.....	194
ภาพที่ 138 สมการจัดสรรโมเดล.....	195

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“หมาจิ้งจอก” เป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมานานโดยไม่สามารถระบุได้ว่าเริ่มเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาทางสังคมตั้งแต่เมื่อใด เพราะหมาจิ้งจอกสามารถพบเห็นได้โดยทั่วไปตามตรอก ซอก ซอย ทุกพื้นที่ ทั้งในชุมชน และในมหานครทั่วประเทศ (จากการสำรวจทั่วประเทศขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในปี 2562 ประเทศไทยมีจำนวนสุนัขจรจัด 2.493 ล้านตัว) โดยลักษณะของการเกิดหมาจิ้งจอก มี 2 ลักษณะคือ หมาจิ้งจอกแต่กำเนิด และ หมาจิ้งจอกโดยสภาพ อันหมายถึง หมาที่เคยมีเจ้าของมาก่อน แต่อาจพลัดหลง ถูกทิ้ง หรือถูกเลี้ยงแบบปล่อยปละละเลย เป็นต้น โดยสาเหตุหลักของการเกิด “หมาจิ้งจอก” นั้น “คน” ย่อมเป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากค่านิยม ทักษะคิด และวัฒนธรรม ที่คนในสังคมไทยมีต่อ หมา ในมิติต่างๆ จนทำให้ปัญหาหมาจิ้งจอกกลายเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาทางสังคมที่ยังคงขยายตัวซ้อนทับอยู่กับปัญหาด้านอื่นๆ โดยที่คนส่วนใหญ่ในสังคมไม่รับรู้ หรือเข้าใจถึงความสำคัญของปัญหานี้ จนเป็นเหตุให้ฝังรากลึกในสังคมและยังคงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งทางตรง และทางอ้อมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปัญหาทางด้านสาธารณสุข เนื่องจากหมาจิ้งจอก เป็นพาหะสำคัญของโรคพิษสุนัขบ้าที่คร่าชีวิตคนในประเทศทุกปี นอกจากนี้ยังมีผลกระทบด้านอื่น เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ที่ก่อให้เกิดมลภาวะทั้งทางด้านทัศนียภาพของเมือง สุขภาวะ กลิ่น เสียง และด้านเศรษฐกิจในเรื่องของการใช้งบประมาณจำนวนมากในจัดการกับปัญหานี้

ในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ต่างได้พยายามแก้ปัญหาหมาจิ้งจอกอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นข้อเสนอเรื่องเก็บภาษีคนเลี้ยง การเซตซีโร่ด้วยการฆ่าหมูหรือการคัดสรรฆ่า กระทั่งนโยบายการฉีดวัคซีนและการทำหมันที่สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาขององค์การอนามัยโลกหรือ WHO โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจำกัดพื้นที่ของหมาจิ้งจอกโดยการจับเข้า “ศูนย์พักพิงหมาจิ้งจอก” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางในการแก้ปัญหาหมาจิ้งจอกในประเทศไทยที่เป็นรูปธรรมที่สุด โดยมุ่งเน้นในการสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมถึงการสาธารณสุข เพื่อเสริมสร้างสุขลักษณะที่ดีของชุมชนเมือง แม้ว่าแนวทางดังกล่าวอาจไม่ใช่ทางออกที่ดีที่สุดเพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ แต่ในทางปฏิบัติก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าศูนย์พักพิงฯ นั้นเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นสิ่งแรกที่คุณในสังคมนึกถึงเมื่อประสบกับความเดือดร้อนรำคาญจากปัญหาหมาจิ้งจอก ดังนั้นศูนย์พักพิงฯ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก แต่ปัญหาสำคัญของศูนย์พักพิงฯ คือ จำนวนของศูนย์ฯ ที่มีไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถรองรับกับจำนวนหมาจิ้งจอกที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องได้ เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่แออัดของหมาจิ้งจอกในศูนย์ฯ

ทำให้ไม่มีสวัสดิภาพที่ดีเพียงพอ ประกอบกับการออกแบบอาคารที่ขาดความรู้ความเข้าใจในด้านพฤติกรรมของหมาเมื่ออยู่รวมกันเป็นฝูงใหญ่ รวมถึงไม่มีความเข้าใจขั้นตอนการทำงานของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานภายในศูนย์ฯ ทำให้ใช้งานอาคารได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ขาดสุขภาวะที่ดี สิ้นเปลืองงบประมาณในการต่อเติมและการซ่อมบำรุงในระยะยาวอีกด้วย และเมื่อศูนย์พักพิงฯ ไม่สามารถรองรับกับจำนวนหมาจรจัดที่เพิ่มขึ้นได้ จึงเกิดแนวทางในการจัดการด้วยวิธีการคุมกำเนิดหมาจรจัดแล้วส่งคืนกลับสู่ถิ่นที่อยู่เดิม แต่ก็ก่อให้เกิดปัญหากระทบกระทั่งระหว่าง คน กับ คน คน กับ หมา รวมถึง หมา กับ หมา อีกด้วย ทำให้ท้ายที่สุดแล้วหมาจรจัด ยังคงสร้างปัญหาอยู่เช่นเดิม ประกอบกับการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ขาดการบูรณาการในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ทั้งในส่วนของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน สิ้นเปลืองงบประมาณเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ยังมีประเด็นในเรื่องของ “การสื่อสาร” ถึงปัญหาหมาจรจัดต่อผู้คนในสังคมยังไม่มีประสิทธิภาพมากเพียงพอ ก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คนในสังคมขาดความรู้ความเข้าใจในปัญหา รวมถึงแนวทางในการปฏิบัติตัวเมื่อเผชิญหน้ากับหมาจรจัด จึงทำให้ทัศนคติที่มีต่อหมาจรจัดเป็นไปในด้านลบ และเป็นเหตุให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหามาจรจัดได้ เพราะขาดความร่วมมือจากคนในสังคม จากประเด็นปัญหาที่ได้กล่าวข้างต้นนี้ จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหามาจรจัดอย่างเป็นระบบด้วยศิลปะการออกแบบ แม้ว่าผลลัพธ์ที่ได้อาจยังไม่สามารถที่จะจัดการกับปัญหามาจรจัดในสังคมไทยให้หมดไปได้ในทันที แต่อาจเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการที่จะช่วยบรรเทาปัญหาลงได้ไม่มากก็น้อย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง “จรจัดสรร” วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมไทยสู่การออกแบบโครงการต้นแบบเพื่อสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร การศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ สันทนากลุ่ม และแบบประเมินกิจกรรมกับกลุ่มประชากรตัวอย่าง โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาและสาเหตุการเกิดปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทยรวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหามาจรจัดของภาครัฐ เอกชน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไขปัญหามาจรจัดอย่างตรงจุด

2. วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหามาจรจัดอย่างเป็นระบบ

3. ออกแบบโครงการต้นแบบเพื่อยกระดับสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร รวมถึงการกระตุ้นจิตสำนึกและการสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับหมาจรจัดให้กับเด็ก เยาวชน บุคคลทั่วไป เพื่อสร้างความเข้าใจในปัญหาหมาจรจัดและนำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ศิลปะการออกแบบ สามารถเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการแก้ปัญหาหมาจรจัดอย่างเป็นระบบ ด้วยการออกแบบที่คำนึงถึงการยกระดับสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร ซึ่งเป็นหนึ่งในตัวบ่งชี้คุณภาพของสังคมเมืองและชุมชน เป็นการลดผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อมและการสาธารณสุข รวมถึงสามารถกระตุ้นจิตสำนึกในการเล็งเห็นปัญหาเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาหมาจรจัดในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.1 ชุมชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากหมาจรจัดในพื้นที่ดังกล่าวทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.2 ศูนย์พักพิงหมาจรจัดของภาครัฐ เอกชน และส่วนบุคคล เพื่อศึกษาการจัดการในศูนย์พักพิงของแต่ละภาคส่วนถึงประเด็นการแก้ปัญหาหมาจรจัดจากภายนอกคือการรับเข้าและการจัดการดูแลภายใน

1.3 ลงพื้นที่ทำกิจกรรมในชุมชน ร่วมกับจิตอาสาและมูลนิธิ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการปัญหาหมาจรจัดภาคสนาม

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 เจ้าหน้าที่ หรือตัวแทนจากกรมปศุสัตว์ องค์กร และมูลนิธิ

2.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มคนรักสัตว์ และกลุ่มจิตอาสา กลุ่มเด็ก เยาวชน และบุคคลทั่วไป

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.1 ศึกษาวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมไทยและปัจจัยที่ก่อให้เกิดหมาจรจัด

3.2 ศึกษาปัญหาหมาจรจัด ผลกระทบที่เกิดจากหมาจรจัดและแนวทางการแก้ไขปัญหาของภาครัฐ เอกชน และส่วนบุคคล ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งในรูปแบบของนโยบาย โครงการรณรงค์ต่างๆ สถานพักพิงสัตว์ พรบ. ป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ พ.ศ. 2557

3.3 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ศิลปะการออกแบบ ทั้งในด้าน การออกแบบสถาปัตยกรรม การออกแบบการบริการ และการออกแบบสื่อมัลติมีเดีย เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้ใช้

1.5 ข้อจำกัดของการวิจัย

ปัญหาหมาจรจัดเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนในเชิงโครงสร้าง ซึ่งในการทำวิจัยไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการกำหนดนโยบายหรือการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาเพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการยกระดับสวัสดิภาพหมาจรจัดให้ดีขึ้น รวมถึงสร้างความรับรู้ความเข้าใจในแนวทางการจัดการปัญหาหมาจรจัดในวงกว้าง เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาลงไม่มากนัก

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

หมา ความหมายของคำว่า หมา และ สุนัข ตามความในพจนานุกรม ฉบับไทยราชบัณฑิตยสถาน มีความหมายถึงชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมหลายชนิดหลายสกุลในวงศ์ Canidae ซึ่งเป็นความหมายเดียวกัน แต่ในการนำไปใช้คำว่า สุนัข มักใช้เมื่อเป็นทางการ ซึ่งคนทั่วไปในสังคมส่วนใหญ่มักใช้คำว่า หมา ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงได้เลือกใช้คำว่า หมา แทนคำว่า สุนัข เนื่องจากคำว่า หมา พบหลักฐานอยู่ในวัฒนธรรมของไทยมาอย่างยาวนาน ทั้งในคำพังเพย และสุภาษิต ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันระหว่างคนกับหมา

หมาจรจัด กองสัตว์แพทย์สาธารณสุข สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ได้แบ่งหมาที่ไม่มีเจ้าของหรือหมาจรจัดออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. หมาทิ้งจรจัด หมายถึง หมาที่อยู่ตามชุมชนหรือถนน มีคนให้อาหารและคอยดูแลบ้าง และ 2. หมาจรจัดจริงๆ ซึ่งเป็นหมาไม่มีคนดูแลให้อาหารเลย ใช้ชีวิตหาอาหารอย่างอิสระตามธรรมชาติ ซึ่งจากการศึกษาและการลงพื้นที่ งานวิจัยนี้แบ่ง หมาจรจัดออกเป็น 2 ประเภท คือ 1.หมาจรอิสระ 2. หมาจรไม่อิสระ

หมาจรอิสระ คือ หมาจรจัดที่อาศัยอยู่ในชุมชน หรือสถานที่ต่างๆ ใช้ชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่มีที่อยู่ที่แน่นอน ดำรงชีวิตด้วยการหาอาหารเอง หรือมีคนให้อาหารหรือไม่มีคนให้ก็ตาม

หมาจรไม่อิสระ คือ หมาที่ครั้งหนึ่งอาจเคยเป็นหมาที่มีเจ้าของ หรือหมาจรอิสระที่ถูกส่งเข้าสู่ศูนย์พักพิงฯ ทั้งของภาครัฐ เอกชน และส่วนบุคคล

วัฒนธรรมการเลี้ยงหมา คือ รูปแบบความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงหมาที่ถูกถ่ายทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาของไทย ตั้งแต่อดีตมีการเลี้ยงหมาเพื่อใช้งาน ฝ้าบ้าน ฝ้าสวน ระวังภัย แม้กระทั่งเป็นอาหาร ปัจจุบันเมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเลี้ยงหมาเพื่อใช้งานเปลี่ยนไป และหมาถูกยกระดับให้กลายเป็นเพื่อนหรือเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัว จนกระทั่งการเลี้ยงหมาในปัจจุบันกลายเป็นค่านิยมที่สามารถบ่งบอกถึงลักษณะนิสัยของผู้เลี้ยง หรือแม้แต่การแสดงออกถึงฐานะของผู้เลี้ยง

หม่าชุมชน หรือ **ศูนย์ชุมชน** เป็น ส่วนหนึ่งของโครงการศูนย์ชุมชน ที่ภาครัฐ เอกชน และจิตอาสา ร่วมกับชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาจราจรจัดในชุมชน โดยมีอาสาสมัครชุมชนช่วยกันดูแลเรื่องความเป็นอยู่ อาหาร สุขภาพ และสวัสดิภาพ ดูแลทำหมัน ฉีควัคซีน

การจัดสวัสดิภาพสัตว์ หมายความว่า การจัดสวัสดิภาพสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ คือ การเลี้ยงหรือการดูแลให้สัตว์มีความเป็นอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีที่อยู่ อาหาร และน้ำอย่างเพียงพอ

ศูนย์พักพิงหมาจรจัด หมายความว่า สถานที่สำหรับใช้ในการให้ความช่วยเหลือหรืออภิบาลหมาที่ถูกทอดทิ้ง หมาที่ไม่มีเจ้าของ หมาที่ถูกทารุณกรรม หมาที่เจ้าของเสียชีวิต หมาที่มีเจ้าของแต่สภาพแวดล้อม การอยู่อาศัยของหมากระทบกับประชาชนโดยรอบ หรือหมาที่เจ้าของไม่ประสงค์จะเลี้ยงต่อไป

เด็ก เยาวชน และบุคคลทั่วไป หมายความว่า กลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย ในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการกระตุ้นจิตสำนึก

การกระตุ้นจิตสำนึก หมายความว่า การส่งเสริม ปลุกเร้า ด้วยการออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจและการตระหนักรู้ถึงเหตุและผลของปัญหา

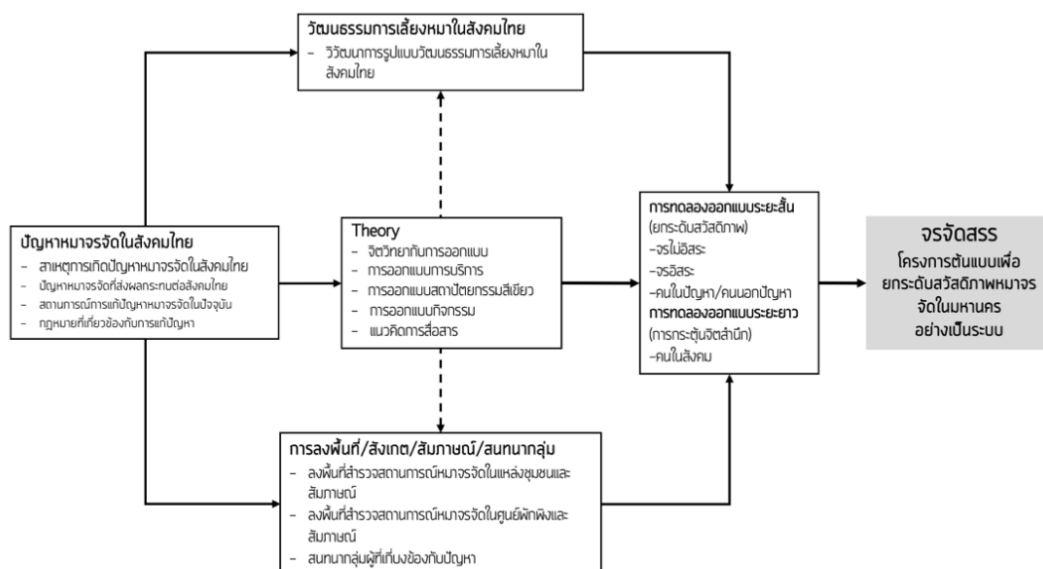
การตระหนักรู้ หมายความว่า ความเข้าใจ ผ่านการรับรู้ถึงสถานการณ์ต่างๆ

การสร้างทัศนคติที่ดีต่อหมาจรจัด หมายความว่า การใช้กิจกรรมหรือสื่อ เพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจหรือความคิดในเชิงบวก ส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมหรือการกระทำของคนที่มีต่อหมาจรจัด ให้มีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางที่ดี

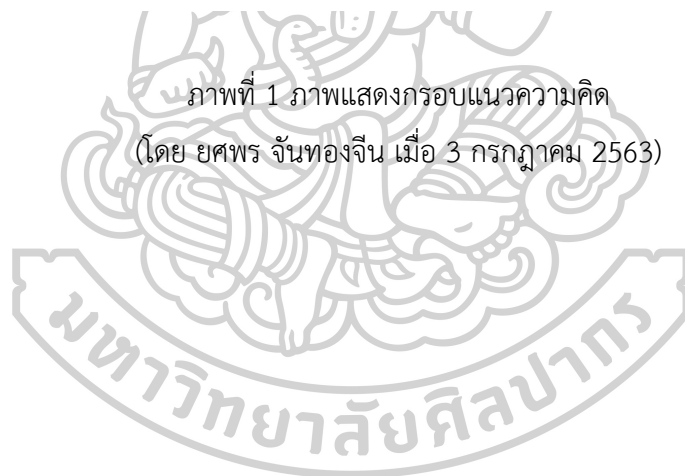
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ศิลปะการออกแบบ สามารถเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการแก้ปัญหาจราจรจัดอย่างเป็นระบบ ด้วยการออกแบบที่คำนึงถึงการยกระดับสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร ซึ่งเป็นหนึ่งในตัวบ่งชี้คุณภาพของสังคมเมืองและชุมชน เป็นการลดผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อมและการสาธารณสุข รวมถึงสามารถกระตุ้นจิตสำนึกในการเลี้ยงหมาเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน

1.8 กรอบแนวความคิด

ภาพที่ 1 ภาพแสดงกรอบแนวความคิด
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 3 กรกฎาคม 2563)

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในกระบวนการศึกษาปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทย เริ่มจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งแหล่งข้อมูลทุติยภูมิจากตำรา-งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกรณีศึกษา และแหล่งข้อมูลปฐมภูมิจากการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์พูดคุยกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน โดยสามารถลำดับประเด็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

ประเด็นเริ่มต้นของการศึกษา คือ บริบทที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมที่เริ่มต้นมาตั้งแต่ยุคโบราณกาล จากสถานะการปรับเปลี่ยนจากหมานักล่าหรือหมาป่า สู่สถานการณ์ที่ถูกเลี้ยงโดยมนุษย์ ให้สถานะเป็นหมาเฝ้าบ้านเฝ้าทรัพย์สิน ล่าสัตว์ เป็นเพื่อน เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว มีวิวัฒนาการความสัมพันธ์ทางค่านิยม อิทธิพลจากปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ ความเชื่อ และทัศนคติที่ผลักดันให้หมาบางส่วนถูกเปลี่ยนสถานะอีกครั้งเป็น “หมาจรจัด” ที่เริ่มสะสมเป็นปัญหา สร้างผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างรอบด้าน และเป็นที่มาของการแก้ปัญหาหมาจรจัดในปัจจุบัน โดยดำเนินการสืบค้นด้วยการทบทวนวรรณกรรม การลงพื้นที่สำรวจเพื่อสังเกตการณ์-สัมภาษณ์พูดคุย และการจัดสนทนากลุ่ม เก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งในบริบทชุมชน ศูนย์พักพิงฯ และการบริหารจัดการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาหมาจรจัด

จากการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลที่ครอบคลุมถึงปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทยแล้ว ข้อมูลที่สืบค้นร่วมเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสร้างสรรค์ คือ หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่ตัวแปรตามหรือผลลัพธ์ของการวิจัย แบ่งเป็นแนวคิดในการออกแบบภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่นและสถาปัตยกรรมสีเขียวเพื่อความยั่งยืน จิตวิทยาการออกแบบสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อม และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิดการยศาสตร์และพฤติกรรมหมา แนวคิดการออกแบบบริการอันเป็นแนวคิดที่ควรคำนึงถึงในการออกแบบเพื่อตอบวัตถุประสงค์การยกระดับสวัสดิภาพทั้งหมาและคน โดยบูรณาการร่วมกับแนวคิดการสื่อสาร โดยเฉพาะการสื่อสารกับพลเมืองยุคดิจิทัลในปัจจุบันที่แฝงอยู่ในทุกระบวนทดลองการออกแบบ เพื่อสื่อสารความสำคัญของปัญหาหมาจรจัดที่ควรตระหนัก ข้อเท็จจริง ความเข้าใจ รวมถึงแนวทางการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ถึงเป้าหมายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่ม ผ่านการวิจัยที่ประกอบด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ นำไปสู่การออกแบบสร้างสรรค์เพื่อสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร

2.1 การทบทวนวรรณกรรมประเด็นปัญหาหมาจรจัดและบริบทที่เกี่ยวข้อง

เบื้องต้นสำหรับการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหมาจรจัด เริ่มทบทวนตั้งแต่จุดเริ่มต้นทางกายภาพ และการเปลี่ยนสถานะของหมาในบริบทที่อยู่แวดล้อมกับมนุษย์จนเกิดเป็นความสัมพันธ์หลากหลายสถานะระหว่างคนกับหมานับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

เดิมทีนั้น หมาเป็นสัตว์ป่าและมักอยู่รวมกันเป็นฝูง สำหรับหลักฐานทางโบราณคดีแสดงให้เห็นว่าหมาได้อยู่ร่วมกันในฝูงหมาด้วยกันเท่านั้น แต่ยังสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาอาศัยอยู่ร่วมกับคน เพราะเมื่อหมาถูกนำมาใช้งาน เป็นสัตว์เลี้ยง เป็นเพื่อน หรือเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ย่อมทำให้ลักษณะทางกายภาพบางประการมีวิวัฒนาการ และรูปแบบการดำรงชีวิตของหมาเปลี่ยนไป สอดคล้องกับคำอธิบายโดยบพิธ และนันทพร จารุพันธุ์ (2552) ซึ่งกล่าวไว้ว่า หมามีความสามารถในการปรับตัวได้ดีในทุกสภาพแวดล้อม แม้ว่าหมาจะมีการปรับตัวด้วยตัวมันเองแล้ว แต่คนก็ถือว่าเป็นส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงด้วย

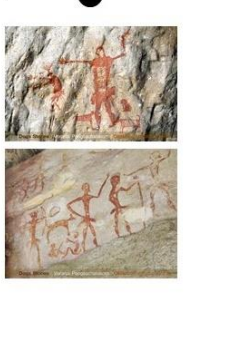
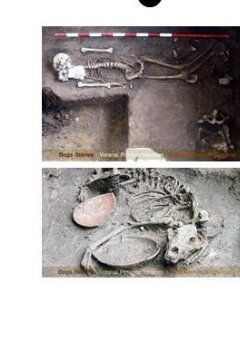

ภาพที่ 2 หมา+ความเชื่อ ในบริบทสังคมไทย
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 3 กรกฎาคม 2563)

2.1.1 วิวัฒนาการรูปแบบวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างหมากับคนมีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคทั่วโลกขึ้นอยู่กับวิถีชีวิต ความเชื่อ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งในแต่ละวัฒนธรรม หมานั้นมีนัยที่ต่างกันออกไป ยกตัวอย่างกรณีศึกษาประเทศอียิปต์ยุคโบราณ หมาก็เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยในบันทึกประวัติศาสตร์ของประเทศอียิปต์พบว่า หมาพันธุ์บาเซนจิ (Basenji) เป็นต้นแบบของเทพเจ้าอะนูบิส (Anubis) (ปริญาวัน ชมเสวก, 2563: 8) ซึ่งนอกจากถูกยกเป็นเทพเจ้าแล้ว ในวัฒนธรรมความเชื่อของอียิปต์ยังพบหลักฐานทางโบราณคดีจากมัมมี่ศพหมาจำนวนมากที่มีสัญลักษณ์ของการบูชาัญญา ตีความได้ว่าหมาอาจถูกใช้เป็นเครื่องบูชาัญญาเพื่อเป็นบริวารของเทพอะนูบิส และคาดว่ามีการเลี้ยงเป็นฟาร์มเพื่อการบูชาัญญาโดยเฉพาะ

ขณะที่สังคมทางประเทศฝั่งตะวันตก ทวีปอเมริกาและทวีปยุโรป หมาเป็นเครื่องบ่งบอกถึงสถานะทางสังคมของผู้เป็นเจ้าของ ในครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวยหรือมีสถานะทางสังคมชั้นสูง มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและเป็นไปในทิศทางบวก แสดงถึงมิตรภาพ ความจงรักภักดี การปกป้อง ทัศนีย์ สาลีโกชน (2560) กล่าวถึงนัยที่ซ่อนเร้นของ First Pet สัตว์เลี้ยงประจำทำเนียบขาว ไว้ว่าผู้นำชาติมหาอำนาจอย่างสหรัฐไม่ได้มีสัตว์เลี้ยงไว้คลายเครียดเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ให้ดูดีติดดิน และอ่อนโยนขึ้นอีกด้วย

<p>ภาพลวดลายบนผนังถ้ำและถ้ำ เม็กซิโกและปาตาโกเนีย</p> <p>ภาพลวดลายบนผนังถ้ำและถ้ำ เม็กซิโกและปาตาโกเนีย จังหวัดฮิวสตัน มีอายุประมาณ 3,200 - 3,500 ปี</p>	<p>ความเชื่อลึกลับที่เกี่ยวกับหมา เม็กซิโกและปาตาโกเนีย อายุประมาณ 2,500 - 3,000 ปี จังหวัดฮิวสตัน</p> <p>ลักษณะการเลี้ยงหมา เม็กซิโกและปาตาโกเนีย จังหวัดฮิวสตัน</p>	<p>งานศิลปะที่แสดงถึงหมา เม็กซิโกและปาตาโกเนีย จังหวัดฮิวสตัน</p> <p>"หมา" ในงานศิลปะ เม็กซิโกและปาตาโกเนีย จังหวัดฮิวสตัน</p>	<p>ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เม็กซิโกและปาตาโกเนีย จังหวัดฮิวสตัน</p> <p>งานศิลปะที่แสดงถึงหมา เม็กซิโกและปาตาโกเนีย จังหวัดฮิวสตัน</p>
			

ภาพที่ 3 ภาพแสดงหลักฐานทางโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างคนและหมาในอดีตกาล (โดย ยศพร จันทองจิน เมื่อ 3 กรกฎาคม 2563)

สำหรับทวีปเอเชีย รวมถึงประเทศไทย หมาไม่ได้อยู่ในสถานะเช่นนั้น หมาในสังคมเอเชียยุคก่อนประวัติศาสตร์อยู่ในฐานะของสัตว์ใช้งาน เพื่อเฝ้าบ้าน ฝ้าฝูงสัตว์ หรือแม้กระทั่งมีการนำเนื้อหามาเป็นอาหาร ซึ่งในประเทศไทยปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) หลักฐานทางโบราณคดีนิเวศวัตถุ (Ecofact) เช่น กระดูกสัตว์ สมัยก่อนประวัติศาสตร์จากแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี แสดงให้เห็นว่า “หมา” คือหนึ่งในสัตว์ที่คนนำมาเลี้ยง และแหล่งโบราณคดีบ้านกอก จังหวัดขอนแก่น สันนิษฐานได้ว่าหมาอาจถูกใช้เป็นอาหารคนอีกด้วย

2) หลักฐานทางโบราณคดีที่มนุษย์สร้างขึ้น (Artifact) เช่น ภาพเขียนสีที่พบในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาพหมา ณ เขาจันทร์งาม จังหวัดนครราชสีมา ผาคันธง จังหวัดขอนแก่น ถ้ำผาซ้องและถ้ำลายแทง จังหวัดเลย ผาแต้มและผาหมอน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

นอกจากหลักฐานภาพเขียนสีแล้ว ในทางพระพุทธศาสนายังปรากฏ “ชาดก” เก่าแก่ที่กล่าวถึงหมาอย่างน้อย 2 เรื่อง คือ “กุกุชาดก” ว่าด้วยหมาที่ถูกฆ่า พบหลักฐานเป็นภาพจิตรกรรมที่วัดศรีชุม เมืองโบราณจังหวัดสุโขทัย และ “มโหสถชาดก” เรื่องราวมิตรภาพของหมากับแพะ ที่กลายเป็นปริศนาให้มโหสถชาดกไขเงื่อนงำให้แก่พระเจ้าวิเทหราช โดยหลักฐานส่วนนี้ปรากฏบนใบเสมาหินยุคทวารวดีที่วัดโพธิ์ชัยเสมาราม จังหวัดกาฬสินธุ์

ต่อมาในสมัยประวัติศาสตร์ ยุคสังคมเมืองไทยในอดีต ด้วยลักษณะสังคมแบบเครือญาติ ปลูกเรือนในอาณาบริเวณเดียวกัน ลักษณะบ้านเรือนไทยจึงมักไม่สร้างรั้วกัน หรือใช้เพียงรั้วธรรมชาติล้อมพื้นที่ไว้เท่านั้น รูปแบบการเลี้ยงหมาจึงยังคงเป็นไปในลักษณะการเลี้ยงแบบแบบเปิด หมามีรูปแบบชีวิตและพฤติกรรมเป็นอิสระ ไม่มีการกั้นอาณาเขตพื้นที่อาศัยของหมาอย่างมิดชิด และเป็นการเลี้ยงเพื่อใช้ประโยชน์เป็นหลัก อาทิ การเฝ้าบ้าน ฝ้าสมบัติ ล่าสัตว์เก็บของป่า ก่อนที่มนุษย์จะเข้าสู่โลกยุคใหม่ในเวลาต่อมาและปรับเปลี่ยนทั้งรูปแบบถิ่นที่อาศัยของคน และรูปแบบวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาไปในที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับหมาในอดีตยังแสดงออกอย่างชัดเจนผ่านภูมิปัญญาในการสร้างสำนวนไทย หรือสร้างกุศโลบายในการอบรมสั่งสอน ซึ่งมักนำเรื่องราวต่าง ๆ มาเปรียบเปรย เช่น การพูดจา ความกตัญญู การประพฤติตน การเลือกคบคน เป็นต้น ซึ่งภูมิปัญญาดังกล่าวอาจมีปัจจัยมาจากความเชื่อ ความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม อุดมการณ์ ไปจนถึงบรรทัดฐานทางสังคม และ “หมา” ก็เป็นส่วนประกอบสำคัญที่มักถูกยกมาเปรียบเทียบ โดยอิงจากพฤติกรรม อุปนิสัย รูปลักษณ์ ทั้งนี้สำนวนหรือกุศโลบายที่เกิดขึ้นแบ่งเป็น 2 นัย คือ

1) นัยเชิงบวก มักพูดถึงในกุศโลบายทางความเชื่อ เช่น การเลี้ยงหมาเป็นการเสริมดวงให้ผู้เลี้ยงมีบารมี โดยไม่จำเพาะสายพันธุ์ เพราะ “หมา” สื่อนัยถึงบุตร บารมี ความซื่อสัตย์ต่อผู้เป็นนาย

อีกกรณีศึกษาหนึ่ง คือการเลี้ยงหมาตามสีขนเพื่อให้เกิดสิริมงคล เช่น เลี้ยงหมาขนลำตัวสีดำ ขนที่หูสีขาว จะเสริมดวงให้ผู้เลี้ยงร่ำรวยได้เป็นขุนนาง เลี้ยงหมาขนสีเหลืองที่มีขนขาวคู่หน้าสีขาว จะทำให้ผู้เลี้ยงมีโชคมีลาภ หรือถ้าต้องการความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ให้เลี้ยงหมาขนสีขาวหาง สีดำ เป็นต้น สอดคล้องกับตำราพรหมชาติ ฉบับที่ 1 ที่กล่าวถึงลักษณะหมาน่าโชค ตามความเชื่อของคนโบราณ ไว้ 8 ประการ ดังนี้ 1) เลี้ยงหมาที่มีขนมันเลื่อมทั้งตัว จะได้เป็นเศรษฐี 2) หมากขนสีขาว สีเท้าดำ เสริมให้ผู้เลี้ยงมีเงินทองมาก 3) หมาหางดอก ปลายหางสีขาว เล็บขาว เลี้ยงไว้จะเป็นการดี 4) เลี้ยงหมาสีเหลือง เท้าทั้งสี่สีขาว จะช่วยให้ร่ำรวย 5) หมาปากขาวขนสวย จะมั่งมีเงินทอง 6) เลี้ยงหมาขนสีขาวปนแดงไว้ จะช่วยคุ้มกันคุณไสย 7) หมาที่มีขี้สับเล็บ เลี้ยงไว้เพื่อหาแหล่งทรัพย์ และ 8) หมาที่มีขี้สับเท้าสวยไว้ดำหนิ เลี้ยงไว้จะคาบทรัพย์มาให้

นอกเหนือจากความเชื่อข้างต้นแล้ว ยังมีกุศโลบายที่ส่งเสริมให้คนเมตตาต่อหมา ตามวิถีพุทธ อย่างความเชื่อในการแบ่งอาหารและน้ำให้หมาจรจัดที่หิวโหย หรือมีเมตตาให้หมาเข้ามาหลบฝนในชายคาบ้าน ถือเป็นกรทำบุญที่ให้อานิสงส์แก่ผู้ช่วยเหลืออย่างมหาศาล เช่น มีคนต้อนรับด้วยความยินดี ทำให้ไม่ต้องว่าเหว่ เดียวดาย ได้รับความช่วยเหลือเมื่อทุกข์ใจ มีคนรักมากกว่ามีคนชัง ทำให้เป็นคนมีเสน่ห์ ยิ้มง่าย อารมณ์ดี (ต็อกคลิป, 2561) หรือการรับเลี้ยงหมาแปลกหน้าที่เดินตามและทำท่าว่าจะขอยู่ด้วย โดยเชื่อว่าเป็นนิมิตหมายที่ดี มีนัยว่าหัวหน้าครอบครัวจะกลายเป็นคนมั่งคั่ง

—

หมาหุ้ หมาป่า ลิง กระจง หมาไล่มือ หมาสองรง หมาทรงง OLD

หมาลอบกัด ไล่ก้อรชก สับต่าขนงออีไม้
กินเนื้อคน อยู่เฉยเฉย แมวสีขาพ หมาท้อ ออวีตอช ดินตามผู้ขู หมาไม้ก้อ

ซิงหมาเกิด ดีซิงหมาอม หมาซิงขาวปรีก หมาคำซิ่งอิน
หมาอีไม้ก้อรชก ไม้มีผลงอหมาอีอี หมาท้อไม้ก้อ เสนบหมาพวงสีปาก เสนบหมาทากตีวี

หมาหัวเฒ่า ดีซิงหมาพวง
ปิงหมาปริงอชเว หมาอีตอชอง ป้อยอินหมา หมาหางอิน หงจุกอ หมาอีตอชอ

หมาไม้ก้อ กินเนื้อคน ปากหมา ไม้ก้อหมา แมวเฉยเฉย
ใจหมา สบตงหมา ไม้ก้อหมาพวง เสววากหมา ไข่หมา
ปิงหมาอินค้อม ตักว้างค้อมอินหมา อีตงหมา อายหมา
Love me Love my dog

เลวกว่าหมา NEW

+

หมารับใช้ หมาเฝ้าบ้าน
=
ซื่อสัตย์

ภาพที่ 4 สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ที่เกี่ยวข้องกับหมา
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 4 เมษายน 2564)

2) นัยเชิงลบ ปรากฏให้เห็นในรูปแบบสำนวน สุภาษิต คำพังเพยที่มักเปรียบเทียบเปรียบเทียบพฤติกรรมหมากับการกระทำของคนที่มีรูปศัพท์และสื่อความหมายคล้ายคลึงกัน อาจแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ ดังนี้

- การเท่าของหมา เปรียบกับการพุดจาหรือการกระทำของคน เช่น หมาเท่าไม่กัด หมาเท่าใบตองแห้ง เป็นต้น

- พฤติกรรมการลอบกัดของหมา เปรียบกับการกระทำของคน เช่น หมาลอบกัด แฉงกัด หมากัดต่ออย่ากัดตอบ เป็นต้น

- การกินดื่มของหมา เปรียบกับการกระทำของคน เช่น เมาเหมือนหมา กินอย่างหมู-อยู่อย่างหมา เป็นต้น

- การวิ่งของหมา เปรียบกับการกระทำของคน เช่น วิ่งหากจุกตุต ใส่เกียร์หมา ปล่อยตีนหมา เป็นต้น

- การเล่นของหมา เปรียบกับการกระทำของคน เช่น เล่นกับหมา-หมาเลียปากหมาหยอกไก่ เป็นต้น

- การทำร้ายหรือการต่อสู้ เปรียบกับการกระทำของคน เช่น หมาบ้า หมาจนตรอกหมาหมู่ กัดกันอย่างหมา เป็นต้น

- การอยู่ร่วมกันของหมา เปรียบกับการกระทำของคน เช่น หมารับใช้ หมาสองรอง เป็นต้น

- การกระทำของหมา เปรียบกับนิสัยไม่ดีของคน เช่น หมาขี้ไม่มีใครยกหางหมาหวงก้าง หมามองเครื่องบิน หมาในรางหญ้า ชิงหมามาเกิดชาติหมาอดกินขี้ไม่ได้ เป็นต้น

- การเปรียบเทียบรูปลักษณะของหมา กักับการกระทำของคน เช่น หมาหัว नेताหมาหางด้วน หมาขี้เรื้อน มีปลอกคอ หมาตกน้ำ หมาถูกน้ำร้อนลวก ดอกฟ้ากับหมาวัด เป็นต้น

ดังจะเห็นได้ว่าสำนวน สุภาษิตไทยที่เปรียบเทียบกับหมานั้น ส่วนใหญ่มีความหมายในเชิงลบ อาจมิให้ความหมายในเชิงบวกบ้าง ก็จะเป็นไปในทิศทางที่แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีต่อเจ้าของ หรือให้นัยความรู้สึกลงสถานการณ์เป็นเพื่อนที่ดีสำหรับมนุษย์ ซึ่งการเปรียบเทียบเหล่านี้เป็นข้อบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างหมากับคนที่อยู่ร่วมกันมาอย่างยาวนานและมีความใกล้ชิดจนคนสามารถสังเกต เข้าใจ และรู้ซึ่งถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของหมาในหลากหลายบริบทเป็นอย่างดี จึงนำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของคนดังที่ได้ยกตัวอย่างไว้ข้างต้น กระทั่งปัจจุบันที่พลวัตทางสังคมปรับเปลี่ยนบริบทของหมาในความรู้สึกของคน ให้อยู่ในสถานะของเพื่อนหรือครอบครัวทำให้เกิดคำเรียกที่แสดงถึงความเอ็นดู รักใคร่ อาทิ น้องหมา ทาสหมา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คำเรียกเหล่านี้ยังคงจำเพาะมิให้กับหมาที่อยู่ในความดูแล หรือมีรูปลักษณะน่ารัก พฤติกรรมที่ฉลาดเฉลียว น่าเอ็นดู ไม่ได้หมายรวมถึงหมาจรจัดทั่วไปในสังคม

ภาพที่ 5 ซ้าย พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอรประพันธ์รำไพ (พระราชธิดาในรัชกาลที่ 5)
และสุนัขทรงเลี้ยง
กลาง พระองค์เจ้าอรประพันธ์รำไพ เจ้าจอมเอี่ยม พระองค์เจ้าอติสยศุริยาภา เจ้าจอมเอื้อง
และสุนัขทรงเลี้ยง
ขวา เจ้าดาราทอง ร้อยเอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพิรพงศ์ภาณุเดช และสุนัขทรงเลี้ยง
(ที่มา คีอิกโลค, 2559)

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าพลวัตทางสังคม ปรับเปลี่ยนบริบทของหมาในความรู้สึกของคน กล่าวคือ จากความสัมพันธ์ของคนกับหมายุคสังคมเมืองในอดีต มีวิวัฒนาการทางความสัมพันธ์ก้าวสู่รูปแบบวัฒนธรรมสัตว์เลี้ยง (Pet Culture) ซึ่งเริ่มต้นขึ้นในสังคมชนชั้นสูงหรือผู้มีฐานะเป็นส่วนใหญ่ หรืออาจเป็นข้อบ่งชี้ได้ว่าวัฒนธรรมสัตว์เลี้ยงในสมัยแรกเริ่มนั้น เปรียบเป็นเครื่องบ่งชี้สถานะทางสังคมของผู้เลี้ยง โดยมีต้นกำเนิดวัฒนธรรมดังกล่าวจากโลกตะวันตกตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 ที่การปฏิวัติอุตสาหกรรมและวิถีคนเมืองถือกำเนิดขึ้น ผ่านการสร้างความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสายพันธุ์ของหมา และแผ่ขยายวัฒนธรรมนั้นสู่สังคมอื่น ๆ รวมถึงประเทศไทย

ในช่วงทศวรรษ 2490 ผู้คนเริ่มนำสัตว์เข้ามาอยู่ในบ้าน ให้ความสำคัญเสมือนเพื่อน และครอบครัว ประเมินมิติผลประโยชน์ในแง่ของความรักความรู้สึกที่ลึกซึ้งกว่าการเลี้ยงเพื่อใช้งาน และมิติทางเศรษฐกิจที่เพิ่มมูลค่าของวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสถานะสัตว์เลี้ยง เริ่มปรากฏเรื่องราวของหมาในสื่อสาธารณะมากขึ้นและนิยมถ่ายทอดในมุมที่ขบเน้นความสำคัญของหมาในฐานะเพื่อนที่ดีที่สุดของมนุษย์ ขณะที่สมาคมสัตว์เลี้ยงในไทยก็วางรากฐานความรู้ ตั้งเป้าวัตถุประสงค์ของสมาคมในการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ทุกชนิด ทว่ามักนำเสนอหมาสายพันธุ์นำเข้าเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งค่านิยมและบรรทัดฐานการเลี้ยงหมาพันธุ์แท้หรือสายพันธุ์นำเขายังเฟื่องฟูขึ้น ภายหลังจากจัดให้มีการประกวดหมาขึ้นเป็นครั้งแรก โดยใช้ชื่อว่า “การชมนุมหมา” โดยความร่วมมือขององค์การสวนสัตว์ฯ ร่วมกับสมาคมส่งเสริมการเลี้ยงหมา ในปี พ.ศ. 2498

ด้วยบรรทัดฐานดังกล่าวสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันที่นับเป็นช่วงของปรากฏการณ์ Pet Humanization หรือพฤติกรรมการเลี้ยงสัตว์เลี้ยงเหมือนลูก ที่ยกสถานะของหมาให้เป็นหนึ่งในสมาชิกครอบครัว (Pet Parents) ด้วยลักษณะสังคมเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากครอบครัวใหญ่สู่ครอบครัวเดี่ยว ประกอบปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และค่านิยม วิวัฒนาการทางการแพทย์ที่เป็นพลวัตผันเปลี่ยนตามกระแสโลกาภิวัตน์ ผลักดันให้ผู้คนเริ่มมีทัศนคติเกี่ยวกับการสร้างครอบครัวเปลี่ยนไป โดยเฉพาะกลุ่ม Gen Z และมีเลนเนียล ซึ่งจากการศึกษาวิจัยของกลุ่มองค์กร Ypulse (อ้างถึงใน ธัญญรัตน์ โคตรวันทา, 2563) ที่ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 16-34 ปี พบว่า 2 ใน 5 มองว่าสัตว์เลี้ยงเป็นลูก และเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัว โดยความชัดเจนของการศึกษานี้ยังสะท้อนผ่านพฤติกรรมการใช้จ่าย การเลือกซื้ออาหารของเล่น และของใช้คุณภาพสูงให้สัตว์เลี้ยงของตน และหากย้อนกลับไปในปี พ.ศ. 2557 ในการสำรวจของ Wakefield Research ยังระบุว่า คนรุ่นมิลเลนเนียลราวร้อยละ 76 มีแนวโน้มจะใช้จ่ายเพื่อสัตว์เลี้ยงมากกว่าเพื่อตัวเอง ส่วนคนรุ่นเบบี้บูมเมอร์ มีเพียงร้อยละ 50 เท่านั้นที่มีมุมมองดังกล่าว

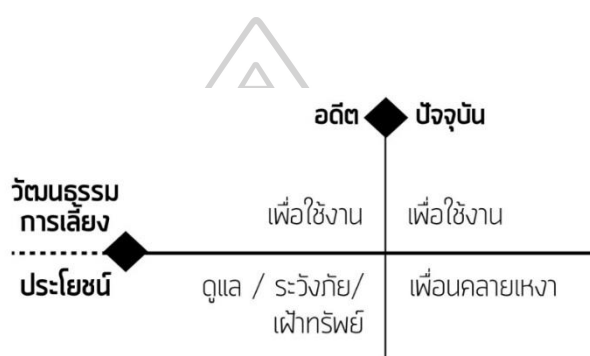
นอกจากตัวเลขสถิติแล้ว ยังพบกรณีศึกษาจากคนหลายกลุ่มที่เลือกทดแทนการมีลูกคนรัก หรือครอบครัวด้วยการเลี้ยงสัตว์ และมองว่าสัตว์เลี้ยงเป็นตัวแทนความรักที่ไร้เงื่อนไข ช่วยเยียวยาจิตใจ โดยอาจเป็นผลมาจากปัจจัยความเปลี่ยนแปลงรอบด้านดังที่กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ อาทิ ผู้คนเริ่มทำงานและใช้ชีวิตนอกบ้านมากขึ้น ผู้หญิงมีทางเลือกมากกว่าครึ่งทศวรรษก่อนหน้าจนเปลี่ยนวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายในชีวิต จนถึงสภาพสังคม เศรษฐกิจที่ไม่เอื้อต่อการมีลูกมากนัก ดังที่ คริสติน เพอร์เซสกี (อ้างถึงใน ธัญญรัตน์ โคตรวันทา, 2563) รองศาสตราจารย์ด้านสังคมวิทยา แห่งมหาวิทยาลัยมหาวิทาลัยนอร์ธเวสเทิร์น กล่าวกับ Insider ว่า “ผู้คนมักจะชะลอการมีลูกในช่วงที่เกิดความไม่สงบทางการเมืองและสังคม”

ในขณะที่กลุ่มคนสถานะครอบครัวแต่ยังไม่ลูก นอกเหนือจากเหตุผลในการทดแทนแล้ว ยังมีแนวโน้มในการเลือกเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมหรือฝึกทักษะการเลี้ยงลูกเบื้องต้นร่วมด้วย

ด้วยกระแส Pet Humanization ก่อให้เกิดธุรกิจฟาร์มเพาะ และการขยายตัวของธุรกิจเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงดังเช่นในปัจจุบัน โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กลุ่มคนเริ่มหันมาให้ความสนใจกับการเลี้ยงสัตว์ จากเหตุปัจจัยที่ต้องใช้ชีวิตกักตัวอยู่ที่บ้านเป็นเวลานาน เพื่อลดความเครียดและเป็นเพื่อนแก้เหงา โดย Krungthai COMPASS ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับ ปรากฏการณ์ Pet Humanization ไว้ว่า จากผลพวงของการระบาดฯ ทำให้มูลค่าตลาดธุรกิจเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงโลกมีแนวโน้มเติบโต คาดว่าจะมีมูลค่าสูงถึง 217,651 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือกว่า 6.9 ล้านล้านบาทในปี 2026 หรือ เติบโตเฉลี่ยปีละ 7.2% (อภินันท์ สู่ประเสริฐ และปราโมทย์ วัฒนานุสาร, 7 ธันวาคม 2564)

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น วัฒนธรรมสัตว์เลี้ยงในรูปแบบที่กล่าวมามากเชื่อมโยงถึงหมาสายพันธุ์แท้ หรือนำเข้าเป็นส่วนใหญ่ กว่าครึ่งทศวรรษที่วัฒนธรรมการเลี้ยงสัตว์เหมือนลูกมีแนวโน้มเติบโตขึ้น หมาไทยและหมาพันธุ์ผสมที่มีมาแต่เดิมในสังคมไทยกลับไม่ได้รับการยอมรับและถูกลดบทบาท ความสำคัญลง ประกอบกับค่านิยมรูปแบบการเลี้ยงกึ่งปล่อยเช่นที่ผ่านมา ไม่มีแนวคิดในการทำหมัน ให้หมาในความดูแล ขาดความรับผิดชอบต่อสถานการณ์ที่หมาของตนอาจไปผสมพันธุ์กับหมาจรจัด หรือหมาของผู้อื่น หมาที่เกิดขึ้นใหม่จึงเป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือความต้องการ และถูกทิ้งให้เป็นหมา เร่ร่อนไร้บ้าน เพิ่มปริมาณหมาจรจัดในสังคมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังจะกล่าวถึงในประเด็นต่อไป

ภาพที่ 6 วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาที่ส่งผลต่อทัศนคติในปัจจุบัน
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 15 พฤษภาคม 2565)

จากรูปแบบวัฒนธรรมการเลี้ยงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า ในสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ ความเชื่อ ทัศนคติที่มีต่อหมาเกี่ยวข้องกับการนิยามบทบาทหน้าที่ของหมาในฐานะเป็นบุคคล กล่าวคือ เป็นความสัมพันธ์ของคนกับหมาที่วางอยู่บนวัฒนธรรมสัตว์เลี้ยง อยู่ในสถานะที่พยายามทำให้หมาตอบสนองความต้องการของผู้เลี้ยงเป็นหลัก สอดคล้องกับหลักแนวคิดของ Haraway (2003 อ้างอิงใน นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2565) ที่อธิบายไว้ว่าคนพยายามทำให้หมาเป็นเหมือนคน (Anthropomorphism of dogs) และพยายามทำให้หมาตอบสนองความต้องการของคนเป็นหลัก หรืออาจกล่าวได้ว่า คนพยายามยึดประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง โดยให้หมาเป็นเครื่องมือตอบสนองความต้องการ หรือรองรับความปรารถนา ไม่ว่าจะเป็ประโยชน์จากการใช้งานทางกายภาพโดยตรง หรือประโยชน์ทางด้านการเยียวยาจิตใจ ให้มูลค่าทางความรู้สึก และตราบดีที่หมายังสร้างประโยชน์ให้ไม่ว่าจะในแง่ภูมิใด ก็ยังคงเป็นที่ชื่นชอบ ได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างดี แต่ในทางกลับกันเมื่อหมาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนได้แล้ว เช่น เจ็บป่วย พิกการจนเป็นภาระ หรือแก่ตัวลง ไม่น่ารักเหมือนหมาเด็ก ก็จะถูกกำจัดทิ้งไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตาม

สรุปได้ว่าจากการศึกษาวัฒนธรรมการเลี้ยงหมา พบว่าคนใช้ประโยชน์จากหมามาตั้งแต่อดีต มีวิวัฒนาการตั้งแต่การใช้งานล่าสัตว์ ฝ้าทรัพย์ ฝ้าบ้าน หรือแม้กระทั่งเลี้ยงเพื่อเอาบุญท่ามกลางบริบทแบบแผนวิถีชีวิตของคนไทยสังคมพุทธ ทำให้หมาถูกเลี้ยงแบบเปิด ปล่อยอิสระ ทำให้หมามีโอกาสแพร่พันธุ์นอกเหนือความตั้งใจ และไม่มีผู้รับผิดชอบต่อหมาที่เกิดใหม่

จนถึงช่วงหนึ่งที่ลักษณะสังคมเปลี่ยนแปลงไป หมาบางส่วนในวัฒนธรรมบางกลุ่มยังคงถูกใช้งานเพื่อการฝ้าบ้าน ระวังภัยดังเช่นในอดีต ขณะที่คนกลุ่มหนึ่งเลือกเลี้ยงหมาตามค่านิยม ความเชื่อของยุคสมัย เพื่อปกป้องสถานะทางสังคมก็ดี หรือเพื่อโชคลาภความเป็นมงคลก็ตาม เช่น การเลี้ยงหมาที่มีลักษณะมงคลในอดีต การเลี้ยงหมาพันธุ์แท้ของชนชั้นสูงหรือผู้มีฐานะดี-ปานกลาง ในช่วงศตวรรษที่ 19-20 เพื่อประชันความสมบูรณ์แบบของหมา ซึ่งสร้างบรรทัดฐานวัฒนธรรมการเลี้ยงที่แพร่หลายสู่สังคมอื่น ๆ ในเวลาต่อมา

ภาพที่ 7 สังคมการเลี้ยงหมาสายพันธุ์ต่าง ๆ ของผู้มีชื่อเสียงในสังคมไทย
(อันดับแซ่บ, 2561)

ภาพที่ 8 คนกับหมาในสถานะของการเป็นเพื่อนเพื่อคลายเหงา
(Skirmante, 2014)

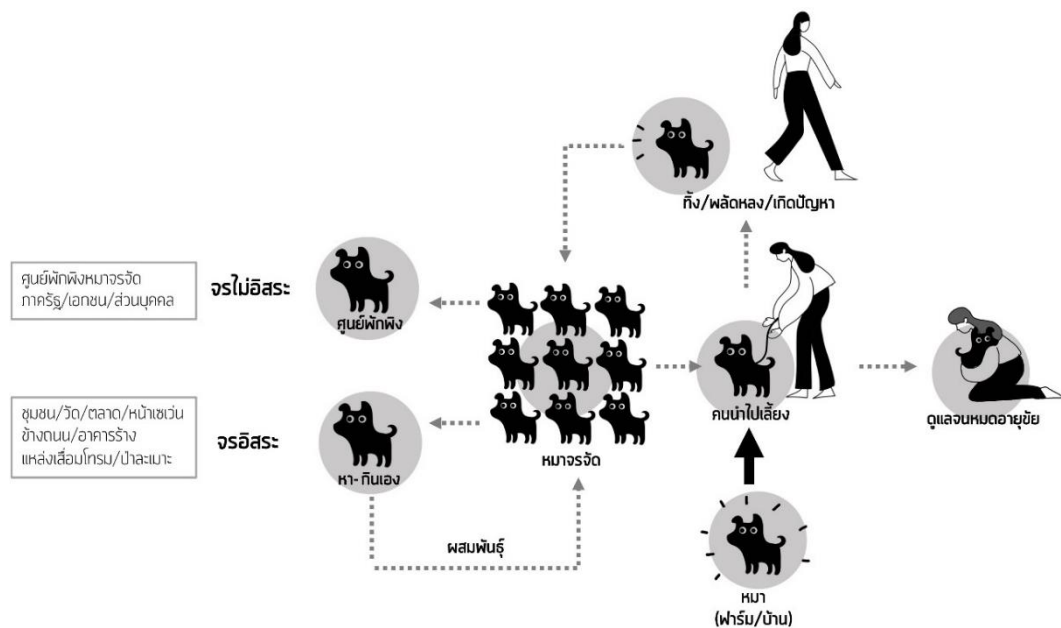
กระทั่งปัจจุบันที่ผู้คนกลุ่มหนึ่งให้คุณค่ากับหมาในฐานะเสมือนเพื่อน เหมือนครอบครัว ใช้ประโยชน์จากหมาเพื่อคลายเหงา ทดแทนความรู้สึกโดดเดี่ยว เยียวยาจิตใจ กระทั่งเป็นผลให้เกิดอีกหนึ่งกลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างปฏิเสธไม่ได้ คือกลุ่มผู้เลี้ยงเพื่อธุรกิจทั้งทางตรงทางอ้อม เป็นการเน้นย้ำว่าหมายังคงถูกใช้ประโยชน์เช่นเดิม แม้ว่าสังคมจะมีพลวัตที่เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะใดก็ตาม

ด้วยวัฒนธรรมการเลี้ยงของคนที่มีงูใช้ประโยชน์จากหมาไม่ว่าจะด้วยทางใดทางหนึ่งนี้เองที่เป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาหมาจรจัดในมหานครเรื่อยมา เพราะเมื่อใดก็ตามที่หมาหมดประโยชน์ ไม่มีคุณค่า พร้อมกับการที่ผู้เลี้ยงหมดความรัก เมตตา และความรับผิดชอบ ทำให้หมาที่เคยได้รับการเลี้ยงดูกลายเป็นภาระและถูกทอดทิ้งในท้ายที่สุด

วัฒนธรรมการเลี้ยงที่มุ่งเน้นคุณค่าของหมาด้วยผลประโยชน์นี้เองที่ถือเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดปัญหาการทอดทิ้ง หมาพลัดหลง

2.1.2 สาเหตุปัญหาหมาจรจัดกับสังคมไทย

ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับหมาจรจัด เป็นปัญหาที่สำคัญส่งผลกระทบต่อสังคมและมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นจากการเพิ่มจำนวนประชากรหมาจรจัด ทั้งนี้ จากการสำรวจทั่วประเทศขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีจำนวนหมาจรจัด 2.493 ล้านตัว (กรมปศุสัตว์, 2563)

ภาพที่ 9 วงจรการเกิดหมาจรจัด
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 4 เมษายน 2564)

โดยเหตุผลของการเพิ่มจำนวนประชากรหมาจรจัดในปัจจุบันมีอยู่หลายปัจจัยด้วยกัน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาที่ดำเนินมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังที่กล่าวถึงในการ ทบทวนวรรณกรรมประเด็นก่อนหน้านี้นี้ ปัจจัยที่ทำให้เกิดวงจรหมาจรจัดในสังคมไทย ประกอบด้วย หลากหลายเหตุผลทับซ้อนกัน สรุปความได้ดังนี้

2.1.2.1 หมาไม่ได้รับการทำหมัน

จากการที่หมาเพศเมีย 1 ตัว มีโอกาสคลอดลูกได้มากถึง 10 ตัวต่อปี (อินทร ชัย พาณิชกุล, 2558) และด้วยวัฒนธรรมการเลี้ยงที่มีทัศนคติเกี่ยวกับการทำหมันว่าเป็นเรื่องบาปกรรม หรือมีความเข้าใจในเรื่องของการทำหมันที่ไม่ถูกต้อง เป็นสาเหตุสำคัญของการเพิ่มปริมาณหมาจรจัด และด้วยสภาพนิเวศทำให้หมาจรจัดสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามถนนหนทาง และซอกซอยต่าง ๆ การปราศจากนโยบายการคุมกำเนิดหมาอย่างมีประสิทธิภาพทำให้หมาเหล่านี้แพร่พันธุ์อย่างรวดเร็ว และครอบครองพื้นที่ที่เป็น habitat ของตนเอง หรือกลุ่มของตนเอง การย้ายหมาที่เคยอยู่ในพื้นที่เดิม ออกไปจำนวนหนึ่งด้วยการฆ่า สิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อมาก็คือ หมาต่างถิ่นก็จะย้ายเข้ามาแทนที่ และผสมพันธุ์กันจนออกลูกออกหลานอย่างรวดเร็วเช่นเดิม

2.1.2.2 การทอดทิ้งหมา จากเหตุการณ์การขาดจิตสำนึกของผู้เลี้ยง

การเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงหมาอย่างถูกต้องหรือเหมาะสม ไม่ทำหมันและควบคุมการขยายพันธุ์ของหมา เมื่อหมาขยายพันธุ์จนเกินกำลังที่จะเลี้ยง ก็นำไปปล่อยให้เป็นภาระสังคมตามแหล่งชุมชน วัด โรงเรียน สถานสงเคราะห์ เป็นต้น ในกรณีนี้หมายรวมถึงการเลี้ยงแบบเปิด ปล่อยให้หมาในความดูแลออกไปผสมพันธุ์กับหมาจรจัดนอกบ้าน จนก่อให้เกิดวงจรหมาจรจัดอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 10 ภาพซ้าย ภาพข่าวหมาถูกเจ้าของทิ้งใต้ทางด่วน เหตุเพราะแฟนใหม่ไม่ชอบ (ที่มา ผู้จัดการออนไลน์, 2564)

ภาพขวา ภาพข่าวหมาแมวถูกทิ้งในช่วงโควิดระบาด (ที่มา เชียงใหม่นิวส์, 2563)

2.1.2.3 การทอดทิ้งหมา จากเหตุผลส่วนตัวหรือเหตุผลวิสัยของผู้เลี้ยง

ปัญหานี้เกิดจากการที่ผู้เลี้ยงคิดว่า การเลี้ยงหมาต่อไปนั้นอาจกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตัวเอง หรือกระทบกับชีวิตของสมาชิกภายในครอบครัว เช่น สมาชิกในครอบครัวเป็นโรคภูมิแพ้ หรือมีเหตุให้ไม่สามารถอยู่ร่วมกับสัตว์ได้อีกต่อไป เช่น พ่อแม่ไม่ให้เลี้ยง เหตุเลิกราหรือหย่าร้าง ที่พักอาศัยไม่อนุญาตเลี้ยงหรือไม่เหมาะที่จะเลี้ยงสัตว์ ดัดปัญหาเรื่องกฎระเบียบของที่พัก รวมถึงปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้เลี้ยงแบกรับค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงต่อไม่ไหว ดังที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้เกี่ยวกับประเด็นสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 ที่ทำให้อัตราผู้เลี้ยงสัตว์เพิ่มสูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกันสำหรับกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์แต่เดิม ด้วยสถานการณ์โรคระบาดที่ส่งผลต่อสาธารณสุข สังคม และเศรษฐกิจก็ทำให้หมาถูกทิ้งมากขึ้น ด้วยเหตุการณ์แบกรับค่าใช้จ่ายไม่ไหวก็ดี หรือเจ้าของพักรักษาตัวหรือเสียชีวิตก็ตาม

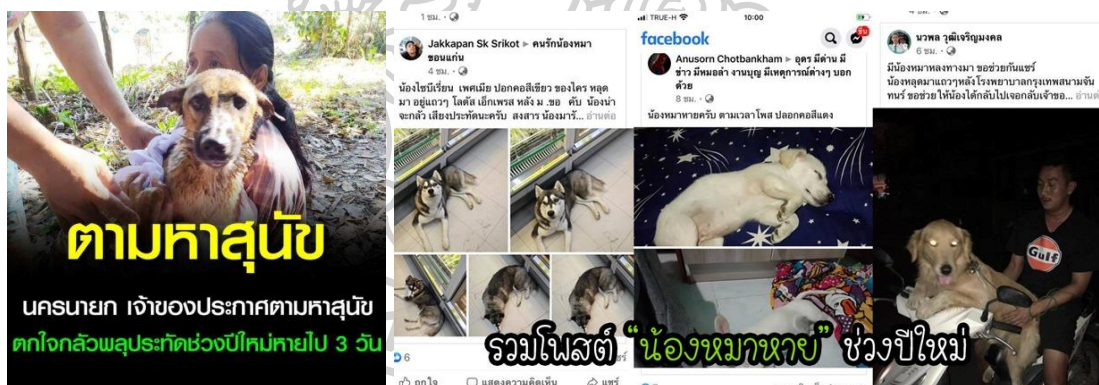
สัตว์เหล่านี้ถ้าโชคดีก็อาจลงเอยด้วยการหาบ้านใหม่ แต่ถ้าหาบ้านให้ไม่ได้ และสถานการณ์บีบบังคับ ก็อาจลงเอยด้วยการถูกทิ้งไว้ที่วัดหรือข้างถนน

2.1.2.4 การทอดทิ้งหมา ด้วยเหตุผลสืบเนื่องจากพฤติกรรมของสัตว์

ปัญหานี้ นับว่าเป็นปัญหาหลักที่คนตัดสินใจทิ้งหมาทิ้งหมาทิ้งหมาได้ หมาที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว มีนิสัยไม่น่ารักและรบกวนผู้อื่น เข้ากับสมาชิกในบ้านไม่ได้ บางตัวอาจไม่ได้มีพฤติกรรมร้าย แต่มีนิสัยชอบเห่าหอนเสียงดังตลอดเวลา เป็นที่รำคาญและรบกวนทั้งคนในบ้านและเพื่อนบ้าน ขณะที่หมาบางตัวมีปัญหาในเรื่องการขับถ่ายไม่เป็นที่ ซึ่งอาจเป็นปัญหายืดเยื้อที่เจ้าของไม่สามารถรับมือได้

2.1.2.5 การทอดทิ้งหมา จากเหตุผลเรื่องสุขภาพของสัตว์

หมาบางตัวป่วยเป็นโรคเรื้อรังที่ต้องได้รับการดูแลรักษาที่ยาวนาน หรือเป็นโรคที่ไม่มีทางรักษาให้หายขาดได้ เช่น โรคมะเร็ง หรือพิการ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ควบคุมการขับถ่ายหรือขับตัวไม่ได้ ผู้เลี้ยงบางคนรับกับสภาวะการดำรงกล่าวไม่ได้ ด้วยการเจ็บป่วยเหล่านี้ หมายถึงการมีค่าใช้จ่ายในการรักษาตามมา เมื่อมีจำนวนมากเข้าและกระทบกับรายได้และเวลาในการทำงานของผู้เลี้ยง ปัญหาสุขภาพจึงถูกใช้เป็นหนึ่งในเหตุผลที่คนตัดสินใจทอดทิ้งสัตว์ในความดูแล บางตัวถูกทิ้งในโรงพยาบาลสัตว์ โดยตัดสินใจไม่รักษาต่อแล้วปล่อยให้ค่อย ๆ ตายไปอย่างทรมาน ในขณะที่ยังมีอีกจำนวนไม่น้อยที่ถูกนำมาปล่อยทิ้งในแหล่งชุมชน

ภาพที่ 11 ชาวและโพสต์ตามหาหมาหายจากเหตุจุดพลุหรือประทัดช่วงเทศกาล (ที่มา ภาพซ้าย phepuangchonnewspaper, 2565 ภาพขวา เหมียวซี่สอง, 2563)

2.1.2.6 เหตุสุดวิสัยอื่น ๆ

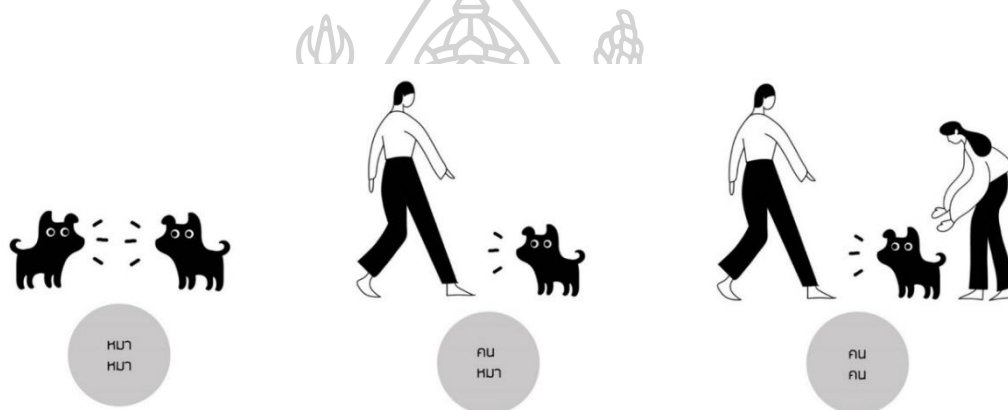
ปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทยไม่ได้เกิดจากการทอดทิ้งโดยเจตนาเพียงอย่างเดียว การพลัดหลง เติลิดหนีก็เกิดขึ้นได้บ่อยครั้งเช่นกัน ดังเช่นในช่วงเทศกาลสำคัญที่มีการเฉลิมฉลองจุดพลุหรือประทัด ด้วยหมาเป็นสัตว์ที่ไวต่อเสียงที่ไม่คาดคิดหรือเสียงที่มีความถี่สูง หมาบางส่วน

ที่มีอารมณ์ไม่มั่นคง ชี้อารมณ์ไม่มั่นคง ชี้อารมณ์ไม่มั่นคง ชี้อารมณ์ไม่มั่นคง จึงมักมีอาการหวาดกลัว สั่น หอบ วิ่งวนไปมาเพื่อหาที่หลบ และมีจำนวนไม่น้อยที่เตลิดวิ่งหายออกจากบ้านไป ถ้าเจ้าของตามหาไม่เจอ หมาเหล่านี้จะกลายเป็นหมาจรจัดในท้ายที่สุด

จากสรุปสาเหตุปัญหาการเกิดหมาจรจัดข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากการกระทำของคนทั้งสิ้น ไม่ว่าจะโดยเจตนา หรือมีบริบทแวดล้อมด้านทัศนคติ ความเชื่อ จิตสำนึก หรือเหตุผลวิสัยใด ๆ ก็ตาม

2.1.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาหมาจรจัด

หมาจรจัดถูกมองว่าเป็นปัญหาสังคมที่สร้างผลกระทบด้านต่าง ๆ มากมาย และเป็นปัญหาที่ซับซ้อนทั้งทางตรงทางอ้อม โดยปัญหาที่เกิดขึ้นจำแนกผลกระทบได้เป็น 3 กลุ่ม

ภาพที่ 12 ปัญหาหมาจรจัดที่เกิดขึ้นระหว่างบนความสัมพันธ์ระหว่างหมา-คน
(หมายรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 4 เมษายน 2564)

2.1.3.1 ผลกระทบระหว่างหมากับหมา

ด้วยหมาเป็นสัตว์ที่มีสัญชาตญาณนักล่า และการจัดลำดับทางสังคม จำฝูง ลูกฝูง การอยู่ร่วมกันในอาณาเขตพื้นที่หนึ่ง ๆ อาจหลีกเลี่ยงการกัด ข่ม แย่งอาหารไม่ได้ ทั้งนี้ กรณีการกัดกันของหมา ไม่ได้จำกัดเพียงเฉพาะหมาจรจัดด้วยกัน บ่อยครั้งที่หมามีเจ้าของซึ่งถูกเลี้ยงแบบปล่อย ออกนอกบ้านไปวิวาทกับหมาตัวอื่นหรือหมาจรจัดก็ก่ออันตรายได้ในทำนองเดียวกัน บาดแผลที่เกิดขึ้นสามารถรุนแรงในระดับบาดแผลถลอกไปจนถึงแผลฉีกขาด สร้างความเสียหายถึงระบบประสาท อวัยวะสำคัญเสียหาย หรือถึงขั้นเสียชีวิต ด้วยบาดแผลโดนกัดส่วนใหญ่ถือเป็นแผลที่เสี่ยงต่อ

การติดเชื้อจากแบคทีเรียจำนวนมากที่อยู่ในน้ำลายและช่องปากของหมา (โรงพยาบาลสัตว์รัตนาธิเบศร์ สาขาใหญ่ ราชพฤกษ์, 2559)

นอกจากปัญหาวิวาทะหว่างหมาด้วยกันเองแล้ว ด้วยสถานะของหมาจรจัด ปัญหาหลักที่พบคือการเร่ร่อน ตากแดดฝน ไร้ที่พิกพิงเป็นหลักแหล่ง ส่งผลต่อสวัสดิภาพและสุขอนามัยโดยตรง หมาเหล่านี้ส่วนใหญ่มักเป็นโรค และอาจเป็นพาหะนำโรคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างหมากับหมา รวมถึงพฤติกรรมเฉพาะอันเป็นปัญหาด้านสวัสดิภาพของหมาแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตอื่นและผู้คนและสังคมร่วมด้วย

2.1.3.2 ผลกระทบระหว่างหมากับคน

ผลกระทบประเด็นนี้นับเป็นผลกระทบทางตรงที่ผู้คนที่ได้รับจากการมีอยู่ของหมาจรจัดในสังคมอย่างรอบด้าน ซึ่ง ‘คน’ ในที่นี้ยังหมายรวมถึงกลุ่มองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยจำแนกผลกระทบได้ดังนี้

1) ผลกระทบด้านสวัสดิภาพ

ผลกระทบด้านสวัสดิภาพที่เกิดขึ้นในที่นี้ กล่าวถึงความไม่เป็นอยู่และความปลอดภัย ด้วยบริบทของการอยู่ร่วมกันในสังคม จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าผลกระทบด้านสวัสดิภาพนั้นเกิดขึ้นได้ทั้งในมุมมองของหมาที่ได้รับผลกระทบจากคน และคนที่ได้รับผลกระทบจากหมา

สวัสดิภาพของหมาดังที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้ว่ามีความเป็นอยู่เร่ร่อน ตากแดดฝน ไร้ที่พิกพิงเป็นหลักแหล่ง ผลกระทบที่ได้รับจากคนคือมักถูกขับไล่ ถูกทำร้าย ทูบตีทารุณจากกลุ่มคนที่มีทัศนคติต่อหมาเชิงลบ หรือรังเกียจหมาจรจัด รวมถึงกลุ่มเด็กที่ทำร้ายกลั่นแกล้งด้วยความคึกคะนอง จนอาจถึงขั้นพิการหรือเสียชีวิต

ภาพที่ 13 ซ้าย ชาวพ่อเฒ่าวัย 75 ปี ขับรถจักรยานยนต์หนีหมาไล่กัด เสียหลักชนรถพ่วงเสียชีวิต (ทีมา พีพีทีวีออนไลน์, 2563)

ขวา ชาวรถพ่วงลงข้างทางเพราะหักหลบหมาที่วิ่งตัดหน้ารถ (ทีมา ชาวสดออนไลน์, 2560)

ในขณะเดียวกัน ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของหมาจรจัดก็ส่งผลต่อ สวัสดิภาพของคนเช่นกัน ด้วยสัญชาตญาณนักล่าและพฤติกรรมเห่าหอนโดยธรรมชาติของหมา อาจสร้างความรำคาญแก่ผู้คนที่ได้รับผลกระทบ และส่งผลต่อความปลอดภัยในการสัญจรของ ประชาชน เหตุเพราะหมาจรจัดขาดการฝึกอบรม บ้างผ่านประสบการณ์เลวร้ายจากคน ส่งผลให้ หมาจรจัดบางส่วนไม่เป็นมิตรกับมนุษย์ มีนิสัยขี้ระแวง คุร้าย จนอาจก่อให้เกิดอันตรายกับคนใน ชุมชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ หรือแก่ผู้สัญจรไปมาอาจได้รับอันตรายจากการเห่าหอน วิ่งไล่กัด รวมทั้งกรณี ที่หมาจรจัดอาจกัดขวางเส้นทางจราจรบนท้องถนน ไม่ว่าจะเป็นการนอน เดิน หรือวิ่งตัดหน้ารถ ก็สาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนอยู่บ่อยครั้ง

ภาพที่ 14 ภาพซ้าย ชาวเด็ก 9 ขวบหวาดผวาฝังใจจากการถูกหมาจรจัดรุมขยำ
(ที่มา ทีมงานข่าว Sanook, 2562)

ภาพขวา ชาวหมาจรจัดบุกโรงเรียนไล่ขยำเด็กประถม และชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียง
(ที่มา อมรินทร์ทีวี, 2563)

2) ผลกระทบด้านสาธารณสุข

ในทางสาธารณสุข ผลกระทบจากปัญหาหมาจรจัดที่ส่งผลโดยตรงและ ปรากฏชัดที่สุด คือ โรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งจัดเป็นโรคร้ายแรง และมากกว่าร้อยละ 96 ของผู้ป่วยที่ได้รับเชื้อ มีหมาเป็นพาหะหลัก

นอกจากเป็นพาหะนำโรคแล้ว ในประเด็นพื้นที่ที่หมาจรจัดอาศัย ยังเป็น แหล่งเพาะเชื้อสะสมเห็บ หมัด และเชื้อโรคหลากหลายชนิด ก่อปรกกับเมื่อหมาจรจัดอยู่รวมกัน การควบคุมโรคจะดำเนินการได้ยาก เชื้อโรคสามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว (ปริญญาวิน ชมเสวก, 2563: 1)

3) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจ เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากผลกระทบจากปัญหาด้านสาธารณสุข ทำให้รัฐต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการควบคุมจำนวนหมา เช่น การทำหมัน อีกทั้งวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าจะต้องนำเข้าจากต่างประเทศมีราคาค่อนข้างสูง ในส่วนของการควบคุมโรคนี้ แม้ว่าแนวโน้มการตายจากโรคพิษสุนัขบ้าจะลดลง แต่จำนวนผู้ที่มารับการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันหลังจากที่ถูกหมากัดยังคงอยู่ในระดับสูงซึ่งค่าใช้จ่ายแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง ค่าใช้จ่ายทางตรง เป็นค่าใช้จ่ายจากการจัดบริการและการรับบริการทางการแพทย์ ได้แก่ ค่าผลิตวัคซีน ค่านำเข้าวัคซีน ค่าเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์และเวชภัณฑ์ เงินเดือนหรือค่าจ้างบุคลากรทางการแพทย์ เป็นต้น และลักษณะที่สอง ค่าใช้จ่ายทางอ้อม ได้แก่ การที่ไม่สามารถทำงานได้ตามปกติในกรณีที่เกิดการเจ็บป่วยจากโรคพิษสุนัขบ้า หรือการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ทำให้สูญเสียรายได้ที่ควรจะได้รับ เป็นต้น

ในส่วนของจัดการกับหมาจิ้งจอกนั้น รัฐบาลต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก เพื่อดำเนินงานในการแก้ไขปัญหามารจัดและโรคพิษสุนัขบ้า ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในด้านการจับ ค่าวัสดุอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ ไมโครชิป ปลอกคอหมา เวชภัณฑ์สำหรับทำหมัน การหาพื้นที่ที่ใช้เป็นสถานที่เลี้ยงดู และค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงหมานำมารวมกันไว้ที่สถานที่เลี้ยงดูหมาจรจัดหรือศูนย์พักพิงฯ จากข้อมูลของกองสัตวแพทย์สาธารณสุข สำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่าการดูแลหมาจรจัดมีค่าใช้จ่ายสูงมาก เฉพาะค่าอาหารสำหรับหมาจรจัดนั้น มีค่าใช้จ่ายวันละประมาณ 8 บาทต่อตัว หรือตลอดชีวิต ประมาณ 10,000 บาทต่อตัว (คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547: 59-64 อ้างถึงใน เบญจมาศ สุนันทะนาม และหัชชากร วงศ์สายัณห์, 2561)

ในขณะเดียวกัน พื้นที่ที่หมาจรจัดอยู่อาศัย ยังส่งผลให้ศูนย์เสียหายได้จากภาคส่วนของการท่องเที่ยว และทำให้ราคาที่ดินตกต่ำอีกด้วย (ปริญญาวิน ชมแสวก, 2563: 2)

4) ผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

ด้วยรูปแบบชีวิตและพฤติกรรมของหมาที่ต้องอาศัยอาหารจากคนที่นำมาให้ หรือหากินบริเวณที่มีเศษอาหารตามกองขยะ จึงทำให้พื้นที่ในชุมชน วัด ตลาด ร้านอาหาร กลายเป็นพื้นที่ไม่สะอาด ไม่น่าดู อีกทั้งขยะที่ถูกหรือคุดยังเป็นภาระงานในจัดเก็บขยะของเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ภาพที่ 15 ภาพซ้าย ชาวคนร้องเรียนเพจแหม่มโพธิ์ดำ เรื่องคนใจบุญที่ให้อาหารหมาจรจัด

จนชาวบ้านเดือดร้อนเป็นปีจากเสียงเห่าหอน

(ที่มา ทีมงานกระปุกดอทคอม, 2560)

ภาพขวา ชาวการถกเถียงของผู้คน หลังอุทยานน้ำตกนางรองติดป้ายประกาศ “ห้ามให้อาหารหมา”

(ที่มา ทีมงานข่าว Sanook, 2562)

2.1.3.3 ผลกระทบระหว่างคนกับคน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นระหว่างคนกับคน หรือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นยังเป็นปัญหาที่ทับซ้อนอยู่ในวงจรปัญหาหมาจรจัด และก่อประเด็นใหม่ ๆ ขึ้นตามยุคสมัยเสมอ โดยอาจสรุปรูปแบบความขัดแย้งได้ดังนี้

1) ความขัดแย้งระหว่างจิตอาสา คนรักหมา กับคนที่มีทัศนคติเชิงลบกับหมาจรจัด

ในประเด็นนี้มักพบเห็นหรือได้ยินอยู่บ่อยครั้งตามหน้าข่าว ว่าด้วยเรื่องการให้อาหารหมาจรจัดของกลุ่มคนจิตอาสา ที่คนไม่เห็นชอบมองว่าเป็นการกระทำที่สร้างความเดือดร้อน นอกจากจะทำให้ชุมชนสกปรกเลอะเทอะจากเศษอาหารและการขับถ่ายไม่เป็นที่ทางแล้ว ยังมีทัศนคติความเข้าใจไปว่าจะเป็นการเพิ่มจำนวนหมาจรจัดในพื้นที่มากขึ้น เสี่ยงต่อการถูกกัดหรือการแพร่เชื้อโรคในแหล่งชุมชน และได้รับความเดือดร้อนจากเสียงเห่าหอนกระทบต่อการพักผ่อน ในขณะที่เมื่อถูกท้วงติง กลุ่มจิตอาสาที่พลอยมองว่ากลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วย เป็นคนแล้งน้ำใจไม่มีเมตตา กลายเป็นข้อถกเถียงไม่จบสิ้น

2) ความขัดแย้งระหว่างภาคบุคคลกับหน่วยงาน

ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น มักเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกับปัญหาหมาจรจัดที่ยืดเยื้อ ไม่เด็ดขาด และไม่ประสบผลสำเร็จ เช่น กลุ่มจิตอาสาหรือผู้ที่สนใจในปัญหาหมาจรจัดไม่เห็นด้วยกับข้อกฎหมายและต้องการการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การขึ้นทะเบียนสัตว์

หรือกำหนดค่าธรรมเนียมผู้เลี้ยงอย่างเป็นกิจจะลักษณะเพื่อควบคุมการเลี้ยงอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้คนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นชอบ แต่สำหรับกลุ่มคนที่มีหมาในความดูแลหลายตัว หรือมีกำลังทรัพย์ไม่เพียงพอกลับเห็นเป็นเรื่องที่แบกรับไม่ไหว หรือปัญหาจากไล่จับหมาจรจัดเข้าสู่ศูนย์พักพิงของหน่วยงานภาครัฐ ที่กลุ่มคนรักสัตว์เป็นกังวลและไม่วางใจต่อสวัสดิภาพของหมาเมื่อต้องเข้าไปอยู่ในศูนย์พักพิงฯ เป็นต้น

อีกรูปแบบผลกระทบที่เกิดขึ้นระหว่างภาคบุคคลและหน่วยงานที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ รูปแบบการสนับสนุนหรือการบริจาคให้กับมูลนิธิหรือองค์กรช่วยเหลือสัตว์จากกลุ่มจิตอาสาหรือผู้มีเมตตาต่อสัตว์ จนอาจเป็นบ่อเกิดองค์กรที่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบหรือกลุ่มมิจฉาชีพ ผลกระทบจะประเด็นดังกล่าว อาจสร้างความหวาดระแวงและทัศนคติเชิงลบต่อการช่วยเหลือหมาจรจัดในสังคม

3) การไม่บูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบผลกระทบประเด็นนี้อาจไม่ใช่ความขัดแย้งโดยตรง แต่เป็นการทับซ้อนของปัญหาที่เกิดขึ้นกับการมีอยู่และก่อตั้งหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหมาจรจัดมากมายหลายส่วน จนอาจนำมาซึ่งการแข่งขันระหว่างหน่วยงาน แทนที่การบูรณาการทำงานร่วมกัน กระทั่งก่อผลกระทบวกกลับไปถึงหมาจรจัดที่ไม่ได้รับการแก้ปัญหาอย่างที่ควรจะเป็น

ผลกระทบดังที่กล่าวมาข้างต้นเป็นปัญหาที่สะสมมานับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นเหตุผลที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายมีความพยายามในการดำเนินการแก้ไขมาโดยตลอด ทว่าจวบจนปัจจุบันก็ยังไม่สามารถจัดปัญหาได้โดยสมบูรณ์ เพราะจะเห็นได้ว่าปัญหาหมาจรจัดที่เกิดขึ้นนั้น มีสาเหตุและรูปแบบปัญหาที่ละเอียดอ่อน ซับซ้อนเกี่ยวเนื่องกับหลายภาคส่วน และเนื่องจาก ‘คน’ เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ปริมาณหมาจรจัดยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงกับคนหลายกลุ่ม หลากทัศนคติความเชื่อ เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการสื่อสาร ความเข้าใจ และระยะเวลาในการเปลี่ยนแปลง อย่งไรก็ตามการแก้ปัญหาในปัจจุบันที่นับเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ แต่ก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน ยังคงมีการดำเนินการเพื่อลดผลกระทบ และแก้ปัญหาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ดังจะกล่าวถึงดังต่อไปนี้

2.1.4 สถานการณ์การแก้ปัญหาหมาจรจัดในปัจจุบัน

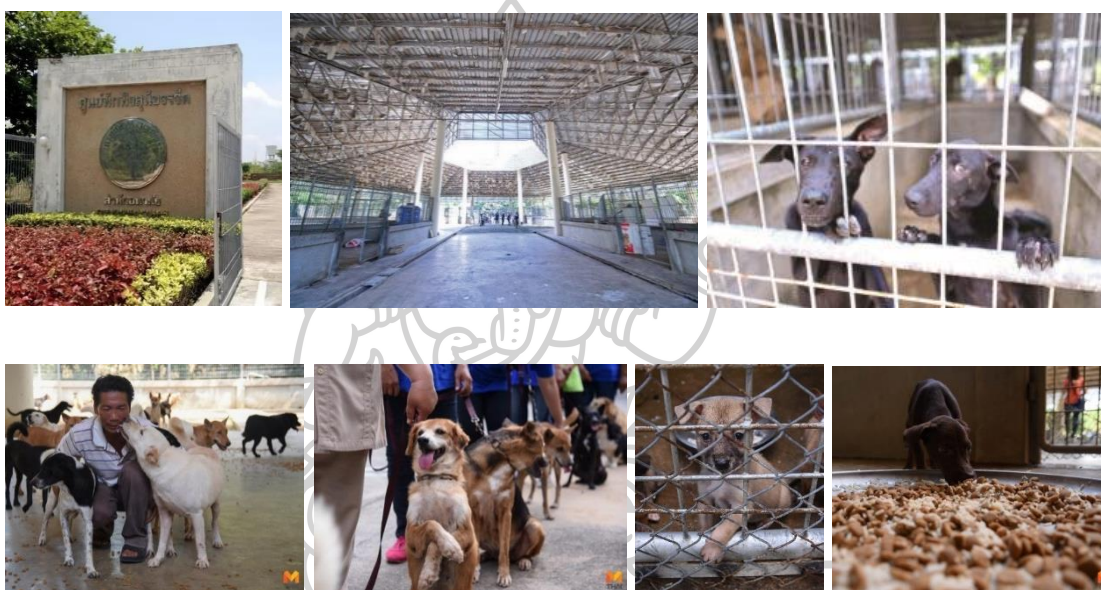
จากปัญหาที่เกิดขึ้นจากหมาจรจัดที่ส่งผลกระทบกับประเทศในวงกว้าง เป็นข้อพึงตระหนักที่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนพยายามดำเนินการแก้ไข ซึ่งแต่ละภาคส่วน องค์กร หรือแม้กระทั่งบุคคลทั่วไปทั้งที่มีบทบาทในการแก้ปัญหา หรือเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนก็ล้วนมีรูปแบบแนวทางการจัดการปัญหาที่ต่างกันไป

แต่ด้วยกลุ่มคนที่ดำเนินการส่วนนี้นับเป็นส่วนน้อยของคนในสังคม ยังมีกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่อยู่นอกเหนือการแก้ปัญหา ทว่าอาจอยู่ในสถานะผู้ประสบความเดือดร้อนจากหมาจรจัดที่มักตั้ง

คำถามว่าปัญหาหมาจรจัดเหล่านี้ “หน่วยงานใดมีหน้าที่รับผิดชอบ?” จึงเป็นที่มาของการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นนี้ และสรุปสถานการณ์การแก้ปัญหาหมาจรจัดในปัจจุบันด้วยการจำแนกผ่านประเภทหน่วยงานและกลุ่มคน ดังนี้

2.1.4.1 รูปแบบการจัดการปัญหาหมาจรจัดของภาครัฐ

ข้อมูลจากราชกิจจานุเบกษา (2564) ระบุที่ตาม 209 ร. ระบุว่า การแก้ไขปัญหามา (และแมว) จรจัด เป็นความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาพที่ 16 ศูนย์พักพิงสุนัขจรจัด กรุงเทพมหานคร ประเวศ (ภาพแถวบน) และอุทัยธานี (ภาพแถวล่าง)
(ที่มา ชุตภาพแถวบน มติชนออนไลน์, 2561
ชุตภาพแถวล่าง ธเนตร, 2561)

ในส่วนของกระทรวงมหาดไทยมีการดำเนินการใน 2 พื้นที่ คือ

1) กรุงเทพมหานคร มีหน่วยงานรับผิดชอบอย่างถาวรในการจัดการปัญหาหมาจรจัด คือ สำนักงานสัตวแพทย์สาธารณสุข สำนักงานอนามัย มีมาตรการหลักในการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือ บริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ผ่าตัดทำหมันหมา ซึ่งเป็นบริการฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย การจดทะเบียน แก้ไขข้อร้องเรียนจากประชาชน และจัดตั้งศูนย์พักพิงสุนัขจรจัดกรุงเทพมหานคร 2 แห่ง คือ ศูนย์ควบคุมสุนัขกรุงเทพมหานคร (เขตประเวศ) รองรับหมา 1,000 ตัว และศูนย์ควบคุมสุนัขกรุงเทพมหานคร (อุทัยธานี) รองรับหมาได้ 6,000 ตัว

นอกเหนือจากนี้ ยังให้บริการเชิงรุก รมรงค์การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ปีละ 2 ครั้ง และส่งเสริมความรับผิดชอบให้แก่ผู้เลี้ยงด้วยรูปแบบแผ่นพับประชาสัมพันธ์ และช่องทาง Facebook กลุ่มควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขับเคลื่อนโครงการสัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย ดำเนินการในส่วนของการฉีดวัคซีนให้กับหมาทั้งที่มีเจ้าของและไม่มีเจ้าของ ออกข้อบัญญัติควบคุม การเลี้ยงหรือปล่อยหมาในเหมาะสมกับสภาพการของพื้นที่ สนับสนุนการทำหมัน ประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าและการนำสัตว์ที่อยู่ในความดูแลไปรับวัคซีน และ จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดให้มีสถานสงเคราะห์สัตว์ เพื่อให้ความช่วยเหลือหรืออภิบาลสัตว์ที่ ถูกทอดทิ้ง ไม่มีเจ้าของ ถูกทารุณกรรม หรือเจ้าของเสียชีวิต

สำหรับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันการ ทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ในการวางระบบการดูแลโดยใช้พื้นที่ชุมชน สาธารณะ สร้างระบบอาสาสมัครและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในลักษณะของ “สุนัขชุมชน” ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์สัตว์ ควบคุมและป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า รวมถึง ควบคุมจำนวนประชากรหมาจรจัดโดยให้บริการผ่าตัดทำหมันโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในลักษณะของ การออกหน่วยเคลื่อนที่ และการให้บริการหน่วยสัตวรักษ์ของกองสวัสดิภาพและสัตว์แพทย์บริการ กรมปศุสัตว์

นอกจากการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้นแล้ว อีกหนึ่งมาตรการการแก้ปัญหา ที่สำคัญอันเป็นหน้าที่ของภาครัฐโดยตรง คือ การออกกฎหมายและบังคับใช้ ซึ่งปัญหาหมาจรจัดมี กฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติ โรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2523 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องข้างต้นจะกำหนดมาตรการบังคับ รวมถึง บทลงโทษที่ชัดเจน แต่ปัจจุบันกลับยังไม่มี การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอย่างเข้มงวดและจริงจัง ประกอบกับผู้บังคับใช้กฎหมายหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องยังมีประสบการณ์แก้ไขปัญหาจรจัดไม่มากพอ ซึ่งคิดร้อยละ 39.43 ในขณะที่ร้อยละ 47.88 พบว่าประชาชนขาดการตระหนักรู้ ส่งผล ให้การปฏิบัติไม่เป็นไปตามที่ควรหรือการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง เช่น การปล่อยสัตว์เลี้ยงตามสถานที่ สาธารณะ รวมถึงการไม่คำนึงถึงกฎหมาย และใช้ความรู้สึกในการปฏิบัติเป็นที่ตั้ง

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ยังคงไม่ครอบคลุมถึงสวัสดิภาพหมาจรจัด จนเป็นที่มาของการร่างพระราชบัญญัติป้องกัน

การทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ฉบับใหม่ โดยมีสาระสำคัญ คือ เมื่อประกาศใช้แล้วยังไม่มีผลบังคับให้เจ้าสัตว์เลี้ยงต้องนำสัตว์ไปขึ้นทะเบียน เพียงแต่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่นบังคับให้เจ้าของสัตว์มาขึ้นทะเบียนสัตว์ของตน โดยให้งดเก็บค่าธรรมเนียมขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยงในระยะเวลา 3 ปีแรก จากนั้นจะเก็บหรือไม่เก็บค่าธรรมเนียมต่อก็ได้ แต่หากเรียกเก็บจะต้องเก็บไม่เกินประกาศที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ กำหนด ซึ่งประกาศของรัฐมนตรีจะพิจารณาจากค่าใช้จ่ายในการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ แต่ต้องไม่เกินตัวละ 170 บาท ทั้งนี้เงินค่าธรรมเนียมและเงินค่าปรับจากพระราชบัญญัติฉบับนี้จะตกเป็นเงินรายได้ของท้องถิ่นเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ การทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ ได้แก่ ค่าไมโครชิปหรือคิวอาร์โค้ด ตลอดจนเป็นค่าฉีดวัคซีนโรคพิษสุนัขบ้า นอกจากนี้ท้องถิ่นจะนำไปใช้สร้างศูนย์พักพิงสัตว์จรจัด ค่าอาหารสัตว์จรจัด ค่าผ่าตัดทำหมันและค่าวัคซีนสำหรับสัตว์ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์สัตว์ รวมทั้งในวัดและบ้านที่เก็บสัตว์จรจัดมาเลี้ยงไม่ต้องขึ้นทะเบียนสัตว์เลี้ยง แต่ต้องแจ้งขอเป็นสถานสงเคราะห์สัตว์ตามกฎหมาย และกรมปศุสัตว์จะบริการฉีดวัคซีน ผ่าตัดทำหมัน และดูแลสุขภาพสัตว์ให้ด้วย

โดย นายสัตวแพทย์สรวิศ ธานีโต อธิบดีกรมปศุสัตว์กล่าวว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้จะลดปัญหาเหตุเดือดร้อนรำคาญจากสัตว์จรจัด ลดปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ การถูกสัตว์ทำร้าย ส่วนสัตว์ที่ขึ้นทะเบียนจะได้รับประโยชน์ คือ ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า หรือเมื่อหายออกจากบ้านแล้วมีผู้พบจะได้นำส่งคืนเจ้าของได้ไม่เสี่ยงต่อการต้องเป็นสัตว์จรจัด ถูกสัตว์อื่นทำร้าย หรือถูกรถชน

อย่างไรก็ดี การร่างกฎหมายใหม่นี้ยังคงอยู่ระหว่างการปรับแก้ รออนุมัติความเห็นชอบ และเป็นเพียงขั้นตอนแรกของการแก้ปัญหาสัตว์จรจัด ซึ่งในการแก้ปัญหาหมาจรจัดควรต้องมีการสร้างและการนำสัตว์จรจัดเข้าสู่ศูนย์พักพิงสัตว์จรจัด การผ่าตัดทำหมัน การป้องกันการทิ้งสัตว์ในที่สาธารณะ การสร้างจิตสำนึกและรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์ควบคู่กัน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาอย่างรอบด้านและคล่อง

ในการทบทวนวรรณกรรมนี้ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกรณีศึกษากฎหมายต่างประเทศที่มีรูปแบบและนโยบายการแก้ปัญหาหมาจรจัดที่เข้มงวด โดยสรุปได้ดังตารางที่ 1 ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการปัญหาหมาจรจัด ล้วนเป็นประเทศที่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ทั้งการจัดเก็บภาษี การขึ้นทะเบียนสัตว์ รวมถึงการระบุโทษแก่ผู้ฝ่าฝืน ด้วยความจริงจังในการบังคับใช้กฎหมาย จะช่วยให้ผู้ที่คิดจะเลี้ยงสัตว์ต้องไตร่ตรองถี่ถ้วนถึงความพร้อมก่อนที่จะเลี้ยง และเงื่อนไขที่รอบคอบเข้มงวดจะเป็นการคัดกรองผู้เลี้ยงถึงขีดความสามารถและความรับผิดชอบในการดูแลชีวิตสัตว์ตัวหนึ่ง ๆ ตลอดจนสิ้นอายุขัย รวมถึงควบคุมกลุ่มธุรกิจเพาะพันธุ์สัตว์ที่มุ่งเน้นการหากำไรโดยไม่คำนึงถึงสุขภาพสัตว์ ซึ่งเข้าช่วยการทารุณกรรมและการที่สัตว์ไม่แข็งแรง จะเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้ผู้เลี้ยงตัดสินใจทอดทิ้งสัตว์ในความดูแล

นอกจากนี้ ในวัฒนธรรมการแก้ปัญหาหมาจรจัดขององค์กรภาครัฐ ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานโดยขึ้นตรงกับงบประมาณที่เร่งรัด ที่มักมีการอนุมัติเร่งจัดสร้างหรือดำเนินการเพียงผิวเผินเพื่อใช้งบประมาณให้หมดในแต่ละงวด โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับรายละเอียดเชิงลึกด้านการออกแบบ กลุ่มเป้าหมาย หรือการตอบโจทย์การแก้ปัญหาอย่างแท้จริง ซึ่งพิจารณาได้จากรูปแบบศูนย์พักพิงฯ ที่ก่อสร้างด้วยรูปแบบ แพลน การจัดการด้านโครงสร้างและบริหารรูปแบบเดิม ด้วยวิธีการแก้ปัญหาที่ขึ้นอยู่กับกรอบประมานนี้เองที่ ส่งผลให้การแก้ปัญหาหมาจรจัดไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเด็ดขาด

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกฎหมายและรูปแบบการจัดการแก้ปัญหาหมาจรจัดของไทยและต่างประเทศ

กฎหมาย / แนวทางการจัดการ	กรณีศึกษา					กฎหมายไทย
	เนเธอร์แลนด์	สหรัฐอเมริกา (ชิคาโก รัฐอิลลินอยส์)	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	
รูปแบบวัฒนธรรมการเลี้ยงสัตว์	เดมิเนตวอร์รชที่ 19 สังคมชาวฮอลแลนด์เลี้ยงหมาเพื่อเป็นเครื่องประดับ เจ้าของโรคพิษสุนัขบ้า เจ็บหรือเสียชีวิต จึงเป็นที่มาของมาตรการแก้ปัญหาต่าง ๆ	โดยพื้นฐานนิสัยของชาวเยอรมนีเป็นคนรักหมา เสมือนเป็นสมาชิกของครอบครัว	คนญี่ปุ่นส่วนใหญ่เป็นคนรักสัตว์ เลือกรับอุปการะ เป็นประเทศที่มีออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสัตว์อยู่เสมอ แต่ก็มีอัตราการทิ้งหมาสูงมากเช่นกัน	คนญี่ปุ่นส่วนใหญ่นิยมรับอุปการะ เป็น		
กฎหมายป้องกันการทอดทิ้งสัตว์	เข้มงวดจริงจัง ทอดทิ้ง - ปรับ 16,000 ยูโร หรือ Animal Cops มีหน้าที่ช่วยเหลือดูแล และปกป้องสัตว์เลี้ยง	เข้มงวดจริงจัง จัดตั้งตำรวจคุ้มครองสัตว์ หรือ Animal Cops มีหน้าที่ช่วยเหลือดูแล และปกป้องสัตว์เลี้ยง	เข้มงวดจริงจัง ตราบกฏหมาย Animal Welfare Act-1998	มีกฎหมายคุ้มครองสัตว์ แต่มีความคลุมเครือในตัวบท (อาจมีเหตุผลทางที่อยู่ของที่พักประพณี เช่น เพาะหม่าพันธุ์พิเศษเพื่อเกิดคนให้คนดูร่วมด้วย)	เข้มงวดจริงจัง ทารณกรรมและทอดทิ้งสัตว์ อาจโดนปรับเป็นจำนวนเงิน > 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ / โทษจำคุกอย่างน้อย 1 ปี	พ.ร.บ.ป้องกันการทารณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ระบุโทษทารณ จำคุกไม่เกิน 2 ปี / ปรับไม่เกิน 40,000 บาท
กฎหมายควบคุมการเลี้ยงดูหมา (ตัวอย่าง)	ปล่อยหมาขับถ่ายเรี่ยราด ถูกปรับเงิน 140 ยูโร นำหมาไปเดินเล่นโดยไม่มีสายจูงในพื้นที่ที่กำหนด ถูกปรับเงิน 90 ยูโร	ปล่อยหมากับถ่ายเรี่ยราด ถูกปรับเงิน \$50-\$500 นำหมาไปเดินเล่นโดยไม่มีสายจูงในพื้นที่ที่กำหนด ถูกปรับเงิน \$300	ห้ามล่าสุนัขไว้กับที่เป็นเวลานาน ต้องพาสุนัขออกไปเดินเล่นวันละ 2 ครั้ง ครั้งละไม่ต่ำกว่า 1 ชั่วโมง	ห้ามล่าสุนัขไว้กับที่เป็นเวลานาน ต้องพาสุนัขออกไปเดินเล่นวันละ 2 ครั้ง ครั้งละไม่ต่ำกว่า 1 ชั่วโมง	การปล่อยหมาขับถ่ายเรี่ยราด ถูกปรับเงิน 1,000 ดอลลาร์สิงคโปร์	

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกฎหมายและรูปแบบการจัดการแก้ปัญหาหมาจรจัดของไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

กฎหมาย / แนวทางการจัดการ	กรณีศึกษา				กฎหมายไทย
	เนเธอร์แลนด์	สหรัฐอเมริกา (ชิคาโก รัฐอิลลินอยส์)	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	
กฎหมายควบคุมการเพาะขยายพันธุ์			กำหนดให้แม่พันธุ์ผสมพันธุ์และให้กำเนิดลูกหมาได้เพียงปีละหนึ่งครั้ง และให้กำเนิดลูกหมาได้เพียงสามครั้งในชีวิตเท่านั้น	มาตรการป้องกันไม่ให้ผู้เพาะพันธุ์เห็นแก่ได้เร่งเพาะพันธุ์สัตว์เพื่อนำมาขาย โดยไม่คำนึงถึงสุขภาพของสัตว์ ไม่ให้แยกลูกหมาออกจากแม่ในช่วง 56 วันหลังคลอด	
มาตรการรับเลี้ยงสัตว์ การขึ้นทะเบียน สัตว์เลี้ยง	หมาที่มีอายุตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปต้องขึ้นทะเบียนกับรัฐ ต้องพามาไปเดินเล่น (Walk dog) อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้หมามีความสุขกายและมีสุขภาพจิตที่ดี	หมาที่มีอายุตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปต้องขึ้นทะเบียนกับรัฐ	บางรัฐผู้เลี้ยงต้องผ่านการสอบ Hundehaltererschein เพื่อประเมินความพร้อมที่จะดูแลหมาที่ จะถูกรับไปเลี้ยงต้องผ่านการทดสอบพฤติกรรม จากสัตวแพทย์	ผู้เลี้ยงต้องขึ้นทะเบียนและหมาจะต้องมีใบรับรอง โดยมีค่าธรรมเนียมในการทำใบอนุญาตประมาณ 3,000 เยน	ผู้เลี้ยงต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไป และสมาชิกในครอบครัวอายุไม่น้อยกว่า 13 ปี ก่อนรับเลี้ยงต้องแสดงเอกสารกรรณสิทธิ ถือครอง โฉนดที่ดิน ที่อยู่อาศัย การเสียภาษี เอกสารให้เลี้ยงในพื้นที่อาศัย เป็นต้น เจ้าของต้องขึ้นทะเบียนหมา เพื่อควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า เมื่อมีการเปลี่ยนเจ้าของ ต้องแจ้งให้ท้องถิ่นทราบด้วย

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกฎหมายและรูปแบบการจัดการแก้ปัญหาหมาจรจัดของไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

กฎหมาย / แนวทางการจัดการ	กรณีศึกษา				กฎหมายไทย
	สหรัฐอเมริกา (ชิคาโก รัฐอิลลินอยส์)	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	
การเก็บภาษี	จัดเก็บภาษีผู้เลี้ยง เฉลี่ย 120 ยูโร ต่อตัวต่อปี เพื่อคัดกรองผู้เลี้ยง และเป็นกรที่สุนัขว่าผู้ที่จะเลี้ยงหมาต้องมีฐานะทางการเงินที่ดีพอต่อการดูแลรับผิดชอบสุขภาพและชีวิตของหมาไปจนถึงอายุขัย	เก็บภาษีผู้เลี้ยงหมา (Hundesteuer) ประจำปี (เขตเมืองประมาณ 140-160 ยูโร ต่อตัวต่อปี / หมาสายพันธุ์อันตราย 450 ยูโร ต่อตัวต่อปี / หมานำทางผู้พิการทางสายตา จะได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียม)	ไม่เสียภาษีการเลี้ยงหมารายปี แต่ขึ้นอยู่กับการเก็บหลัก ซึ่งเหตุผลของการเก็บภาษี คือการนำไปเป็นงบประมาณจัดการหมาจรจัด	เก็บภาษีผู้เลี้ยงหมา โดยหมาอายุต่ำกว่า 5 เดือน เสียค่าธรรมเนียม 15 ดอลลาร์ สิงคโปร์ต่อปี หมาสามตัวแรก หากทำหมันแล้วเสียภาษี 15 ดอลลาร์ต่อตัวต่อปี หากยังไม่ทำหมันเสียภาษี 90 ดอลลาร์ต่อตัวต่อปี	
การควบคุมประชากรหมาจรจัด	ถ้ารับเลี้ยงมาจากสถานสงเคราะห์ จะได้รับส่วนลดค่าภาษี	รณรงค์การทำหมันให้สัตว์เลี้ยงด้วยราคาไม่แพง เพื่อควบคุมปริมาณการเกิด	JNR, Trap, Neuter, and Release	รับอุปการะหมาอายุมาก มีค่าธรรมเนียมน้อยกว่าหมาอายุน้อย	CNVR (Capture, Neuter, Vaccinate, and Release)
การจัดการเมื่อพบหมาจรจัดในเมือง	ถ้าพบหมาไม่มีเจ้าของ ต้องถูกจับและส่งตัวไป Chicago Animal Care & Control เพื่อความสะดวกเรียบร้อยของบ้านเมือง	ถ้าพบหมาไม่มีเจ้าของ ต้องถูกจับและส่งตัวไป Chicago Animal Care & Control เพื่อความสะดวกเรียบร้อยของบ้านเมือง	มีมาตรการคุมเข้มเรื่องการจับหมาไว้บ้าน หรือที่เดินเร่ร่อนข้างถนนไปไว้ที่สถานพักพิง และหาบ้าน / รอเจ้าของมารับ		

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกฎหมายและรูปแบบการจัดการแก้ปัญหาหมาจรจัดของไทยและต่างประเทศ (ต่อ)

กฎหมาย / แนวทางการจัดการ	กรณีศึกษา					กฎหมายไทย
	เนเธอร์แลนด์	สหรัฐอเมริกา (ชิคาโก รัฐอิลลินอยส์)	เยอรมนี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	
สถานสงเคราะห์สัตว์		Chicago Animal Care & Control	สถานสงเคราะห์แต่ละแห่งมีสภาพแวดล้อมที่ดี สวยงาม มีพื้นที่นันทนาการ และบริการสัตวแพทย์ มีศูนย์ดูแลสุนัขสูงอายุ มีสุสานเพื่อฝังร่างสุนัขที่เสียชีวิต			
มาตรการร่วม	ประชาสัมพันธ์ กระตุ้นจิตสำนึกของประชาชนในประเทศ รณรงค์และเชิญชวนให้ประชาชนรับหมาจรจัดจากสถานสงเคราะห์ไปเลี้ยง	องค์กรช่วยเหลือสัตว์ เช่น Paws Chicago, Chicago Canine Rescue ดำเนินการเพื่อลดประชากรหมา (แมว) ไร้บ้าน และสร้างชุมชนแห่งการไม่ฆ่าสัตว์	รณรงค์ปลูกจิตสำนึก โดยให้ผู้คนมีโอกาสดูแลลูกหมาจรจัด เมื่อคนญี่ปุ่นไม่ต้องการเลี้ยงหมาแล้ว จะนำไปให้สถานสงเคราะห์สัตว์ มูลนิธิพิทักษ์สัตว์จะเข้ามาช่วยเหลือนำไปทำการทาสีใหม่ให้			
อื่น ๆ		มาตรการกำจัดสัตว์ตกค้าง / ทาสีใหม่ได้		มาตรการกำจัดสัตว์ตกค้าง / ทาสีใหม่ได้		

2.1.4.2 การแก้ปัญหาของภาคเอกชน องค์กรอิสระ มูลนิธิ

ภาคส่วนเอกชน องค์กรอิสระ มูลนิธิ อาทิ มูลนิธิเพื่อหมาในซอย (Soi Dog Foundation) หรือ มูลนิธิ เดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา) เป็นต้น ภาคส่วนนี้มีบทบาทในการช่วยเหลือและแก้ปัญหาหมาจรจัดในปัจจุบันด้วยการสนับสนุนในด้านการฉีดวัคซีน และการทำหมันให้กับหมาจรจัดร่วมกับหน่วยงานราชการ ส่งเสริมการอุปการะหมาจรจัด ช่วยเหลือหมาจรจัดที่เจ็บป่วยหรือบาดเจ็บ ต่อต้านการทารุณกรรมสัตว์และการค้าเนื้อหมา รวมถึงมีสถานสงเคราะห์ไว้รองรับหมาจรจัด ซึ่งโครงการรณรงค์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นโครงการระดับสากลและระดับชาติ รวมถึงในปัจจุบันมีมูลนิธิที่ช่วยเหลือหมาเกิดขึ้นมากมาย ทำให้ทราบว่าคนในปัจจุบันให้ความสนใจ และช่วยเหลือหมาจรจัดเป็นอย่างมาก

ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มูลนิธิ มีความเห็นตรงกันว่าโครงการ CNVR นั้นเป็นการจัดการปัญหาสัตว์จรจัดอย่างยั่งยืน ซึ่งโครงการดังกล่าวเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2546 โดยมูลนิธิเพื่อหมาในซอย มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การช่วยเหลือหมาและแมวจรจัดด้วยการทำหมันและฉีดวัคซีน (เวิร์คพอยท์ ทูเดย์, 25 ธันวาคม 2563) ทั้งนี้ CNVR คือการจัดการกับประชากรหมาอย่างมีมนุษยธรรมและได้ผลดี ด้วยวิธีการทำหมัน ฉีดวัคซีน และปล่อยกลับในอาณาเขตเดิมที่จับมา ไม่เพียงแค่อิงหลักมนุษยธรรม แต่ยังได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเป็นวิธีการควบคุมประชากรหมาจรจัดและหยุดยั้งโรคพิษสุนัขบ้าที่ปลอดภัยที่สุด (องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลก, 2563)

ปัญหาที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมการแก้ปัญหาหมาจรจัดขององค์กรภาคเอกชน มูลนิธิโดยส่วนใหญ่ซึ่งอยู่บนฐานการสนับสนุนจากจิตอาสาและการบริจาคเพื่อการคงอยู่และดำเนินงานต่าง ๆ การได้มาซึ่งการสนับสนุนนั้นมักยึดโยงอยู่กับพื้นฐานความเชื่อ ความเมตตา ความใจบุญสุนทานของผู้คน โดยมุ่งเน้นสื่อสารให้คนเกิดความรู้อิสระผ่านรูปภาพ เรื่องราว ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาจากรูปแบบวัฒนธรรมเช่นนี้คือการก่อตั้งองค์กรมูลนิธิเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่ชอบธรรม ที่อาจส่งผลกระทบต่อทัศนคติของกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุน จนเกิดเป็นความขัดแย้งในสังคมตามมา ในขณะเดียวกัน องค์กรภาคเอกชนอาจเกิดการกระทบกระทั่งจากการทำงานในพื้นที่ที่ทับซ้อนกัน ขาดการบูรณาการสื่อสารการทำงานร่วมกัน ทำให้การแก้ปัญหาหมาจรจัดเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น

2.1.4.3 รูปแบบการจัดการปัญหาหมาจรจัดของบุคคลทั่วไป

เนื่องจากปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทยเป็นปัญหาส่วนรวมที่ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้นนอกเหนือจากการดำเนินการแก้ปัญหาของภาคส่วนหน่วยงานรัฐและเอกชนที่อาจยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครอบคลุมแล้ว บุคคลทั่วไปก็นับว่ามีส่วนสำคัญเช่นกัน

การจัดการแก้ปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทยของภาคส่วนปัจเจกบุคคลสามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่ม จำแนกตามระดับความสัมพันธ์ต่อปัญหาหมาจรจัด ดังนี้

2.1.4.3.1 กลุ่มคนรักสัตว์ กลุ่มจิตอาสา หรืออาสาสมัคร คนกลุ่มนี้มักให้

ความช่วยเหลือหมาจรจัดในรูปแบบต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น;

1) การนำหมาจรจัดมาเลี้ยงดูในที่อยู่อาศัยของตน ซึ่งผู้เลี้ยงรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด บางกลุ่มบางคนยังดูแลในส่วนค่าทำหมัน ค่าวัคซีน รวมถึงค่ารักษายามเจ็บป่วยด้วย ซึ่งปัญหาที่เกิดตามมาคือภาระค่าใช้จ่ายที่เกินรับไหว นอกจากปัญหาค่าใช้จ่ายแล้วหลายกรณียังมีปัญหาเกี่ยวกับบ้านใกล้เรือนเคียงที่พลอยได้รับผลกระทบจากมลภาวะทางเสียง กลิ่น และสุขลักษณะต่าง ๆ อันสืบเนื่องมาจากหมาจรจัด

2) การปันอาหารหมาจรจัดในที่สาธารณะ แหล่งชุมชน โรงเรียน หรือวัด ซึ่งกลับกลายเป็นปัญหากระทบกระทั่งระหว่างกลุ่มคนรักสัตว์กับชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อน ด้วยการเมตตาให้ความช่วยเหลือลักษณะนี้ เป็นการเพิ่มจำนวนประชากรหมามากขึ้น เป็นการทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง และปล่อยให้หมาขับถ่ายเรี่ยราด ส่งผลต่อสุขอนามัยในแหล่งชุมชนโดยตรง ซึ่งโรเจอร์ โลหะนันท์ เลขาธิการสมาคมพิทักษ์สัตว์ไทย ก็ยอมรับเช่นกันว่าสถานการณ์ดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง โดยให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า "การให้อาหารหมาจรจัดแบบไม่มีกติกาดังกล่าว เช่น เดิน ๆ ไป เอากระตางวาง เอาอาหารวาง ตรงนี้ทำให้เกิดปัญหาเรื่องความสกปรกเลอะเทอะ โดยเฉพาะตามฟุตบาท หน้าอาคารพาณิชย์ ตามตลาด เรารณรงค์ตลอดว่าจะเมตตา ก็ขอให้เมตตาอย่างมีกติกาก่อน อย่าให้มีปัญหา อย่าให้สังคมเขาด่า ควรจะหามุมให้อาหารมุมใดมุมหนึ่ง แต่คนรักสัตว์บางคนคิดว่าถ้าให้จุดใดจุดหนึ่ง หมาจะไม่มากิน เขาคิดผิด ถ้าคุณให้อาหารหมาเป็นประจำ เราเดินไปไหน หมามันก็เดินตาม ต่อให้ย้ายไปตรงไหน มันก็ตามไปตรงนั้น ฉะนั้นคุณสามารถย้ายจุดให้อาหารไปในมุมที่เป็นที่เส้นทาง ไม่ใช่เดิน 3 ก้าววางจุดหนึ่ง เดินอีก 3 ก้าวก็วางอีกจุดหนึ่ง"

ภาพที่ 17 ภาพซ้าย ชาวสาวพญาใจบุญ เลี้ยงอาหารหมาจรจัดกว่า 80 ตัว

(ที่มา ทีมงานข่าว Sanook, 18 กุมภาพันธ์ 2559)

ภาพกลาง ชาวชื่นชมชายวัย 85 ปี ที่ให้อาหารหมาจรจัดที่อุดรธานีทุกวัน (ที่มา ไทยพีบีเอส, 2561)

ภาพขวา ชาวชื่นชมสาวใหญ่ใจบุญ ที่เลี้ยงหมาจรจัดในตัวเมืองนครศรีธรรมราชมานาน 10 ปี

(ที่มา ไทยรัฐออนไลน์, 2558)

วิธีที่ถูกต้องคือ ให้เป็นจุด ๆ ไม่ใช่ให้เป็นรายตัว และให้ในที่ไม่ไปสร้างความสกปรกหรือก่อให้เกิดความรำคาญแก่คนอื่น เสร็จแล้วก็ต้องเก็บกวาดให้เรียบร้อย กตติยามีง่าย ๆ แค่นี้ ยกตัวอย่าง ถ้าคุณไปให้บนฟุตบอลหน้าอาคารพาณิชย์ แบบนี้คุณไม่มีความรับผิดชอบพวกป่า ๆ ที่ให้อาหารมักอ้างว่ายุงยุง แต่ลองหวนคิดดูว่า การให้อาหารหมาจรจัดทุกวันมันก็ยุงยุงอยู่แล้ว หมดเงินหมดทอง ไหนจะไปตลาด หาซื้อโครงไก่มาต้ม หุงข้าว บางคนเลิกกับสามีเพราะไม่มีเวลาทำกับข้าวให้สามีกิน มัวแต่ทำกับข้าวให้หมา ทุกวันนี้มันยุงยุงอยู่แล้ว ก็ยุงยุงอีกสักชนิดหนึ่งจะเป็นอะไรไป เพื่อให้มันเป็นระเบียบเรียบร้อย เขาจะได้ไม่มาต่อหมาเรา" (อินทรัชย์ พาณิชกุล, 1 มิถุนายน 2559)

ภาพที่ 18 ภาพซ้าย กิจกรรมเพื่อสังคมของ บริษัท ร่มโพธิ์ หรือเพอร์ดี จำกัด ช่วยเหลือบ้านพักสุนัขเพื่อหมาจร (ที่มา บริษัท ร่มโพธิ์ หรือเพอร์ดี จำกัด, 2561)

ภาพขวา กิจกรรม “ทำวีลแชร์ให้น้อง” ของครอบครัวธรรมนิติ มอบให้มูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์พิการ (ที่มา ธรรมนิติ, 2563)

2.1.4.3.2 กลุ่มบุคคลทั่วไปในสังคมที่เล็งเห็นและเข้าใจปัญหา คนกลุ่มนี้อาจเป็นทั้งบุคคลทั่วไป รวมถึงกลุ่มบริษัทห้างร้าน ที่รับรู้และเล็งเห็นปัญหาหมาจรจัดในสังคม ไม่มีส่วนในการแก้ไขปัญหาโดยตรงหรือในเชิงปฏิบัติ แต่ให้ความช่วยเหลือผ่านองค์กรและมูลนิธิที่เกี่ยวข้องในรูปแบบปัจจัย สิ่งของ โครงการการกุศลเพื่อหมาจรจัด เป็นต้น

2.1.4.3.3 กลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบ ประสบปัญหาเดือดร้อน รำคาญใจ หวาดกลัวจากหมาจรจัด คือกลุ่มคนนอกปัญหาที่อาจไม่รู้ถึงปัญหาหมาจรจัด จนกระทั่งได้รับผลกระทบโดยตรงหรือโดยอ้อม โดยทางเล็กรากในการแก้ปัญหา มักจะติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจับหรือจัดการกลุ่มหมาจรจัดในพื้นที่นั้น ๆ คาดหวังให้พาไปอยู่ในศูนย์พักพิงฯ หรือสถานสงเคราะห์ที่รองรับ โดยไม่กลับมาสร้างความเดือนร้อนในชุมชนอีก และมีอีกไม่น้อยที่เลือกใช้ความ

รุนแรงกับหมาจรจัด เช่น ทำร้ายทุบตี จับมัดหรือใส่กระสอบไปปล่อยที่รกร้างอื่น ๆ ดังที่ปรากฏเป็นข่าวมาตลอด เป็นต้น

ในรูปแบบการแก้ปัญหาของกลุ่มคนรักสัตว์ที่ให้ความดูแลหมาจรจัดด้วยการรับเลี้ยงก็ดี หรือให้อาหารตามที่สาธารณะก็ตาม ผลที่ตามมาเมื่อหมาจรจัดเหล่านั้นสร้างความเดือดร้อนให้กับในชุมชน อาทิ การขับถ่ายหน้าบ้านเรือนหรือพื้นที่ส่วนบุคคลโดยหาผู้รับผิดชอบไม่ได้ การเห่าหอน-ไล่กัดผู้คน รวมถึงการเป็นพาหะนำโรคต่าง ๆ ล้วนนำมาซึ่งอคติและทำให้เกิดกระแสการต่อต้านการให้ความช่วยเหลือหมาจรจัดของจิตอาสา จากกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม กลายเป็นความขัดแย้งถกเถียงในสังคมถึงความเหมาะสม

2.1.4.4 รูปแบบการจัดการปัญหาหมาจรจัดโดยบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และอาสาสมัคร: โครงการสุนัขชุมชน

ปัจจุบันกรมปศุสัตว์เปิดเผยว่ามาตรการแก้ไขปัญหาหมาจรจัดในรูปแบบ “สุนัขชุมชน” เป็นหนทางในการแก้ปัญหาหมาจรจัดให้เข้ากับบริบทของชุมชนในประเทศไทย มุ่งเน้นการดำเนินงานกับหมาที่อาศัยในชุมชนและชุมชนให้การยอมรับ เพื่อให้หมาจรจัดมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง โดยมีอาสาสมัครในชุมชนช่วยดูแลเรื่องความเป็นอยู่ อาหาร สุขภาพ และสวัสดิภาพของหมา ในขณะเดียวกันก็ดำเนินการสร้างความเข้าใจและตระหนักรู้ถึงปัญหาปรับทัศนคติที่ไม่ต่อปัญหาจรจัดอันเป็นผลมาจากการกระทำของคนเป็นส่วนใหญ่ นับเป็นโครงการหนึ่งที่บูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนอย่างยั่งยืน (เดลินิวส์ออนไลน์, 10 มิถุนายน 2563) ปัจจุบันมีการจัดตั้งโครงการสุนัขชุมชน 3 พื้นที่ คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (จังหวัดเชียงใหม่) เมืองทองธานี (จังหวัดกรุงเทพฯ) และแม่กลอง (จังหวัดสมุทรสงคราม)

ภาพที่ 19 การดำเนินงานตามหลักการสุนัขชุมชน กับ “โครงการ (ห)มา ซีเอ็มยู”
(ที่มา สุกฤตา โชติรัตน์, 2563)

สุนัขชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นความร่วมมือระหว่างโครงการจัดการปัญหาสุนัข มช. หรือ “โครงการ (ห)มา ซีเอ็มยู” และคณะหรือส่วนงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย โดยเน้นไปที่การดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน ที่สำคัญคือการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า การทำหมันเพื่อควบคุมประชากร และมีการฝังไมโครชิปเพื่อระบุตัวตนของสุนัข ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะเชื่อมโยงประสานงานไปถึงคนที่ดูแลสุนัขหรือผู้ที่ให้อาหารพวกเขาในพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงการปรับพฤติกรรมให้กลายเป็น “สุนัขชุมชน” ที่อยู่ร่วมกับคนในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน โดยไม่เป็นการผลัดภาระไปให้ชุมชนอื่น

สุนัขชุมชน ตลาดแม่กลอง ริเริ่มโดยคุณหนึ่ง-ณัฐพงษ์ งามสง่า เจ้าของร้านดอกไม้หน้า รพ.สมเด็จฯ และเป็นเจ้าของเพจ อดัมเซ Never Die อัครวิณห์มาดำ โดยการประยุกต์ปลอกคอจาก “โครงการจัดการปัญหาสุนัข มช.” มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ นำมาใช้ต่อยอดในโครงการสุนัขชุมชน ตลาดแม่กลอง และมี แอดมินเพจหมาจ๋า เป็นผู้วาดภาพประกอบ

โครงการสุนัขชุมชน ตลาดแม่กลอง เป็นการวางกรอบในการดำเนินชีวิตให้กับหมาจรจัดในตลาดแม่กลอง ที่ทำให้ความประพฤติของหมาดีขึ้น การดำเนินงานประการแรกคือ

การจับสุนัขทุกตัวในโครงการไปทำหมัน เพื่อตัดวงจรการเกิดสุนัขจรจัดตัวใหม่ ประการที่สอง คือ การฉีดวัคซีนกันพิษสุนัขบ้าหรือวัคซีนรวมรายปี ประการที่สามเป็นการแก้ปัญหาเป็นกรณีไป

ภาพที่ 20 การดำเนินงานโครงการสุนัขชุมชน ตลาดแม่กลอง
(ที่มา ชุดภาพแถวบน พิษณุ จันทร์พริ้ม, 2565)
ชุดภาพแถวล่าง ผู้จัดการออนไลน์, 2564)

สุนัขชุมชน เมืองทองธานี เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยปริมาณหมาจรจัดที่มีอยู่ในพื้นที่ ที่จำเป็นต้องดูแลจัดการโดยเฉพาะ ประกอบกับทางผู้บริหารและพนักงาน อิมแพ็ค ก็คุ้นเคยและเอ็นดูนำอาหารมาให้หมาประจำ แต่เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ การดูแลสุนัขอย่างถูกต้องทั่วถึงจึงได้จัดตั้ง โครงการสุนัขชุมชน เมืองทองธานี โดยความร่วมมือของ บริษัท บางกอกแลนด์ จำกัด (มหาชน) บริษัท อิมแพ็ค เอ็กซิซิชั่น แมเนจเม้นท์ จำกัด มูลนิธิ SOS Animal Thailand กรมปศุสัตว์ และเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

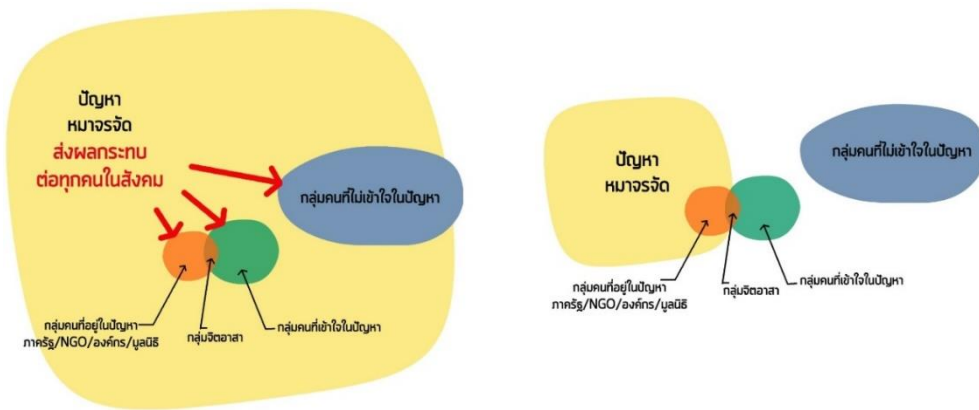
โดยการดูแลสุนัขที่อยู่ภายใต้โครงการนี้เป็นไปตาม พรบ. คู่ครองสัตว์ โดยทุกตัวจะได้รับการฉีดวัคซีน กำจัดหมัด ทำปลอกคอ และเสื่อสีสวมใส่ตามลักษณะนิสัยของน้องหมา ได้แก่ ปลอกคอและเสื่อสีแดง คือ ลักษณะขี้โมโห ชักกลัว ไม่ควรเข้าใกล้หรือจับตัว ปลอกคอและเสื่อสีเหลือง คือ ลักษณะขี้ระแวง จับตัวได้เฉพาะคนที่คุ้นเคย เช่นน้องมอม ส่วนปลอกคอและเสื่อสีเขียว คือ ลักษณะเป็นมิตรกับทุกคน สามารถจับตัวเล่น ปัจจุบันมีสุนัขในโครงการราว 70 ตัว ในอนาคตจะขยายโครงการดูแลสุนัขโดยรอบเมืองทองธานี (Insight Impact, 2564)

ภาพที่ 21 การดำเนินงานตามหลักการสุนัขชุมชน เมืองทองธานี (ถ่ายทำสัปดาห์รายการวันใหม่ว่าไรดี)
(ที่มา Insight Impact, 2564)

จะเห็นได้ว่าในการแก้ปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทย หลายฝ่ายหลายคนต่างรับรู้ถึงปัญหา ทราบถึงแนวทางการแก้ปัญหา ทว่าไม่สามารถแก้ไขหรือจัดการกับปัญหานั้น ๆ ได้อย่างเป็นระบบแบบแผน ด้วยปัญหาหมาจรจัดมีความละเอียดอ่อนและเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องทับซ้อนกับหลายภาคส่วน หลายกลุ่มคน ซึ่งได้รับผลกระทบที่แตกต่างกันออกไป กลุ่มคนที่สังเกตเห็นปัญหา รักสัตว์มีอยู่ไม่น้อย แต่กลุ่มคนที่ไม่สนใจในปัญหาก็นับเป็นกลุ่มคนส่วนมากเช่นกัน

ภาพที่ 22 ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนที่อยู่ในปัญหาหมาจรจัด
(โดย ยศพร จันทร์ทองเงิน เมื่อ 3 มีนาคม 2565)

ในการนี้ จึงจะขอยกกรณีศึกษา ว่าด้วยพระเมตตาของพระมหากษัตริย์ไทยที่มีต่อหมาจรจัด ทรงเป็นแบบอย่างของวัฒนธรรมการเลี้ยงสัตว์ที่ไม่แบ่งแยกตามค่านิยม นำเสนอมุมมองที่สะท้อนให้เห็นถึงด้านบวกของหมาจรจัดในแง่ของความซื่อสัตย์จงรักภักดี เฉลียวฉลาดไม่แพ้หมาสายพันธุ์ต่างประเทศ กระทั่งทรงริเริ่มต้นแบบการดำเนินงานบริหารเพื่อจัดการปัญหาหมาจรจัดรูปแบบ ศูนย์พักพิงฯ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปศึกษาและปรับใช้ โดยมีรายละเอียดกรณีศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 23 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช กับคุณทองแดง
(โดย ฮานะ_แพรวดอกคอม, 2560)

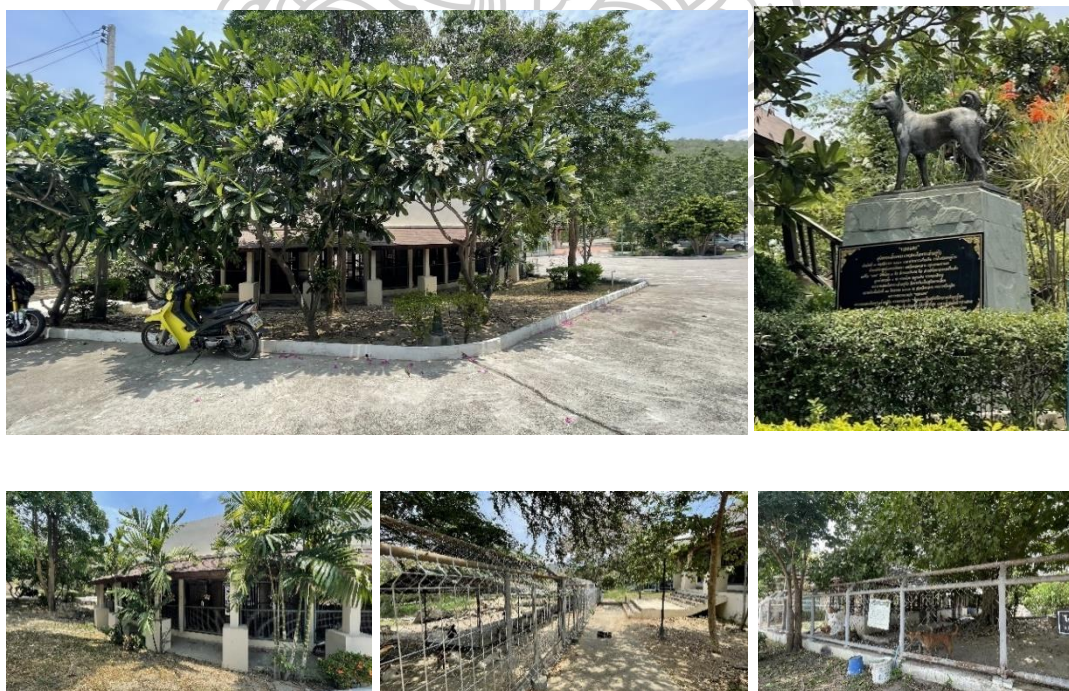

**กรณีศึกษา : เรื่องราวความน่าประทับใจของสุนัขทรงเลี้ยงยอดกตัญญู และต้นแบบการ
อุปการะหมาจรจัด ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9**

“คุณทองแดง” เป็นสุนัขจรจัดที่เกิดแถวถนนพระรามที่ 9 ที่ได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทอดพระเนตร เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปเปิดศูนย์แพทย์พระราม 9 โดยพระองค์ท่านทรงยก ‘คุณทองแดง’ ให้เป็นลูกเลี้ยงของ ‘คุณมะลิ’ สุนัขจรจัดอีกตัวที่อยู่ในความดูแลของพระองค์

ภาพของหมาจรจัดที่พบเห็นตามท้องถนนจนเป็นภาพที่ชินตา หลายคนรู้ปัญหาแต่ไม่สามารถแก้ไขหรือจัดการได้อย่างมีระบบแบบแผนที่ดี แต่ด้วยพระเมตตาแผ่ไพศาลของ “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช” ที่มีต่อสุนัขทรงเลี้ยง คุณทองแดงและครอบครัว จึงแผ่มาถึงเพื่อน ๆ ของคุณทองแดงด้วย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชประสงค์ ให้สร้าง “ศูนย์รักษาสุนัขหัวหิน” เพื่อแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดที่เพิ่มขึ้นในระยะเวลาอันรวดเร็ว โดยใช้พื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นสถานที่จัดสร้าง เพื่อให้ “ศูนย์รักษาสุนัขหัวหิน” เป็นต้นแบบ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศมาศึกษาดูงาน และนำรูปแบบการทำงานอย่างบูรณาการร่วมกันทุกหน่วยงานไปปรับใช้ในการสร้างศูนย์รักษาสุนัขของท้องถิ่นนั้น ๆ

ภาพที่ 24 ศูนย์รักษาสุนัข หัวหิน
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 3 กรกฎาคม 2563)

ในปัจจุบันศูนย์รักษาสุนัขหัวหิน ดูแลและจัดการสุนัขกว่า 800 ตัว โดยมีหน้าที่ของ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมือง พร้อมสัตวแพทย์ คอยดูแลอย่างเป็นระบบ ทั้งอาหาร สุขอนามัย การดูแลรักษาสุขภาพ และการส่งต่อสุนัขหาบ้านใหม่ ให้กับบุคคลที่ต้องการรับไปดูแลต่อ รวมถึงการช่วยเหลือเพื่อนสุนัขเจ็บป่วย ด้วยการเตรียมสุนัขสุขภาพดีไว้ให้เหลือกับเพื่อนสุนัขด้วยกันเองด้วย (ข่าวสดออนไลน์, 2559)

ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเรื่องราวของพระองค์ท่านรัชกาลที่ 9 กับคุณมะลิและคุณทองแดง เป็นแบบอย่างของการอุปการะและรับผิดชอบต่อสัตว์เลี้ยง ที่บุคคลทั่วไปสามารถยึดถือปฏิบัติ คนเลี้ยงสัตว์ไม่ควรปล่อยปละหรือเพิกเฉยต่อเหตุสุดวิสัยใด ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การเลี้ยงแบบเปิด ไม่ทำหมัน ปล่อยให้สัตว์เลี้ยงออกไปผสมพันธุ์กับสัตว์จรจัดอื่น ๆ โดยไม่รับผิดชอบต่อสถานการณ์ที่สืบเนื่อง จนก่อเป็นปัญหาสัตว์จรจัดในสังคมไทยดังเช่นปัจจุบัน

2.2 การลงพื้นที่ และการสัมภาษณ์พูดคุยเพื่อเก็บข้อมูล

2.2.1 การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล

2.2.1.1 การลงพื้นที่สำรวจสถานการณ์หมาจรอิสระในแหล่งชุมชน

การลงพื้นที่สำรวจสถานการณ์หมาจรจัดในชุมชน ดำเนินการโดยการสังเกตการณ์ครอบคลุมประเด็นสวัสดิภาพหมาจรจัดกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ และผลกระทบหรือข้อปัญหาที่พบจากการมีอยู่ของหมาจรจัด

2.2.1.2 การลงพื้นที่สำรวจสถานการณ์หมาจรไม่มีอิสระในศูนย์พักพิง

ศูนย์พักพิงฯ หมาจรจัด หรือสถานสงเคราะห์สัตว์ คือ สถานที่สำหรับใช้ในการให้ความช่วยเหลือหรืออภิบาลสัตว์ที่ถูกทอดทิ้ง สัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ สัตว์ที่ถูกทารุณกรรม สัตว์ที่เจ้าของเสียชีวิต สัตว์ที่มีเจ้าของแต่สภาพแวดล้อม การอยู่อาศัยของสัตว์กระทบกับประชาชนโดยรอบ หรือสัตว์ที่เจ้าของไม่ประสงค์จะเลี้ยงต่อไป โดยศูนย์พักพิงฯ ในประเทศไทยมีหลายแห่งทั้งที่อยู่ในการควบคุมดูแลของภาครัฐ เอกชน และกลุ่มจิตอาสา แม้จะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ แต่ก็นับเป็นรูปแบบการแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรมที่สุด แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ยังคงไม่เพียงพอกับประชากรหมาจรจัดในสังคมที่เพิ่มสูงขึ้น

การลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูล สัมภาษณ์และสอบถามพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พักพิงฯ ทั้งภาคส่วนของรัฐ เอกชน มูลนิธิ วัด และส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปรายละเอียดการลงพื้นที่ เพื่อสำรวจสถานการณ์หมาจรจัดในชุมชนและศูนย์พักพิงฯ

วันที่	สถานที่	วัตถุประสงค์ในการลงพื้นที่
ลงพื้นที่สำรวจหมาจรอิสระ ในชุมชน		
24/11/2562	ศูนย์สุขภาพชุมชน นวมินทร์ 26 จ.กรุงเทพฯ	<ul style="list-style-type: none"> - ลงพื้นที่สังเกตการณ์การทำหมันสัตว์จรจัดในชุมชนนวมินทร์ 26 ร่วมกับทีมงานมูลนิธิ เดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา) - สำรวจสวัสดิภาพหมาจรจัดในชุมชน พบว่า; หมาจรจัดในชุมชนไม่มีที่หลบแดด/ฝน จิตอาสาทำเพิงพักให้หลบด้วยของเหลือใช้ที่หาได้ในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่ดี รวมทั้งการให้อาหาร เป็นการวางตามพื้น ทำให้พื้นที่สาธารณะสกปรก และเกิดสุขลักษณะที่ไม่ดี
15/02/2563	ชุมชนวัดค้ำควา จ.นนทบุรี	<ul style="list-style-type: none"> - ลงพื้นที่สังเกตการณ์ สำรวจสวัสดิภาพหมาจรจัดในชุมชน พบว่า; หมาจรในพื้นที่มีพฤติกรรมเห่าหอนและไล่รถมอเตอร์ไซด์จนเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง สร้างความขัดแย้งระหว่างจิตอาสาและผู้ขับขี่รถมอเตอร์ไซด์ นอกจากนี้หมาจรจัดในชุมชนไม่มีที่หลบแดด/ฝน จิตอาสาทำเพิงพักให้หลบด้วยของเหลือใช้ที่หาได้ ส่งผลให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่ดี รวมทั้งการให้อาหาร เป็นการวางตามพื้น ทำให้พื้นที่สาธารณะสกปรก และเกิดสุขลักษณะที่ไม่ดี
17/12/2564	ชุมชนวัดนางนอง เขตจอมทอง กรุงเทพฯ	<ul style="list-style-type: none"> - ลงพื้นที่สังเกตการณ์การทำหมันสัตว์จรจัดในชุมชนวัดนางนอง ร่วมกับทีมงานมูลนิธิ เดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา) - สำรวจสวัสดิภาพหมาจรจัดในชุมชน พบว่า; หมาจรจัด
26/03/2565	เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี	<ul style="list-style-type: none"> - ลงพื้นที่สำรวจสถานการณ์หมาจรจัดในพื้นที่ วิเคราะห์ปัญหาสวัสดิภาพหมาจรจัด และพิจารณาพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการติดตั้ง

ตารางที่ 2 สรุปรายละเอียดการลงพื้นที่ เพื่อสำรวจสถานการณ์หมาจรจัดในชุมชนและศูนย์พักพิงฯ (ต่อ)

ลงพื้นที่สำรวจหมาจรไม่อิสระ ในศูนย์พักพิงฯ		
ศูนย์พักพิง / สถานสงเคราะห์สัตว์ ดำเนินงานโดยส่วนบุคคล		
17/12/2562	บ้านป่าหน้อย จ.กาญจนบุรี	<ul style="list-style-type: none"> - ลงพื้นที่สังเกตการณ์ ติดตามการทำงานของมูลนิธิ เดอะวอยซ์ - สำรวจรูปแบบการดำเนินงาน การออกแบบ และปัญหาที่เกิดขึ้นใน สถานพักพิงฯ ซึ่งพบว่า; สถานที่มีความแออัด การทำความสะอาดเป็นไปได้ยาก เนื่องจากจากปัญหาในการออกแบบโครงสร้างอาคาร ส่งผลให้เกิดมลภาวะทางกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ลุกลามถึงพื้นที่ข้างเคียง
21/12/2562	บ้านป่าเล็ก จ.ชลบุรี	<ul style="list-style-type: none"> - ลงพื้นที่สังเกตการณ์การทำหมันสัตว์จรจัดในสถานสงเคราะห์ร่วมกับมูลนิธิ Soi dog - สำรวจรูปแบบการดำเนินงาน การออกแบบ และปัญหาที่เกิดขึ้นใน สถานพักพิงฯ ซึ่งพบว่า; สถานที่มีความแออัด การทำความสะอาดเป็นไปได้ยาก เนื่องจากจากปัญหาในการออกแบบโครงสร้างอาคาร ส่งผลให้เกิดมลภาวะทางกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ลุกลามถึงพื้นที่ข้างเคียง
04/01/2563	บ้านหมาแฮปปี้ จ.สระบุรี	<ul style="list-style-type: none"> - ลงพื้นที่สำรวจและสังเกตการณ์สวัสดิภาพหมาจรภายในศูนย์จากคำแนะนำของ มูลนิธิเดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา) พบว่า; สถานที่แออัด ไม่เป็นสัดส่วน และไม่มีรูปแบบการดูแลเรื่องสวัสดิภาพ การทำความสะอาดที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดมลภาวะทางกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ รวมถึงเสียงหมาที่รบกวนพื้นที่ชุมชนข้างเคียง
22/08/2564	พื้นที่ทดลอง จ.เชียงใหม่	สัมภาษณ์และแลกเปลี่ยนแนวความคิดในการออกแบบศูนย์พักพิงกับ “คุณหญิง เจ้าของพื้นที่” ทาง Zoom (ออนไลน์) ซึ่งมีแผนงานจะสร้าง บ้านพักพิงสำหรับหมาจรจัดที่อยู่ในความอุปการะ
องค์กร : วัด		
21/02/2563	วัดสวนแก้ว จ.นนทบุรี	สถานที่แออัด สกกลิ่นไม่พึงประสงค์ ไม่มีสวัสดิภาพที่ดี เสี่ยงรบกวน
26/10/2563	วัดแม่หยวก จ.เชียงใหม่	สถานที่แออัด สกกลิ่นไม่พึงประสงค์ ไม่มีสวัสดิภาพที่ดี เสี่ยงรบกวน

ตารางที่ 2 สรุปรายละเอียดการลงพื้นที่ เพื่อสำรวจสถานการณ์หมาจรจัดในชุมชนและศูนย์พักพิงฯ (ต่อ)

วันที่	สถานที่	วัตถุประสงค์ในการลงพื้นที่
องค์กร / มูลนิธิ / ภาคเอกชน		
17/12/2562	มูลนิธิสงเคราะห์สัตว์ สวนสัตว์ เลี้ยง จ.กาญจนบุรี	<p>สำรวจสถานการณ์ / ข้อค้นพบภายในศูนย์พักพิง สรุปความได้ว่า;</p> <ul style="list-style-type: none"> - มูลนิธิจัดสร้างขึ้นบนเขา บริเวณหน้าวัดป่าหลวงตาบัว-ญาณสัมปันโน หรือวัดเสือ ซึ่งในข้อดีของการอยู่ห่างไกล ไม่รบกวนผู้คนนั้น ยังมีข้อเสียคือทำให้มีผู้มาเยี่ยมเยียนไม่มาก หมาภายในมูลนิธิขาดการปฏิสัมพันธ์กับคน นอกเหนือจากผู้เลี้ยง ทำให้ไม่คุ้นเคยและอาจเป็นอันตรายกับผู้คน/ผู้เยี่ยมชมในบางกรณี - ปัญหาการมีคนนำสัตว์เลี้ยงมาปล่อยอยู่เรื่อย ๆ - ผู้ปฏิบัติงานไม่เพียงพอต่อปริมาณสัตว์ภายในมูลนิธิ ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพ ความสะอาด กลิ่น และสุขอนามัย
04/08/2563	บ้านพักพิงสุนัขจรจัด จ.ภูเก็ต	สถานที่แออัด การทำความสะอาดยากเนื่องจากปัญหาในการออกแบบโครงสร้างอาคาร ส่งกลิ่นไม่พึงประสงค์ไปยังพื้นที่ข้างเคียง
04/08/2563	ศูนย์พักพิงและสวัสดิภาพสัตว์ จิล ดัลลี Soi Dog จ.ภูเก็ต	แบ่งสัดส่วนคอกตามลักษณะหมาชัดเจน มีการจัดการที่ดี หมาในศูนย์ได้รับสวัสดิภาพที่ดี
07/05/2564	เกาะสุนัข พุทธมณฑล จ.นครปฐม	<p>สำรวจสถานการณ์ / ข้อค้นพบภายในศูนย์พักพิง สรุปความได้ว่า;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาของศูนย์พักพิงฯ คือมักมีคนนำหมามาปล่อย ซึ่งทางศูนย์ต้องรับดูแลโดยปริยาย - ศูนย์พักพิงฯ มีพื้นที่ค่อนข้างมาก แต่เป็นการออกแบบพื้นที่ใช้สอยอย่างไม่คุ้มค่า - ลักษณะการเลี้ยง เป็นการเลี้ยงรวม ประกอบกับไม่มีงบประมาณหรือเงินทุนสนับสนุน หมาภายในศูนย์จึงขาดสวัสดิภาพที่ดี และได้รับการดูแลอย่างไม่ทั่วถึง
24/05/2564	มูลนิธิเดอะแมนเดทเรสคิวส์ด็อกส์ (The Man That Rescues Dogs Foundation) จ.ชลบุรี	<p>สำรวจสถานการณ์ / ข้อค้นพบภายในศูนย์พักพิง สรุปความได้ว่า;</p> <ul style="list-style-type: none"> - มูลนิธินี้ก่อตั้งโดย Michael J. Baines ชาวสวีเดนผู้ใช้เวลาหลังเลิกงานออกช่วยเหลือและให้อาหารและอุปการะหมาจรจัดไว้ในการดูแลมาตลอด 14 ปีก่อนจะก่อตั้งมูลนิธิขึ้น - จุดเด่นของมูลนิธิอยู่ที่การเลือกสถานที่ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยเทศบาลเมืองแสนสุข จ.ชลบุรี มาสร้างสถานพักพิงรองรับหมาในความดูแล กว่า 600 ตัว โดยมีการบริหารจัดการที่ดี มีการจัดสรรโซนหมาประเภทต่าง ๆ อย่าง เป็นสัดส่วน รวมถึงมีคลินิกรักษาโรคโดยเฉพาะ

ตารางที่ 2 สรุปรายละเอียดการลงพื้นที่ เพื่อสำรวจสถานการณ์หมาจรจัดในชุมชนและศูนย์พักพิงฯ (ต่อ)

วันที่	สถานที่	วัตถุประสงค์ในการลงพื้นที่
		- อัตลักษณ์หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของมูลนิธิ คือหมาพิการที่ได้รับการใส่วีลแชร์และใช้ชีวิตในสถานพักพิงได้อย่างปกติสุข
ภาครัฐ		
06/05/ 2564	ศูนย์รักสุนัขหัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์	พื้นที่คอกอยู่บนเขา เลี้ยงแบบไม่กั้นคอก ไม่ส่งกลิ่นและเสียงรบกวน หมาไม่มีสวัสดิภาพเรื่องที่หลบฝน และการเข้าถึงอาหาร เนื่องจากเลี้ยงรวมทำให้หมาที่อ่อนแอเข้าถึงอาหารได้ยาก และเมื่อได้รับบาดเจ็บ เจ้าหน้าที่ดูแลไม่ทั่วถึง
07/05/2564	บ้านรักหมาศาลายา จ.นครปฐม	สำรวจสถานการณ์ / ข้อปัญหาที่พบภายในศูนย์พักพิงสรุปความได้ว่า; - ปัญหาของศูนย์พักพิงฯ คือมักมีคนนำหมามาปล่อย ซึ่งทางศูนย์ต้องรับดูแลโดยปริยาย - ปัญหาการออกแบบศูนย์พักพิงฯ ที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งการทำงานที่ยากลำบาก ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสุขอนามัยตามมา
18/07/2564	ศูนย์พักพิงฯ เกษตรศาสตร์ บางเขน จ.กรุงเทพฯ	สำรวจสถานการณ์ / ข้อปัญหาที่พบภายในศูนย์พักพิงสรุปความได้ว่า; - ศูนย์พักพิงฯ เป็นอาคาร 2 ชั้น ยกใต้ถุนทรงโค้ง จำนวน 2 หลัง บนพื้นที่ขนาด 1 ไร่เศษ ลักษณะการใช้งานอาคารจากที่วางแผนไว้ในตอนแรก เป็นอาคารที่ใช้รองรับหมาจรจัดได้อาคารละ 40 ตัว พร้อมด้วยบริเวณสันทนการระหว่างหมากับคนในชุมชนใกล้เคียง หรือนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย แต่เมื่อการก่อสร้างแล้วเสร็จปรากฏว่า พื้นที่ใช้สอยภายในโครงการไม่สามารถรองรับการทำงานของผูปฏิบัติงานในโครงการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ประกอบกับการจัดวางอาคารที่ไม่สอดคล้องกับลักษณะที่ตั้งโครงการ ทำให้ตัวอาคารหันรับแดดโดยตรง ส่งผลให้หมาไม่สามารถใช้ชีวิตประจำวันในอาคารได้

ภาพที่ 25 ความเป็นอยู่ของหมาจรจัดในชุมชนวัดค้ำคาว
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 26 การสัมภาษณ์พูดคุยกับคุณวิไลวรรณ เพชรโสภณสกุล
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 20 กันยายน 2563)

ภาพที่ 27 ภาพการลงพื้นที่ร่วมกับมูลนิธิเดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา) ที่บ้านป่าหน้อย จังหวัดกาญจนบุรี
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 17 ธันวาคม 2562)

ภาพที่ 28 สวนสัตว์เลี้ยง จังหวัดกาญจนบุรี
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 17 ธันวาคม 2562)

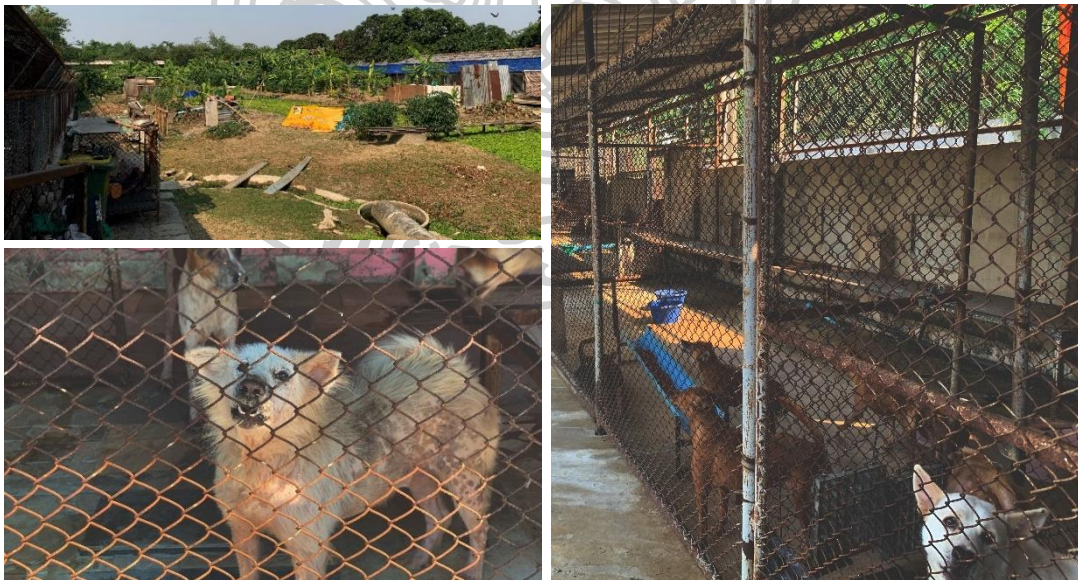

ภาพที่ 29 ภาพการลงพื้นที่ร่วมกับมูลนิธิเดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา) บ้านป่าเล็ก ศรีราชา
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 21 ธันวาคม 2562)

ภาพที่ 30 ศูนย์พักพิงฯ บ้านหมาน้อยแฮปปี้
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 4 มกราคม 2563)

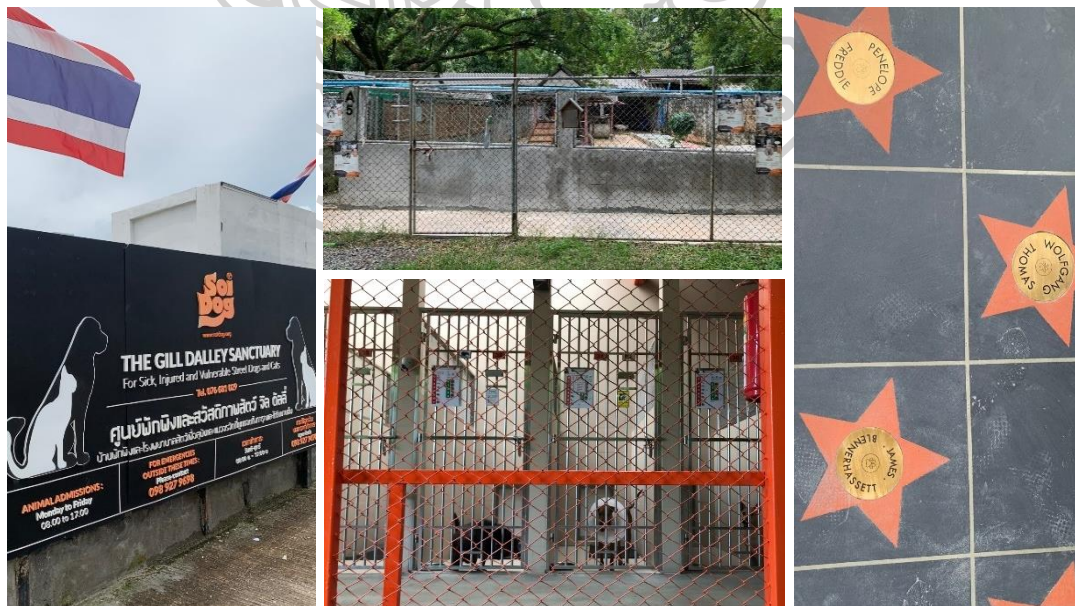

ภาพที่ 31 ที่พักพิง วัดสวนแก้ว
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 32 บ้านพักพิงสุนัขจรจัด จ.ภูเก็ต
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 4 สิงหาคม 2563)

ภาพที่ 33 ศูนย์พักพิงและสวัสดิภาพสัตว์ จิล ดัลลีย์ Soi Dog จ.ภูเก็ต
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 4 สิงหาคม 2563)

ภาพที่ 34 วัดแม่หยวก จ.เชียงใหม่
(โดย ยศพร จันทองจิน เมื่อ 26 ตุลาคม 2563)

ภาพที่ 35 ศูนย์พักพิงฯ บ้านรักหมา มหิดล ศาลายา
(โดย ยศพร จันทองจิน เมื่อ 7 พฤษภาคม 2564)

ภาพที่ 36 เกาะสุนัข พุทธมณฑล
(โดย ยศพร จันทองจิน เมื่อ 7 พฤษภาคม 2564)

ภาพที่ 37 มูลนิธิเดอะแมนเดทเรสคิวส์ด็อกส์
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 24 พฤษภาคม 2564)

ภาพที่ 38 ศูนย์พักพิงและฟื้นฟูสุนัขไม่มีเจ้าของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 (คณะเทคนิคการสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน)
 (โดย ยศพร จันทองจิ้น เมื่อ 18 กรกฎาคม 2564)

ภายหลังจากการลงพื้นที่ในแหล่งชุมชนต่าง ๆ แล้ว ในการวิจัยนี้สรุปนิยามกลุ่มหมาจรจัด เหล่านี้ว่าเป็น “หมาจรอิสระ” กล่าวคือ เป็นหมาจรที่อยู่ในชุมชน ไม่ได้ถูกกักขังในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง โดยจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1) หมาจรจัด อาศัยตามที่สาธารณะ มีคนให้อาหารบ้าง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับคนทั่วไป บางส่วนอาจถูกผู้คนที่ทำร้ายจนมีนิสัยก้าวร้าว บ้างหวาดกลัว หรือบาดเจ็บสาหัส ไม่สามารถจับฉีดวัคซีน-ผ่าตัดทำหมันได้

2) หมาที่จรจัดตามชุมชน มีคนให้อาหารดูแลบ้าง มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคน ส่วนใหญ่คนดูแลสามารถจับและพาฉีดวัคซีน-ผ่าตัดทำหมันได้

3) หมาชุมชน หรือหมาที่คนในชุมชนให้การยอมรับ และมีอาสาสมัครในชุมชนช่วยกันดูแลเรื่องความเป็นอยู่ อาหาร และสุขภาพ-สวัสดิภาพ

จากการสำรวจพบว่าหมาจรอิสระในชุมชน แม้บางพื้นที่จะมีจิตอาสาคอยให้อาหาร บางส่วนอย่างกลุ่มหมาที่จรจัดและหมาชุมชนที่ได้รับการดูแลครอบคลุมถึงการฉีดวัคซีน ทำหมัน เช่นเดียวกับโครงการสุนัขชุมชน แต่ความเป็นอยู่ยังคงอาศัยตามพื้นที่ อาคารร้าง หรือตามท้องถนน กล่าวคือในด้านสวัสดิภาพชีวิตหมาจรอิสระยังไม่ได้รับการยกระดับ รวมถึงสวัสดิภาพของคนจากผลกระทบด้านสุขอนามัยในชุมชน ความปลอดภัยในสังคมก็เช่นกัน ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข

ในขณะเดียวกัน การลงพื้นที่สำรวจสังเกตการณ์ศูนย์พักพิงหมาจรจัดในเขตกรุงเทพฯ และภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ สามารถจำแนกปัญหาออกเป็น 4 ประเด็น คือ

1) ปัญหาการขาดความเข้าใจในการออกแบบศูนย์พักพิงฯ ทำให้พื้นที่ไม่สามารถตอบสนองต่อการทำงานของผู้นักปฏิบัติงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ กล่าวคือ การไม่คำนึงถึงขั้นตอนในการทำงาน ทำให้การทำงานไม่สัมพันธ์กับพื้นที่ (Cross circulation) ปริมาณการรองรับหมาก็เป็นไปอย่างจำกัด บางแห่งอาจรับได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น รวมถึงไม่ตระหนักถึงการกำหนดทิศทางในการจัดวางอาคารที่ดีเพียงพอ ทำให้มีผลต่อการรับแสงแดด ความร้อน และการระบายอากาศที่ดี ส่งผลให้พื้นที่บางส่วนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ กระทั่งหมาไม่สามารถอยู่อาศัยได้ ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการต่อเติมอาคาร เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การเลือกใช้วัสดุที่ไม่เหมาะสม ทำให้ยากต่อการทำความสะอาด เกิดปัญหาด้านสุขลักษณะ ส่งผลให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาในระยะยาว และเป็นเหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้ขาดแคลนบุคลากรและผู้นักปฏิบัติงานโดยสมัครใจ

2) ปัญหาสภาพความเป็นอยู่ของหมาภายในศูนย์พักพิงฯ ที่ไม่สามารถรองรับกับจำนวนหมาจรจัดที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดสภาพความแออัด ประกอบกับรูปแบบของสภาพแวดล้อมภายในกรงที่ไม่

ตารางที่ 3 ตารางสรุป Flow และ Function ที่พบในศูนย์พักพิงต่าง ๆ (ต่อ)

ศูนย์พักพิง		คอกรับเข้า	คอกรวม	คอกหมาแก่	คอกหมาเด็ก	คอกหมาพิการ	คอกหมาป่วย	คอกหมาขนาดเล็ก	คอกหมาดู / ระวัง	พื้นที่พักกิจกรรม	โรงเรือนเก็บอาหาร	คลินิก	หมาบำบัด	จิตอาสา
เกาะสุนัข พุทธมณฑล จ.นครปฐม	เกาสุนัข พุทธมณฑล		•				•				•			•
	มูลนิธิเดอะแมนแดนทเรส คิวส์-ด็อกส์ จ.ชลบุรี	•	•	•		•	•		•	•	•	•		•
ภาครัฐ	ศูนย์รักสุนัข หัวหิน จ.ประจวบ-คีรีขันธ์	•	•				•			•	•	•		
	บ้านรักหมาศาลายา จ.นครปฐม	•	•				•			•	•	•	•	
	ศูนย์พักพิงฯ เกษตรศาสตร์ บางเขน จ. กรุงเทพฯ	•	•				•				•	•		•

ทั้งนี้ ภายหลังจากการลงพื้นที่ในศูนย์พักพิงต่าง ๆ แล้ว ในการวิจัยนี้สรุปเรียกกลุ่มหมาจรจัดที่อยู่ภายใต้ความดูแลของศูนย์พักพิง หรือสถานสงเคราะห์เหล่านี้ว่าเป็น **“หมาจรไม่อิสระ”**

จากตารางที่ 3 คือข้อสรุปรูปแบบ Flow และ Function ของศูนย์พักพิงต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการออกแบบโมเดลศูนย์พักพิงต้นแบบ ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบพื้นฐานที่ศูนย์พักพิงต้องมีคือ คอกรับเข้า คอกรวม คอกหมาป่วย และโรงเรือนเก็บอาหาร การจำแนกคอกย่อยตามประเภทหมา เช่น คอกหมาแก่ คอกหมาพิการ คอกหมาขนาดเล็ก คอกหมาดู/ระวัง อาจเพิ่มลดโดยคำนึงถึงเป้าหมายของการสร้างหรือต่อเติม งบประมาณ สถิติจำนวนหมาประเภทนั้น ๆ ที่มักรับเข้ามาในศูนย์พักพิง สำหรับพื้นที่กิจกรรมสันทนาการสำหรับหมา ในสถานพักพิงส่วนบุคคลหรือวัดอาจไม่ได้ถูกออกแบบขึ้นเพื่อรองรับการปล่อยหมาออกมาเดินเล่นโดยเฉพาะ เนื่องจากปัจจัยด้านงบประมาณ บุคลากร และลักษณะกายภาพของพื้นที่ที่ไม่เอื้อต่อการปล่อยหมาออกมาวิ่งเล่น

ในขณะที่ศูนย์พักพิงขนาดใหญ่ หรือมีงบประมาณรองรับ อาทิสูนย์พักพิงภาครัฐ และเอกชนสามารถเพิ่มคลินิกรองรับการรักษาหมาป่วยภายในศูนย์ รวมถึงให้บริการสาธารณสุขกับสัตว์ในชุมชนโดยรอบ

2.2.2 การสัมภาษณ์

ควบคู่กับการลงพื้นที่สำรวจ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยยังใช้การสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสำคัญ โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลเป็น 4 กลุ่ม

- 1) กลุ่มองค์กร มูลนิธิของภาครัฐ
- 2) กลุ่มองค์กร มูลนิธิของภาคเอกชน
- 3) องค์กรส่วนบุคคล / กลุ่มคนรักสัตว์ / จิตอาสา / สัตวแพทย์
- 4) บุคคลทั่วไป

ประเด็นในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาหมาจรจัดหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นในสังคม สาเหตุการเกิด อุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ในการนี้ มีรายละเอียดในการสัมภาษณ์ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 รายละเอียดการสัมภาษณ์

วันที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์
ภาครัฐ		
04/03/2563	นายสัตวแพทย์ธีระวุฒิ สุวัจนะเขว อดีตผู้อำนวยการกองสวัสดิภาพ สัตว์ และสัตวแพทย์บริการ กรม ปศุสัตว์	ปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทยเป็นปัญหาเรื้อรังที่ค่อนข้างจัดการได้ยาก ซึ่งโดยหลักการแล้วเป็นหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ ทว่ากรมฯ ยังขาดแคลนงบประมาณและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ประกอบกับขอบเขตการทำงานของกรมปศุสัตว์ค่อนข้างกว้าง ถึงสวัสดิภาพสัตว์ในฟาร์มทั่วประเทศ งบประมาณที่มีจึงไม่สามารถทุ่มให้กับการแก้ปัญหาหมาจรจัดได้ทั้งหมด โดยคุณหมอฯ อธิบายถึงการแก้ปัญหาหมาจรจัดในปัจจุบัน ยังขาดพื้นที่สื่อกลางความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ภายใต้วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่เหมือนกันในการแก้ปัญหาหมาจรจัดให้หมดไป ลดการทารุณกรรม และยกสวัสดิภาพหมาจรจัดให้ดีขึ้น ทว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกลับไม่เคยมีการทำงานที่บูรณาการร่วมกันอย่างเป็นระบบระเบียบ ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากกรณีการทำหมันหมา ที่ไม่มีการทำสัญลักษณ์ที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดการทำงานที่ทับซ้อนกันของหน่วยงานต่าง ๆ
ภาคเอกชน องค์กร มูลนิธิ		
20/09/2563	ดร.วิไลวรรณ เพชรโสภณสกุล กลุ่มล้านนาดีอกเวลแฟร์	ประเด็นการสัมภาษณ์พูดคุยกับดร.วิไลวรรณ เกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชน ด้วยดร.วิไลวรรณเคยวิจัยและดำเนินงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวมาก่อน และได้อธิบายหลักการโดยสรุปว่า เนื่องจากเด็กและเยาวชนมักมีพฤติกรรมทำซ้ำ กล่าวคือ เมื่อเด็กมีความ

ตารางที่ 4 รายละเอียดการสัมภาษณ์ (ต่อ)

วันที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์
		<p>สนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มักจะกระทำซ้ำไปมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ผลจากพฤติกรรมดังกล่าว นับเป็นการถ่ายทอดสื่อสาร และกระตุ้นนัยบางประการให้กับคนในครอบครัว ผู้ปกครองที่ใกล้ชิดให้รับทราบรับรู้ได้</p> <p>ในโครงการดังกล่าว ดร.วิไลวรรณ ได้ร่วมกับทีมงานชาวญี่ปุ่นสร้างสรรค้เกมที่ใช้ในสมาร์ทโฟน โดยยึดโยงประเด็นชักจูงให้พาหมาไปฉีควัคซีน จากเนื้อหาในเกมเป็นกุศโลบายที่จะช่วยผลักดันโน้มน้าวให้เด็กมีพฤติกรรมรับเข้าผู้ปกครองให้พาสัตว์เลี้ยงในความดูแลไปฉีควัคซีนได้อีกทอดหนึ่ง</p> <p>ในทัศนะของดร.วิไลวรรณ มองว่าศูนย์พักพิงในปัจจุบันไม่ตอบโจทย์เรื่องสวัสดิภาพหมาจรจัดเท่าที่ควร เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ การดำเนินงานของล้านนาดีอกเวลแฟร์ จึงมุ่งเน้นการจัดทำโครงการให้ความรู้เรื่องสวัสดิภาพหมาแทน โดยยกกรณีศึกษาจากโครงการที่ดำเนินการอยู่ คือ มุ่งเน้นพื้นที่วัดในเชียงใหม่ที่เข้าร่วมโครงการเป็นสำคัญ โดยอ้างอิงถึงหลักพระพุทธศาสนา ให้ข้อเสนอแนะในการเลี้ยงดูหมาจรจัดในวัด แนวทางการปรับพฤติกรรม การปฐมพยาบาล แก่พระภิกษุผู้ดูแล รวมถึงผู้มาเยี่ยมเยียนในเขตวัด</p>
08/06/2564	คุณชลลดา เมฆราตรี ประธานมูลนิธิเดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา)	มูลนิธิเดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา) เป็นองค์กรที่ครอบคลุมการช่วยเหลือสัตว์จรจัด โดยเคสส่วนใหญ่ที่พบ มักเกี่ยวข้องกับปัญหาสวัสดิภาพ เช่น เจ้าของเสียชีวิต หรือไม่เลี้ยงดู เป็นต้น แต่ทางมูลนิธิฯ ไม่มีสถานที่รองรับการเลี้ยงดูสัตว์ที่ได้รับการช่วยเหลือ ค่าใช้จ่ายจึงถูกใช้ไปกับการฝากเลี้ยงเป็นส่วนใหญ่
19/05/2564	อ.สพ.ญ.ดร.เมทิตา สัสดี ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคการสัตวแพทย์และสวัสดิภาพสัตว์ และ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิจัย สังกัดภาควิชาเทคนิคการสัตวแพทย์ คณะเทคนิคการสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	สัมภาษณ์สอบถามในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อเชื่อมโยงถึงแนวทางการปรับพฤติกรรมหมา และแนวคิดเรื่องหมาบำบัดประกอบใช้เป็นข้อพิจารณาในการออกแบบโมเดลต้นแบบของศูนย์พักพิง ซึ่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีพื้นที่และงบประมาณ จึงก่อสร้างศูนย์พักพิงฯ ขึ้นจนแล้วเสร็จ ทว่าศูนย์พักพิงฯ ดังกล่าวไม่สามารถใช้งานได้ อย่างเต็มประสิทธิภาพ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการออกแบบด้วยความไม่เข้าใจ <p>ในการนี้จึงขอคำปรึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการปรับใช้ทฤษฎีสถาปัตยกรรมสีเขียวในการออกแบบศูนย์พักพิงสำหรับการวิจัยนี้</p>

ตารางที่ 4 รายละเอียดการสัมภาษณ์ (ต่อ)

วันที่	ผู้ให้สัมภาษณ์	สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์
09/06/2564	คุณโรเจอร์ โลหะนันท์ เลขาธิการสมาคมพิทักษ์สัตว์ (ไทย)	ประเด็นปัญหาหมาจรจัดในสังคม เกิดจากการด้อยค่าชีวิต หรือให้ความสำคัญของชีวิตไม่เท่ากัน ที่ทำให้เกิดปัญหาด้วย สวัสดิภาพ ในภาคส่วนของการดำเนินการแก้ปัญหา คุณโรเจอร์ให้ ความคิดเห็นเรื่องความซับซ้อนในการทำงานระหว่างหน่วยงาน ต่าง ๆ
องค์กรส่วนบุคคล / กลุ่มจิตอาสา		
24/11/2562	กลุ่มจิตอาสา ชุมชนนวมินทร์ 26 จ.กรุงเทพมหานคร	
15/02/2563	กลุ่มจิตอาสา ชุมชนวัดค้ำดาว จ.นนทบุรี	
22/07/2564	ดร.ชลระดา หนันดี ผู้ก่อตั้งเพจ Dogs & Cats Lover Chiangmai	
22/08/2564	คุณหญิง พื้นที่ทดลอง จ.เชียงใหม่	สัมภาษณ์และแลกเปลี่ยนแนวความคิดในการออกแบบ ศูนย์พักพิงกับ คุณหญิง เจ้าของพื้นที่ ทาง Zoom (ออนไลน์) ซึ่งมีแผนงานจะสร้างบ้านพักพิงสำหรับหมาจรจัดที่อยู่ในความ ดูแลแต่เดิม เพื่อยกระดับสวัสดิภาพให้ดีขึ้น ภายใต้งบประมาณ ที่มีจำกัด
11/11/2564	คุณกิตติพงษ์ คำศาสตร์ (โก้เอ็ม บุคตาเบลส) ศิลปิน	
29/11/2564	คุณ Soot นักสงเคราะห์สัตว์ ชาวสิงคโปร์ ทำหมันสัตว์ในไทย	
23/03/2565	คุณเกรียงไกร ธาดาวกร (คุณแอ๊ดดี้)	
บุคคลทั่วไป		
26/11/2564	พรวฤณ พบพรภักดิ์	เป็นผู้รักหมา รักสัตว์ที่มักทำบุญ แต่อาศัยอยู่คอนโด ไม่สามารถเลี้ยงสัตว์ได้ และไม่มีบุตร จึงมักบริจาคเงินให้กับ องค์กร / มูลนิธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสัตว์ ซึ่งแต่เดิมไม่ได้มีการกลับ การในการเลือกสถานที่ในการบริจาคมากนัก
26/11/2564	ณัฐพล ทรัพย์วีระสกุล	อยู่ในกลุ่มผู้รักหมาเช่นกัน และมีหมาในความดูแลอยู่แล้ว 1 ตัว ซึ่งอายุมากแล้ว จึงมักเลือกทำบุญบริจาคเงินให้กับ องค์กร / มูลนิธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสัตว์ สัตว์ ซึ่งแต่เดิมไม่ได้มี การกลับในการเลือกสถานที่ในการบริจาคมากนักเช่นกัน

จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน ได้ข้อสรุปปัญหาหมาจรจัดที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาภาคเอกสาร กล่าวคือ โดยส่วนใหญ่ปริมาณประชากรหมาจรจัดที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน เป็นผลมาจากการทอดทิ้งหมาของผู้เลี้ยง ประกอบการสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เป็นปัจจัยส่งผลให้ผู้เลี้ยงตัดสินใจเลือกที่จะทิ้ง โดยในทางกฎหมายไม่มีการเอาผิดหรือมีบทลงโทษอย่างเคร่งครัด ดังที่ คุณเก๋ ชลลดา ให้สัมภาษณ์ไว้ถึงกรณีปัญหาที่ทางมูลนิธิ เดอะวอยซ์ เคยประสบว่า นับตั้งแต่มีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มีเพียง 2 เคสเท่านั้นที่สามารถเอาผิดผู้เลี้ยงที่นำหมาแมวมาปล่อยได้ ประกอบกับปัญหาด้านสวัสดิภาพหมาจรจัดในชุมชนที่ส่งผลให้เกิดภาพความน่าสงสารสำหรับกลุ่มคนรักสัตว์ กระตุ้นให้เกิดความเมตตาสำหรับจิตอาสา ในขณะที่เดียวกันก็สร้างความหวัดกลัว ระแวง รำคาญใจ เตือร้อนจากผลกระทบให้กับคนที่ไม่ชื่นชอบ

นอกจากนี้ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน คือการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเด็นที่เด่นชัดที่สุดคือการทำหมันและฉีดวัคซีน ด้วยขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ทำให้กระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทับซ้อน ไม่อาจจำแนกได้ว่าหมาตัวไหนเขตใดที่ดำเนินการไปแล้ว ผลที่ตามมาคือการสูญเสียงบประมาณและแรงงานบุคลากรโดยใช้เหตุ

ภาพที่ 39 การสัมภาษณ์พูดคุยกับคุณเก๋ ชลลดา ประธานมูลนิธิ เดอะวอยซ์
(โดย ยศพร จันทองจิ้น เมื่อ 8 มิถุนายน 2564)

ภาพที่ 40 การสัมภาษณ์พูดคุยและลงพื้นที่กับคุณโรเจอร์ โลहनันท์
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 9 มิถุนายน 2564)

2.2.3 การสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

ในกระบวนการสนทนากลุ่มนี้ เป็นขั้นตอนการเก็บข้อมูลระหว่างการวิจัย ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มโดยเชิญตัวแทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิ กลุ่มอาสาสมัคร และจิตอาสา เข้าร่วมเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนะในปัญหาหมาจรจัด และเพื่อนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหามหาจรจัด ครอบคลุมทั้งหมาจรอิสระ และหมาจรไม่อิสระในวิธีการออกแบบสถาปัตยกรรม

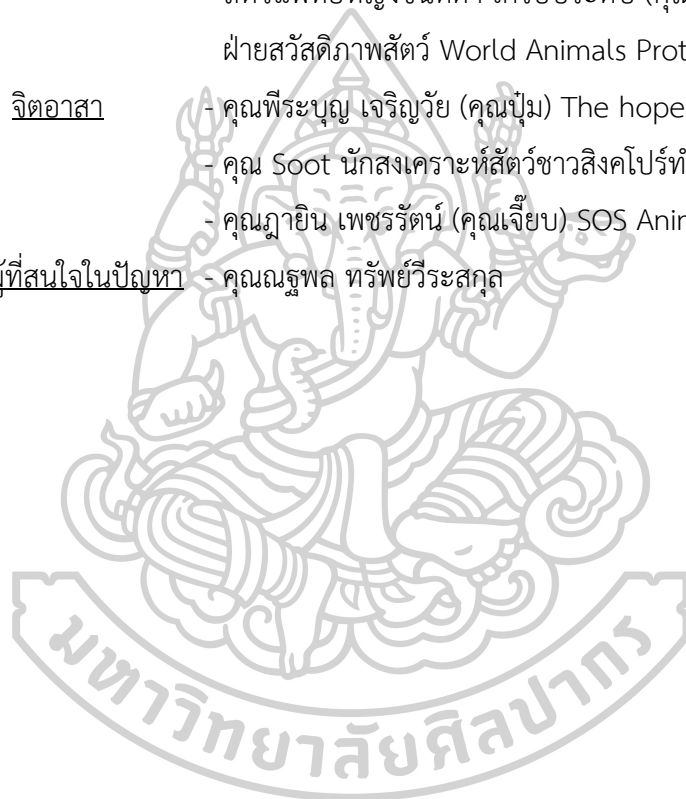
ทั้งนี้ก่อนการจัดให้มีการสนทนากลุ่ม การวิจัยจรจัดสรรได้ดำเนินงานโครงการไปแล้วบางส่วน โดยเบื้องต้นดำเนินการในส่วนการพัฒนาสวัสดิภาพในหมาจรอิสระด้วยนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ “ที่พักพิงชั่วคราว (Shelter)” ด้วยแนวคิดและรูปแบบที่ผ่านกระบวนการความคิดทางสถาปัตยกรรมขนาดเล็ก และนำไปติดตั้ง ทดลองใช้จริง จนนำมาสู่การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการระยะเริ่มต้นใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การนำเสนอผลงานในโครงการนวัตกรรมสำหรับเมืองและชุมชน ในหัวข้อนวัตกรรมเพื่อชีวิตที่มีความสุข ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ประจำปี 2565 โดยโครงการนี้ผ่านการคัดเลือกเข้ารอบสุดท้าย

2) การจัดกิจกรรมร่วมกับมูลนิธิเดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา) ภายใต้ชื่อโครงการ สายเปย์ + สายปิ่น

จากการดำเนินงานในช่วงต้นนี้ ได้รวบรวมนำเสนอต่อคณะที่ประชุมในการสนทนากลุ่ม เพื่อนำมาซึ่งข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและการต่อยอดโครงการสืบไป ซึ่งการสนทนากลุ่ม มีผู้เข้าร่วมดังนี้

- ภาครัฐ - นายสัตวแพทย์ธีระวุฒิ สุวัธนะเชาว์ อดีตผู้อำนวยการกองสวัสดิภาพสัตว์ และสัตวแพทย์บริการ กรมปศุสัตว์
- ภาคเอกชน - คุณโรเจอร์ โลหะนันท์ เลขาธิการสมาคมพิทักษ์สัตว์ (ไทย)
 - ตัวแทน มูลนิธิเดอะวอยซ์ The Voice (เสียงจากเรา)
 - นายสัตวแพทย์ต้นติกร รุ่งพัฒนนะ ผู้อำนวยการสวัสดิภาพสัตว์ กรุงเทพฯ
 - มูลนิธิเพื่อสุนัขในซอย (Soi Dog Foundation)
 - สัตวแพทย์หญิงชนัดดา เครือประดับ (คุณหมอนิ่ง) ผู้อำนวยการฝ่ายสวัสดิภาพสัตว์ World Animals Protection
- จิตอาสา - คุณพีระบุญ เจริญวัย (คุณป้อม) The hope สวัสดิภาพสัตว์
 - คุณ Soot นักสงเคราะห์สัตว์ชาวสิงคโปร์ทำหมันสัตว์ในไทย
 - คุณภาวิน เพชรรัตน์ (คุณเจียบ) SOS Animal Thailand
- ผู้สนใจในปัญหา - คุณณัฐพล ทวีชัยวิระสกุล

ภาพที่ 41 การจัดการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2564)

ทั้งนี้ จากการสนทนากลุ่ม สามารถสรุปรายละเอียดการสนทนา และข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มได้ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานเพื่อแก้ปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทย คือการไม่บูรณาการกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานที่เป็นไปได้เพื่อการบูรณาการ อาจเพิ่มแพลตฟอร์มที่เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงหน่วยงานทุกฝ่าย และเป็นสื่อที่คนทั่วไปทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้สะดวก

2. การแก้ปัญหาหมาจรจัดที่ดี คือกระตุ้นจิตสำนึกของคน ซึ่งนับเป็นการแก้ไขต้นเหตุเชิงนามธรรมที่ต้องอาศัยการปลูกฝัง และระยะเวลา

3. ทุกภาคส่วนยินดีให้การสนับสนุนโครงการทั้งเรื่องประชาสัมพันธ์ โดยทางเครือข่าย จะมีการระดมทุนเพื่อจัดสร้างชิ้นงานและนำไปบริจาคและติดตั้งให้กับชุมชนที่ต้องการเข้าร่วมโครงการ และจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อกระตุ้นโครงการให้สามารถขยายผลเป็นวงกว้างต่อไป

4. ได้รับข้อเสนอแนะในการหาชุมชนนำร่อง จึงนำมาสู่การทำ MOU กับชุมชนเมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีการดำเนินงานโครงการสุนัขชุมชนเป็นทุนเดิมอยู่ก่อนแล้ว

จากข้อเสนอที่ได้รับ จึงเป็นที่มาของการดำเนินงานลงพื้นที่ชุมชนเมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี เพื่อวางแผนดำเนินงานร่วมกับชุมชนนำร่องในการติดตั้งผลงาน และประเมินผลการดำเนินงานในภายหลัง

ภาพที่ 42 โครงการสุนัขชุมชนในพื้นที่ชุมชนเมืองทองธานี
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2565)

จากการศึกษาวิจัยจากการลงพื้นที่สำรวจ สังเกตการณ์ สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม พบว่าการแก้ปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทยในปัจจุบันมีการจัดการปัญหาแบบแยกส่วน ขาดการบูรณาการ ขาดความเข้าใจที่ตรงกันถึงแนวทางในการจัดการกับปัญหาหมาจรจัด และขาดการสื่อสารเพื่อให้คนในสังคมเข้าใจถึงการแก้ปัญหา รวมถึงการตระหนักรู้ โดยสามารถแยกกลุ่มคนในสังคมออกได้อย่างชัดเจน คือ กลุ่มที่อยู่ในปัญหา กลุ่มคนที่สนใจในปัญหา และกลุ่มคนทั่วไปที่ไม่ได้รับรู้ถึงปัญหา คนทั้ง 3 กลุ่มนี้ มีลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับปัญหาหมาจรจัดแตกต่างกัน ดังนี้

กลุ่มคนที่อยู่ในปัญหา คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มองค์กร มูลนิธิ ที่มีการแก้ปัญหาเพื่อวัตถุประสงค์เดียวกัน แต่ต่างกันด้วยวิธีการที่เป็นไปตามความถนัด ความเชี่ยวชาญของแต่ละกลุ่ม ไม่มีการบูรณาการหรือหาแนวทางร่วมกัน ต่างฝ่ายต่างดำเนินการในรูปแบบและนโยบายของตน จนบางครั้งทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการจัดการกับปัญหา สิ้นเปลืองงบประมาณ และไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างทันที่

กลุ่มคนที่สนใจในปัญหา กลุ่มคนเหล่านี้จะแบ่งออกเป็น กลุ่มจิตอาสา คนรักสัตว์ คนที่ชอบช่วยเหลือสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นคนขอความช่วยเหลือ คนที่ขอการระดมทุน หรือคนที่บริจาคให้กับเคสต่าง ๆ ล้วนนับเป็นผู้คนที่สนใจในปัญหา เนื่องจากตระหนักรู้ถึงเป็นปัญหาหมาจรจัดเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว และให้ความช่วยเหลือเท่าที่ทำได้ในแบบที่ตนเองถนัดหรือเชี่ยวชาญ หรือบางคนอาจช่วยเหลือจนเกินกำลังทำให้เกิดความเดือดร้อนต่อตัวเอง สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคในการจัดการกับปัญหาหมาจรจัด เนื่องจากไม่มีแนวทางแก้ปัญหาที่ชัดเจนให้กับกลุ่มคนที่สนใจในปัญหา ทำให้การดำเนินการบางขั้นตอนอาจล่าช้า ไม่ทันต่อเวลา หรือยากต่อการตัดสินใจของคนที่ต้องการช่วย

กลุ่มที่ไม่สนใจในปัญหา กลุ่มคนเหล่านี้คือคนที่ไม่ได้รับรู้ว่าหมาจรจัด คือปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคมรวมถึงตัวเองด้วย เมื่อไม่รับรู้ถึงผลกระทบ จึงไม่ได้รับรู้ถึงปัญหาหมาจรจัดต้องได้รับการจัดการแก้ไข ด้วยพบเจอหมาจรจัดในสังคมจนชินตา

ทั้งนี้ในการวิจัยสรุปจำแนกแนวทางการแก้ปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทย เป็น 2 ระยะ คือ ระยะสั้น และระยะยาว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การแก้ปัญหาในระยะสั้น เป็นการแก้ปัญหาที่สามารถดำเนินการได้ในทันที ซึ่งสำหรับการวิจัยนี้คือการยกระดับสวัสดิภาพหมาจรจัดในชุมชนด้วยศาสตร์และศิลป์ของการออกแบบสถาปัตยกรรม แม้จะเป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ แต่ก็ไม่อาจมองข้ามและมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการแก้ปัญหาเชิงนามธรรม

2. การแก้ปัญหาในระยะยาว ประกอบไปด้วยกฎหมาย นโยบาย และจิตสำนึก เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุหลักของการเกิดวงจรหมาจรจัดในปัจจุบัน นั่นคือ “คน” ทว่าการดำเนินงานให้ส่วนนี้ เป็นการแก้ปัญหาเชิงนามธรรมที่มีระยะเวลา ความเข้าใจ และขีดความสามารถในการตระหนักรู้ของคนเป็นตัวแปรแทรกซ้อนที่ไม่แน่นอน สำหรับการวิจัยนี้ เลือกดำเนินการในประเด็น “จิตสำนึก” ด้วยการออกแบบสร้างสรรค์สื่อเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายผู้เกี่ยวข้องกับปัญหาหมาจรจัด ให้ความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกส่วนรวมผ่านสื่อและกิจกรรมสร้างปฏิสัมพันธ์ (Interactive Multimedia and Activity)

2.3 แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบที่ใช้ในการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ สันเคราะห์สู่แนวทางการสร้างสรรค์ผลลัพธ์อย่างเป็นระบบ เพื่อตอบโจทย์แก้แก้ปัญหามาจรจัดในทิศทางของการยกสวัสดิภาพมาจรจัด ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่ยังขาดหรือเป็นสิ่งที่ถูกมองข้ามในสถานการณ์การแก้ปัญหาปัจจุบัน พร้อมด้วยการใช้ศิลปะการออกแบบเพื่อสร้างระบบการสื่อสารที่เสริมการแก้ปัญหาอย่างครอบคลุมรอบด้าน โดยแนวคิดและทฤษฎีการออกแบบที่ประกอบใช้ในการวิจัย จำแนกเป็น 2 กลุ่ม;

2.3.1 แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบเพื่อสวัสดิภาพมาจรไม่อิสระ

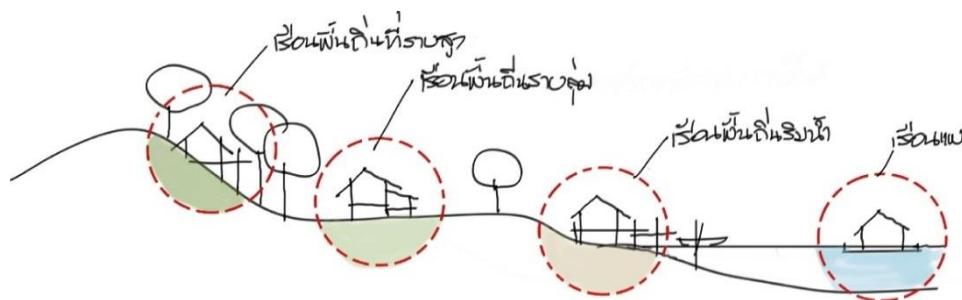
กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เชื่อมโยงประเด็นการออกแบบพัฒนาศูนย์พักพิงเพื่อยกระดับสวัสดิภาพมาจรไม่อิสระภายในศูนย์ฯ รวมถึงสวัสดิภาพคนที่เกี่ยวข้อง ทั้งกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ผู้มาเยี่ยมเยียน และกลุ่มคนผู้อาศัยในบริเวณโดยรอบ ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อปัญหาที่ค้นพบในศูนย์พักพิงฯ ส่วนใหญ่มาจากความไม่สอดคล้องระหว่างอาคารและลักษณะทางกายภาพของที่ตั้ง และขาดความเข้าใจต่อพฤติกรรมทางกายภาพและจิตภาพของผู้ใช้งาน แก่นหลักของการแก้ปัญหาดังกล่าว คือการสร้างสมดุลการอยู่ร่วมกันทั้งคนสัตว์ สิ่งแวดล้อม และสถาปัตยกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สถาปัตยกรรมสีเขียว บูรณาการร่วมกับหลักการยศาสตร์และพฤติกรรมของผู้ใช้อาคารทั้งคนและหมา รวมถึงการออกแบบบริการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เป็นที่มาของการทบทวนวรรณกรรมดังต่อไปนี้

2.3.1.1 แนวคิดสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และสถาปัตยกรรมสีเขียวเพื่อความ

ยั่งยืน

จากปัญหาที่พบและเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพมาจร ทั้งมาจรไม่อิสระในศูนย์พักพิง และมาจรอิสระในชุมชนล้วนสัมพันธ์ถึงสภาพความเป็นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นศูนย์พักพิงหรือชุมชนก็ตาม ในการออกแบบเพื่อยกระดับสวัสดิภาพ จึงยึดหลักแนวคิดทางสถาปัตยกรรมว่าด้วยการออกแบบที่อยู่อาศัยพักพิงเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

“แนวคิดภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่น” (Thai Vernacular Architecture) เป็นผลผลิตจากภูมิปัญญาของบรรพชนที่ศึกษา จัดการ แก้ไข และพัฒนาจนเกิดเป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะเฉพาะ เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันกับบริบทของพื้นที่ เป็นภูมิปัญญาที่หล่อหลอมมาจากความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในธรรมชาติของภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เพื่อหาทางรอดในการดำรงชีวิตภายใต้ข้อจำกัด และเงื่อนไขรอบด้าน จนคลี่คลายออกมาเป็นความสมดุลในท่ามกลางองค์ประกอบ 3 ได้แก่ ธรรมชาติ คน และสถาปัตยกรรม

ภาพที่ 43 ภาพแสดงหลักการสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 8 มีนาคม 2565)

หลักการสำคัญของแนวคิดสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่นที่เชื่อมโยงกับการวิจัย คือการเลือกใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เพื่อออกแบบสิ่งปลูกสร้างที่ตอบสนองความต้องการอย่างเหมาะสมกับการดำรงชีวิต และสอดคล้องกับเงื่อนไขบริบทรอบข้างทั้งในแง่วิถีชีวิต และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมตามหลักคุณค่าของ Wellness Design หรือแนวทาง Glocal Architecture (Global + Local) (Nagashima, K., 1999) และสอดคล้องกับ “แนวคิดสถาปัตยกรรมสีเขียว”

อรรถน ศรีษะรูปบุตร (2551) นิยาม “สถาปัตยกรรมสีเขียว” ว่าเป็นกระแสดวงความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมที่มีรากฐานมาจากสถาปัตยกรรมยั่งยืน (Sustainable Architecture) พร้อมทั้งคำว่า "Embodied Energy" ที่คำนึงถึงการใช้วัสดุก่อสร้างอาคารที่ใช้พลังงานน้อยทั้งในแง่การผลิต (Production) การก่อสร้าง (Construction) และการย่อยสลาย (Disposition)

สำหรับหลักการสำคัญที่นำมาประกอบใช้ในการวิจัยนี้ นอกจากประเด็นการเลือกใช้วัสดุ และหลักการดุลยภาพ อันมีลักษณะร่วมในองค์ประกอบดุลยภาพที่ผสมผสานขึ้นจาก “ธาตุ 4” ดิน น้ำ ลม ไฟ ซึ่งเป็นธาตุหลักที่มีอยู่ในธรรมชาติ คน และ สถาปัตยกรรม (Pintong, S., 2017) ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่นแล้ว ประเด็นสำคัญที่เป็นเป้าประสงค์ในการยกยอวิถีภาพพหุมาจรอิสระและไม่อิสระ คือ การสร้าง ‘สภาวะน่าสบาย’ ‘สอดคล้องกับสภาพอากาศ’ และ ‘การใช้พลังงานจากธรรมชาติ’

จากแนวคิดและหลักการทางสถาปัตยกรรมดังที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับความรู้อันหลากหลายของผู้วิจัย จึงเป็นที่มาของการประยุกต์แนวคิด กลั่นกรองและรวบรวมในการออกแบบวิถีภาพพหุมาจรจัด โดยคำนึงถึงข้อจำกัดต่าง ๆ จากข้อค้นพบที่ได้รับจากการลงพื้นที่ มุ่งเน้นให้เกิดดุลยภาพระหว่างคน (หมา) ธรรมชาติ และสถาปัตยกรรม อันมีรายละเอียดการสร้างดุลยภาพ ดังต่อไปนี้

แนวความคิดการออกแบบเพื่อสร้างคุณภาพในธาตุ “ดิน”

ภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่น ให้ความสำคัญและเคารพกับ “ดิน” เสมือนเป็นแม่ธรณีผู้ให้กำเนิด (อาวุธ อังคารุช, 2553) เพราะดินก่อกำเนิดชีวิต แต่ในบริบทนี้ “ดิน” มีความหมายถึงที่ตั้งที่มีขอบเขตชัดเจน ดังนั้นคุณค่าของการใช้ดินในที่นี้จึงหมายถึงการจัดวางอาคาร (Building Orientation) ที่นอกจากจะต้องวางให้เหมาะสมกับทิศทางของแดด ลม ตามหลักของการวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ (Site Analysis) แล้วนั้น ยังต้องคำนึงถึงสัดส่วนของการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับการใช้งานจริงและการคาดการณ์ถึงแนวโน้มของการขยายตัวของโครงการในอนาคตอีกด้วย เนื่องจากที่ดินเป็นสิ่งที่มีความจำกัด หากการจัดวางผังโครงการไม่ได้คำนึงถึงการขยายตัวในอนาคตแล้วนั้น อาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาตัวโครงการในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านงบประมาณ

สำหรับการจัดการที่ว่างในส่วนในพื้นที่เปิดโล่งนั้นได้แนวคิดจากภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่นในด้านของการออกแบบพื้นที่เปลี่ยนผ่าน (Transition Space) จากชานแดด และชานร่ม เพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภายใน และภายนอกอาคาร ด้วยทางเดิน หรือชานเล่นกลางแจ้ง ซึ่งช่วยให้ป้องกันความร้อนแผ่เข้าสู่อาคาร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประหยัดพลังงาน

ภาพที่ 44 แนวความคิดใช้ประโยชน์จากการปลูกพืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 8 มีนาคม 2565)

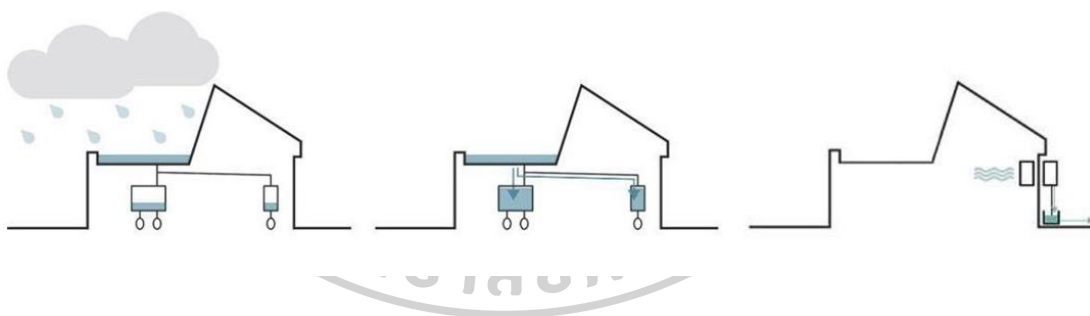
เมื่อการจัดวางพื้นที่เป็นไปตามความเหมาะสมกับการใช้งานอาคารแล้วนั้น พื้นที่ว่างที่เหลือจึงถูกจัดวางพืชพันธุ์ต่าง ๆ ทั้งไม้ใช้งาน ไม้ให้ร่มเงา ไม้ผล ไม้ดอก พืชผักสวนครัว สมุนไพร ตลอดจนไม้คลุมดินพืชต่าง ๆ จะถูกจัดวางในพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวลดรายจ่ายสร้างรายได้ให้กับผู้ที่ปฏิบัติงานในศูนย์พักพิงฯ เพื่อลดมลภาวะทางเสียง กลิ่น (ด้วยหลักเกษตรทฤษฎีใหม่) รวมถึงการเกิดเป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจให้แก่คนในชุมชน อันเป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากภูมิปัญญาพื้นถิ่นทั้งสิ้น

นอกจากนี้แนวทางการเลือกใช้วัสดุที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย หรือพลังงานในการขนส่ง มีความคงทนแข็งแรง เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่จะใช้ในแต่ละพื้นที่ของ องค์ประกอบอาคาร ซึ่งในบางครั้งอาจเป็นวัสดุที่สามารถปลูกทดแทนได้ในพื้นที่ของโครงการอีกด้วย ซึ่งข้อคำนึงในเรื่องของการเลือกใช้วัสดุนั้นจะทำให้สามารถลดงบประมาณในการก่อสร้าง และการบำรุงรักษาในระยะยาวได้อีกด้วย

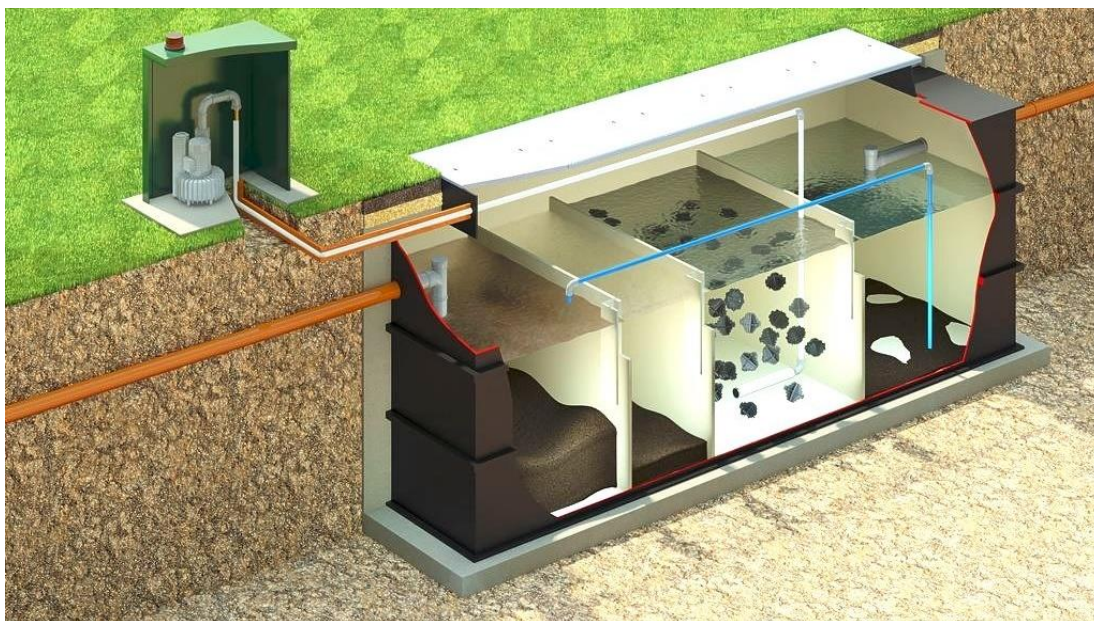
แนวคิดการออกแบบเพื่อสร้างดุลยภาพในธาตุ “น้ำ”

น้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญที่หล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนตั้งแต่อดีต ในแนวคิดทาง สถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่นนั้น การสร้างความยั่งยืนด้านแหล่งน้ำเป็นสิ่งสำคัญ และหลักการที่ เกี่ยวข้องมีอยู่หลายรูปแบบที่จะนำมาใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้ทฤษฎีสถาปัตยกรรมสีเขียว และแนวคิด 3Rs อันประกอบไปด้วย “ลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ ใหม่ (Recycle) แหล่งน้ำดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ น้ำที่มาจากการประปา น้ำฝน และน้ำทิ้ง ซึ่งแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้ในกรณีศูนย์พักพิงได้ เช่น การเก็บกักน้ำฝนและกรองน้ำเพื่อใช้ในการ อุปโภค การบำบัดน้ำเสียและนำกลับมาใช้ในการอุปโภคและการเกษตร การใช้ทรัพยากรจาก แหล่งน้ำใต้ดิน เป็นต้น

ภาพที่ 45 แนวคิดการกรองน้ำฝนเพื่อใช้ในการอุปโภค

(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 8 มีนาคม 2565)

ภาพที่ 46 แนวทางในการบำบัดน้ำเสีย เพื่อใช้ในการอุปโภคและการเกษตร
(ที่มา Water Technology Engineering Ltd., 2022)

แนวคิดการออกแบบเพื่อสร้างคุณภาพในธาตุ “ลม”

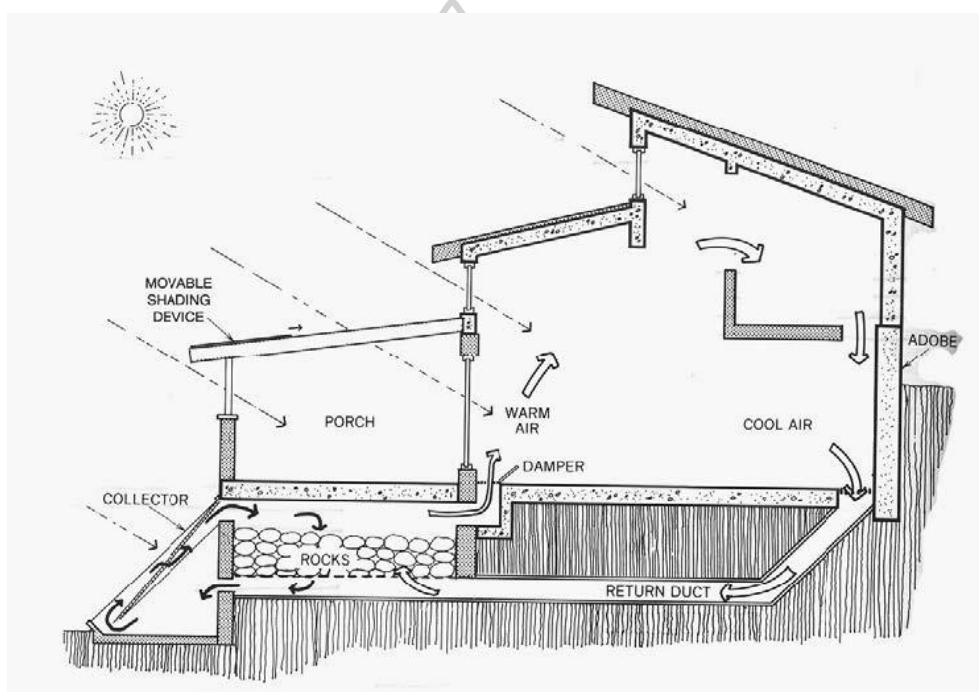
บริบทของ “ลม” ในที่นี้ คือ การจัดการพื้นที่โครงการให้เกิด “สภาวะน่าสบาย” ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักในการที่จะควบคุมอุณหภูมิภายในโครงการ ป้องกันการแผ่ความร้อนไม่ให้เกิดการสะสม ซึ่งจากภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่น จะใช้การจัดวางผังอาคารให้สอดคล้องกับทิศทางลม เปิดช่องว่างระหว่างอาคาร เพื่อให้เกิดการถ่ายเทของอากาศ และการระบายความร้อนเพื่อการประหยัดพลังงาน และเมื่อใช้แนวคิดนี้ ร่วมกับการปลูกต้นไม้ใหญ่เพื่อช่วยลดการตกกระทบของแสงที่จะสาดเข้ากระทบพื้นผิวของอาคารแล้ว ยังช่วยให้เกิดความร่มเย็นได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

ภาพที่ 47 เปรียบเทียบรูปแบบการระบายอากาศที่ไม่ดีและดี
(ที่มา Johan Van Lengen, 2019)

แนวความคิดการออกแบบเพื่อสร้างคุณภาพในธาตุ “ไฟ”

ไฟ ในบริบทที่จะกล่าวถึงนี้ คือ ไฟ ที่เป็นพลังงานจากแสงอาทิตย์ ซึ่งเป็นพลังงานสะอาดที่มีในธรรมชาติ แต่เนื่องด้วยประเทศไทยเป็นประเทศร้อนชื้นแถบศูนย์สูตร หมายถึงเป็นแสงแดดที่ร้อนจัดในช่วงบ่ายที่ดวงอาทิตย์อ้อมสู่ทิศใต้ ดังนั้นในสมัยก่อนจึงมีภูมิปัญญาในการที่จะใช้พลังงานจากธรรมชาติได้อย่างสมดุล และเมื่อนำพลังงานนี้มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบอาคาร ข้อคำนึงถึงจึงเป็นเรื่องของการจัดวางอาคาร การเจาะช่องเปิดที่เหมาะสม รวมถึงการเลือกใช้วัสดุที่ช่วยในการรับแสงธรรมชาติมาใช้ในการฆ่าเชื้อและส่งเสริมการประหยัดพลังงาน

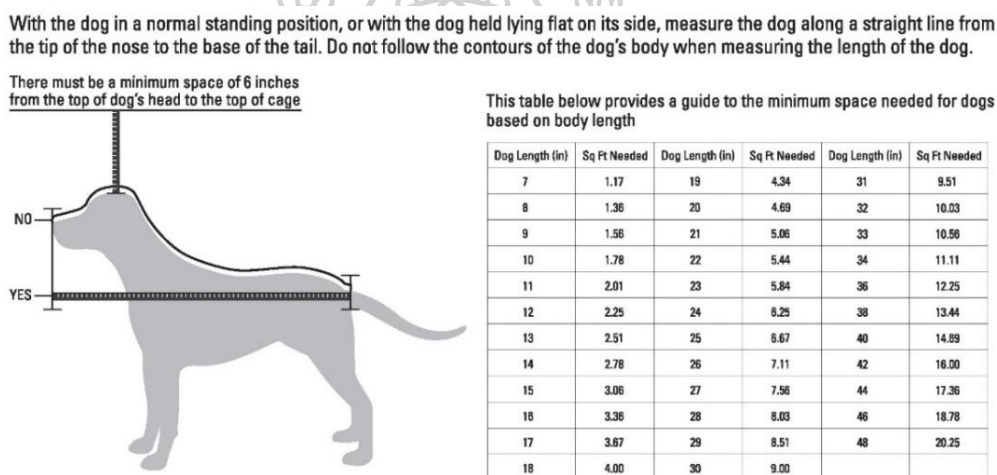
ภาพที่ 48 ตัวอย่างแนวทางการออกแบบ Passive Solar Design ที่เกิดขึ้นในสมัยวิกฤตการณ์พลังงานที่อาศัยหลักการเคลื่อนไหวของอากาศตามธรรมชาติเมื่อมีความร้อนจากดวงอาทิตย์ (ทิมา อรรถน ศรีษะรูปบุตร, 2551)

จากแนวความคิดในการออกแบบเพื่อสร้าง “คุณภาพ” จากองค์ประกอบ 4 ที่เกิดจากการบูรณาการองค์ความรู้จากสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่น และทฤษฎีการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ หรือโมเดลการออกแบบ (Design Model) อันจะเป็นแนวทางในการจัดการองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมในอาคารศูนย์พักพิงเพื่อหมาจรไม่อิสระ และสถาปัตยกรรมขนาดเล็กที่พักพิงชั่วคราวสำหรับหมาจรอิสระ ซึ่งจำเป็นจะต้องทำการทดลองเพื่อพิสูจน์ความเป็นไปได้ของแนวทางนี้ต่อไป

2.3.1.2 แนวคิดการยศาสตร์ และพฤติกรรมหมา

ในการวิจัยนี้ แนวคิดการยศาสตร์ไม่ได้จำเพาะเพียงแค่น คน ด้วยเป้าหมายหลักในการยกสวัสดิภาพ คือ หมาจรจัด และแนวคิดการยศาสตร์ที่ประยุกต์ใช้ในการวิจัยยังเกี่ยวเนื่องถึงการออกแบบสถาปัตยกรรมอย่างปฏิเสธไม่ได้ ด้วยการยศาสตร์เป็นเรื่องการศึกษาสภาพการทำงานที่มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานและสิ่งแวดล้อมการทำงาน รวมถึงความสัมพันธ์ของผู้อาศัยกับอาคารสถาปัตยกรรม ซึ่งการออกแบบหรือปรับปรุงอาคาร สิ่งของ หรือวัตถุใด ๆ ให้มีความเหมาะสมกับรูปร่าง ขนาด พฤติกรรมของผู้ใช้ ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้อยู่อาศัย ย่อมเป็นผลดีต่อความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยของผู้ใช้ และมีส่วยช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างประสบการณ์ผู้ใช้ หรือ User Experience

Calculating Minimum Space Requirements 9 CFR 3.6(c)(1)(i)

The following is an example of how to calculate minimum space requirements. Scout is a female Dalmatian. She is 31 inches long from the tip of her nose to the base of the tail.

Step 1: Measure the length of the dog from tip of nose to base of tail (inches). Add 6 inches to this number.

$$31 \text{ inches} + 6 \text{ inches} = 37 \text{ inches}$$

Step 2: Calculate minimum floor space in square inches.

$$37 \text{ inches} \times 37 \text{ inches} = 1369 \text{ square inches} \quad \text{minimum required amount of floor space in square inches}$$

Step 3: Calculate minimum floor space in square feet.

$$\frac{1369 \text{ square inches}}{144} = 9.51 \text{ square feet} \quad \text{minimum floor space in square feet}$$

ภาพที่ 49 Minimum Space Requirement for Dogs

(The U.S. Department of Agriculture and used nation-wide, n.d.)

หลักการวิทยาศาสตร์เบื้องต้นในการวิจัยนี้ กล่าวถึงการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับขนาดของร่างกาย (Anthropology) ทั้งของคนและหมา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ขนาดร่างกายและพฤติกรรมของหมา

ขนาดกายภาพของหมา สัมพันธ์ถึงการออกแบบพื้นที่อาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกเชิงกายภาพ อันเป็นข้อคำนึงที่สำคัญต่อการสร้างสภาวะน่าสบาย เพื่อลดความเครียดและเพิ่มสวัสดิภาพที่ดีให้กับหมา โดยเฉพาะในศูนย์พักพิงฯ

ในขณะที่การศึกษาเรื่องพฤติกรรมหมา สามารถเชื่อมโยงถึงการส่งเสริมพฤติกรรมลักษณะต่าง ๆ ของหมาจรจัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ การเรียนรู้และปลูกฝังความรู้ความเข้าใจ นอกจากจะลดความเสี่ยงในการเกิดอันตรายต่อคนและหมาแล้ว ยังเป็นข้อควรคำนึงถึงการออกแบบพื้นที่ จัดสรรสภาพแวดล้อมเพื่อยกสวัสดิภาพหมาจรจัดและสอดคล้องกับพฤติกรรมของหมา และเป็นฐานความรู้สำหรับการออกแบบกิจกรรมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกและสร้างความเข้าใจในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหมาจรจัดแก่เด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย

พฤติกรรมของหมา คือการตอบสนองที่ประสานกันภายในของบุคคลหรือหมาต่อสิ่งเร้าภายในและภายนอก ซึ่งมักถูกหล่อหลอมโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์และวิถีชีวิตแต่เดิมของหมา เป็นผลมาจากวิวัฒนาการทางกายภาพและทางสังคม หมาจึงได้รับความสามารถในการเข้าใจและสื่อสารกับมนุษย์มากกว่าสายพันธุ์อื่น ๆ และปรับตัวเข้ากับสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมได้อย่างมีเอกลักษณ์ กล่าวคือ พฤติกรรมของหมาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมโดยสัญชาตญาณ และพฤติกรรมที่ได้จากการเรียนรู้

พฤติกรรมความก้าวร้าว

ผลการศึกษาที่ตีพิมพ์ลงในเว็บไซต์ Frontiers in Psychology แมคคลีนส์และคณะ แสดงให้เห็นว่าระดับของฮอร์โมนออกซิโทซิน (Oxytocin) และวาโซเพรสซิน (Vasopressin) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางสังคมและความก้าวร้าว หมาช่วยเหลือผู้พิการจะมีระดับของออกซิโทซินในเลือดมากกว่าค่าเฉลี่ยในหมาทั่วไป ในขณะที่หมาที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวก็จะมีระดับของวาโซเพรสซินมากกว่า (National Geographic, 2017) อย่างไรก็ตาม ความก้าวร้าวยังเป็นส่วนผสมของพันธุกรรมและการเลี้ยงดูด้วยเช่นกัน

ในขณะที่การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมความก้าวร้าวของหมา โดย Schalamon Johannes et al. (2006) สามารถสรุปได้ว่า สาเหตุที่ทำให้หมามีพฤติกรรมก้าวร้าว กัด และทำร้ายมนุษย์ สาเหตุหลักเกิดจากการเลี้ยงดูที่ผิดวิธีและสายพันธุ์ เนื่องจากหมาบางสายพันธุ์ยังคงมีความเป็นหมาป่าอยู่ในตัวเอง มีสัญชาตญาณในการดำรงชีวิตด้วยตัวเองสูง มีความเป็นนักรล่า อีกสาเหตุที่สำคัญ คือพฤติกรรมที่เจ้าของหมาปฏิบัติต่อหมาของตนเอง เช่น การไม่เข้าใจในความต้องการในการทำกิจกรรมเพื่อปลดปล่อยพลังงานของหมาแต่ละสายพันธุ์ เพื่อให้

พวกเขาผ่อนคลายความเครียดเมื่อได้ออกกำลังกาย หรือทำกิจกรรมที่ชอบ การสอนให้หมาเข้าสังคมกับหมาด้วยกันเองรวมไปถึงกับมนุษย์

พฤติกรรมความหวาดกลัว

ความหวาดกลัวของหมาจรจัด ส่วนใหญ่แล้วเป็นผลมาจากการรับรู้เชิงประสบการณ์ ทั้งการถูกทำร้ายโดยคน ถูกทำร้ายโดยหมาด้วยกันเอง ประสบอุบัติเหตุรถชน กลัวการอยู่ในที่ที่มีรั้วรอบขอบชิด รวมถึงกลัวสิ่งของ รวมถึงการถูกทอดทิ้งในกรณีที่เคยเป็นหมาที่มีเจ้าของมาก่อน ซึ่งปัจจัยเชิงประสบการณ์ที่ต่างกัน ก็ส่งผลต่อพฤติกรรมต่างกันไป นอกจากความกลัวจากประสบการณ์แล้ว หมายังเป็นสัตว์ที่กลัวเสียงดังโดยสัญชาตญาณ เนื่องจากมีประสาทการรับรู้ทางหูที่ดีมาก โดยทั่วไปแล้วสมรรถภาพการได้ยินของหมาปกติอยู่ที่ราว ๆ 67-45 kHz ขึ้นอยู่กับพันธุ์และอายุ เมื่อได้ยินเสียงต่าง ๆ หมาจะขยับใบหูไปทางแหล่งเสียงเพื่อให้รับเสียงได้ดีที่สุด และด้วยสภาวะความกลัวเสียงดังนี้เองที่เป็นเหตุทำให้หมาที่มีเจ้าของเตลิดหนีออกจากบ้าน ดังข่าวที่ช่วงหลังปีใหม่ ที่มีกรายงานว่ามีเจ้าของหมาหลายรายโพสต์ข้อความประกาศตามหาหมาแลภาพหมาหายในเพจสาธารณะต่าง ๆ หลังเกิดแตกตื่นจากเสียงจุดพลุในคืนเคาท์ดาวน์ส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่จนเตลิดวิ่งหายออกจากบ้านไป ประมาณรวม 20 ตัวทั้งสิ้นขั้พันธุ์ไทย สายพันธุ์ต่างประเทศและลูกผสม (มดิชน, 2563) หลายกรณีโชคดีอาจได้หมาของตนกลับคืน แต่ก็มีหมาอีกจำนวนไม่น้อยที่ต้องเปลี่ยนสถานะเป็นหมาจรจัดในที่สุด

พฤติกรรมการขุดคุ้ย

การขุดคุ้ยก็เป็นพฤติกรรมตามธรรมชาติอีกอย่างหนึ่งของหมา ซึ่งอาจขุดคุ้ยเพื่อหาจุดที่เย็นสบายหรือหาที่ซ่อนของเล่นชิ้นโปรด การขุดคุ้ยอาจอยู่ในสายเลือดของหมาบางพันธุ์อยู่แล้ว ในขณะที่บางตัวอาจขุดตะกายพื้นดินเพื่อหลีกเลี่ยงจากศัตรูที่เข้ามาใกล้ หรืออาจขุดเนื่องจากความเบื่อหน่ายก็เป็นได้เช่นกัน แนวทางการแก้ไขพฤติกรรมดังกล่าว อาทิเช่น การจัดหาพื้นที่ที่มีร่มเงาเย็นสบายในสนามหญ้า เพื่อป้องกันไม่ให้หมาขุดหาพื้นดินที่มีความเย็น หรือหากกระบะทรายไว้เป็นพื้นที่นั้นหนาสำหรับหมา หรือป้องกันหมาขุดดินเนื่องจากความเบื่อด้วยการให้หมาออกกำลังกายและมีการเล่นโต้ตอบอย่างเพียงพอ

พฤติกรรมการออกกำลังกายของหมา

การออกกำลังกายเป็นสิ่งสำคัญสำหรับหมาทุกช่วงวัยและทุกสายพันธุ์ เพราะการออกกำลังกายจะช่วยให้หมามีร่างกายที่แข็งแรง ลดความเสี่ยงในการเกิดโรคต่าง ๆ โดยเฉพาะโรคอ้วน หรือสภาวะน้ำหนักเกิน และยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ของหมาและเจ้าของ สำหรับการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับหมา สามารถแบ่งได้ 3 ช่วง คือ หมาวัยเด็ก หมาวัยโตเต็มที่ และหมาสูงอายุ เนื่องจากหมาแต่ละช่วงวัยมีความต้องการและรูปแบบการออกกำลังกายที่แตกต่างกัน (สุภารัตน์ คงวิโรจน์, 2564)

พฤติกรรมกำรข้บถ่ย

โดยปกติแล้ว หมอจะม่ข้บถ่ยบริเวณที่เป็นที่อยู่ออศย หมออายุมกกว่ 6 เดือนจะถ่ยอุจจาระวันละ 1-2 ครั้ง และปัสสาวะวันละ 3-4 ครั้ง ซึ่งการข้บถ่ยของหมอ นับเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสาร ดังนั้นสิ่งแวดล้อมรอบข้บถ่ยล้วนมีผลต่อการข้บถ่ยทั้งสิ้น

การศึกษาและทำควมเข้าใจกับลักษณะพฤติกรรมของหมอ นอกจากจะประกอบกำรตัดสินใจก่อนเลี้ยงและเพื่อกำรปฏิบัติที่เหมาะสม รับผิดชอบต่อการเลี้ยงหมอในควมดูแลแล้ว ยังเป็นปัจจัยและตัวแปรที่ควรคำนึงถึงในการออกแบบและจัดการสวัสดิภพของหมอทั้งในบ้าน ในชุมชน รวมถึงในศูนย์พักพิงฯ ด้วย

พฤติกรรมทางสังคม

ในอดีตหมอก้มีสถานะเป็นสัตว์ป่าที่ออศยอยู่กันเป็นฝูง และมีการจัดลำดับทางสังคม หมอที่มีลำดับสูงที่สุดในกลุ่มคือ Alpha รองลงมาคือ Beta และหมอที่ด้อยที่สุดในกลุ่มคือ Omega ซึ่งสามารถมีการปรับเปลี่ยนสถานะทางสังคมกันได้ระหว่างหมอตัวเด่น (Dominance) และหมอตัวด้อย (Subordinate) ตัวลำดับทางสังคมส่งผลต่อพฤติกรรมอื่น ๆ อาทิ พฤติกรรมกำรกิน โดยเมื่อหมอกินอาหารพร้อมกันหลายตัว ซึ่งมักพบว่าปริมาณกำรกินจะเพิ่มขึ้นมกกว่กำรกินอาหารเพียงลำพังตัวเดียว หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นพฤติกรรม Social Facilitation โดยหมอที่มีสถานะสูงสุดมักมีโอกาสดื่อกินอาหารก่อน

นอกจากลำดับทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกำรกินแล้ว ควมคุ้นเคยต่อสภาพแวดล้อมก็เป็ปัจจัยสนับสนุนเช่นกัน

จากหลักการดังกล่าว ในแง่ของหมอจรม่อิสระในศูนย์พักพิง จะเป็นข้อคำนึงถึงการจัดสรรพื้นที่ออศยสำหรับหมอ เช่น กำรจำกัดจำนวนหมอต่อ 1 คอก กำรออกแบบพื้นที่ออศยให้เป็นสัดส่วนที่รองรับมุมสันโดษ ป้องกันกำรทะเลาะก้ดกัน เป็นต้น

2) ขนาดร่างกายของคน

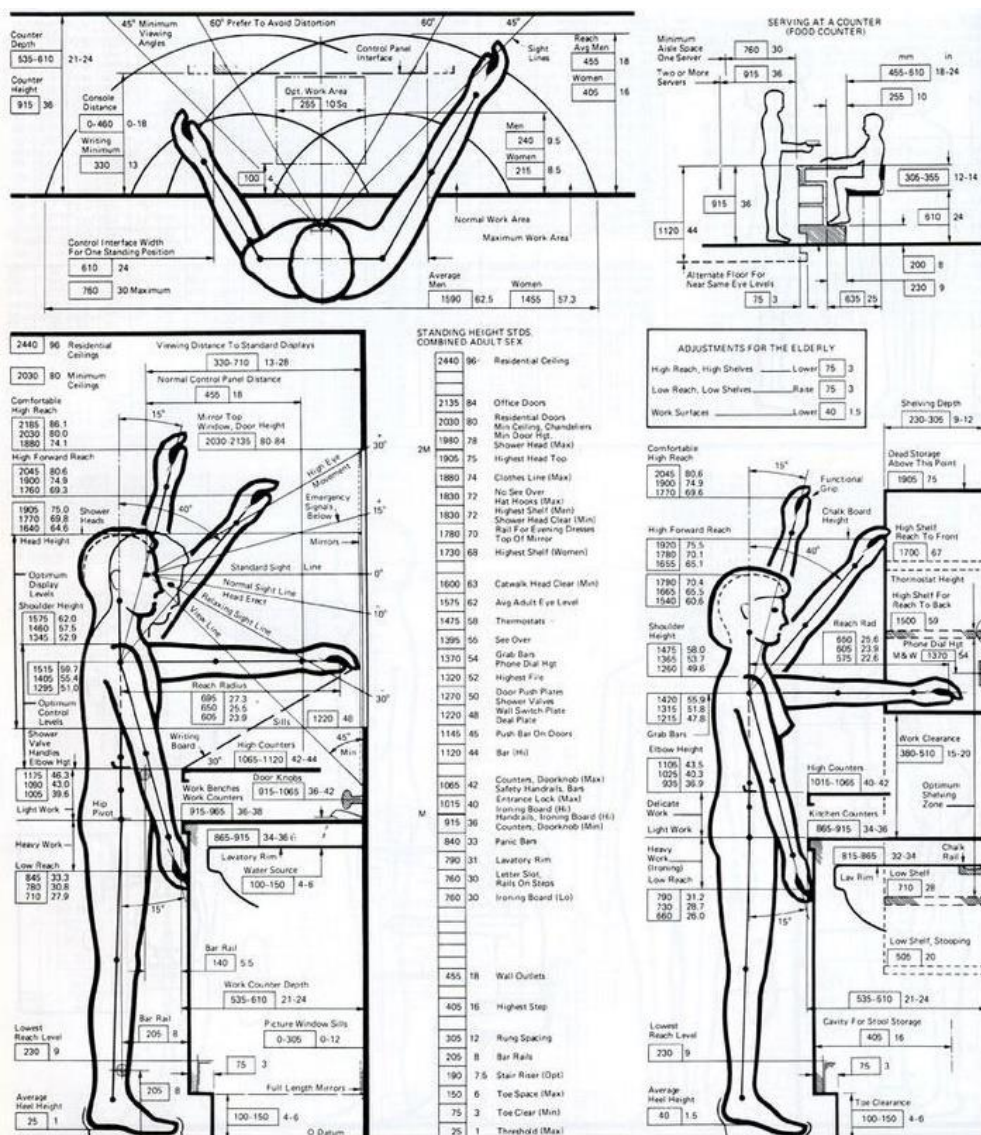
ขนาดภพของคนในบริบทของผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พักพิง และกลุ่มอาสาสมัครที่ให้ที่พักพิงแก่หมอจรอิสระในชุมชน เป็นข้อพิจารณาประกอบใช้ในการออกแบบพื้นที่และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขนาดและหลักการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับการวิจัย อาทิ ระยะวงแขน ความสูงศีรษะและไหล่ที่เชื่อมโยงถึงระยะเอื้อม และระยะการจ้ดวงสิ่งของอุปกรณ์และพื้นที่ในการทำงน เป็นต้น

อีกหนึ่งประเด็นสำคัญที่หลักการการยศาสตร์จะถูกประยุกต์ใช้ในการวิจัยคือแนวคิดการยศาสตร์ในศูนย์พักพิง

ในประเด็นนี้ การศึกษาการยศาสตร์ (Ergonomics) หรือปัจจัยมนุษย์วิศวกรรม (Human Factors Engineering) มุ่งทำควมเข้าใจในควมสัมพันธ์ระหว่างคนและ

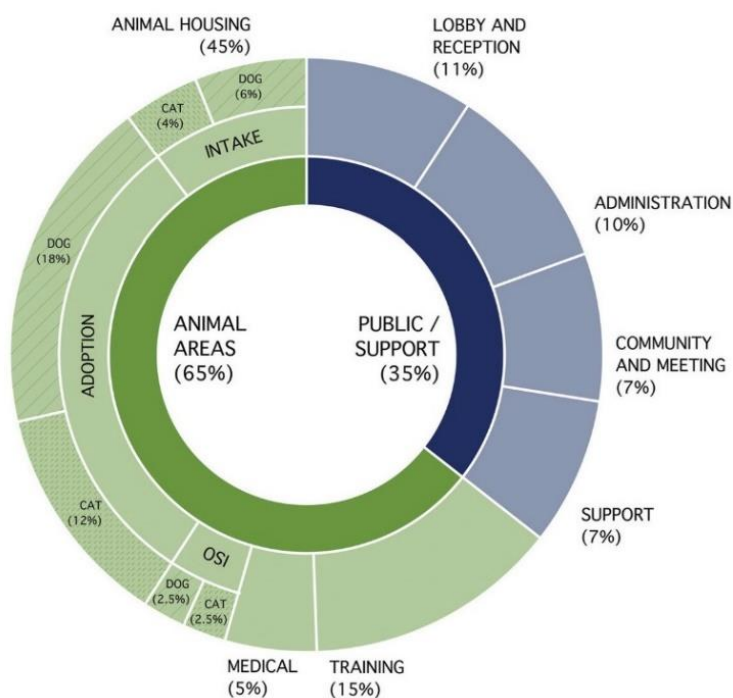

หมาจรไม่อิสระ กับสิ่งแวดล้อมในสภาวะการทำงานและอยู่อาศัย โดยการประยุกต์หลักการทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพของมนุษย์มาประสานเข้ากับองค์ความรู้ทางการออกแบบสถาปัตยกรรม ในการจัดสรรสภาพการปฏิบัติงานของคน และสวัสดิภาพของหมาให้เกิดความเหมาะสม เพื่อให้เกิดความสะดวกสบาย ลดโอกาสการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานหรืออยู่อาศัย รวมถึงเพื่อคุณภาพชีวิตทั้งกับคนและหมาจรจัด โดยเฉพาะในบริบทของศูนย์พักพิงฯ ดังที่เกี่ยวข้องในการวิจัยนี้

ภาพที่ 50 Human Dimension: Workstation Standing (Diffrient, N., Tilley R. A., Henry Dreyfuss Associates, 1982)

ทั้งนี้ สัดส่วนทั้งของคนและหมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนพื้นที่ว่าง (Space Planning) และพื้นที่ที่ต้องใช้ประโยชน์โดยสัตว์ ผู้เกี่ยวข้อง และผู้ปฏิบัติงานภายในศูนย์ พักพิง Schlaffer, L. and Bonacci, P. (2013) อธิบายรายละเอียดของ Space Planning และ Relationships ไว้ดังนี้

ภาพที่ 51 Shelter space usage diagram (Shelter for cats and dogs)
(Schlaffer, L. and Bonacci, P., 2013)

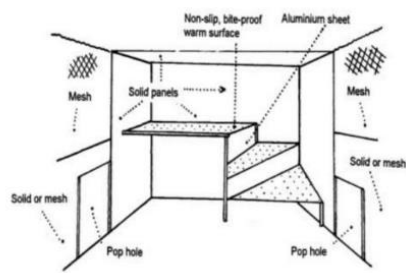
1) Animal Flow

การเคลื่อนไหวของสัตว์ในที่พักพิง เริ่มต้นเริ่มต้นตั้งแต่การรับเข้า (Intake) ไม่ว่าจะสัตว์จะมาถึงศูนย์พักพิงโดยสมบูรณ์ ป่วย หรือได้รับบาดเจ็บ โดยสัญชาตญาณแล้วสัตว์จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยง หวาดกลัว อันเป็นจากปัจจัยหลายประการ รวมถึงปัญหาการออกแบบที่พักพิง พื้นที่สำหรับแมวควรแยกออกจากพื้นที่สำหรับหมา จัดให้มีจุดบริการทำความสะอาดและครัวเตรียมอาหารที่สะดวกใกล้แต่ละกลุ่ม การแบ่งพื้นที่ของสัตว์ออกเป็นหน่วยเล็ก ๆ หรือ "คอก" จะช่วยให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น และจำเป็นต่อการจัดการการระบาดของโรค

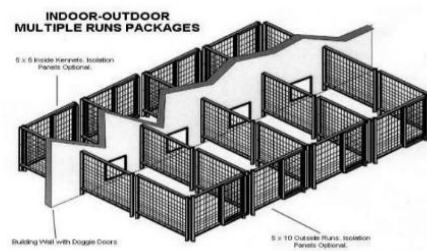
สำหรับที่อยู่อาศัยของหมาจรไม่อิสระในศูนย์พักพิง เบื้องต้นตามที่กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ภาคผนวก ข) แนะนำคือควรมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า

4 ตารางเมตรต่อตัว หรือมากกว่านั้นสำหรับหมาที่มีโครงสร้างศีรษะกว้าง ในขณะที่ Schlaffer, L. และ Bonacci, P. (2013: 28) แนะนำให้จัดพื้นที่ระหว่าง 35 ถึง 64 ตารางฟุตต่อหมาหนึ่งตัว โดยมีพื้นที่ให้หมาวิ่งเล่น เพิ่มพื้นที่ด้านบนและด้านข้าง กระตุ้นการเห่า การกระโดด เพื่อลดพฤติกรรมความเครียด แต่ในกรณีที่มีพื้นที่จำกัด สามารถแก้ปัญหาโดยพยายามพาหมาออกไปเล่นและเดินให้บ่อยที่สุด

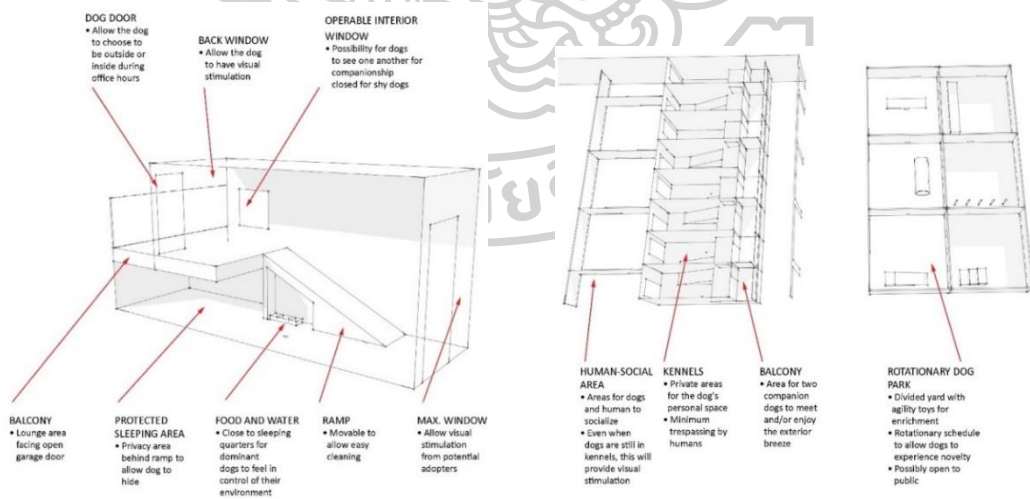
Individual or quarantine kennels

Group housing

ภาพที่ 52 Type of Dog Housing (Adhikari, S., 2019)

ภาพที่ 53 Type of Dog Housing (Lee, D., 2018: 27-28)

2) Staff Cleaning Flow

ภายในส่วนของการทำความสะอาด นับเป็นเรื่องสำคัญของศูนย์พักพิง เพื่อสวัสดิภาพที่ดีทั้งของสัตว์ ผู้ปฏิบัติงาน และคนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในระแวกศูนย์พักพิง ซึ่งการทำ ความสะอาดครอบคลุมขอบเขตงานในวงกว้าง ทั้งพื้นที่จัดเตรียมอาหารสัตว์ พื้นที่จัดเก็บอุปกรณ์ทำ ความสะอาด-อาหาร-ของใช้ พื้นที่ซักกรีด ตัดแต่งขน รวมถึงโซนจัดเก็บและจัดการขยะด้วย ในการ ออกแบบพื้นที่เหล่านี้ ควรคำนึงถึงผู้ปฏิบัติงานและนำหลักการการยศาสตร์ หรือสัดส่วนของมนุษย์มา ประกอบใช้ เพื่อการสร้างพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการทำงาน ลดความเสี่ยงการเกิดอันตราย และไม่ทำให้เกิดการสัมผัสสิ่งสกปรกจนเกิดปัญหาด้านสาธารณสุขในภายหลัง

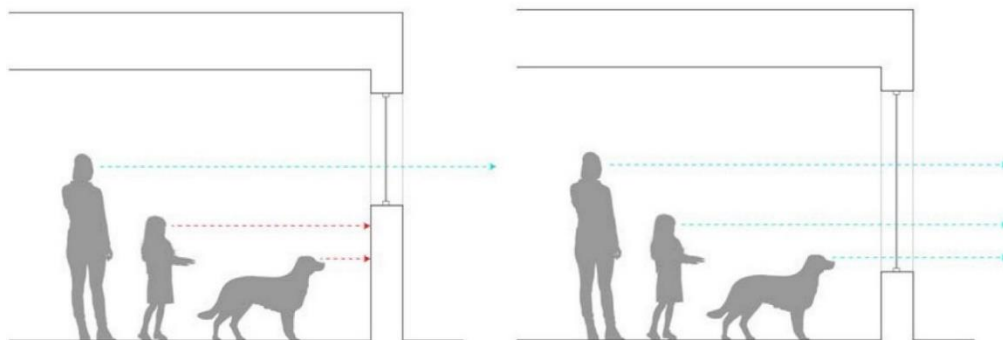
3) Medical and Evaluation Flow

ส่วนของการแพทย์และการประเมินผล หมายถึงห้องตรวจและรักษาหมา ซึ่งในที่พักพิงขนาดเล็กอาจจัดเตรียมเป็นห้องปฐมพยาบาลขนาดเล็ก และใหญ่ขึ้นหรือมีคลินิกรักษา สัตว์เตรียมพร้อมในศูนย์พักพิงขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตาม ศูนย์พักพิงไม่ว่าจะขนาดเล็กหรือใหญ่ ควรมีห้อง แยกโรค พื้นที่ฆ่าตัด พักพื้นที่แยกต่างหากสำหรับสัตว์ป่วยโดยเฉพาะ เพื่อเป็นการป้องกันการติดเชื้อ หรือสภาวะแพร่กระจายของโรค โดยสภาพแวดล้อมของพื้นที่สัตว์ป่วยนี้ควรมีระบบอากาศที่ เหมาะสม ควบคู่กับนโยบายการจัดการป้องกันโรคที่ดี

ภาพที่ 54 Visibility to and appeal of destination as it relates to willingness to move to another location (Nagel, S., 2018: 5)

ภาพที่ 55 Window opening accommodation for both humans and animals

(Nagel, S., 2018: 11)

4) Visitor Flow

พื้นที่รองรับสำหรับผู้มาเยี่ยมชมศูนย์พักพิง ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วอาจมาเพื่อขอรับคำปรึกษา เพื่อรับอุปการะหมาจรจัด หรือใช้บริการในส่วนของคลินิก (ถ้ามี) พื้นที่ดังกล่าวอาจจัดวางให้เชื่อมถึงกับส่วนห้องโถง ห้องให้คำปรึกษา หรือโซนหมาจัดหาบ้านเป็นหลัก

2.3.1.3 แนวคิดการออกแบบบริการ (Service Design)

จากการยศาสตร์ในศูนย์พักพิง ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างคนและหมาจรไม่อิสระ กับสิ่งแวดล้อมในสภาวะการทำงานและอยู่อาศัย จะเห็นได้ว่าจะมีความสอดคล้องกับแนวคิดในการออกแบบบริการ เพื่อยกระดับการออกแบบเชิงสัมพันธ์ สู่การสร้างประสบการณ์ให้กับผู้ใช้หรืออาศัย ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงผู้เยี่ยมชม

สำหรับแนวคิดของการออกแบบบริการ Ted Mattehews (2560) อธิบายไว้ในการบรรยายหัวข้อการออกแบบบริการ ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไว้ว่า มีพื้นฐานมาจากแนวคิดในการออกแบบเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive Design) ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งหน้าแบบคนต่อคน หรือเป็นการเชื่อมต่อผ่านตัวประสานที่เรียกว่า อินเทอร์เฟซ (interface) ระหว่างคนกับเทคโนโลยี

การออกแบบบริการมีความต้องเข้าใจ "ภาพรวมของประสบการณ์ทั้งหมด" (Whole Experience) แล้วจึงเริ่มขยายมุมมองในการออกแบบบริการไปสู่แนวคิดเรื่อง "จุดสัมผัสบริการ" (Touchpoints) หรือช่องทางต่าง ๆ ที่ผู้ใช้กลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะสามารถเข้าถึงการบริการได้

ในบริบทของการออกแบบศูนย์พักพิงสัตว์ การออกแบบบริการและแนวคิด จุดสัมผัสบริการ เชื่อมโยงคน อันได้แก่ บุคลากร เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน รวมทั้งผู้มาเยือน และหมา ในการเข้าถึงสภาพแวดล้อม พื้นที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ต่าง ๆ ภายในศูนย์พักพิงฯ ผ่านรูปแบบของ Space Flow และ Function

ในการออกแบบ Function เพื่อศูนย์พักพิง ยังรวมถึงการตั้งเป้าหมายการเพิ่มคุณค่าหมาจรจัด เพื่อลดปริมาณหมาจรจัดในสังคมและศูนย์พักพิงด้วยการสร้างสถานะใหม่ ดังเช่นแนวคิดการปรับเปลี่ยนจากหมาจรจัดเป็นหมาบำบัด แนวคิดนี้มีที่มาสืบเนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมและลงพื้นที่ จนค้นพบว่าปัญหาหมาจรจัดที่เกิดขึ้นในสังคมไทย อันเป็นผลมาจากวัฒนธรรมการเลี้ยงสัตว์ที่ทับถมต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบันนั้น เป็นปัญหาที่อยู่นอกเหนือความใส่ใจของคนจำนวนมาก หมาจรจัดถูกด้อยค่าลงในสายตาของผู้คนที่ไม่ชื่นชอบ รังเกียจ จนแม้กระทั่งมีข้อเรียกร้องถึงการกำจัดหมาจรจัดขั้นเด็ดขาด โดยหยิบยกรณศึกษามาจากการจัดการของต่างประเทศ ทั้งที่ถ้าตัดประเด็นรูปลักษณะภายนอกออกไป หมาจรจัดบางส่วนก็มีศักยภาพความเฉลียวฉลาดไม่ต่างจากหมาเลี้ยงที่ได้รับการเอาใจใส่ จึงเป็นที่มาของการศึกษาแนวทางการเพิ่มคุณค่าหมาจรจัด มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1.4 การฝึกหมาบำบัด

หมาในวัฒนธรรมปัจจุบันมีอีกบริบทหนึ่งที่มีความสนใจและเป็นที่ยอมรับในหลายประเทศ คือสถานะการเป็น “หมาที่มากกว่าหมา” กล่าวคือด้วยวิทยาศาสตร์ที่ก้าวหน้าในยุคสมัยใหม่ ทำให้การวิจัยในสัตว์ค่อนข้างแพร่หลาย หมาก็เป็นหนึ่งในสัตว์ที่วิทยาศาสตร์พิสูจน์ได้ว่ามีอวัยวะรับรู้ และประสาทสัมผัสที่ฉับไว มีความเฉลียวฉลาด จึงเลือกที่จะฝึกฝนหมาเพื่อทำงานเฉพาะกิจ ซึ่งเป็นงานที่นอกเหนือจากการเฝ้าบ้าน ถ้าสัตว์ดังเช่นอดีตกาล หรือเพื่อความจรรโลงใจเป็นเพื่อนคู่หูดังเช่นยุคสมัยใหม่จนถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถเรียกหมากลุ่มนี้ว่า “Working Dog”

จุดเริ่มต้นของแนวคิดสัตว์บำบัด เกิดขึ้นในยุโรปตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 โดยในปี 1860 ฟลอเรนซ์ ไนติงเกล (Florence Nightingale) ผู้ทุ่มเทให้กับการพยาบาลยุคใหม่ ชาวอังกฤษ ค้นพบว่าผู้ป่วยจิตเวชที่ได้ใช้เวลากับสัตว์ตัวเล็ก จะมีความกระวนกระวายลดลง ในขณะที่นักจิตวิทยาระดับโลกชาวออสเตรีย อย่าง ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) เชื่อว่า หมาสัมผัสได้ถึงระดับความเครียดของคน เขาจึงใช้หมาสื่อสารกับผู้ป่วย โดยให้ผู้ป่วยเล่นกับหมาของเขา ก่อนเหมือนแถมประตู่ให้เกิดความไว้วางใจ จากนั้นเขาจึงเข้ามาพูดคุยกับผู้ป่วย เพื่อรักษาต่อไป

ต่อมาในยุคทศวรรษที่ 70 แนวคิดของการนำสัตว์มาเป็นผู้ช่วยในการบำบัด ตามโรงพยาบาลหรือศูนย์สุขภาพเริ่มเป็นที่สนใจในวงกว้าง จนกระทั่งในปี 1976 อีเลน สมิธ (Elaine Smith) พยาบาลชาวอเมริกัน ขณะทำงานในประเทศอังกฤษ ได้สังเกตเห็นว่าผู้ป่วยมีอาการดี

ขึ้น เมื่อได้เล่นกับสุนัขบำบัด จึงนำแนวคิดนี้กลับมาใช้ในสถานพยาบาลในสหรัฐอเมริกา และเริ่มต้นการฝึกสุนัขเพื่อเป็นนักบำบัด

ผลการวิจัยทั้งทางแพทย์และจิตวิทยายืนยันว่าหมาสามารถช่วยในการบำบัดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของจิตใจ และอารมณ์ ลดความกังวล ความเครียด อาการซึมเศร้า อีกทั้งช่วยเรื่องของการฝึกเคลื่อนไหวอวัยวะ ภายภาพบำบัด ไปจนถึงช่วยให้หัวใจสดใสแข็งแรง ทั้งในกลุ่มเด็กนักเรียน คนป่วย และผู้สูงอายุ (บ้านและสวน, 2564)

1) หมาให้บริการและความช่วยเหลือ

- หมานำทาง (Guide Dog)

หมานำทางหรือหมารับจ้าง คือ หมาที่ถูกฝึกเป็นพิเศษสำหรับนำทางให้แก่คนพิการทางสายตาหรือคนที่มีความผิดปกติอื่น ๆ หมานำทางจะสงบนิ่งและตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจังตลอดเวลาแต่จริง ๆ แล้วนั้น หมานำทางรู้ความแตกต่างระหว่างเวลางานกับเวลาที่ไม่ได้ทำงาน พวกมันถูกฝึกมาอย่างดีและรู้หน้าที่มาก มันรู้ว่าเมื่อสายจูงหรือบังเหียนนั้นถูกถอดออก มันก็เป็นหมาธรรมดาตัวหนึ่งที่ชอบเล่นและซุกซน ทั้งนี้ หมานำทางแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) ช่วยเหลือคนพิการทางสายตา (Guide Dog)
- 2) ช่วยเหลือคนพิการทางการได้ยิน (Hearing Dog)
- 3) ช่วยเหลือคนพิการทางร่างกาย ขา หรือแขน (Service Dog)

การใช้หมานำทางในประเทศไทยยังไม่ได้ได้รับความนิยมมากนัก เพราะคนพิการทางสายตาในเมืองไทยนิยมใช้อยู่ 2 รูปแบบ ได้แก่ การเดินทางโดยมีคนนำทางและใช้ไม้เท้า ในอดีตประเทศไทยได้จัดตั้งศูนย์ฝึกหมานำทางหลายแห่ง แต่สุดท้ายก็ต้องปิดตัวลง เนื่องจากไม่ค่อยเป็นที่นิยม และมีข้อจำกัด รวมถึงเงื่อนไขทางกฎหมาย เช่น กฎหมายห้ามนำหมาขึ้นรถ เข้าร้านอาหารหรือโรงแรม เป็นต้น เมื่อมีข้อจำกัดเช่นนี้ จึงไม่มีคนพิการทางสายตาใช้หมาเพื่อการนำทาง อีกทั้งเรื่องค่าใช้จ่ายในการเตรียมหมานำทางค่อนข้างสูง (จิรภัทร นันทเศรษฐ์, 2562)

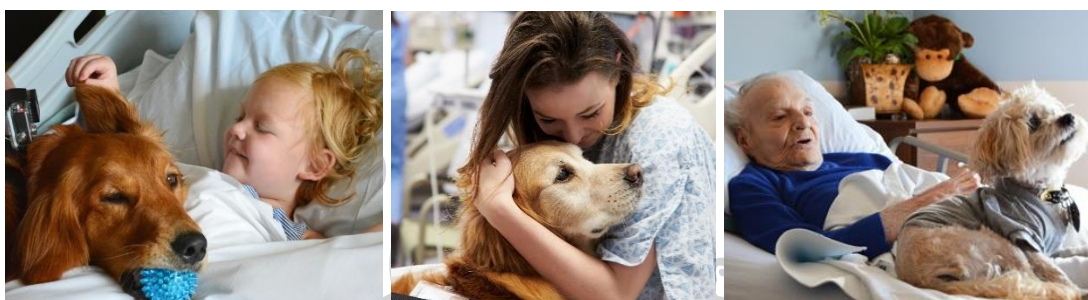

ภาพที่ 56 A Final Proving Ground for Guide Dogs to the Blind: Midtown Manhattan

(By Kilgannon. C., 2018)

- หมาบำบัด (Therapy Dog / Canine assisted therapy)

“สัตว์เลี้ยง หรือหมาบำบัด” นับเป็น “การบำบัดทางเลือก” ซึ่งมีงานวิจัยรองรับมากพอสมควรว่าได้ผลดี โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ หมาบำบัดสามารถช่วยเยียวยาด้านจิตใจได้เป็นอย่างดี สำหรับในเด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือทารุณกรรม ก็พบว่าสัตว์เลี้ยงสามารถช่วยเยียวยาจิตใจได้ดีมากเช่นกัน ให้ทั้งความรู้สึกที่ปลอดภัยขึ้น ได้รับความรักโดยไม่มีเงื่อนไข และเด็กยังสามารถสื่อสารกับสัตว์เลี้ยงได้อีกด้วย

ภาพที่ 57 (Left) Investigating the Benefits of Animal Assisted Therapy (By Ryker, I., 2021)
(Center) Which Type of Animal Assisted Therapy Is Right for You? (By Williams, C., 2019)
(Right) Paw Pals® Volunteers (By Vitas Healthcare, n.d.)

ทั้งนี้ การฝึกหมาเพื่อการบำบัด ควรฝึกตั้งแต่อายุ 2-4 เดือน โดยหมาสายพันธุ์ที่มีความแข็งแรง ฉลาด ส่วนมากจะถูกนำมาช่วยคนพิการ และคนชรา เพราะมีความเข้าใจ รับรู้ความรู้สึกของผู้ป่วย จึงนำมาบำบัดผู้ป่วยที่ต้องการกระตุ้นการเคลื่อนไหวและเยียวยาจิตใจของผู้ป่วย ส่วนสายพันธุ์ที่ได้รับความนิยมกับเด็กและผู้ป่วยที่ชอบเก็บตัวจากสังคม ส่วนใหญ่เป็นหมาพันธุ์เล็ก ด้วยมีลักษณะรูปร่างที่เป็นมิตรมากกว่า จึงช่วยลดอาการกลัวของผู้ป่วยที่มีต่อสัตว์ได้ ซึ่งโรคในมนุษย์ที่ต้องการบำบัดโดยสัตว์เลี้ยงหรือหมา ประกอบด้วย โรคสมาธิสั้น โรคสมองพิการ โรค ออทิสติก โรคอัมพฤกษ์ โรคชรา โรคบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นต้น

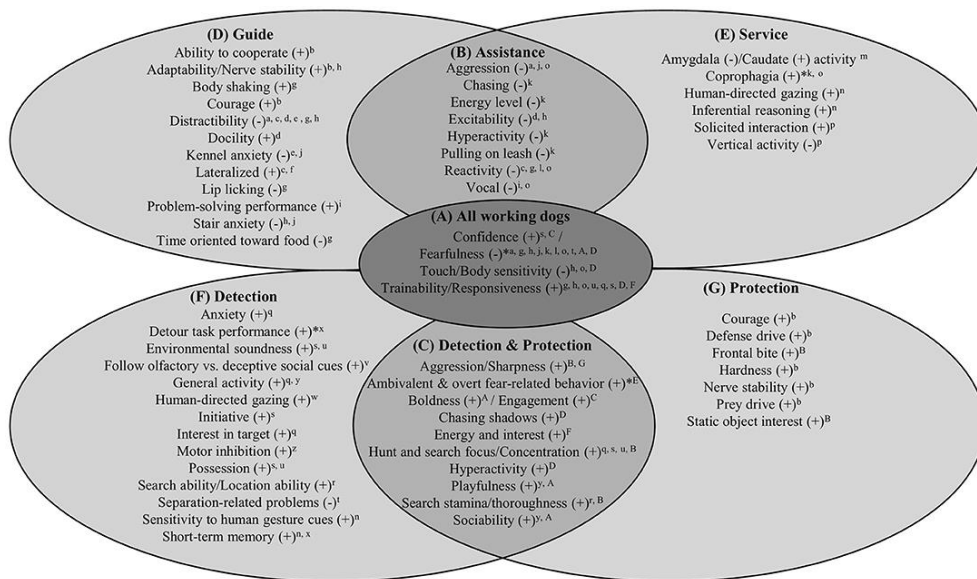
2) **หมาในหน้าที่ตรวจจับ** ประชาชนสัมผัสที่หมาใช้ในการตรวจจับมากที่สุด คือ “กลิ่น”

- **หมาตรวจจับ (Detection Dog) หรือหมาดมกลิ่น (Sniffer Dog)** เป็นหมาที่ได้รับการฝึกให้ใช้ประสาทสัมผัสในการตรวจจับสารต่าง ๆ เช่น วัตถุระเบิด ยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย สัตว์ป่าโคโยตี้ เงินตรา เลือด อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของเถื่อน เช่น โทรศัพท์มือถือที่ผิด

กฎหมาย รวมถึงในอุตสาหกรรมการแพทย์ เนื่องจากมีการศึกษาพบว่าหมาสามารถตรวจจับกลิ่นเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขทางการแพทย์หลายอย่าง เช่น มะเร็ง เป็นต้น

- **หมาค้นหา** ทำงานเพื่อค้นหามนุษย์ที่หายไป โดยทั่วไปจะไม่ถือว่าหมาตรวจจับ แต่ก็มีการทำงานทับซ้อนกันบางประการ เช่น ในกรณีของหมาค้นหาผู้เสียชีวิต ที่ได้รับการฝึกให้ค้นหาศพมนุษย์

ภาพที่ 58 ลักษณะพฤติกรรมและผลลัพธ์การทำงานจากการวิจัยของเรื่อง
 "Enhancing the Selection and Performance of Working Dogs."

(By Bray Emily E., Otto Cynthia M. et al, 2021)

แนวคิดหมาบำบัดตั้งที่กล่าวมาข้างต้น เป็นหนึ่งในแนวทางในการเพิ่มศักยภาพความสามารถของหมาจร ยกระดับคุณค่า และช่วยปรับทัศนคติของผู้คนที่มีความวิตกกังวลต่อหมาจรจัด ซึ่งหลักการดังกล่าวค่อนข้างแพร่หลายในต่างประเทศ และเริ่มพบเห็นอย่างเป็นทางการในประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ดังกรณีศึกษาของ “สุนัขบำบัดแห่งประเทศไทย (Therapy Dog Thailand by allfine)” ก่อตั้งโดยศิริวรรณ โอสถารยกุล ที่พบว่าผู้สูงอายุในครอบครัวค่อย ๆ พ้นตัวจากอาการป่วย หลังจากได้สัมผัส ลูบ กอด หมาเจ้าของหมาที่มีความพร้อมได้เข้ามาเรียนรู้วิธีการนำหมาของตนมาเป็นเครื่องมือในการบำบัดตัวเอง คนในครอบครัว เพื่อนฝูง ไปจนถึงผู้อื่นในสังคมที่ยังต้องการความช่วยเหลืออีกมาก (พีพีทีวี ออนไลน์, 2565)

จากการสัมภาษณ์ อ.สพ.ญ.ดร.เมทิตา สีสดี ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคการสัตวแพทย์และสวัสดิภาพสัตว์ และผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิจัย สังกัดภาควิชาเทคนิคการสัตวแพทย์ คณะเทคนิคการสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้ความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะฝึกหมาจรจัดที่มีศักยภาพให้เป็นหมาบำบัดได้ โดยศูนย์พักพิงฯ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ก็มีการวิจัย ศึกษา และดำเนินการส่วนนี้เช่นกัน ในการวิจัยเพื่อสร้าง Form และ Function Model ต้นแบบสำหรับศูนย์พักพิง จึงประกอบรวมการฝึกหมาบำบัดอยู่ใน Function ต้นแบบ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มคุณค่าหมาจรไม่อิสระในศูนย์พักพิง และเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการสร้างทัศนคติเชิงบวกแก่ผู้คนภายนอก

2.3.2 แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบเพื่อสวัสดิภาพหมาจรอิสระ

กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เชื่อมโยงประเด็นการออกแบบเพื่อสวัสดิภาพหมาจรอิสระ ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในบริบทของหมาจรอิสระในชุมชน คือความขัดแย้งของการอยู่ร่วมกันระหว่างหมากับคนหลายกลุ่มในชุมชน อันเป็นผลมาจากวัฒนธรรม การเลียงหมาของสังคมไทย แนวทางการแก้ปัญหาประเด็นหมาจรอิสระ จึงเป็นไปในลักษณะของการสร้างพื้นที่ของการอยู่ร่วมกันระหว่างหมาจรอิสระ จิตอาสา ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรม และการสื่อสารปัญหา สร้างการตระหนักรู้และความเข้าใจแก่คนในชุมชน เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในสังคมเมือง โดยปรับใช้แนวคิดสถาปัตยกรรมขนาดเล็กในพื้นที่ว่างสาธารณะ และหลักการ 3Rs ภายใต้กรอบแนวคิดสถาปัตยกรรมสีเขียวเพื่อความยั่งยืน โดยมีรายละเอียดในการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

2.3.2.1 แนวคิดพื้นที่ว่างสาธารณะและสถาปัตยกรรมขนาดเล็ก

สถาปัตยกรรมขนาดเล็ก คือแนวคิดการออกแบบที่มีขนาดของพื้นที่เป็นข้อจำกัดสำคัญ ด้วยการวิจัยสำหรับหมาจรอิสระที่อาศัยในชุมชนนั้น ถือเป็นกรออกแบบสิ่งปลูกสร้างขนาดย่อมในพื้นที่ว่างสาธารณะหรือกึ่งสาธารณะ โดยมีบทบาทสำคัญในการยกระดับสวัสดิภาพของหมาจรอิสระไร้บ้าน เป็นพื้นที่สร้างปฏิสัมพันธ์ สร้างการสื่อสารระหว่างผู้คน มุ่งเน้นประโยชน์ใช้สอยทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Jacobs ที่ให้ความสนใจประเด็นเชิงสังคมของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในแนวคิดสมัยใหม่ เน้นบทบาทของกิจกรรมของมนุษย์และสถานที่ที่สังคมปฏิสัมพันธ์กัน แนวคิดการใช้พื้นที่และกิจกรรม (กาญจน์ นทีวุฒิกุล, 2550)

Rapoport (1977, อ้างถึงใน กาญจน์ นทีวุฒิกุล, 2550) ได้อธิบายถึงบทบาทของนักออกแบบเมืองว่า ไม่เพียงแต่การสร้างพื้นที่ (Space) เท่านั้น แต่ยังสรรสร้างสถานที่ (Place) ผ่านการสังเคราะห์ขององค์ประกอบของสภาพแวดล้อมและสังคม เป้าหมายเพื่อให้สอดคล้องกับกายภาพกับบริบทวัฒนธรรม และความต้องการของผู้ใช้ในขณะนั้นมากที่สุด

สำหรับการวิจัยนี้ ซึ่งมีหมาจรอิสระและจิตอาสาเป็นกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ใช้ (User) หลัก ภายใต้กรอบการศึกษาวิถีวัฒนธรรมและพฤติกรรมทำให้ความช่วยเหลือหมาจรจัดของ

กลุ่มจิตอาสา ที่กลับกลายเป็นการสร้างปัญหาให้ผู้คนส่วนใหญ่และกระทบต่อสุขภาพในพื้นที่ สาธารณะของชุมชน บูรณาการเข้ากับแนวคิดการศึกษาร่วมดังที่กล่าวไว้ในกลุ่มแนวคิดและทฤษฎี การออกแบบเพื่อสวัสดิภาพหมาจรไม่อิสระ คือแนวคิดพฤติกรรมและการยศาสตร์ของผู้ใช้ เพื่อให้การ ออกแบบการทดลองในการวิจัยเป็นไปเพื่อตอบสนองพฤติกรรมทางกายและพฤติกรรมทางจิตของ ผู้ใช้ได้อย่างครอบคลุม

ส่วนการกำหนดพื้นที่ใช้สอย จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประโยชน์ใช้สอยหลัก และประโยชน์ใช้สอยรอง โดยการระบุขนาดพื้นที่ตามความต้องการใช้สอยนั้น ขึ้นอยู่กับปริมาณผู้ใช้ และความสอดคล้องกับกิจกรรมที่เกิดขึ้น ในแนวคิดของสถาปัตยกรรมขนาดเล็กยังหมายรวมถึงขนาด พื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดร่วมด้วย เนื่องจากพื้นที่ว่างสาธารณะในเมืองหรือมหานครมีค่อนข้างจำกัด เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดรูปแบบทางกายภาพ ทั้งขนาดและรูปร่างได้อย่างเหมาะสม

ภาพที่ 59 3Rs Model

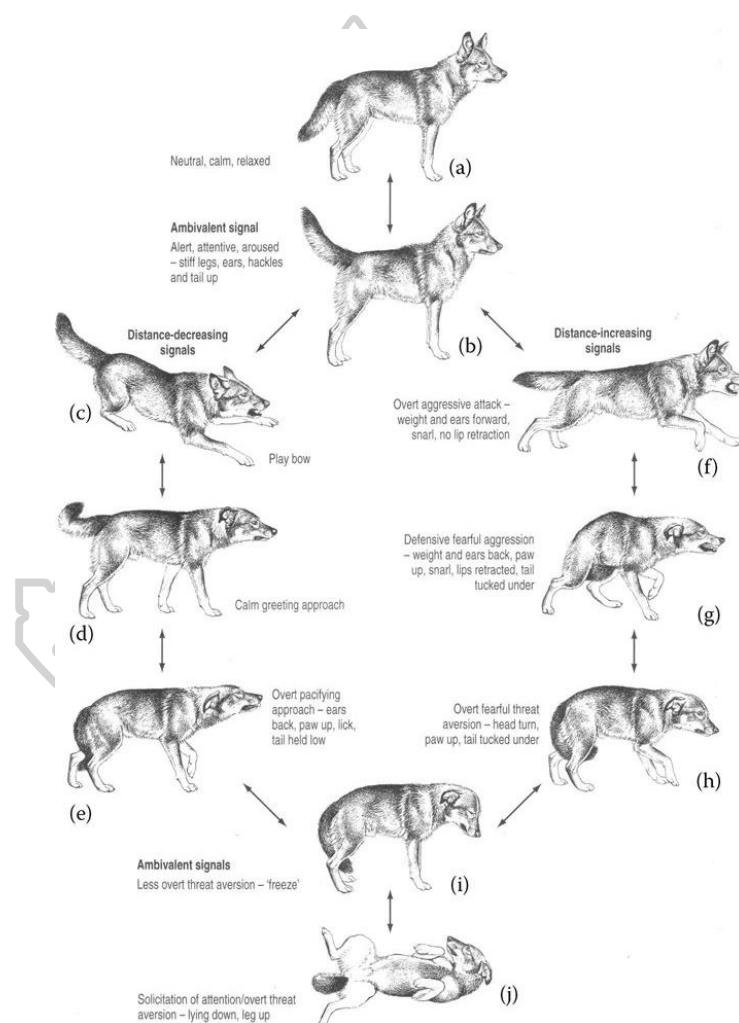
(กรมประชาสัมพันธ์, 2564)

2.3.2.2 แนวคิด 3Rs ภายใต้กรอบทฤษฎีสถาปัตยกรรมสีเขียวเพื่อความยั่งยืน

การได้มาซึ่งวัสดุการก่อสร้าง นับเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของ การออกแบบสถาปัตยกรรม ดังที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้ ในรูปแบบของสถาปัตยกรรมสีเขียว ซึ่งเทียบเคียงได้ กับผลิตภัณฑ์เขียว้นั้นนอกจากคำนึงถึงการประหยัดพลังงานทั้งในกระบวนการผลิตวัสดุ การก่อสร้าง แล้ว ยังหมายรวมถึงการนำเอาวัสดุเก่ามาใช้ใหม่ ตามหลักแนวคิด 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) ด้วยเช่นกัน เพื่อควบคุมให้เกิดของเสียและมลพิษให้น้อยที่สุด

2.3.2.3 การแสดงออกทางของหมา

การศึกษาการแสดงออกของหมา เป็นอีกหนึ่งทฤษฎีสำคัญในการสร้างบทเรียนปลุกฝัง ความเข้าใจต่อพฤติกรรมการแสดงออก อันจะเป็นข้อควรปฏิบัติและควรระวังเมื่อพบหมาจรอิสระในพื้นที่สาธารณะ ด้วยบ่อยครั้งอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความไม่เข้าใจ เช่น เด็กเข้าไปกลั่นแกล้ง แหย่หมาที่กำลังมีพฤติกรรมก้าวร้าวแต่เดิม จึงก่อให้เกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด

ภาพที่ 60 การแสดงออกทางสังคมของหมา

(Redrawn after Fox and Bekoff, 1975. Reproduced with permission from the BSAVA

Manual of Canine and Feline Behavioural Medicine, 1st Edition © BSAVA.)

2.3.3 แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบที่เกี่ยวข้อง

2.3.3.1 แนวคิดการออกแบบเพื่อการสื่อสาร

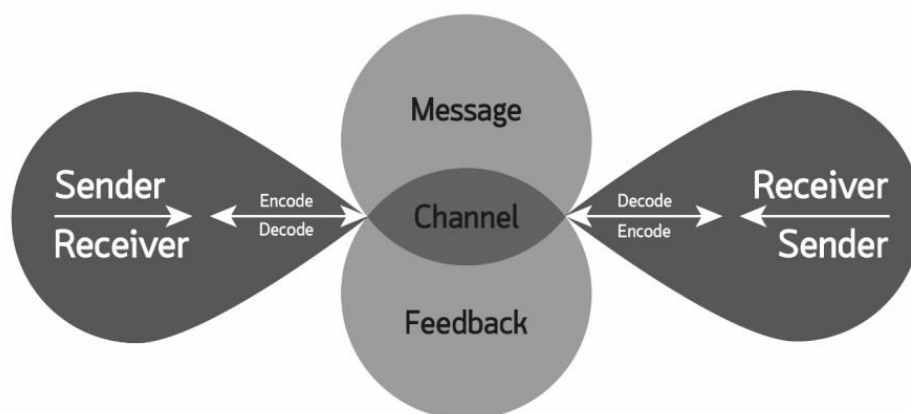
ด้วยการกระตุ้นจิตสำนึกและการสร้างความเข้าใจในปัญหาหามาจรจัดคือหนึ่งในวัตถุประสงค์ในการวิจัยนี้ ดังนั้น ‘การสื่อสาร’ จึงเป็นอีกหนึ่งแนวคิดสำคัญเพื่อประกอบใช้ในการถ่ายทอด ‘สาร’ สู่กลุ่มเป้าหมาย โดยแฝงอยู่ในทุกผลลัพธ์ของการออกแบบภายใต้การวิจัยนี้

ในการออกแบบเพื่อการสื่อสารนั้น จำแนกจากทักษะของการรับรู้ได้เป็น 3 รูปแบบ

1) การรับรู้ด้วยความรู้สึก เป็นการรับรู้โดยตรงผ่านผัสสะ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ โดยกระบวนการรับรู้ นั้น เป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจ (Sensing) ความจำ (Memory) การเรียนรู้ (Learning) และการตัดสินใจ (Decision Making)

2) การรับรู้ด้วยภาษาภาพ (Perception Theory of Visual Communication) ว่าด้วยการรับรู้ผ่านการมองเห็น และไตร่ตรองถึงสิ่งที่แฝงอยู่โดยปราศจากการบอกเล่าโดยตรง ซึ่งผู้รับสารจะสามารถเข้าใจในทิศทางใด มุมมองไหน ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความเข้าใจของแต่ละบุคคล โดยการเรียนรู้ในส่วนนี้ยังหมายรวมถึงทฤษฎีสัญวิทยา (Semiotic) ที่เกี่ยวข้อง

3) การรับรู้ทางจิตวิทยา เป็นการสื่อสารทางอารมณ์และความรู้สึก (Mood and Tone)

ภาพที่ 61 Communication Model

(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 8 มีนาคม 2565)

องค์ประกอบการสื่อสารขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยผู้ส่งสาร ข้อมูลข่าวสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ในกระบวนการสื่อสารสำหรับการศึกษา ผู้วิจัยอยู่ในสถานะผู้ส่งสาร (Sender)

ที่สร้างสรรค์ “สื่อ” (Channel) เพื่อใช้ถ่ายทอด “สาร” (Message) ว่าด้วยเรื่องของปัญหาหมาจรจัดในสังคม แก่กลุ่มเป้าหมาย (Receiver) ซึ่งล้วนเป็นคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาหมาจรจัดในแง่ของผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ และผู้แก้ไข โดยต้องการผลตอบรับ (Feedback) ในรูปแบบของการตระหนักรู้ ความคิดเห็น และความร่วมมือในการแก้ปัญหาหมาจรจัด

ในสภาวะการณ์ของโลกปัจจุบันที่เข้าสู่ยุคดิจิทัล ลักษณะการสื่อสารที่รวดเร็วไร้พรมแดน ทำให้รูปแบบหรือวิถีการรับรู้และดำเนินชีวิตของผู้คนแตกต่างกันไปจากอดีต ต้องเปิดรับทักษะเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารในยุคดิจิทัลที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี การออกแบบเพื่อการสื่อสารก็เช่นกันที่ต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อสนองความต้องการและรูปแบบวิถีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งองค์ประกอบที่ผันแปรที่สุด คือ ช่องทางการสื่อสาร (Channel) ดังจะกล่าวถึงในส่วนถัดไป

การสื่อสารยุคดิจิทัล (Digital Communication)

ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานดังที่ผ่านมาอีกต่อไป หากแต่จะหลอมรวมเข้ากับวิถีชีวิตอย่างแท้จริง และจะเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมหรือรูปแบบกิจกรรม รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559)

การสื่อสารยุคดิจิทัล หมายถึงการสื่อสารระหว่างบุคคลและสังคมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ สมาร์ทโฟน เป็นต้น ผ่านช่องทางการสื่อสารดิจิทัลหรือดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) ซึ่งรวมถึงอีเมล โทรศัพท์ การประชุมทางวิดีโอ สิ่งพิมพ์ดิจิทัล หรือการส่งข้อความโต้ตอบแบบทันที เช่น SMS แชนท แม้แต่บล็อก พอดแคสต์ และวิดีโอถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารดิจิทัลเช่นกัน

ในยุคปัจจุบัน การสื่อสารแบบดิจิทัลกลายเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ จากรายงานพฤติกรรมผู้บริโภคด้าน Digital และ Social Media ที่ทั่วโลกจับตามองอย่าง Global Digital Report ของ We Are Social และ Hootsuite แพลตฟอร์มด้านการบริหารจัดการสื่อสังคมออนไลน์ ที่สำรวจข้อมูลและพฤติกรรมการใช้งานดิจิทัลของผู้คนทั่วโลก ล่าสุดเปิดสถิติถึงเดือนกรกฎาคม เป็นช่วงครึ่งปีหลังของปี 2564 บ่งชี้ว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตชาวไทยมีมากถึงร้อยละ 69 และมีพฤติกรรมออนไลน์หลายอย่างที่เริ่มได้รับความนิยมเพิ่มสูงขึ้น คนไทยใช้โซเชียลมีเดียเป็นช่องทางหลักในการอัปเดตข่าวเป็นอันดับ 1 ของโลกในปีนี้ หรือคิดเป็นร้อยละ 78 (ไต้ข่าวไอที-ดิจิทัล, 2564)

นอกจากนี้ การสื่อสารดิจิทัลยังเกี่ยวข้องกับความพยายามการสื่อสารออนไลน์ขององค์กร องค์กรส่วนใหญ่ในปัจจุบันใช้วิธีสื่อสารหลากหลายช่องทางออนไลน์ตั้งแต่เว็บไซต์ การแชทบนมือถือไปจนถึงเขียนบทความผ่านบล็อก สิ่งพิมพ์ดิจิทัล การส่งข้อความผ่านอีเมล พัฒนาสู่การสื่อสารระบบ Chatbot ในปัจจุบัน

ในบริบทของการสร้างแบรนด์ และเทียบสถานะการวิจัยในชื่อ “โครงการจรจัดสรร” เป็นแบรนด์ที่ต้องการสร้างฐานสื่อของตนเพื่อเป็นศูนย์กลางการสื่อสารการดำเนินงานของโครงการในรูปแบบไม่แสวงหาผลกำไร ประเภทสื่อที่เหมาะสมและตอบโจทย์วัตถุประสงค์ที่สุด คือ Website และ Social Media เพื่อใช้ในการสื่อสารร่วมกับการสร้างสรรค์อื่น ๆ

โดยการพัฒนาเว็บไซต์ภายใต้การวิจัยนี้ เป็นไปในรูปแบบที่รองรับการใช้งานบนทุกหน้าจออุปกรณ์ (Responsive Web Design: RWD) และบูรณาการพื้นฐานการออกแบบในการสร้างหน้าจอบริการ (User Interface: UI) และการสร้างประสบการณ์ผู้ใช้ (User Experience) เพื่อดึงดูดผู้ใช้ให้เข้าถึงการใช้อย่างสะดวก และเข้าใจได้ง่าย

องค์ประกอบของ User Interface ประกอบด้วย

- 1) Information Design ว่าด้วยกระบวนการออกแบบการนำเสนอข้อมูล เพื่อสร้างความเข้าใจและการลำดับข้อมูล
- 2) Interaction Design คือกระบวนการออกแบบโดยคำนึงถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้งานและการตอบสนองที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถไปถึงเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว
- 3) Information Architecture เป็นการจัดเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบ และการจัดกลุ่มข้อมูลให้มีความถูกต้อง เพื่อให้ผู้ใช้งานรู้ลำดับการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เช่น การทำแผนผังเว็บไซต์ (Sitemap)
- 4) Visual Design เป็นการมุ่งเน้นการนำเสนอภาพเพื่อให้เกิดความสวยงามครบทุกองค์ประกอบ ให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย
- 5) Human Computer Interaction คือการออกแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้การออกแบบ UX/UI ที่ดี

เนื่องด้วยปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง ซอร์ฟแวร์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ต่างถูกพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ แท็บเล็ต หรือแม้แต่โทรทัศน์ก็สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้เช่นกัน นั้นหมายความว่าปัจจุบันมีอุปกรณ์มากมายที่สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ โดยมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น ความกว้าง ความสูง ความละเอียดหน้าจอ และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่ง Responsive Web Design คือ เทคโนโลยีการออกแบบเว็บไซต์ที่รองรับทุกขนาดหน้าจอรวมถึงทุกอุปกรณ์สื่อสารด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่า เวลาที่สั้นกว่า และประสิทธิภาพที่สูง

อีกหนึ่งรูปแบบสารสนเทศที่เลือกใช้ คือสื่อรณรงค์ (Communication Campaign) โดยเป็นการจัดกิจกรรมสร้างปฏิสัมพันธ์ในคนมีส่วนร่วมในกับรับรู้ และตระหนักถึงปัญหาหมาจรจัดที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมากขึ้น ปลุกจิตสำนึกเพื่อการแก้ปัญหาหมาจรจัดในระยะยาว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดการสร้างประสบการณ์ผู้ใช้ (User Experience)

2.3.3.2 แนวคิดการสร้างประสบการณ์ผู้ใช้ (User Experience)

"ประสบการณ์ของผู้ใช้งาน" หรือ "User Experience - UX" เป็นผลจากวิวัฒนาการของ User Interface เมื่อผู้ใช้มีปฏิสัมพันธ์กับ UI แล้ว สิ่งหนึ่งที่ผู้ใช้จะได้รับ คือ ประสบการณ์ของผู้ใช้งาน ซึ่งอาจให้ความรู้สึกหรือทัศนคติในแง่บวก แง่ลบ หรือเป็นกลางก็ได้ ซึ่งประสบการณ์ผู้ใช้นั้นครอบคลุมในทุกแง่มุมที่ผู้ใช้ได้รับจากสินค้าหรือบริการ ในการวิจัยนี้ยังรวมถึงผลงานสร้างสรรค์ที่จับต้องได้ โดยไม่จำกัดเพียงแคในโลกดิจิทัลเท่านั้น

ในการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้ มุ่งเน้นการค้นหาและเข้าใจความต้องการหรือปัญหาของมนุษย์ ในการวิจัยนี้ยังหมายรวมถึงหมาจรจัดในมหานคร ที่สามารถแก้ไขได้ด้วยการออกแบบ โดยใช้หลักการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อสร้างคุณค่าและประโยชน์อย่างแท้จริงแก่กลุ่มเป้าหมาย

ภาพที่ 62 User Experience Model

(Maurizio Pittau, 2018)

องค์ประกอบของการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้ มีกระบวนการและแนวคิดดังนี้

- 1) Design Thinking คือการคิดเชิงออกแบบ ที่ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจปัญหาของผู้ใช้ เพื่อให้ผลงานการออกแบบตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานสูงสุด
- 2) Service Design เป็นการนำ Design Thinking มาออกแบบการบริการโดยคำนึงถึงประสบการณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องในงานทั้งหมด เพื่อสร้างระบบที่มีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ
- 3) Design Sprint เป็นกระบวนการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับผลงานที่เผยแพร่แล้ว อย่างเป็นระบบ จุดเด่นในส่วนนี้คือความรวดเร็วทันการ
- 4) User Centered Design คือกระบวนการออกแบบที่ให้ความสำคัญกับผู้ใช้งานเป็นหลัก โดยผู้ใช้งานจะเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการออกแบบร่วมกัน

ในการวิจัยนี้ปรับใช้แนวคิดการสร้างประสบการณ์ผู้ใช้ในทุกการออกแบบเชิงทดลอง เพื่อมุ่งเน้นออกแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนและหมา สร้างประสบการณ์และทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหมาจรจัดในมหานคร

สรุปการทบทวนวรรณกรรม

ประเทศไทยประสบปัญหาจากหมาจรจัดมายาวนานสืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีพลวัตทางสังคม ค่านิยมความเชื่อ และเศรษฐกิจเป็นเครื่องหล่อหลอมให้เกิดวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาเพื่อใช้ประโยชน์ในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งทางกายภาพและจิตภาพ กล่าวสรุปปัจจัยการก่อให้เกิดหมาจรจัดในสังคมได้ดังนี้

ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมความเชื่อ

1) ลักษณะสังคมแบบเครือญาติในอดีต และธรรมเนียมการปลูกเรือนในละแวกเดียวกัน โดยไม่มีรั้วรอบขอบชิด การเลี้ยงหมาในรั้วบ้านจึงเป็นไปได้ในลักษณะปล่อยอิสระ และไม่มีการควบคุมหรือรับผิดชอบต่อการเกิดของหมานอกรั้วบ้าน ซึ่งวัฒนธรรมการเลี้ยงแบบปล่อยอิสระนี้ แม้ปัจจุบันจะลดน้อยลง แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว การควบคุมหรือรับผิดชอบเมื่อหมาในความดูแลหลบหนีออกนอกบ้านไปสร้างความเดือดร้อน ผสมพันธุกับหมานอกบ้าน ทั้งหมดของผู้อื่นหรือหมาจรก็ตาม หมาที่เกิดขึ้นใหม่ยังคงอยู่นอกเหนือความรับผิดชอบของผู้เลี้ยงเช่นเดิม

2) ลักษณะสังคมพุทธ การยึดถือแบบแผนความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ ปลูกฝังให้เกิดรูปแบบวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาเพื่อเอาบุญ การเมตตาปันอาหารให้หมาจรจัดนอกเหนือความดูแลควบคู่กับความเชื่อว่าการทำหมันให้หมานั้นเป็นการทำบาป

ในทางกลับกัน สังคมพุทธในทัศนะของผู้เลื่อมหาที่ขาดความรับผิดชอบ เมื่อตัดสินใจ ผลักภาระทิ้งมา จึงมักนำหมาของตนไปปล่อยทิ้งไว้ในวัด โรงเรียน หรือใกล้สถานสงเคราะห์สัตว์ต่าง ๆ เพราะเชื่อว่าวัดเป็นเขตอภัยทาน ต้องรับเลี้ยงหมาที่ถูกทิ้งไว้เพื่อเอาบุญ หรืออย่างน้อยต้องมีคนเข้า วัดผู้มีจิตเมตตาต้องคอยให้ข้าวให้น้ำด้วยความสงสาร

นอกจากนี้ ความใจบุญสุนทานบนพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา ยังผลักดันให้เกิดการ แสวงหาผลประโยชน์โดยไม่ชอบของกลุ่มบุคคลที่อาศัยความสงสารเมตตาที่คนมีต่อหมาในการ สนับสนุนรูปแบบสิ่งของหรือปัจจัย

3) ลักษณะสังคมผสมผสานที่อยู่บนพื้นฐานความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ ฮวงจุ้ย โศคลาภ ทำให้เกิดวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาเพื่อความเป็นสิริมงคล เพิ่มพูนบารมี

4) ลักษณะสังคมที่เปลี่ยนจากครอบครัวขนาดใหญ่กลายเป็นครอบครัวขนาดเล็ก คนเริ่ม ตัดสินใจใช้ชีวิตโสด เลือกจะไม่มีลูก หรือมีลูกช้าลง ทำให้เกิดวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาเสมือนลูก เหมือนคนในครอบครัว เหมือนเพื่อนเพื่อทดแทนความรัก คลายความเหงา

5) ลักษณะสังคมที่ค่านิยมคล้อยตามกระแส ที่ทำให้เกิดวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาตามเทรนด์ หรือเลือกเลี้ยงหมาสายพันธุ์แท้เพื่อประชันความสมบูรณ์แบบ เพื่อบ่งบอกฐานะ รวมถึงการเลี้ยงหมาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการทำคอนเทนต์ตามกระแส Influencer Marketing ในยุคสังคมดิจิทัล

6) กระแสการเลี้ยงหมาที่เกิดขึ้น เป็นผลให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหมา อาทิ ฟาร์ม เพาะพันธุ์หมาสายพันธุ์ต่าง ๆ ธุรกิจอาหาร ของเล่น ผลิตภัณฑ์ของใช้ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงหมา เป็นต้น

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

1) ความผันผวนทางเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้เลี้ยงตัดสินใจละทิ้งหมากลางคัน

2) ความผันผวนทางเศรษฐกิจที่ทำให้กลุ่มธุรกิจฟาร์มเพาะ ไม่สามารถจำหน่ายหมาได้ เมื่อเกิดสภาวะการแบกรับค่าใช้จ่ายการเลี้ยงดูไม่ไหว จึงเกิดสถานการณ์ที่นำหมาไปทิ้ง

ในทางกลับกัน สภาวะที่เศรษฐกิจดี หรือมีกระแสการเลี้ยงหมาที่เฟื่องฟู สามารถจำหน่ายเพาะพันธุ์ได้มาก ส่งผลให้ผู้เพาะพันธุ์บางกลุ่มขาดจรรยาบรรณ เร่งผลิตจนเกินความเหมาะสม ไม่มีการควบคุมการเกิด ไม่จำกัดจำนวนการตั้งท้องของหมาตัวเมีย หรือจำหน่ายลูกหมาไม่หย่านม จนทำให้หมาที่ถูกจำหน่ายไปมีสุขภาพไม่แข็งแรง และกลายเป็นปัญหาต่อผู้เลี้ยงที่อาจแบกรับค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาไม่ไหว และนำหมาไปปล่อยทิ้งในที่สุด

ปัจจัยด้านการจัดการของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

1) ประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่ครอบคลุมถึงการจัดการหมาจรจัดอย่างชัดเจน และไม่ได้ถูกบังคับใช้อย่างเด็ดขาดเคร่งครัด รวมถึงประชาชนไม่รับทราบข้อกำหนดอย่างถ่องแท้ หรือเพิกเฉยต่อกฎหมายเพราะการระบุมหาหมาจรจัดไม่ร้ายแรง ทำให้ยังเกิดเหตุการณ์ผู้เลี้ยงทอดทิ้ง ปล่อยปละให้เกิดเหตุไล่กัดทำร้ายผู้อื่นโดยไม่รับผิดชอบ และการทารุณกรรมสัตว์อย่างต่อเนื่อง

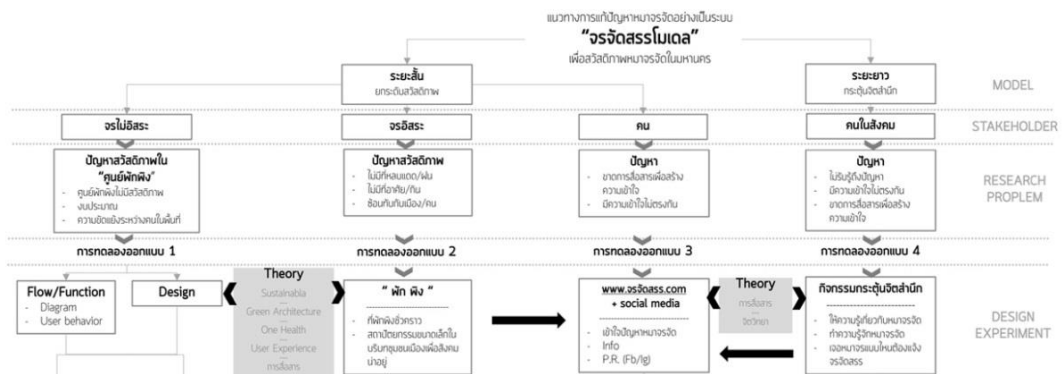
ในขณะที่ความพยายามในการร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ที่ครอบคลุมถึงกฎหมายว่าด้วยการขึ้นทะเบียนและเสียภาษีสุนัข กลับก่อให้เกิดกระแสข้อถกเถียงทางสังคมของผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย กล่าวคือ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์จำนวนมากบางส่วนไม่สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายการขึ้นทะเบียน ฉีดวัคซีน หรือทำหมันให้หมาของตนได้ ขณะที่บางกลุ่มเห็นชอบให้มีการจัดการขึ้นเด็ดขาดด้วยการเช็ดซีโร ซึ่งยกอ้างแบบแผนกรณีศึกษาจากต่างประเทศ โดยไม่ศึกษาทำความเข้าใจถึงข้อเปรียบเทียบทางวัฒนธรรม ความเข้มงวด วินัยของผู้คนอย่างถ่องแท้ ทำให้ร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวยังคงไม่ถูกบังคับใช้และมีการปรับแก้มาโดยตลอด

2) การดำเนินการแก้ปัญหาหมาจรจัดของภาครัฐที่ขึ้นอยู่กับการเบิกจ่ายงบประมาณ ทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างผิวเผิน ขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อแก้ปัญหาอย่างไม่ตรงจุด

3) ปัญหาการไม่บูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างล่าช้า ช้าซ้อน สูญงบประมาณโดยไร้เหตุ

หลังจากการทบทวนและทราบถึงข้อปัญหาที่เกิดขึ้น ในการวิจัยนี้จึงกำหนดโครงสร้างการแก้ปัญหาสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานครอย่างเป็นระบบตามวิธีที่สามารถบูรณาการศิลปะและการออกแบบ

โดยจำแนกเป็นการดำเนินงานระยะสั้น ที่สามารถดำเนินการได้ในทันที แม้จะเป็นการแก้ปัญหาหมาจรจัดที่ปลายเหตุ แต่ก็นับเป็นการจัดการปัญหาที่สำคัญ ไม่สามารถละเลยได้ เพื่อแก้ไขปัญหาลูกตั้งแต่วัยเด็ก และลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ควบคู่กับการดำเนินงานระยะยาวที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน เพื่อการปลูกฝัง สร้างความคุ้นชิน ความเข้าใจ ให้เกิดเป็นแบบแผนวัฒนธรรมที่สามารถแก้ปัญหาหมาจรจัดได้อย่างสมบูรณ์

ภาพที่ 63 แบบแผนโครงสร้างการแก้ปัญหาทางธุรกิจด้วยการบูรณาการศาสตร์ศิลปะออกแบบ

ในการวิจัยนี้จึงกำหนดการออกแบบเชิงทดลอง เพื่อแก้ปัญหาทางธุรกิจที่เกิดขึ้นในมหานคร โดยกำหนดแบ่งตามกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1) กลุ่มหมาจรไม่อิสระ + คน ในบริบทของศูนย์พักพิงฯ

ส่วนใหญ่ของปัญหาที่เกิดขึ้นกับศูนย์พักพิงฯ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน มักเกิดจากการออกแบบที่ไม่คำนึงถึงสภาพพื้นที่ตั้ง ผู้ใช้งาน บริบทแวดล้อมโดยล้อม งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของหมา และคนที่ปฏิบัติงานในศูนย์ฯ รวมถึงคนที่อยู่ในชุมชนโดยรอบที่ตั้งของศูนย์พักพิงฯ

การแก้ปัญหาดังกล่าว จึงเลือกใช้แนวคิดทฤษฎีการออกแบบสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่น และสถาปัตยกรรมสีเขียว ที่คำนึงถึงหลักความสมดุลระหว่างคน-สัตว์ในสถานะผู้ใช้งาน สิ่งแวดล้อมอันเกี่ยวเนื่องถึงสภาพพื้นที่ทั้งทางภูมิศาสตร์ สภาพอากาศ ทิศทางแดดลม ที่จะส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของสถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง

2) กลุ่มหมาจรอิสระ + คน ในชุมชน

ปัญหาที่เกิดขึ้นในมุมมองของสวัสดิภาพหมาจรอิสระในชุมชนคือสภาวะไร้บ้าน อาศัยตามตึกร้าง ตรอกซอย พื้นที่รกร้าง ไร่ที่กำบังแดดฝน อาศัยการคุ้ยขยะในการหากิน ในขณะที่บางพื้นที่มีจิตอาสาคอยจุนเจือให้อาหารและน้ำ ซึ่งเป็นวิถีวัฒนธรรมที่มีมานาน และสร้างความขัดแย้งต่อคนที่ไม่ชอบและมองว่าเป็นการสร้างความเป็นอันธพาล ทำให้ชุมชนสกปรกทั้งจากเศษอาหารและสิ่งปฏิกูลโดยไม่มีคนรับผิดชอบ เพิ่มปริมาณหมาจรในพื้นที่ ทำให้เกิดเหตุอุบัติภัยจากหมาไล่กัดเห่าหอน

เพื่อเป็นการสร้างพื้นที่พักพิงให้หมาจรอิสระได้มีที่หลบแดดฝน กำหนดที่กิน หลับนอนอย่างเป็นหลักแหล่งในพื้นที่ว่างสาธารณะหรือกึ่งสาธารณะ ในการวิจัยนี้จึงบูรณาการแนวคิดการออกแบบสถาปัตยกรรมขนาดเล็ก และแนวคิด 3Rs ภายใต้กรอบการออกแบบสถาปัตยกรรมสีเขียว

ในการออกแบบที่พึงพิงชั่วคราวที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างหมาจรอิสระ คนในกลุ่มจิตอาสา และคนในชุมชนโดยส่วนใหญ่

3) กลุ่มบุคคลทุกภาคส่วน ในบริบทการสร้างพื้นที่ศูนย์กลางความช่วยเหลือและสร้างความเข้าใจต่อการแก้ปัญหาหมาจรจัดในมหานคร

กลุ่มบุคคลทุกภาคส่วน ซึ่งถือเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล ที่ส่วนใหญ่มีการปรับตัวเข้ากับการสื่อสารออนไลน์ที่เข้าถึงได้ทุกอุปกรณ์ทั้ง คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต ในการวิจัยนี้จึงเลือกสร้างแพลตฟอร์มเว็บไซต์ และโซเชียลมีเดีย เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับหมาจรจัด สื่อสารและเผยแพร่กระบวนการวิจัย รวมถึงใช้ช่องทางโซเชียลเพื่อเป็นเวทีในการแสดงความคิดเห็นต่อการแก้ปัญหาหมาจรจัดในทิศทางต่าง ๆ รวมถึงเป็นช่องทางในการขอ-ให้ความช่วยเหลือต่อประเด็นปัญหาหมาจรจัด

4) กลุ่มบุคคลทั่วไป ในบริบทการปลูกฝัง กระตุ้นจิตสำนึก และความตื่นตัวในการแก้ปัญหาหมาจรจัด

ด้วยการปลูกฝัง กระตุ้น และสร้างความตื่นตัวในการแก้ปัญหา เป็นการดำเนินงานเพื่อหวังผลในระยะยาว และต้องอาศัยความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ในการวิจัยนี้จึงวางโครงสร้างกิจกรรมทั้งรูปแบบทเรียนเผยแพร่ระยะยาว เพื่อปลูกฝังและสร้างความเข้าใจที่มีต่อหมาจรจัดอย่างถูกต้อง โดยมีเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก และกิจกรรมกระตุ้นการแก้ปัญหาและสร้างความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง

ด้วยการแก้ปัญหาหมาจรจัดซึ่งเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ไม่อาจแก้ไขได้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง และการแก้ปัญหาที่มีรากปัจจัยมาจากคน ซึ่งมีความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรม ทักษะคติที่ต่างกัน เป็นเรื่องของการสร้างความเข้าใจ ในขณะที่ปัญหาปลายเหตุที่ลูกกลมในปัจจุบันก็ไม่อาจปล่อยปละละเลยให้เกิดเป็นปัญหาเรื้อรัง ไม่แก้ไขไม่ได้ จึงเป็นที่มาของโครงการการแก้ปัญหาที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไป

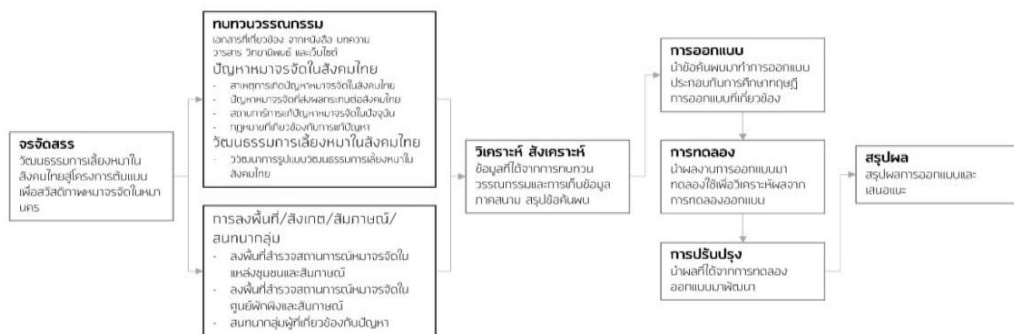
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 แนวทางระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “จรจัดสรร: วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมไทยสู่โครงการต้นแบบเพื่อสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ทั้งเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณ และเชิงทดลอง โดยเริ่มดำเนินการศึกษาด้วยการทบทวนวรรณกรรม ลงพื้นที่เพื่อสำรวจเก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระโดยมีแก่นหลักของตัวแปร คือ หมาจรจัด การออกแบบเพื่อยกสวัสดิภาพหมาจรจัด ควบคู่กับการศึกษาบริบทโดยรอบของตัวแปรอิสระอย่างครอบคลุม เพื่อนำมาซึ่งการสรุปตัวแปรตามถึงแนวทางการสร้างสวัสดิภาพหมาจรจัดในรูปแบบต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการวิจัย ดังนี้

3.1.1 กระบวนการศึกษา

ในการสืบค้นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วยด้วยหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการลงพื้นที่ สังเกตการณ์ สัมภาษณ์พูดคุย และสนทนากลุ่มกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ประกอบด้วย

ภาพที่ 64 กระบวนการศึกษา

(โดย ยศพร จันทร์ทองจิ้น เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2564)

- 1) ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาหมาจรจัด ซึ่งหมายรวมถึงวัด โรงเรียน ตลาด และที่อยู่อาศัย โดยศึกษาปัญหาทั้งทางตรงและทางอ้อม
- 2) สถานสงเคราะห์สัตว์ หรือศูนย์พักพิงฯ ทั้งที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานรัฐ เอกชน มูลนิธิ รวมถึงที่พักพิงส่วนบุคคล
- 3) หน่วยงาน องค์กร มูลนิธิ ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 กลุ่มประชากรเป้าหมายและเครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงหรือการใช้ วิจารณ์ญาณของผู้วิจัย (Purposive or Judgement Sampling) ในการเลือกเพื่อให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์วิจัยโดยไม่มีการสุ่ม ควบคู่กับการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกจากกลุ่มที่ให้ความร่วมมือในสถานที่ ที่ผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีการเลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยต้องการ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยดำเนินการขอสัมภาษณ์ นัดหมาย และออก หนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์ ซึ่งในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการแจ้งจุดประสงค์ในการขอสัมภาษณ์ และขออนุญาตบันทึกเสียงพร้อมกับการจดบันทึกข้อมูล นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปผลการวิจัย เพื่อการเข้าถึงรายละเอียดประเด็นที่ต้องการวิจัยในเชิงลึก

ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์แบบเฉพาะเจาะจงผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-Informant) ผู้วิจัยจำแนกเป็น 3 กลุ่ม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) คนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากหมาจรจัด
- 2) กรมปศุสัตว์ องค์กร มูลนิธิ กลุ่มคนรักสัตว์ จิตอาสา
- 3) บุคคลทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์และสังเกตกลุ่มตัวอย่างระหว่างการสัมภาษณ์เป็นหลัก โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์เป็น 2 ส่วน คือแบบสัมภาษณ์สำหรับหน่วยงาน องค์กร มูลนิธิ และแบบ สัมภาษณ์สำหรับคนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาหมาจรจัด รวมถึงอาสาสมัคร จิตอาสา ผู้ต้องการใช้หมาบำบัด เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ซึ่งผู้วิจัยรวบรวม ประเด็นในการสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อเครื่องมือวิจัยนี้เรียบร้อยแล้ว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาหมาจรจัด และสาเหตุของการเกิดหมาจรจัด
- อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาหมาจรจัด
- วิธีการลดปัญหาหมาจรในศูนย์พักพิงฯ ด้วยการเพิ่มคุณค่าหมาจร

- ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำทฤษฎีสถาปัตยกรรมสีเขียวและหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการออกแบบศูนย์พักพิงหมาจรจัด เพื่อให้เกิดความยั่งยืน
- ผลกระทบที่ได้รับจากหมาจรจัด
- ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหมามาเป็นส่วนหนึ่งในการบำบัดผู้ป่วย
- ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกหมาจรจัดให้เป็นหมาบำบัดหรือหมานำทาง
- ความพร้อมกับความเห็นชอบในการใช้ประโยชน์จากหมาจรจัดที่ได้รับการฝึกแล้ว

ในการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดใช้แบบประเมินการรับรู้และพึงพอใจในการจัดกิจกรรมภายใต้โครงการวิจัยต่าง ๆ เพื่อประกอบใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผลสำเร็จของการจัดกิจกรรม

ในการวิจัยเชิงทดลอง เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม ลงพื้นที่ สอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องและกลุ่มเป้าหมายของโครงการ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์สู่การออกแบบเพื่อตอบโจทย์การยกสวัสดิภาพหมาจรจัดและปลูกฝังจิตสำนึกในรูปแบบการทดลอง ปรับปรุงแก้ไข พัฒนา และประเมินผลการทดลองเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ เจ้าของพื้นที่ที่ผู้วิจัยทำการทดลอง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง

3.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม จึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามมาวิเคราะห์และประมวลผลดังนี้

3.1.3.2 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Editing) โดยผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และการแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

3.1.3.3 การลงรหัส (Coding) ในนำแบบสอบถามที่ถูกต้องมาลงรหัสตามที่ได้กำหนดไว้ แล้ววิเคราะห์ ประมวลผล เพื่อหาความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร $5-1/5 = 0.8$ มีรายละเอียดช่วงระดับคะแนน ดังนี้

- 4.21-5.00 > มากที่สุด หรือ พึงพอใจมากที่สุด
- 3.41-4.20 > มาก หรือ พึงพอใจมาก
- 2.61-3.40 > ปานกลาง หรือ พึงพอใจปานกลาง

- 1.81-2.60 > น้อย หรือ ฟังพอใจน้อย
- 1.00-1.80 > น้อยที่สุด หรือ ฟังพอใจน้อยที่สุด

3.1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ จะถูกนำมาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ของข้อมูล ตามประเด็นที่ได้ทำการศึกษา สรุปและตีความ (Conclusion and Interpretation) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมภายใต้ขั้นตอนของการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาเชิงพรรณนาความ (Descriptive) ในแต่ละประเด็นของการศึกษา

3.2 กระบวนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดสรร: วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมไทยสู่การออกแบบโครงการต้นแบบเพื่อสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร” ดำเนินการวิจัยตามแผนภาพดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ประเภทการวิจัย	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือการวิจัย
1 ศึกษาวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาและสาเหตุการเกิดปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทยรวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหามาของภาครัฐ เอกชน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไขปัญหาย่างตรงจุด	วิจัยผสมผสาน	<ul style="list-style-type: none"> • องค์กร, บุลนิธิ ของภาครัฐ, ภาคเอกชนและส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหมาจรจัด, กลุ่มคนรักสัตว์, กลุ่มจิตอาสา, สัตวแพทย์, ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกหมา • ผู้ที่เลี้ยงหมาจรจัด (ในที่สาธารณะ, หมู่บ้าน, ชุมชน) • กลุ่มบุคคลทั่วไป 	<ul style="list-style-type: none"> • การทบทวนวรรณกรรม • การลงพื้นที่ • การสังเกต • การสัมภาษณ์ (แบบสัมภาษณ์ IOC) • การสนทนากลุ่ม (แบบสนทนากลุ่ม IOC)
2 วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหมาจรจัดอย่างเป็นระบบ	วิจัยผสมผสาน	<ul style="list-style-type: none"> • องค์กร, บุลนิธิ ของภาครัฐ, ภาคเอกชนและส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหมาจรจัด, กลุ่มคนรักสัตว์, กลุ่มจิตอาสา, สัตวแพทย์, ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมหมา • ผู้ที่เลี้ยงหมาจรจัด (ในที่สาธารณะ, หมู่บ้าน, ชุมชน) 	<ul style="list-style-type: none"> • การลงพื้นที่ • การสังเกต • การสัมภาษณ์ (แบบสัมภาษณ์ IOC) • การสนทนากลุ่ม (แบบสนทนากลุ่ม IOC)
3 ออกแบบโครงการต้นแบบเพื่อยกระดับสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร รวมถึงการกระตุ้นจิตสำนึกและการสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับหมาจรจัดให้กับเด็ก เยาวชน บุคคลทั่วไป เพื่อสร้างความเข้าใจในปัญหาหมาจรจัดและนำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน	วิจัยผสมผสาน	<ul style="list-style-type: none"> • กลุ่มอายุ 7-12 ปี • กลุ่มอายุ 13-17 ปี • กลุ่มอายุ 18 ปี ขึ้นไปและบุคคลทั่วไป 	<ul style="list-style-type: none"> • การทดลอง • การประเมินกิจกรรม (แบบประเมินผล IOC) ด้วยแบบสอบถาม ก่อน/หลัง ทำกิจกรรม

ภาพที่ 65 กระบวนการวิจัย

(โดย ยศพร จันทองจัน เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2564)

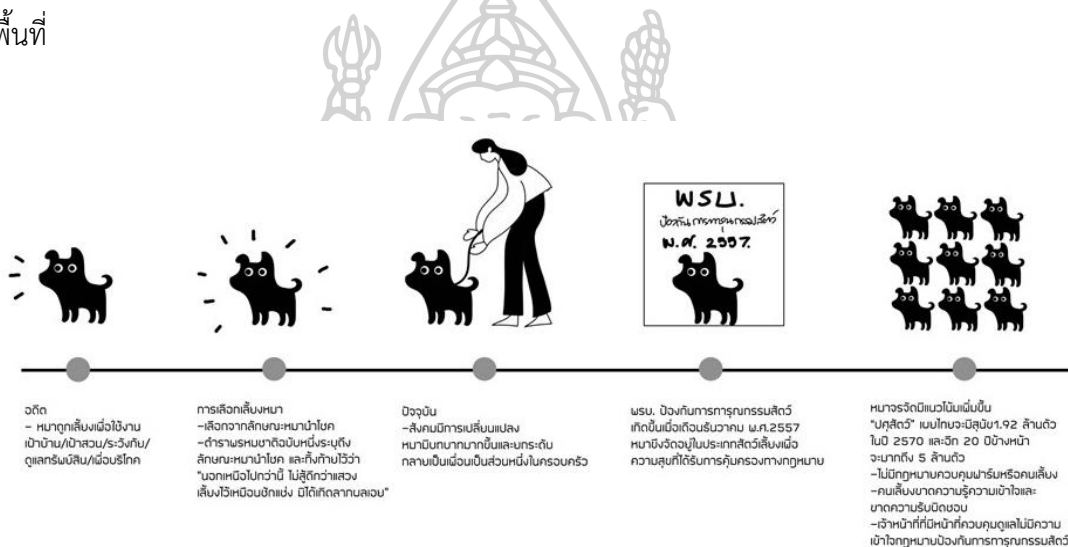
3.2.1 การศึกษาวัฒนธรรมการเลี้ยงหมา สาเหตุและผลกระทบจากปัญหาหมาจรจัด

การวิจัยนี้มีการตั้งข้อสันนิษฐานเบื้องต้น 3 ประเด็นหลัก คือ

1. วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาของสังคมไทยในอดีตมีผลกระทบต่อปัญหาหมาจรจัดในปัจจุบันหรือไม่

2. ทำไมแนวทางการแก้ปัญหาหมาจรจัดทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง จึงไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน ในทางกลับกัน จำนวนประชากรหมาจรจัดในสังคมไทยกลับเพิ่มขึ้นทุกปี

3. ปัญหาหมาจรจัด สามารถแก้ไขได้โดยไม่กระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่ได้หรือไม่ และมีแนวทางอย่างไรที่จะแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน โดยต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพสัตว์ และคนในพื้นที่

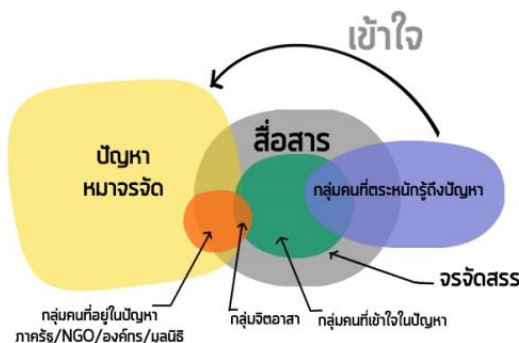
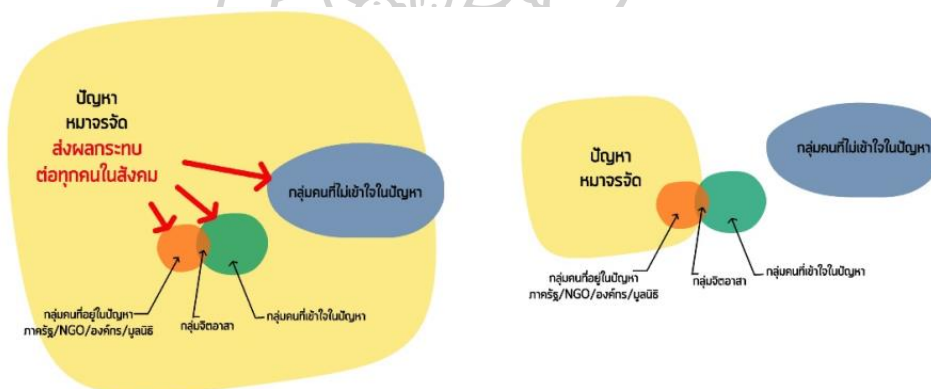
ภาพที่ 66 วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมไทยและปัญหาหมาจรจัดในปัจจุบัน
(โดย ยศพร จันทองจิ้น เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2564)

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์และปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างตัวแปรต้น หมายเหตุ-คน-ชุมชน-หน่วยงาน

	หมายเหตุ	คน	ชุมชน/สถานที่	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
หมายเหตุ	<p>ปัญหาด้านพฤติกรรม</p> <p>หมายเหตุ</p> <p>หมายเหตุผู้หนึ่ง ๆ มีการจัดลำดับทางสังคมและมักสร้างอาณาเขตของตน เมื่อจำนวนหมายเหตุเพิ่มมากขึ้น เกิดการล่วงล้ำอาณาเขตของกันและกัน จึงมักเกิดการทะเลาะ กัดกัน เพื่อแย่งชิงพื้นที่และอาหาร</p>	<p>หมายเหตุ</p> <p>อาศัยตามที่สาธารณะ มีคนให้อาหารบ้าง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับคน บางส่วนอาจถูกผู้คนทำร้ายจนมีนิสัยก้าวร้าว หวาดกลัวหรือบาดเจ็บสาหัส จนไม่สามารถจับฉีควัวและผ่าตัดทำหมันได้</p>	<p>ปัญหาด้านมลภาวะ และอุบัติเหตุ</p> <p>มลภาวะทางเสียงจากการเห่าหอน และมลภาวะด้านสิ่งแวดล้อมจากการสร้างสิ่งปลูกสร้าง การค้ำขยะ รวมถึงความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ เช่น หมายิ่งติดหนักรถหรือการนอนไม่เป็นที่ที่อาจเป็นอันตราย ทั้งกับคนสัญจรและหมายเหตุ</p> <p>ปัญหาด้านสุขอนามัย</p> <p>หมายเหตุถูกมองว่าเป็นพาหะทำให้เกิดโรคระบาด โดยเฉพาะโรคพิษสุนัขบ้า</p> <p>ปัญหาด้านทัศนียภาพในแหล่งชุมชน</p> <p>คุณภาพชีวิตที่ไม่ได้รับการดูแลของหมายเหตุ</p>	<p>หน่วยภาครัฐ เอกชน และมูลนิธิที่เกี่ยวข้องจับเข้าศูนย์พักพิงฯ กรณีที่มีการร้องเรียนจากคนในชุมชน</p>
		<p>หมายเหตุ</p> <p>หรือหมายเหตุที่คนในชุมชนให้การยอมรับ และมีอาสาสมัครในชุมชนช่วยดูแลเรื่องความเป็นอยู่ อาหาร สุขภาพ-สวัสดิภาพ</p>	<p>หมายเหตุ</p> <p>หมายเหตุถูกมองว่าเป็นพาหะทำให้เกิดโรคระบาด โดยเฉพาะโรคพิษสุนัขบ้า</p> <p>ปัญหาด้านทัศนียภาพในแหล่งชุมชน</p> <p>คุณภาพชีวิตที่ไม่ได้รับการดูแลของหมายเหตุ</p>	<p>หน่วยภาครัฐ เอกชน และมูลนิธิที่เกี่ยวข้องอาจให้ความช่วยเหลือดำเนินการฉีควัวและผ่าตัดทำหมันแล้วปล่อยกลับคืนสู่ชุมชน</p>
		<p>หมายเหตุ</p> <p>หรือหมายเหตุที่คนในชุมชนให้การยอมรับ และมีอาสาสมัครในชุมชนช่วยดูแลเรื่องความเป็นอยู่ อาหาร สุขภาพ-สวัสดิภาพ</p>	<p>ปัญหาด้านทัศนียภาพในแหล่งชุมชน</p> <p>คุณภาพชีวิตที่ไม่ได้รับการดูแลของหมายเหตุ</p>	<p>หน่วยภาครัฐ เอกชน และมูลนิธิที่เกี่ยวข้องอาจให้ความช่วยเหลือดำเนินการฉีควัวและผ่าตัดทำหมันแล้วปล่อยกลับคืนสู่ชุมชน</p>
คน	<p>กลุ่มประชาชนทั่วไปที่ไม่ให้ความสำคัญกับปัญหาหมายเหตุ บางกรณีอาจถึงขั้นทำร้ายหมายเหตุด้วยอคติ</p>	<p>ปัญหาการเลี้ยงหมายเหตุอย่างปล่อยปละละเลย และการนำหมายเหตุปล่อย/ทิ้งในพื้นที่ชุมชน ที่อาจเกิดจากสถานะเศรษฐกิจ ดูแลหรือสุ่ศรัภษาไม่ไหวเมื่อหมายเหตุเจ็บป่วย ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม นั่นคือการขาดความรับผิดชอบที่มีต่อสัตว์ในความดูแลและสังคม</p> <p>ปัญหาการเกิดข้อพิพาท ระหว่างกลุ่มจิตอาสาที่ให้ความช่วยเหลือหมายเหตุกับกลุ่มคนที่ไม่ชื่นชอบและได้รับผลกระทบในแง่ลบจากจิตอาสาและหมายเหตุในความดูแล อาทิ มลภาวะทางเสียง ทางกลิ่น และด้านสุขอนามัย</p>	<p>ปัญหาการมีอยู่ของศูนย์พักพิงฯ ในแหล่งชุมชนที่กระทบต่อสุขอนามัยในแหล่งชุมชน</p>	<p>ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากหมายเหตุ มักเลือกติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยคาดหวังให้หน่วยงานดำเนินการจับหมายเหตุเข้าศูนย์พักพิงฯ เพื่อตัดปัญหา</p>
	<p>กลุ่มประชาชนที่ให้ความสำคัญกับปัญหา แต่ไม่ได้ลงมือในเชิงปฏิบัติ มักให้การสนับสนุนเป็นเงินทุน : จิตอาสา</p>			
	<p>กลุ่มประชาชนที่ให้ความสำคัญและลงมือปฏิบัติช่วยเหลือ : อาสาสมัคร</p>			
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	<p>ปัญหาคุณภาพชีวิตของหมายเหตุ ที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงาน หรือที่เรียกว่าศูนย์พักพิงฯ</p>	<p>หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนทั้งรูปแบบของเงินบริจาค และสิ่งของที่จำเป็น จากผู้มีจิตเมตตา</p>	<p>ปัญหาการมีอยู่ของศูนย์พักพิงฯ ในแหล่งชุมชนที่กระทบต่อสุขอนามัยในแหล่งชุมชน</p>	<p>ปัญหาการทำงานที่ไม่มีบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน</p>

3.2.2 การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิจัยนี้ ได้สรุปข้อค้นพบว่า ปัญหาหมาจรจัด ไม่ใช่ปัญหาของใครคนใดคนหนึ่ง หรือปัญหาของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นปัญหาของทุกคนในสังคม เนื่องจากเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนรักหมา จิตอาสา หรือคนทั่วไป ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ จึงแบ่งกลุ่มคนในสังคมออกเป็น 3 กลุ่ม ตามแนวทางการจัดการกับปัญหาของแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกัน คือ กลุ่มคนที่อยู่ในปัญหา กลุ่มคนที่เข้าใจในปัญหา และกลุ่มคนที่ไม่เข้าใจในปัญหาเพื่อสร้างแนวทางในการจัดการกับปัญหาหมาจรจัดอย่างเป็นระบบ ด้วยการสื่อสารให้คนทุกกลุ่มเข้าใจและตระหนักรู้ถึงปัญหาหมาจรจัดร่วมกัน โดยแบ่งการแก้ปัญหาออกเป็น ระยะสั้น ที่แก้ปัญหาในเรื่องของสวัสดิภาพหมาจรจัด และ ระยะยาว ที่มุ่งเน้นเรื่องการกระตุ้นการตระหนักรู้ถึงปัญหาหมาจรจัดร่วมกัน ซึ่งแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวมีความจำเป็นที่ต้องทำควบคู่กันไป เนื่องจากปัญหาหมาจรจัดมีความซับซ้อนในเชิงโครงสร้าง และมีมิติของปัญหาที่หลากหลาย ทำให้ต้องมีแผนการจัดการกับปัญหาอย่างเป็นระบบโดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 67 ข้อค้นพบจากการวิจัย
(โดย ยศพร จันทร์ทองจิ้น เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2564)

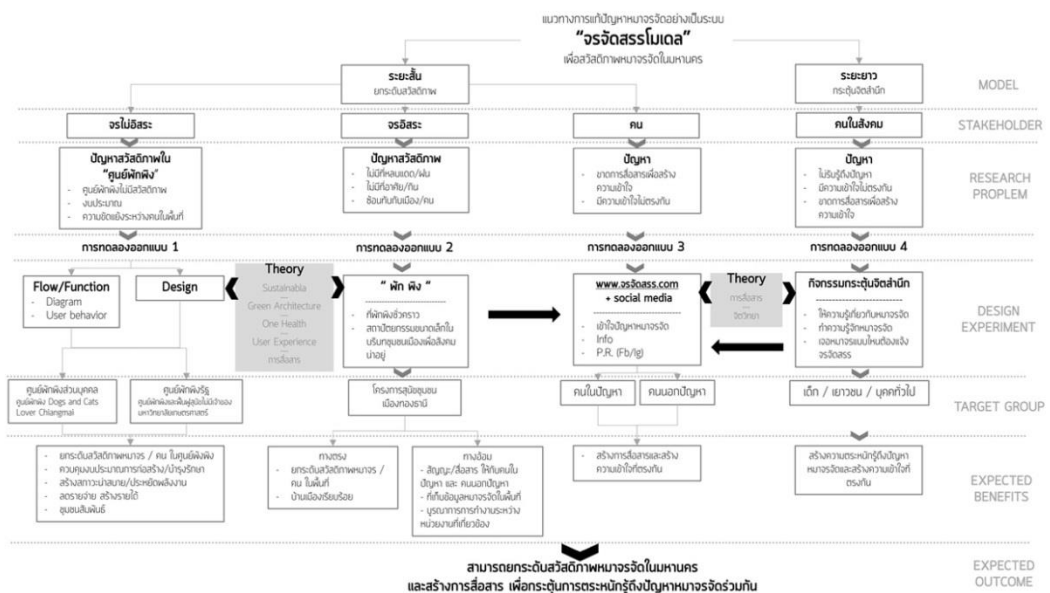

3.2.2.1 แผนระยะสั้น คือ รูปแบบของการแก้ปัญหาหมาจรจัดที่สามารถดำเนินการได้ในทันที ทั้ง สำหรับหมาจรอิสระและหมาจรไม่อิสระ จากการลงพื้นที่ศึกษา พบว่าปัญหาเรื่องสวัสดิภาพของหมาจรจัดเป็นปัญหาที่ไม่สามารถรอได้ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อสังคมในหลายด้าน ไม่ใช่เพียงแค่สวัสดิภาพหมาจรจัดเท่านั้น ยังส่งผลกระทบต่อสุขุสวัสดิภาพของคนในสังคมด้วย โดยปัญหาดังกล่าวสามารถนำหลักการแนวคิด ศาสตร์และศิลป์ทางการออกแบบเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนขึ้นได้ในระยะเวลาไม่นาน

3.2.2.2 แผนระยะยาว ในการแก้ปัญหาหมาจรจัด มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาในระยะยาวด้วยการกระตุ้นจิตสำนึกให้กับคนในสังคม ตั้งแต่ เด็ก เยาวชน และบุคคลทั่วไป เพื่อให้ตระหนักรู้และเข้าใจในปัญหาหมาจรจัด เสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อหมาจรจัด นำมาซึ่งการรับรู้ และ ความเข้าใจในปัญหาร่วมกัน ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาร่วมกันของผู้คนในสังคม

3.2.3 แนวทางในการออกแบบผลลัพธ์ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยพบว่า การแก้ปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทย จะสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและสำเร็จลุล่วงได้ ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหา

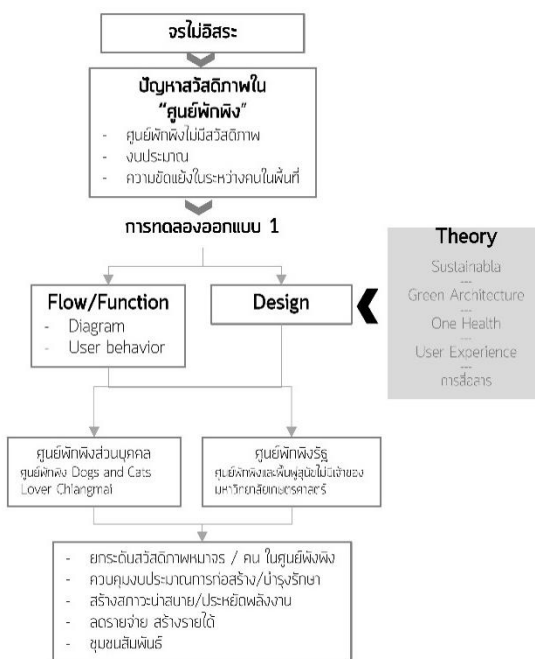
ภาพที่ 68 แนวทางการออกแบบ
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 10 พฤษภาคม 2564)

แนวทางการออกแบบของการวิจัยนี้ คือ “**จรรยาบรรณโมเดล**” ต้นแบบการดำเนินงาน แก้ปัญหาหมาจรจัด ที่บูรณาการการออกแบบสถาปัตยกรรม การออกแบบบริการ และการออกแบบ สื่อสารหรือสารสนเทศเพื่อการแก้ปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทย โดยเชื่อมโยงการทำงานของ ทุกภาคส่วน และนำเสนอในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Design Experiments)

จากแผนภาพแนวทางในการออกแบบ สามารถสรุปแผนการวิจัยเชิงทดลองภายใต้ “**จรรยาบรรณ**” โมเดล โดยแบ่งผลลัพธ์ (Outputs) เป็น 2 ส่วน คือ

3.2.3.1 แผนระยะสั้น: จรรยาบรรณนำแนวคิดและทฤษฎีการออกแบบมาประยุกต์ใช้ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องสวัสดิภาพหมาจรจัด อันเป็นประเด็นปัญหาที่พบเห็นในทุกพื้นที่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

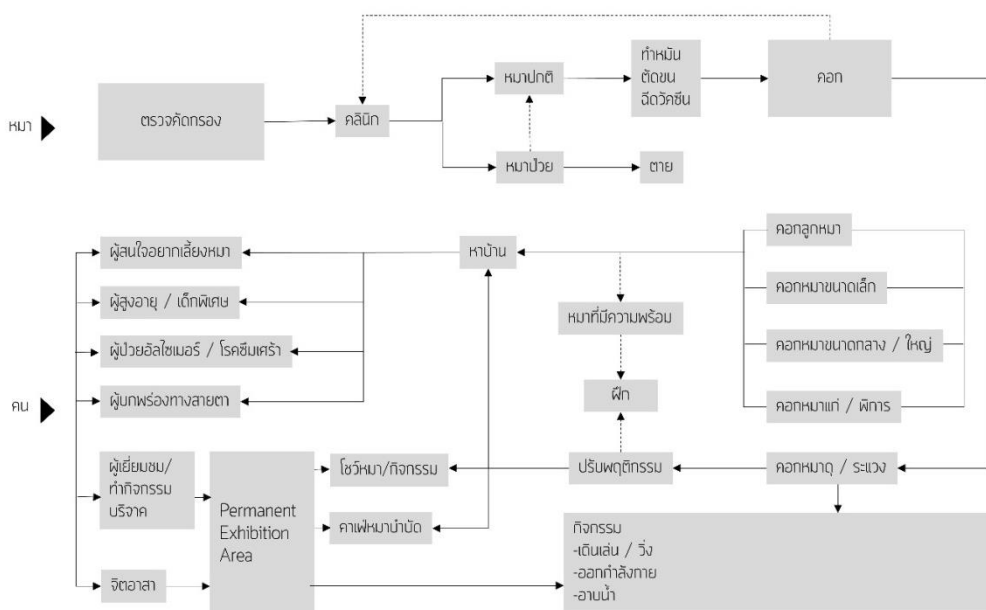
3.2.3.1.1 สวัสดิภาพของหมาจรไม่อิสระ กล่าวถึงความเป็นอยู่ของหมาจรจัดในศูนย์พักพิง ทั้งของภาครัฐ เอกชน และส่วนบุคคล ที่ปัจจุบันยังคงไม่มีการกำกับดูแลจาก หน่วยงาน ดังนั้นจึงไม่มีข้อกำหนดถึงความพร้อมในการก่อตั้ง รวมถึงการบริหารจัดการภายในศูนย์พักพิงฯ จากการลงพื้นที่พบว่าศูนย์พักพิงหมาจรจัดมีข้อจำกัดในด้านต่างๆ ทั้งด้านพื้นที่ตั้ง การกระทบ กระทั่งกับชุมชนบริเวณใกล้เคียงศูนย์ฯ งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด การบริหารจัดการที่ไม่เป็น ระบบ รวมถึงตัวอาคารที่ไม่ตอบสนองการใช้งาน ทั้งกับคนและหมา เนื่องจากการก่อสร้างอาคารไม่ได้ คำนึงถึงพฤติกรรมผู้ใช้เป็นหลัก แต่เป็นการสร้างด้วยงบประมาณที่จำกัดเป็นตัวกำหนด และด้วย พื้นฐานการออกแบบที่ไม่เข้าใจพฤติกรรมผู้ใช้ อาคารศูนย์พักพิงหมาจรจัดหลายแห่งจึงทำให้สวัสดิ ภาพของคนและหมาไม่ดีเท่าที่ควร

ภาพที่ 69 ผังแนวคิดในการออกแบบพื้นที่สำหรับหมาจรไม่อิสระ (สุนัขพักพิงฯ)

(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 10 พฤษภาคม 2564)

“จรจัดสรรโมเดล” นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อออกแบบวิธีการจัดการที่เหมาะสมกับสุนัขพักพิง เพื่อลดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการลดความขัดแย้งกับคนในพื้นที่บริเวณศูนย์ฯ งบประมาณ และสวัสดิภาพของผู้ใช้อาคาร ด้วยการออกแบบ Flow Function โดยประยุกต์ใช้หลักการสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และสถาปัตยกรรมสีเขียว

ภาพที่ 70 การจัดสรร Zoning and Functional Relationship Diagram ของจรจัดสรรโมเดลที่สามารถเลือกใช้งาน Function เพื่อให้เข้ากับขนาดของพื้นที่หรือความต้องการการใช้งานของแต่ละศูนย์พักพิง

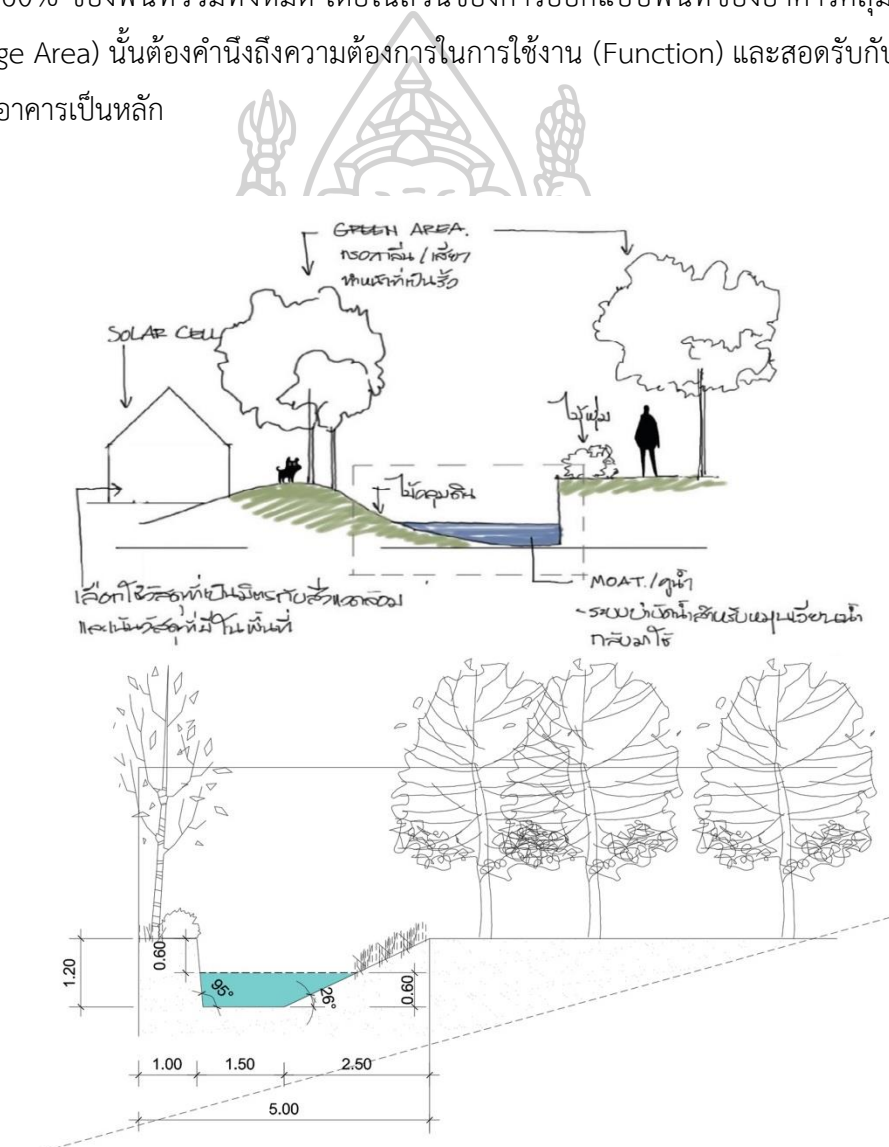
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 10 พฤษภาคม 2564)

ในขณะเดียวกัน แนวคิดภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ผสมผสานกับหลักการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัย สถาปัตยกรรมสีเขียว และแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ ยังนำมาปรับใช้ให้เข้ากับการแก้ปัญหาที่พบในการออกแบบศูนย์พักพิงฯ หลายแห่ง และเป็นแนวทางนำเสนอในการปรับใช้ให้เข้ากับบริบทแวดล้อมโดยรอบของแต่ละพื้นที่ภายใต้กรอบวิธีของจรจัดสรรโมเดลเพื่อให้เกิด “ดุลยภาพ” นอกจากจะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้กับผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ฯ สร้างสภาพที่ดีให้กับหมาภายในศูนย์แล้ว ยังเป็นการสร้างระบบความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้คนในชุมชน โดยมีรายละเอียดการพัฒนาพื้นที่ดังต่อไปนี้

การออกแบบศูนย์พักพิง “จรจัดสรร” เพื่อสร้างดุลยภาพใน “ธาตุดิน”

หลักการดุลยภาพใน “ดิน” เริ่มตั้งแต่การเลือกสถานที่ตั้งโครงการที่เป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมาย จากข้อแนะนำของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยระบุว่าศูนย์พักพิงฯ หรือสถานสงเคราะห์สัตว์ควรอยู่ห่างไกลจากชุมชนและแหล่งน้ำสาธารณะ อย่างน้อย 400 เมตร

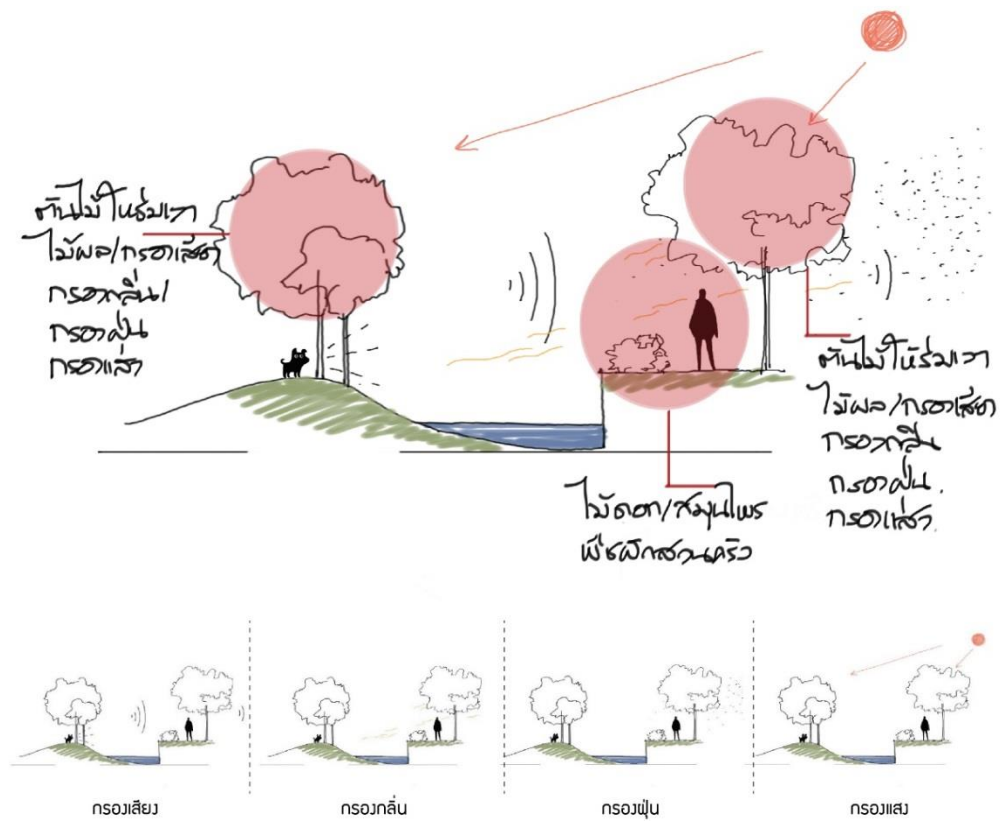
ในการออกแบบ ผู้วิจัยอ้างอิงหลักการภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่นนั้น โดยแบ่งพื้นที่จัดสรรสำหรับศูนย์พักพิงฯ ออกเป็น 2 ส่วน คือ การออกแบบพื้นที่ของอาคารคลุม (Building Coverage Area) คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 40% ของพื้นที่รวม และพื้นที่เปิดโล่ง (Open Space Area) คิดเป็น 60% ของพื้นที่รวมทั้งหมด โดยในส่วนของการออกแบบพื้นที่ของอาคารคลุม (Building Coverage Area) นั้นต้องคำนึงถึงความต้องการในการใช้งาน (Function) และสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้อาคารเป็นหลัก

ภาพที่ 71 แนวทางการทำ Moat
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 25 กรกฎาคม 2564)

สำหรับในส่วนของพื้นที่นอกอาคารจะถูกปรับระดับดินให้เกิดเป็นคันสูง แล้วทำคูน้ำหรือคลองไส้ไก่ที่มีความสูงของคันดิน รวมถึงความกว้างและความลึกของที่สอดคล้องกับลักษณะนิสัยข้อจำกัด และพฤติกรรมของหมา ที่สามารถใช้คูน้ำเพื่อออกกำลังกายได้โดยไม่สามารถขึ้นมายังพื้นที่อีกฝั่งหนึ่งของคูน้ำได้ ซึ่งแนวคิดนี้นอกจากจะสามารถเพิ่มทัศนคติที่ดีต่อผู้เข้ามาเยี่ยมชม ด้วยการลดภาพกำแพงลูกกรงที่ชวนให้รู้สึกว่าคุณกักขังแล้ว ยังช่วยประหยัดงบประมาณในการทำรั้วตาข่ายกั้นในบริเวณกรงปล่อย สร้างสุขภาวะที่ดีให้กับหมาอีกด้วย

ภาพที่ 72 แนวทางการปลูกพืชเพื่อแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมในพื้นที่
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2564)

เมื่อการจัดวางพื้นที่เป็นไปตามความเหมาะสมกับการใช้งานอาคารแล้วนั้น พื้นที่ว่างที่เหลือจึงถูกจัดวางพืชพันธุ์ต่าง ๆ ทั้งไม้ใช้งาน ไม้ให้ร่มเงา ไม้ผล ไม้ดอก พืชผักสวนครัว สมุนไพร ตลอดจนไม้ดูดสารพิษต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยคำนึงถึงการเลือกใช้พันธุ์ไม้ที่ไม่เป็นพิษ ในการจัดวางในพื้นที่นันทนาการสำหรับหมา

ด้วยสภาพแวดล้อม (Exterior Space) ยังมีส่วนช่วยในการลดรายจ่ายสร้างรายได้ให้กับผู้ที่ปฏิบัติงานในศูนย์พักพิงฯ ทั้งยังเป็นปราการธรรมชาติในการลดมลภาวะทางเสียง กลิ่น ฝุ่น แสง

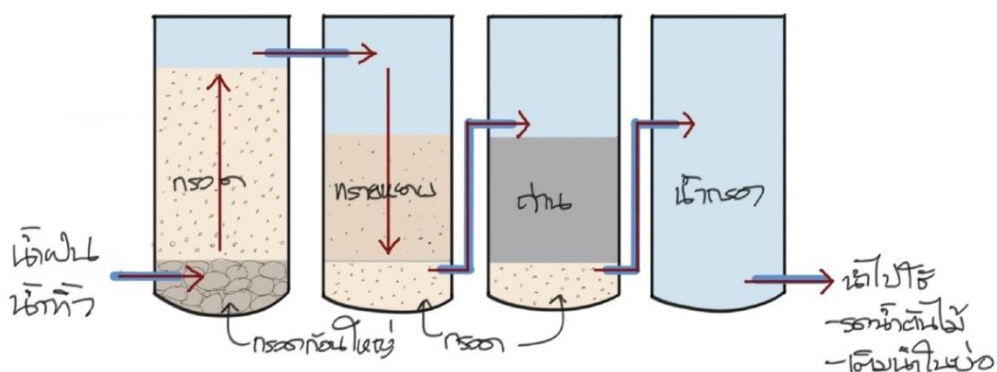
ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่และสถาปัตยกรรมสีเขียว ในแนวคิดนี้ คลอบคลุมตั้งแต่การจัดรูปทรงและทิศทางของอาคารเพื่อคำนึงถึงการระบายอากาศโดยธรรมชาติ ประกอบกับการเลือกใช้เทคโนโลยีอาคาร (Building Technology) หรือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการรีไซเคิลที่สอดคล้องกับหลักดุลยภาพใน “ดิน” ที่หมายรวมถึงแนวทางการเลือกใช้วัสดุที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น ไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายหรือพลังงานในการขนส่ง มีความคงทนแข็งแรง เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่จะใช้ในแต่ละพื้นที่ขององค์ประกอบอาคาร ซึ่งในบางครั้งอาจเป็นวัสดุที่สามารถปลูกทดแทนได้ในพื้นที่ของโครงการอีกด้วย ซึ่งข้อคำนึงในเรื่องของการเลือกใช้วัสดุนั้นจะทำให้สามารถลดงบประมาณในการก่อสร้าง และการบำรุงรักษาในระยะยาวได้อีกด้วย นอกจากนี้ประโยชน์ในมุมของศูนย์พักพิงฯ แล้วพื้นที่สีเขียวยังปรับใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจให้แก่คนในชุมชน เป็นพื้นที่สร้างปฏิสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีสำหรับคนกับหมา

การออกแบบศูนย์พักพิง “จรจัดสรร” เพื่อสร้างดุลยภาพใน “ธาตุน้ำ”

น้ำนับเป็นปัจจัยสำคัญของการออกแบบอาคารและการดำรงอยู่ของทุกชีวิตในศูนย์พักพิงดังที่ได้เกริ่นไว้ในบริบทของดิน ที่กล่าวถึงการขุดคลองใส่ไก่เพื่อใช้ประโยชน์จากคูน้ำ ในการกั้นอาณาเขตนันทนาการของหมา กับพื้นที่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรและนันทนาการ

ภาพที่ 73 แนวคิดระบบกักเก็บน้ำ และบำบัดน้ำเสีย/มูลสัตว์ เพื่อใช้ในการอุปโภคและการเกษตร (โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2564)

ภาพที่ 74 แนวทางการกรองน้ำระดับครัวเรือน
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2564)

จากภาพระบบการกรองน้ำ เริ่มต้นจากการกรองชั้นต้น ที่ใช้กรองตะกอนขนาดใหญ่ เศษไม้ และจุลินทรีย์บางชนิด ในขั้นตอนนี้น้ำจะไหลช้า ๆ ผ่านก้อนกรวดจากด้านล่างขึ้นข้างบน โดยกรวดจะกรองตะกอนและสิ่งแปลกปลอมต่าง ๆ ไว้ที่ก้นถัง

ถัดมาเป็นระบบทรายกรองชีวภาพ ใช้กรองเศษเล็ก ๆ จากการย่อยสลายของพืช สัตว์ และจุลินทรีย์ ในขั้นตอนนี้น้ำจากไหลจากบน ผ่านชั้นทราย ซึ่งจะดักและดูดซับเศษละอองและเซลล์ พาหะนำโรคบางชนิดไว้ ผ่านไประยะหนึ่ง ไบโอฟิล์มธรรมชาติจะก่อตัวเป็นจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์เหนือชั้นทรายและทำลายเชื้อโรคต่าง ๆ

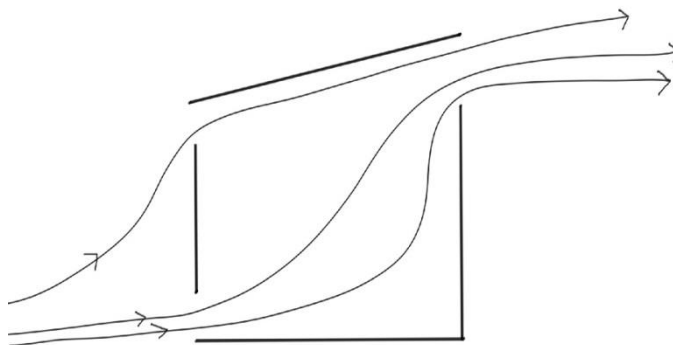
ถังที่ 3 คือระบบถ่านชีวภาพดูดซับสารพิษ ใช้กำจัดสารเคมีและสารอินทรีย์ต่าง ๆ ที่ปนมากับน้ำ โดยถ่านชีวภาพนี้ผลิตขึ้นโดยเฉพาะเพื่อใช้ในการกรองน้ำ มีลักษณะเป็นรูพรุนและมีขนาดรู กว้าง ช่วยในการดูดซับพิษต่าง ๆ ที่ปะปนมากับน้ำ

นอกจากแหล่งน้ำในคลองขุดแล้ว การออกแบบศูนย์พักพิงฯ ยังควรพิจารณาถึงระบบ การเก็บกักน้ำฝนและการกรองน้ำฝนเพื่อใช้ในการอุปโภคร่วมด้วย เนื่องจากเป็นแหล่งน้ำสะอาดที่ สามารถใช้ในการอุปโภคได้หลากหลายและเป็นการลดค่าใช้จ่ายได้อีกทอดหนึ่ง

การออกแบบศูนย์พักพิง “จรจัดสรร” เพื่อสร้างดุลยภาพใน “ธาตุลม”

“ลม” เป็นปัจจัยสำคัญของการเกิด “สภาวะน่าสบาย” ด้วย Ventilation กล่าวคือการทำให้อาคารไม่ร้อนเกินไป หนาวเกินไป และคุณภาพอากาศที่บริสุทธิ์ ในบริบทของการออกแบบศูนย์พักพิงฯ การประยุกต์ใช้ลมธรรมชาติ (Wind Force) ต้องคำนึงตั้งแต่ทิศทางติดตั้งอาคารให้สอดคล้องกับ ทิศทางลม ทิศทางแดด การเลือกใช้วัสดุอาคารที่ช่วยเก็บกักความร้อน-ความเย็น (Thermal

Storage) การเปิดช่องระบายอากาศด้วยวิธีธรรมชาติ (Natural Ventilation) ที่อิงจากขนาดและระยะของช่องเปิดรับลมที่เหมาะสม อ้างอิงถึงผลจากกระแสลม และจากแรงลอยตัวของอากาศ ประโยชน์ของการระบายอากาศโดยธรรมชาติ เป็นผลดีต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศภายในอาคาร โดยเฉพาะคุณภาพอากาศบริสุทธิ์ที่เพียงพอ การระบายความอับชื้นและกลิ่นอับ ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงานและหมาภายในศูนย์พักพิงทั้งสิ้น

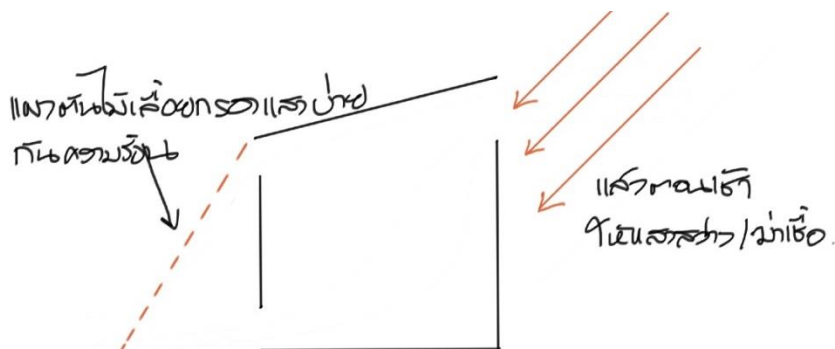

ภาพที่ 75 แนวทางการใช้ลมเพื่อให้เกิดสภาวะน่าสบาย
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2564)

การออกแบบศูนย์พักพิง “จรจัดสรร” เพื่อสร้างดุลยภาพใน “ธาตุไฟ”

ตามหลักสถาปัตยกรรมสีเขียว มุ่งส่งเสริมให้นำพลังงานจากธรรมชาติมาใช้แทนที่พลังงานสกปรก พลังงานจากแสงอาทิตย์คือหนึ่งในนั้น คุณสมบัติโดยตรงของแสงอาทิตย์ที่มีต่อการออกแบบศูนย์พักพิง คือในการให้แสงสว่าง สร้างสภาวะอบอุ่น ลดความชื้นและกลิ่นอับ รวมถึงช่วยฆ่าเชื้อโรคบางชนิด แต่เนื่องด้วยประเทศไทยเป็นประเทศร้อนชื้นแถบศูนย์สูตร หมายถึงเป็นแสงแดดที่ร้อนจัดในช่วงบ่ายที่ดวงอาทิตย์อ้อมสู่ทิศใต้ ข้อควรพิจารณาจากประเด็นดังกล่าว คือการวางแผนเพิ่มพลังแสงอาทิตย์แบบพาสซีฟ (Passive Cooling และ Passive Solar Heating) เช่น วิธีการลดทอนแสงอาทิตย์ในช่วงบ่ายด้วยการเลือกใช้แผงต้นไม้กรองแสงบ่าย สร้างชายคากันแดด หรือการระบายความร้อนออกจากหลังคา ควบคู่กับพิจารณาติดตั้งระบบพลังงานทดแทนจากแสงอาทิตย์ เป็นต้น

ภาพที่ 76 แนวทางการปรับใช้ประโยชน์และแก้ปัญหาความร้อนจากแสงอาทิตย์
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2564)

จากแนวความคิดในการออกแบบเพื่อก่อสร้าง “ดูลยภาพ” ข้างต้น สู่การทดลอง ออกแบบในพื้นที่จริงซึ่งในการวิจัยนี้แบ่งการทดลองออกแบบเป็น 2 พื้นที่ ดังนี้

พื้นที่แรก คือ ศูนย์พักพิงและพื้นที่พุ่มไม้ไม่มีเจ้าของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะเทคนิคการสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน เป็นศูนย์พักพิงฯ ของภาครัฐที่ก่อสร้างจนแล้วเสร็จ แต่ประสบปัญหาในการใช้งานอาคารโดยไม่เต็มประสิทธิภาพ

พื้นที่ที่สอง คือ ศูนย์พักพิงฯ หมายจรจัดส่วนบุคคล ตั้งอยู่ที่อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ว่างเปล่าในเขตชุมชน ดังนั้นในการออกแบบจึงต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อโดยรอบเป็นสำคัญ

3.2.3.1.2 สวัสดิภาพของหมายจรอิสระ

“หมายจรอิสระ” หรือ “หมายชุมชน” ที่เครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนได้ใช้คำเรียกนี้มาสักระยะ จากการคิดจัดการกับปัญหาหมายจรจัดที่อยู่ในชุมชน แต่ไม่สามารถจับไปอยู่ในศูนย์พักพิงได้ เนื่องจากศูนย์พักพิงฯ ไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากรหมาในสังคม

จากการลงพื้นที่ สังเกตการณ์ สัมภาษณ์คนในชุมชน จนได้ข้อมูลมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์และปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างตัวแปรวงจรความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างหมายจรจัด คน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าปัญหาสวัสดิภาพหมายจรจัดในแหล่งชุมชน ยังคงเป็นปัญหาที่อยู่นอกเหนือนโยบายการดูแลของโครงการหมายชุมชน ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานเพียงจับทำหมันแล้วปล่อยกลับคืนสู่ชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนช่วยกันดูแลปรับสถานะหมายจรจัดให้เป็นหมายชุมชน ยังไม่นับถึงพื้นที่ที่โครงการนี้ยังเข้าไม่ถึง ซึ่งหมายจรจัดเหล่านี้ล้วนมีความเป็นอยู่ผูกผันไปตามสภาพแวดล้อมที่อาศัย อาจเป็นแหล่งชุมชน ตรอกซอย ดึกอาคาร ที่รกร้าง สถานที่ก่อสร้าง หรือแม้กระทั่งริมถนน ไม่มีที่อยู่กำบังแดดฝนอย่างเป็นทางการจะลักษณะ หากอาหารจากการคุ้ยขยะในแหล่งชุมชน ในบางกรณีอาจได้รับอาหารและการดูแลจากคนในชุมชนผู้มี

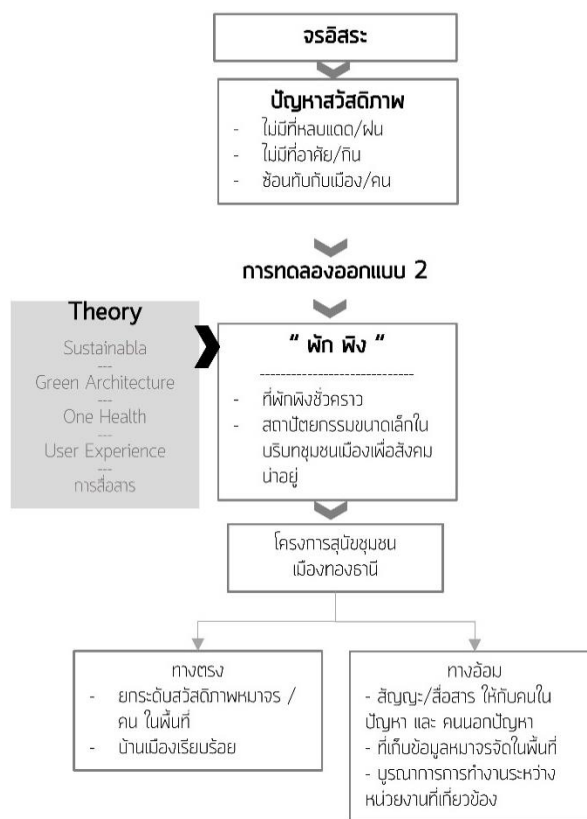
จิตเมตตา บ้างอาจนำร่มหรือวัสดุที่พอหาได้มากางให้หลบแดดฝน แต่การกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยและทัศนียภาพในแหล่งชุมชน เช่น เศษอาหารเคลื่อนกลาด และอาจการเพิ่มปริมาณของหมาจรจัดในพื้นที่ เป็นต้น จนอาจก่อให้เกิดข้อพิพาทระหว่างคนในชุมชนอันเป็นพื้นที่ส่วนรวมที่ควรมีกติการ่วมกัน ดังนั้น “พัก พิง” โดย จรจัดสรร จึงเป็นการออกแบบเชิงทดลองเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

Variables	หมาจรจัด	ผู้เกี่ยวข้อง			การออกแบบสถาปัตยกรรม	การสื่อสารรณรงค์
		คน	ชุมชน	หน่วยงาน		
Theory & Analysis	วิเคราะห์ความสัมพันธ์และปัญหาที่เกิดขึ้น				Green Architecture + Sustainable Design	
	เลือกประเด็นปัญหา					
Process	สวัสดิภาพหมาจรจัดในชุมชน		ออกแบบที่พักพิงชั่วคราว (Shelter) สำหรับหมาจรจัด			ขยายเครือข่าย + สร้างการตระหนักรู้
	ผลกระทบจากพฤติกรรมของคนในชุมชนที่มีต่อหมาจรจัด เช่น การให้อาหาร การให้ที่กำบังแดดฝนของกลุ่มจิตอาสา รวมถึงทัศนคติเชิงลบของกลุ่มคนบางส่วนที่มีต่อหมาจรจัด		“พัก พิง” โดย จรจัดสรร			
			Outputs			
			ลักษณะพื้นที่ติดตั้ง	โครงสร้าง	วัสดุที่ใช้หลัก-รอง	จิตอาสาผู้บริจาคหน่วยงาน TARGETS
Out-come	หมาจรจัด / หมาชุมชนมีสวัสดิภาพที่ดี				=	สังคมเป็นสุข
	ชุมชนเป็นระเบียบ	หน่วยงานต่าง ๆ ร่วมแก้ปัญหาหมาจรจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น				

ภาพที่ 77 กรอบแนวความคิดในการออกแบบ “พัก พิง” โดย จรจัดสรร

(โดย ยศพร จันทร์ทองเงิน เมื่อ 26 พฤศจิกายน 2564)

สำหรับ “พัก พิง” โดย จรจัดสรร ด้วยวัตถุประสงค์ของการยกระดับสวัสดิภาพหมาจรจัดในชุมชนเป็นแผนระยะสั้นในการแก้ปัญหาที่สามารถดำเนินการได้ในทันที ทว่าขณะเดียวกันการขยายเครือข่ายและติดตั้ง “พัก พิง” ในชุมชนอย่างแพร่หลาย เป็นแผนระยะยาวที่จะผลักดันให้ “พัก พิง” เป็นสื่อเชิงสัญลักษณ์ ที่นอกจากจะกระตุ้นให้ผู้พบเห็นเกิดจิตสาธารณะ และเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาหมาจรจัดในสังคมแล้ว ในภาคของการบริหารจัดการแก้ปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง “พัก พิง” ยังสามารถเป็นเครื่องบ่งชี้อาณาเขตพื้นที่ที่หมาจรจัดในชุมชนได้รับการดูแล และสามารถพัฒนารูปแบบเครือข่ายการให้ข้อมูลสถานะหมาจรจัดในพื้นที่ว่ามีมากน้อยเพียงใดที่ต้องทำหมัน ฉีดวัคซีน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของหน่วยงานหลัก ลดความซ้ำซ้อนและข้อพิพาทในการทำงานระหว่างหน่วยงานได้อีกทอดหนึ่ง

ภาพที่ 78 ผังแนวคิดในการออกแบบพื้นที่สำหรับทหารจรรยาบรรณ
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 10 พฤษภาคม 2564)

3.2.3.1.3 การทำเว็บไซต์ www.จรรยาบรรณ.com

จากข้อค้นพบของงานวิจัยพบว่า การแก้ปัญหาทหารจัดในปัจจุบันขาดการบูรณาการกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และไม่มีแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน ทำให้กลุ่มคนในสังคมทั่วไป ไม่รับรู้และไม่เข้าใจถึงปัญหาทหารจัด ขาดการ สื่อสาร ระหว่างคนในปัญหาตัวเอง และคนในปัญหากับคนนอกปัญหา จรรยาบรรณโมเดล จึงเป็นพื้นที่กลางที่ช่วยให้การสื่อสารชัดเจนและรวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตระหนักรู้และสร้างความร่วมมือในการแก้ปัญหาทหารจัดได้

ภาพที่ 79 ผังแนวคิดในการออกแบบเว็บไซต์
(โดย ยศพร จันทองจิน เมื่อ 10 พฤษภาคม 2564)

3.2.3.2 แผนระยะยาว

ในการแก้ปัญหาหมาจรจัดมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาในระยะยาวด้วยการกระตุ้นจิตสำนึกให้กับคนในสังคม ตั้งแต่ เด็ก เยาวชน และบุคคลทั่วไป เพื่อให้ตระหนักรู้และเข้าใจในปัญหาหมาจรจัด เสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อหมาจรจัด นำมาซึ่งการรับรู้และความเข้าใจ และโน้มนำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาร่วมกันของผู้คนในสังคม ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายแรกเริ่มในการกระตุ้นจิตสำนึกสำหรับการวิจัยนี้ คือ กลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มช่วงวัยที่พร้อมรับสารและมีแนวโน้มในการปฏิบัติตาม หรือมีพฤติกรรมความเชื่อคล้อยตามผู้อื่น จึงเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมในการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อหมาจรจัด

ภาพที่ 80 ผังแนวคิดในการออกแบบกิจกรรมระดับจิตสำนึกและการตระหนักรู้ถึงปัญหาร่วมกัน
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 10 พฤษภาคม 2564)

จากการศึกษาวิเคราะห์ จึงดำเนินการทดลองออกแบบกิจกรรมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในเด็ก เนื่องจากเด็กมีพฤติกรรมที่ชอบทำและพูดซ้ำสิ่งที่ตนเลียนอย่าง มักเล่าเรื่องราวในสิ่งที่ตนสนใจให้ผู้ปกครองหรือคนในครอบครัวฟัง ดังนั้นการทำกิจกรรมกับเด็กทางอ้อม มีความเป็นไปได้ที่สามารถกระจายข้อมูลและสร้างแนวร่วมสู่คนอื่น ๆ โดยเริ่มต้นจากคนในครอบครัวได้

สรุป เมื่อได้แนวทาง “จรรยาบรรณโมเดล” คือรูปแบบการจัดการปัญหาอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการศึกษาวิจัย วิเคราะห์การแก้ปัญหา hazards ในสังคม และสังเคราะห์องค์ความรู้สู่กระบวนการแก้ปัญหาด้วยการออกแบบ เพื่อยกระดับสวัสดิภาพ hazards ให้มีสวัสดิภาพที่ดีขึ้นทั้ง hazards ไม่อิสระในศูนย์พักพิง และ hazards อิสระในชุมชน และออกแบบสื่อเพื่อถ่ายทอด “สาร” อันประกอบไปด้วยความรู้ความเข้าใจ การตระหนักรู้ถึงปัญหา hazards ที่ไม่ใช่เรื่องไกลตัว อย่างที่กลุ่มคนส่วนใหญ่เข้าใจ โดยนำรูปแบบที่ได้ไปทำการทดลองออกแบบเพื่อให้ทราบถึงกระบวนการในการแก้ปัญหา hazards อย่างเป็นระบบได้หรือไม่ อย่างไร?

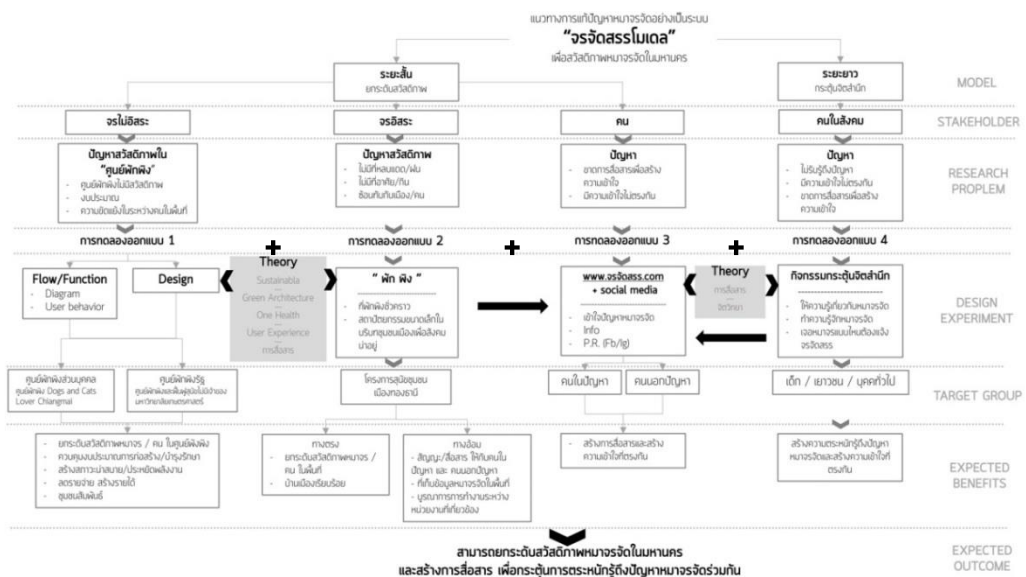
บทที่ 4

ขั้นตอนการทดลองออกแบบ

ปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทย เป็นปัญหาเรื้อรังและซับซ้อนในเชิงโครงสร้างทางสังคมของไทยมาเป็นระยะเวลานาน มีสาเหตุจากหลายปัจจัยและส่งผลกระทบต่อคนในสังคมทุกกลุ่ม จากข้อค้นพบงานวิจัยพบว่า การแก้ปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทยในปัจจุบันมีการจัดการปัญหาแบบแยกส่วน ขาดการบูรณาการ ขาดความเข้าใจที่ตรงกันถึงแนวทางในการจัดการกับปัญหาหมาจรจัด และขาดการสื่อสารเพื่อให้คนในสังคมเข้าใจถึงการแก้ปัญหา การแก้ปัญหาและลดปริมาณหมาจรจัดในชุมชนที่เห็นผลชัดเจนที่สุดและใช้เวลาไม่นาน คือการจับหมาจรเข้าศูนย์พักพิงฯ แต่เนื่องจากสถานการณ์จำนวนหมาจรที่เพิ่มขึ้น ทำให้ศูนย์พักพิงมีความแออัดและไม่สอดคล้องกับจำนวนหมาจรที่มีอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นแนวทางการทำหมันและปล่อยหมาจรให้อยู่ในชุมชนจนสิ้นอายุขัยจึงเป็นทางออกร่วมกันคือ โครงการสุนัขชุมชน ในขณะที่การกระตุ้นจิตสำนึกซึ่งเป็นการแก้ปัญหาระยะยาว เป็นประเด็นสำคัญที่พึงตระหนัก ด้วยปัญหาหมาจรจัดที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ล้วนเป็นผลสืบเนื่องจากการกระทำของคนทับซ้อนกันทั้งทางตรงและทางอ้อม นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หรืออาจกล่าวได้ว่าปัญหาหมาจรจัดเป็นปัญหาของทุกคน ไม่ว่าจะเป็นผู้ทำให้เกิด ผู้ที่ได้รับผลกระทบ หรือผู้ที่แก้ไขปัญหาก็คือตาม แต่ในสถานการณ์การแก้ปัญหาปัจจุบันกลับมีเพียงคนเฉพาะกลุ่มซึ่งนับเป็นเปอร์เซ็นต์ส่วนน้อยที่จะเข้าใจและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

ในการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาหมาจรจัดด้วย “จรจัดสรรโมเดล” ได้แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ ระยะสั้น และ ระยะยาว ซึ่งมีความจำเป็นต้องทำควบคู่กันไป กล่าวคือ ระยะสั้นเป็นการแก้ปัญหาที่มุ่งเน้นเรื่องการยกระดับสวัสดิภาพหมาจรจัดให้มีสุขภาวะที่ดีขึ้น เนื่องจากปัญหาเรื่องสวัสดิภาพเป็นเรื่องที่ต้องจัดการทันทีและเป็นปัญหาที่รอไม่ได้ ในส่วนของระยะยาวมุ่งเน้นเรื่องการกระตุ้นให้ผู้คนในสังคมเกิดความตระหนักรู้ในปัญหาหมาจรจัดร่วมกัน กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการกระตุ้นจิตสำนึก และการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อหมาจรจัด ในกลุ่มเด็ก และเยาวชน นำมาซึ่งการรับรู้ และความเข้าใจในปัญหาร่วมกัน ก่อให้เกิดความร่วมมือในการแก้ปัญหาร่วมกันของผู้คนในสังคม การแก้ปัญหาหมาจรจัดมีความจำเป็นที่จะต้องทำอย่างเป็นระบบ ควบคู่กันไป เพื่อให้ปัญหาถูกแก้ไขอย่างตรงจุด การแก้ปัญหาจึงต้องมีแผนงานการจัดการ ที่แบ่งไปตามข้อค้นพบของปัญหาที่พบในงานวิจัยนี้ เพื่อให้การแก้ปัญหามีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ในการวิจัยภายใต้ชื่อโครงการ “จรจัดสรร” ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์สู่ “การออกแบบ” เพื่อการยกระดับสวัสดิภาพหมาจรจัดในหลายมิติทั้งรูปแบบระยะสั้นและระยะยาว ด้วยการเพิ่มคุณค่าและศักดิ์ศรีให้หมาจรจัดผ่านกิจกรรมที่ออกแบบที่สามารถสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย โดย “ระยะสั้น” ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการดำเนินการแก้ปัญหาปลายเหตุ หรือเฉพาะหน้าของสวัสดิภาพของหมาจรจัดที่เกิดขึ้นกับหมาจรไม่อิสระ หมาจรอิสระ และคน จรจัดสรรจึงตั้งเป้าหมายและวางกรอบข้อสันนิษฐานในการออกแบบ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องสวัสดิภาพหมาจรจัดในศูนย์พักพิงและชุมชน ควบคู่กับการสื่อสารปัญหาหมาจรจัดแก่กลุ่มเป้าหมายผ่านการออกแบบกิจกรรมและสื่อที่เหมาะสมกับสภาวะการณ์สังคมยุคดิจิทัล พร้อมด้วยการดำเนินงานใน “ระยะยาว” กับการแก้ปัญหาหมาจรจัด ในการวิจัย “จรจัดสรร” ยังคงมุ่งเน้นประเด็นการปลูกฝัง และกระตุ้นจิตสำนึกของคน ซึ่งเป็นต้นเหตุของปัญหาหมาจรจัด เพื่อร่วมสร้างความเข้าใจและนำมาซึ่งความร่วมมือในการแก้ปัญหาหมาจรจัดอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนในการทดลอง ออกแบบดังต่อไปนี้

ภาพที่ 81แผนการดำเนินงานโครงการ “จรจัดสรร”
(โดย ยศพร จันทองจิ้น เมื่อ 14 พฤษภาคม 2565)

4.1 จรจัดสรร + ศูนย์พักพิงฯ = จรจัดสรรโมเดล

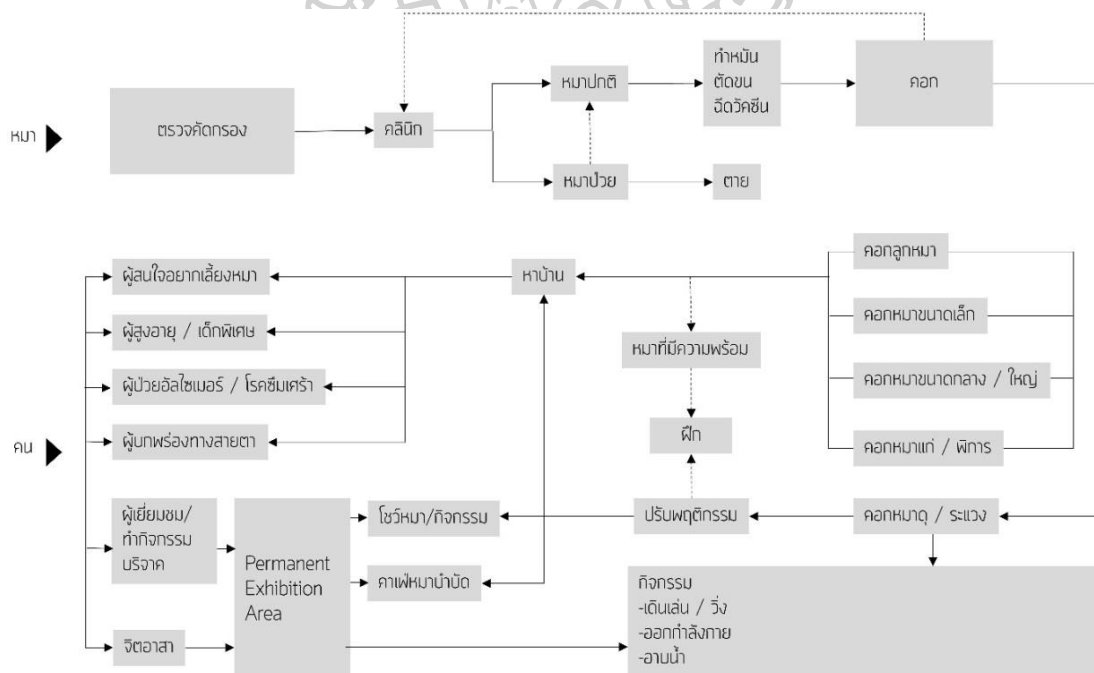
ภาพที่ 82

การทดลองออกแบบที่ 1 กล่าวถึงการออกแบบเพื่อยกระดับสวัสดิภาพหมาจรไม่อิสระ และคน ในบริบทศูนย์พักพิงฯ หรือสถานสงเคราะห์ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับศูนย์

พักพิงโดยส่วนใหญ่ คือ ขาดสวัสดิภาพที่ดีและเหมาะสมต่อผู้ใช้อาคารทั้งหมาและคน งบประมาณมีจำกัดไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการสร้างและบริหาร และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างศูนย์พักพิงกับคนในพื้นที่ จึงเป็นที่มาของการทดลองออกแบบ “จรจัดสรรโมเดล” หรือแนวคิดต้นแบบสำหรับการออกแบบสร้างศูนย์พักพิงฯ อย่างเป็นระบบและครอบคลุมการแก้ปัญหาที่มักเกิดขึ้นในศูนย์พักพิงที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยใช้หลักการสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและสถาปัตยกรรมสีเขียว บูรณาการร่วมกับเกษตรทฤษฎีใหม่ โดย “จรจัดสรรโมเดล” ประกอบด้วยต้นแบบ 2 ส่วน;

1) Flow และ Function Diagram โมเดลองค์ประกอบหรือระบบสำคัญที่ศูนย์พักพิงจำเป็นต้อง ควรมี หรือเป็นส่วนเพิ่มเติม ซึ่งจัดสรรโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างหมาและคน (บุคลากรในศูนย์พักพิง จิตอาสา ผู้เยี่ยมชม และกลุ่มผู้สนใจเลี้ยงหมา)

2) Design Diagram โมเดลการปรับใช้แนวคิดสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นไทย และสถาปัตยกรรมสีเขียวในการออกแบบและแก้ปัญหาศูนย์พักพิงฯ

ภาพที่ 83 จรจัดสรรโมเดล : Flow and Function

(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 14 พฤษภาคม 2565)

จากภาพจรจัดสรรโมเดล : Flow and Function เมื่อหมาจรถูกพามาที่ศูนย์พักพิง จะต้องผ่านระบบคัดกรอง ตรวจสุขภาพ ถ้ากรณีที่เหมาะสม หรือมีอาการเจ็บป่วยไม่สาหัส จะได้รับการรักษา ทำหมัน ฉีดวัคซีน อาบน้ำ-ตัดขน (Grooming) ก่อนจะถูกกักตัวเพื่อสังเกตอาการเบื้องต้นประมาณ 7-

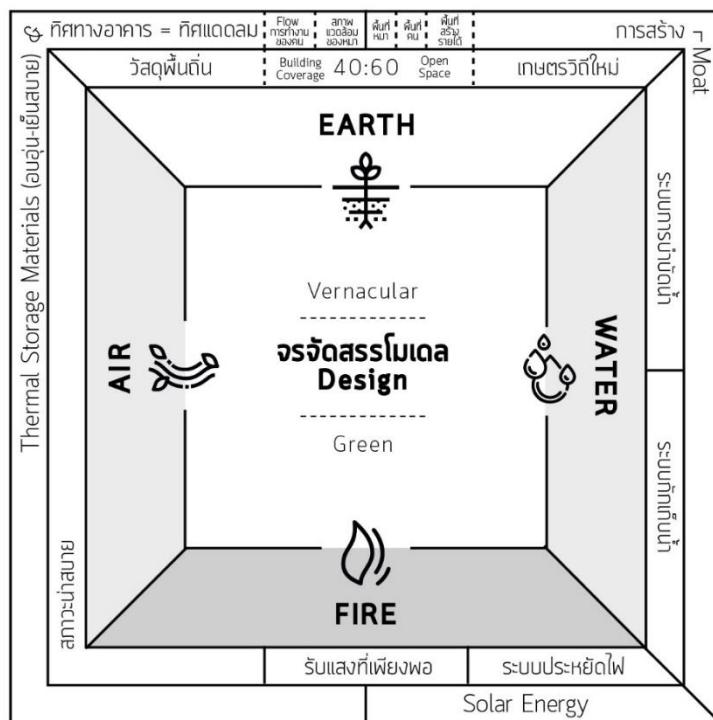

14 วัน ดังนั้นองค์ประกอบแรกของศูนย์พักพิงที่จำเป็นต้องมี คือ คอกสำหรับสังเกตการณ์ เมื่อผ่านช่วงสังเกตการณ์แล้วจึงพาเข้าสู่คอกอาศัยต่อไป

สำหรับประเภทคอกอาศัยของหมาจรไม่อิสระ จะจำแนกตามขนาด ได้แก่ หมาขนาดเล็ก กลาง/ใหญ่ หรือลักษณะจำเพาะที่ควรได้รับการเฝ้าระวังเป็นพิเศษ เช่น หมาเด็ก หมาแก่หรือพิการ หมาดุ ทั้งนี้ การแบ่งแยกคอกต่าง ๆ อาจขึ้นอยู่กับข้อจำกัดด้านพื้นที่ สถิติแนวโน้มของประเภทหมาที่มักถูกรับเข้า รวมถึงงบประมาณในการจัดสร้าง บริหาร และดูแล

อย่างไรก็ตาม เป้าหมายการดูแลหมาจรไม่อิสระในศูนย์พักพิง ไม่ควรถูกตั้งเป้าเพียงดูแลจนสิ้นอายุขัย ด้วยหมาที่ถูกรับเข้ามาบางส่วนอาจเป็นหมาหลงที่เจ้าของกำลังตามหา บางเป็นลูกหมาที่มีแนวโน้มที่จะสามารถหาผู้อุปการะได้ บางส่วนเป็นหมาที่มีศักยภาพที่สามารถฝึกฝนได้ หมาเหล่านี้สามารถเปลี่ยนสถานะกลับไปเป็นหมาเลี้ยง หรือได้รับการฝึกฝนปรับพฤติกรรมและสามารถขยับสถานะเป็นหมาที่ผู้คนเห็นคุณค่ามากขึ้น ดังเช่นแนวคิดหมาบำบัด หรือหมาที่มีความสามารถช่วยงานตรวจจับหาของ เป็นต้น การสร้างความเป็นไปได้ที่จะช่วยให้หมาจรไม่อิสระสามารถหาบ้านได้ ศูนย์พักพิงฯ อาจเพิ่ม Function พื้นที่ และจัดสรรบุคลากรสำหรับการฝึก ปรับพฤติกรรม พัฒนานโยบาย สร้างสรรค์กิจกรรม แสดงความสามารถของหมา หรือเปิดโอกาสให้ผู้คนเข้ามาสัมผัสและสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกับหมาจรไม่อิสระ เช่น คาเฟ่หมาบำบัด เป็นต้น

ใน “การยกระดับสวัสดิภาพ” อันเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการวิจัย ในทิศทางของการวางระบบ Flow และ Function กล่าวถึงการมีพื้นที่กิจกรรมนันทนาการสำหรับหมาเพื่อลดความเครียด และสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับหมา

ภาพที่ 84 จรรยาบรรณโมเดล : Design
(โดย ยศพร จันทองจิ้น เมื่อ 14 พฤษภาคม 2565)

ในขณะที่จรรยาบรรณโมเดล : Design เสมือนเป็นเช็คลิสต์แนวทางการออกแบบจากการนำหลักการทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สถาปัตยกรรมสีเขียว เกษตรทฤษฎีใหม่ บูรณาการเข้ากับแนวคิดการวิทยาศาสตร์และพฤติกรรมหมา เพื่อสร้างสภาวะน่าสบายหรือสภาวะที่ดีให้กับหมาและคนซึ่งเป็นผู้ใช้อาศัยในอาคารภายใต้กลไกคุณภาพของธาตุทั้ง 4

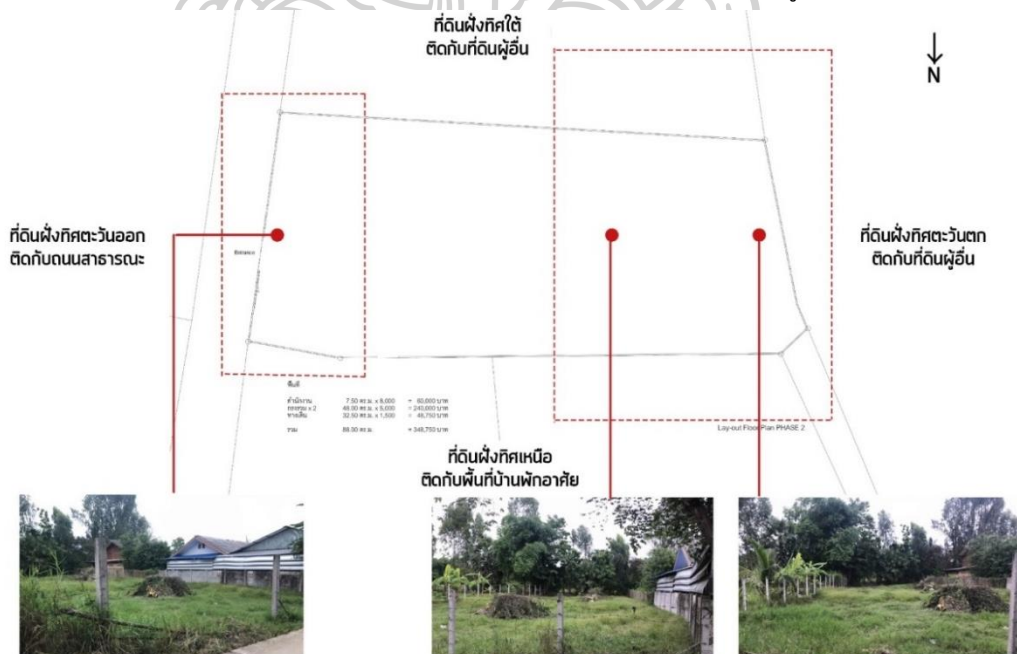
หลังจากสังเคราะห์ข้อมูลสู่การออกแบบระบบการจัดการในศูนย์โดยใช้องค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นไทย จนได้ “จรรยาบรรณโมเดล” ซึ่งต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ในการสร้างสวัสดิภาพให้หมาจรไม่อิสระในศูนย์พักพิง ลดงบประมาณการก่อสร้าง และสามารถเป็นพื้นที่สำหรับสร้างความร่วมมือกับคนในชุมชนแล้ว กระบวนการถัดมาคือการนำโมเดลต้นแบบไปทดลองใช้จริง โดยนำเสนอจรรยาบรรณโมเดล แก่เจ้าของโครงการซึ่งมีแผนจัดสร้าง และบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์พักพิง กระทั่งได้ข้อสรุปในพื้นที่ทดลองนำร่อง 2 พื้นที่ คือ 1) ศูนย์พักพิงส่วนบุคคล Dogs and Cats Lover Chiangmai และ 2) ศูนย์พักพิงฟื้นฟูสุนัขไม่มีเจ้าของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พื้นที่ 1 ศูนย์พักพิงส่วนบุคคล Dogs and Cats Lover Chiangmai

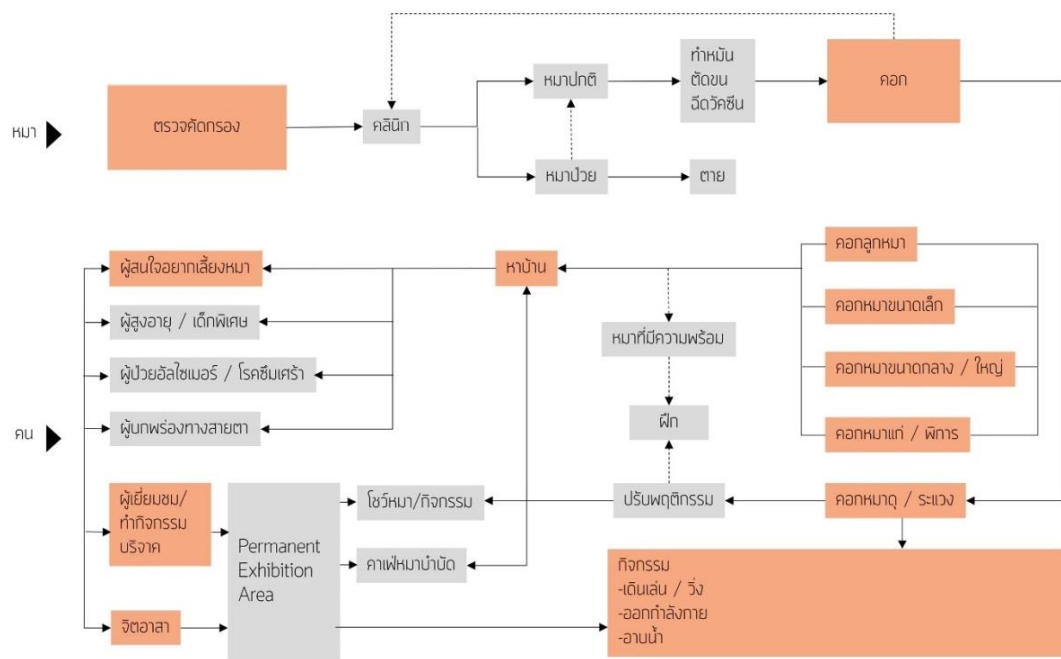
เป็นศูนย์พักพิงฯ ที่มีแผนจะปลูกสร้างขึ้นใหม่ในช่วงระหว่างการดำเนินการวิจัยจรจัดสรร ซึ่งมี ดร.ชลระดา หนันดี เป็นเจ้าของโครงการ ตั้งอยู่บนพื้นที่ขนาด 220 ตารางวา ที่อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

จากการพูดคุยสัมภาษณ์ ดร.ชลระดา ต้องการสร้างศูนย์พักพิงเพื่อรองรับหมาที่อยู่ในอุปการะเป็นทุนเดิม และมีแนวโน้มที่จะรับเพิ่ม เพื่อให้หมาที่มีพื้นที่อาศัยโดยเฉพาะ แต่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมและการก่อสร้าง ทั้งยังมีงบประมาณอย่างจำกัด ภายหลังจากพูดคุยและนำเสนอแนวคิดจรจัดสรรโมเดล ดร.ชลระดา จึงมีความยินดีในการสนับสนุนแนวคิดนี้ และออกแบบปรับใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการในการใช้สอยพื้นที่ และเหมาะสมต่อการทำงานของบุคลากรในศูนย์ฯ อันจะเป็นการยกระดับสวัสดิภาพทั้งคนและหมาภายในศูนย์ฯ ให้มีความเป็นอยู่และสุขภาวะที่ดีขึ้น

ด้วยบริบทโดยรอบของโครงการฯ (ดังภาพที่ 65) ซึ่งตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน พื้นที่ 3 ฝั่งอยู่ติดกับบ้านพักอาศัยและที่ดินของบุคคลอื่น ข้อควรคำนึงประการสำคัญนอกเหนือจากสวัสดิภาพหมาจรไม่อิสระในศูนย์พักพิงฯ แล้ว คือการลดมลภาวะทางกลิ่นและเสียง เพื่อลดผลกระทบต่อพื้นที่ชุมชนใกล้เคียง ควบคู่กับการจัดสรรพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับศูนย์พักพิง และหมาจรไม่อิสระ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดี และเปิดโอกาสให้จิตอาสาและผู้รักสัตว์เข้ามาเยี่ยมชม

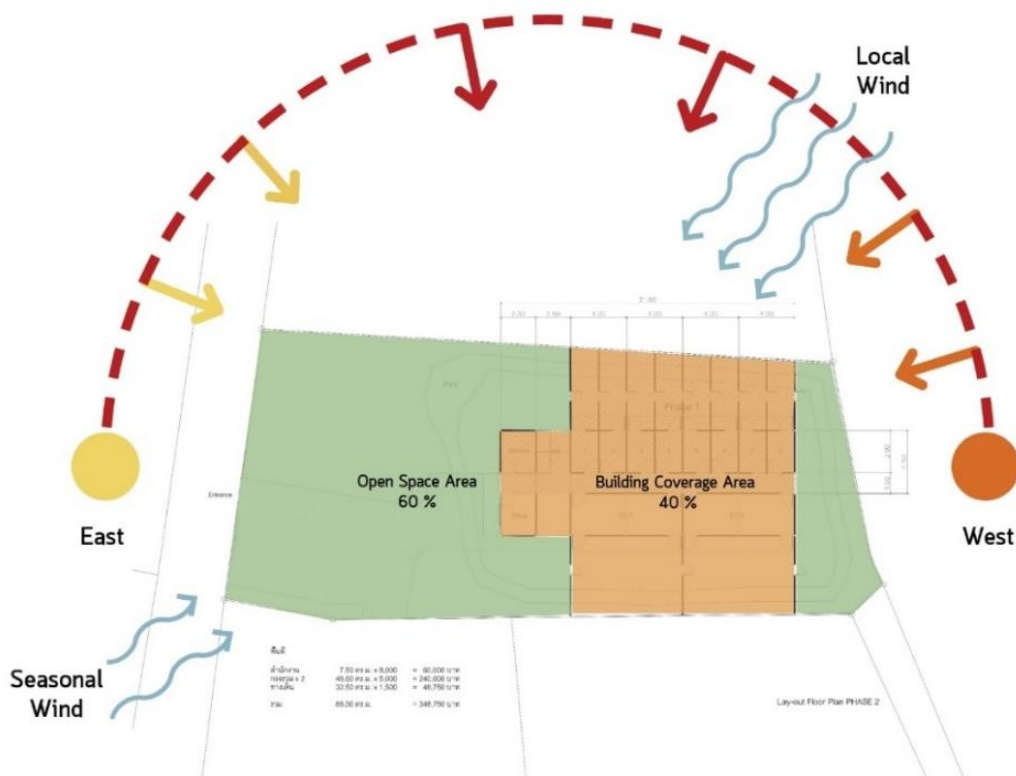
ภาพที่ 85 แสดงลักษณะบริบทโดยรอบที่ตั้งโครงการฯ
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 14 พฤษภาคม 2565)

ภาพที่ 86 การปรับใช้จัดสรรโมเดล : Flow and Function ให้เหมาะสมกับโครงการศูนย์พักพิง Dogs and Cats Lover Chiangmai (โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 18 มิถุนายน 2564)

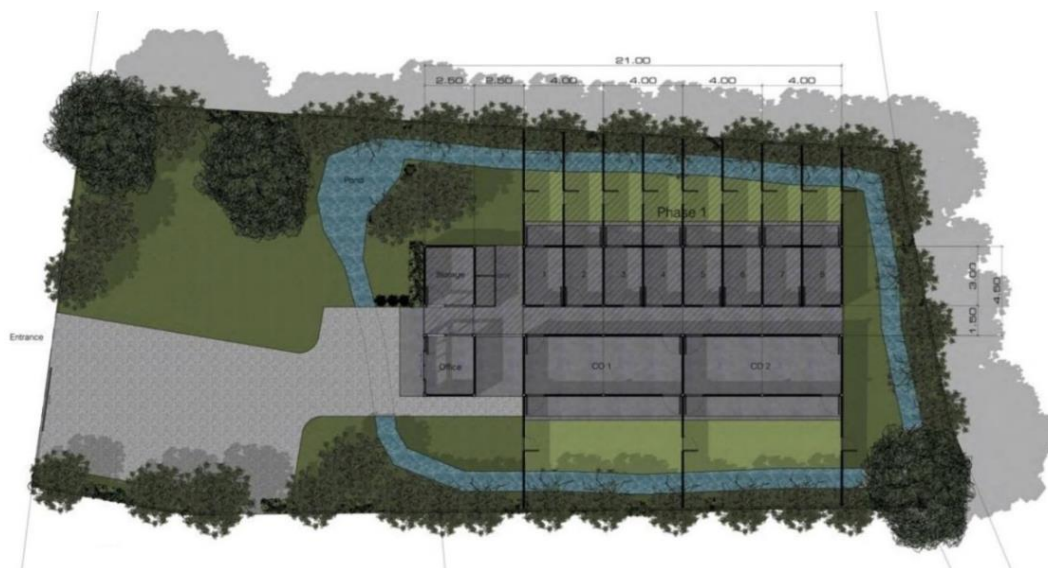
จากสภาพที่ตั้งโครงการและการสัมภาษณ์พูดคุย เจ้าของโครงการมีความต้องการ ออกแบบจัดสร้างศูนย์พักพิงฯ เพื่อรองรับหมาจรจัดจำนวน 40 ตัวโดยประมาณ ที่เจ้าของ อุปการะอยู่และสำหรับรับเพิ่มในอนาคต โดยศูนย์พักพิงดังกล่าวจะมีกระบวนการแรกรับหมาจรจัดเข้า ศูนย์ ผ่านการฉีดวัคซีน ตัดขน ทำหมัน กักตัวเพื่อตรวจสอบอาการเบื้องต้น และเตรียมพื้นที่คอก สำหรับลูกหมา หมาขนาดเล็ก กลาง/ใหญ่ รวมถึงแยกคอกหมาแก่ และหมาดูโดยเฉพาะ

ภาพที่ 87 แสดงลักษณะพื้นที่ใช้สอยและทิศทางแดดลม
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 18 มิถุนายน 2564)

ในการออกแบบพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พักพิง ยึดหลักสถาปัตยกรรมสีเขียวและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ปรับใช้หลักการ “ดิน” กับการจัดสรรพื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่อาคารคลุม 60 : 40 ล้อมอาณาเขตพื้นที่อาศัยของหมาด้วย Moat หรือคูน้ำที่มีความลึกและความกว้างเพียงพอในการป้องกันหมาว่ายข้ามออกมา ในขณะเดียวกัน คูน้ำดังกล่าวยังใช้เป็นพื้นที่นันทนาการของหมาเพื่อลดความเครียด สำหรับการแก้ปัญหาด้านมลภาวะทางเสียงและกลิ่น เลือกใช้พันธุ์ไม้ให้ร่มเงาหรือไม้ผลเป็นกำแพงธรรมชาติที่ช่วยกรองเสียงและกลิ่นในเบื้องต้น ซึ่งไม้ยืนต้นเหล่านี้ยังช่วยให้ร่มเงา กรองฝุ่น และกรองแสงได้ในคราวเดียวกัน

ภาพที่ 88 ผังการออกแบบศูนย์พักพิงฯ เอกชนตามหลักการจรรยาบรรณ
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 11 พฤศจิกายน 2564)

ควบคู่กับการปรับใช้ดุลยภาพ “ดิน” คือการเลือกใช้วัสดุ และเปิดช่องระบายอากาศสอดรับกับทิศทางลม แดด เพื่อสร้างสภาวะน่าสบายให้กับหมา ลดความอับชื้นและกลิ่นอับที่จะส่งผลต่อสุขภาพของหมา คนที่ปฏิบัติงานภายในศูนย์ และชุมชนโดยรอบ

ในส่วนหลักการดุลยภาพ “น้ำ” ที่ปรับใช้ในการทดลองพื้นที่ศูนย์ฯ นี้ คือระบบการบำบัดขนาดเล็กที่ใช้ในครัวเรือนสอดคลองและเพียงพอกับขนาดพื้นที่

ทั้งนี้ศูนย์พักพิง Dogs and Cats Lover Chiangmai อยู่ระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง โดยนำแนวคิดจรรยาบรรณไปปรับใช้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการยกระดับสวัสดิภาพหมาจรไม่อิสระในความดูแล และครอบคลุมถึงสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน ผู้มาเยี่ยมเยือน และคนในชุมชนโดยรอบ

ภาพที่ 89 การออกแบบอาคารที่พักอาศัยของมหาจรภายในศูนย์พักพิงฯ
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 11 พฤศจิกายน 2564)

ภาพที่ 90 การดำเนินงานปลูกสร้างศูนย์พักพิงเอกชน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 22 สิงหาคม 2564)

พื้นที่ 2 ศูนย์พักพิงและพื้นที่สุนัขไม่มีเจ้าของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

ศูนย์พักพิงฯ แห่งนี้ ตั้งอยู่ภายในบริเวณคณะเทคนิคการสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน กรุงเทพฯ เป็นอาคาร ค.ส.ล. 2 ชั้น ทรงโค้ง ยกใต้ถุน จำนวน 2 หลัง บนพื้นที่ขนาด 1 ไร่เศษ ซึ่งก่อสร้างจนแล้วเสร็จด้วยงบประมาณกว่า 4 ล้านบาท และเปิดใช้งานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562

การใช้งานอาคารจากที่วางแผนไว้ในตอนแรก เป็นอาคารที่ใช้รองรับหมาจรจัดได้อาคารละ 40 ตัว พร้อมด้วยบริเวณนันทนาการระหว่างหมาจรไม่อิสระ กับชุมชนภายในมหาวิทยาลัย (ทั้งนิสิตและบุคคลภายนอก) แต่เมื่อเริ่มใช้งานอาคารจริง พื้นที่ใช้สอยภายในโครงการกลับไม่สามารถรองรับการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน และการอยู่อาศัยของหมาจรไม่อิสระได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ภายหลังจากการสัมภาษณ์พูดคุย และเสนอแนวคิดกับอาจารย์สัตวแพทย์หญิง ดร.เมธิตา สัสดี ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคการสัตวแพทย์และสวัสดิภาพสัตว์ และผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิจัย สังกัดภาควิชาเทคนิคการสัตวแพทย์ คณะเทคนิคการสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สรุปข้อค้นพบถึงปัญหา ดังนี้

- 1) พื้นที่ใต้อาคาร และบริเวณ Open Space ไม่ได้ถูกใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า
- 2) ปัญหาการรับแดด อาคารร้อนจากการออกแบบจัดวางอาคารที่ไม่สอดคล้องกับทิศทางแดดลม ทำให้ตัวอาคาร โดยเฉพาะพื้นที่จัดสรรเป็นคอกหมาหันรับแดดโดยตรง และอาคารไม่ระบายอากาศ ส่งผลให้หมาไม่สามารถพักอาศัยในอาคารส่วนรับแดดดังกล่าวได้ ต้องมีการโยกย้าย

ปรับเปลี่ยนที่พัก ซึ่งลำบากต่อการเคลื่อนย้ายหรือพาหมาทำกิจกรรมนันทนาการ จนท้ายที่สุดพื้นที่ใช้สอยทั้งในและนอกอาคารจึงถูกใช้อย่างไม่คุ้มค่า

1. ไม่ระบายอากาศ	4. พื้นที่ใต้อาคารไม่ได้ใช้ประโยชน์	7. ทางลาดใช้งานไม่ได้	10. ทางเดินไม่เหมาะสมต่อการใช้งาน
2. พื้นที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์	5. อาคารไม่ระบายอากาศ	8. ทางลาดใช้งานไม่ได้	11. ใช้พื้นที่ไม่คุ้มค่า
3. รันแดด อาคารร้อน	6. ทางลาดใช้งานไม่ได้	9. ทางเดินไม่เหมาะสมต่อการใช้งาน	

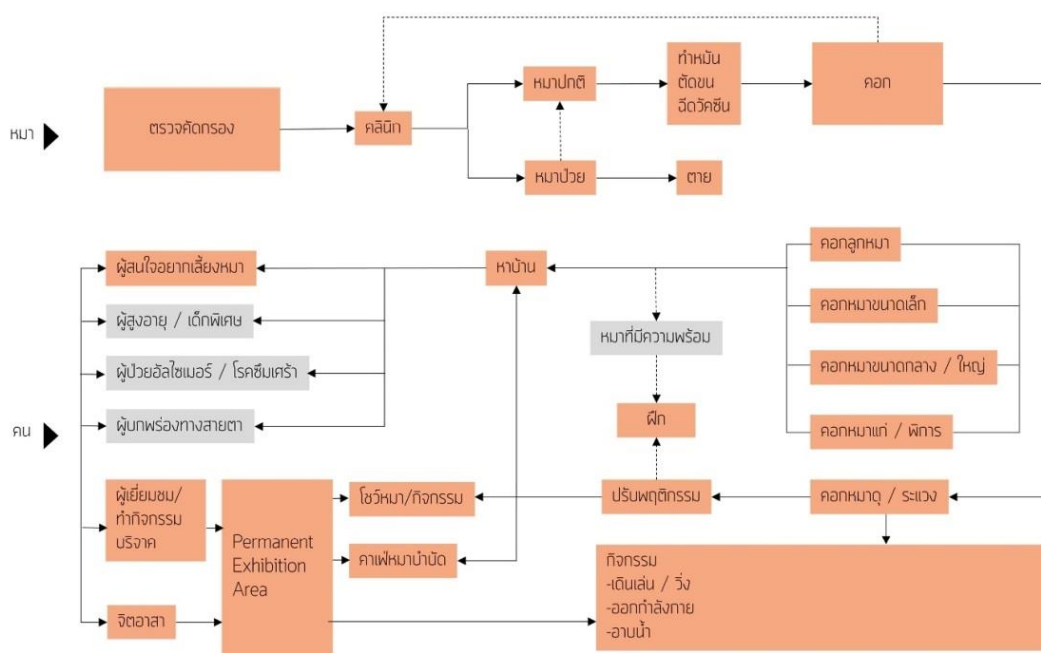
ภาพที่ 91 ลักษณะทางกายภาพของอาคารและปัญหาที่พบก่อนการจัดสรร

(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 18 มิถุนายน 2564)

3) บันไดทางลาดมีความชัน และทางเดินที่ไม่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน จึงไม่สามารถใช้งานได้จริง

4) คอกหมาแต่ละห้องถูกออกแบบอย่างฟุ่มเฟือย ไม่สอดคล้องกับการยศาสตร์และพฤติกรรมหมา ทำให้รองรับปริมาณหมาได้น้อย ไม่คุ้มกับงบประมาณ

โดยทางศูนย์พักพิงฯ เห็นควรที่จะปรับปรุงแก้ไของค์ประกอบอาคารที่เป็นปัญหาโดยใช้แนวทางการแก้ปัญหาตามหลักการ “จรรยาบรรณโมเดล”

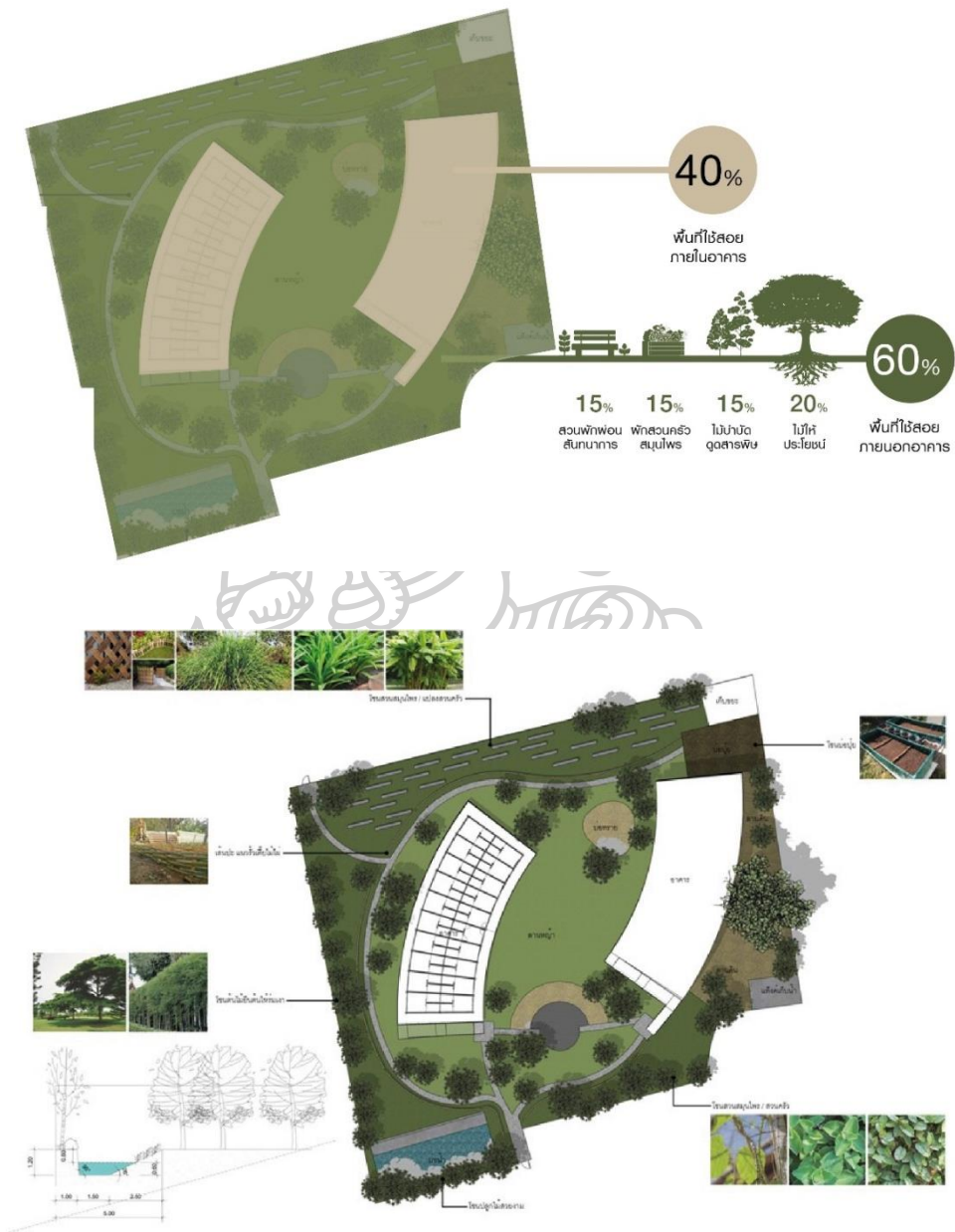
ภาพที่ 92 รูปแบบ Flow and Function ของศูนย์พักพิงและพื้นที่สุนัขไม่มีเจ้าของฯ ที่สอดคล้องกับจรรยาบรรณโมเดล

(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 18 มิถุนายน 2564)

ในประเด็นแรก ว่าด้วยการปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยให้คุ้มค่า ซึ่งเดิมที่ศูนย์พักพิงและพื้นที่สุนัขไร้บ้านฯ มีการจัดสรรพื้นที่ 2 ส่วน คือ พื้นที่ของอาคารคลุม (Building Coverage Area) คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 40% และพื้นที่เปิดโล่ง (Open Space Area) คิดเป็น 60%

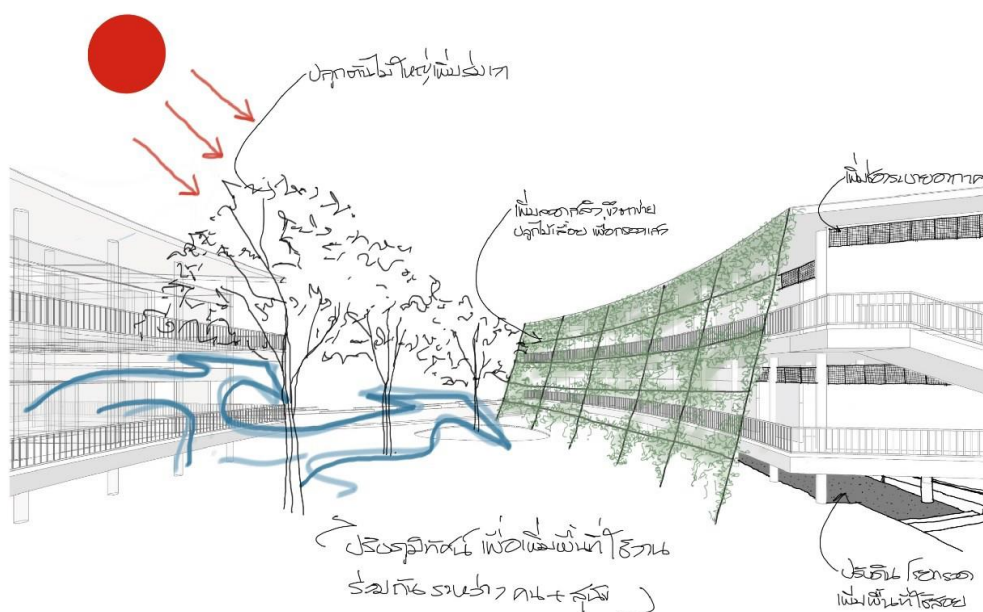
การปรับปรุงพื้นที่เปิดโล่งตามหลักจรรยาบรรณโมเดล เลือกใช้แนวคิดเกษตรวิถีใหม่ ปลุกพืชเพื่อการบริโภค ใช้งาน และทดแทน เพื่อพัฒนาปรับปรุงให้พื้นที่เปิดโล่งรอบอาคาร เป็นพื้นที่นันทนาการของหมา พื้นที่นันทนาการสาธารณะของคนในชุมชนและนิสิต พื้นที่ชุมชนสัมพันธ์ระหว่างคนและหมา รวมถึงเป็นพื้นที่สร้างประโยชน์และรายได้ ซึ่งแต่ละส่วนจะมีหลักการและข้อจำกัดในการ

เลือกพันธุ์ไม้ต่างกัน เช่น พื้นที่นันทนาการสำหรับหมา มีข้อจำกัดเรื่องพันธุ์ไม้ที่เป็นพิษต่อสัตว์ เป็นต้น ขณะที่พื้นที่ได้อาคารที่ไม่ได้ถูกใช้งาน สามารถปรับพื้นดินด้วยการโรยกรวด เพิ่มพื้นที่ใช้สอยให้กับอาคาร

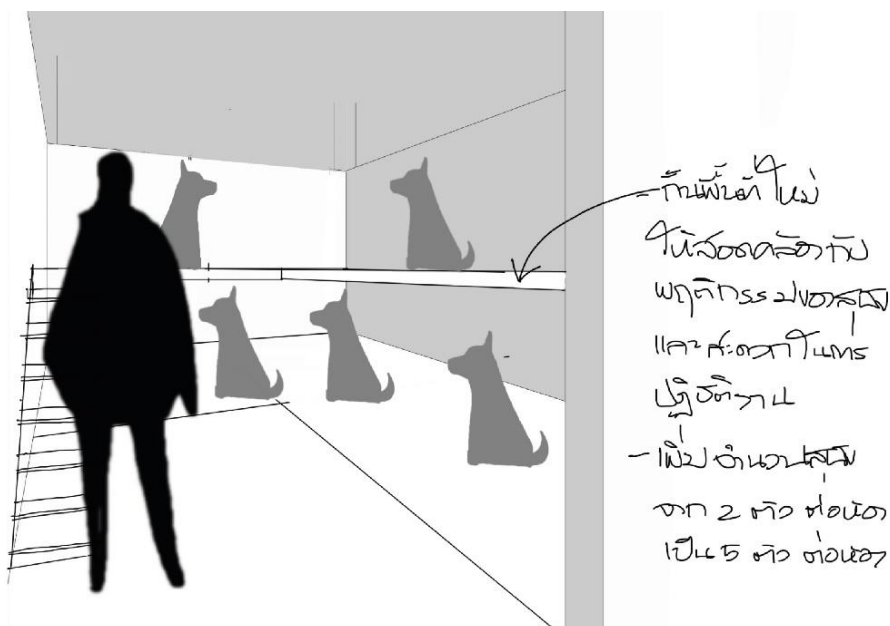
ภาพที่ 93 แนวทางการจัดสรรพื้นที่สีเขียวในโครงการฯ
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 18 มิถุนายน 2564)

ประเด็นปัญหาที่สอง กับอาคารที่หันรับแดดโดยตรง และขาดช่องระบายอากาศที่เพียงพอ ซึ่งเป็นปัญหาจากการออกแบบจัดวางอาคารที่ไม่สอดคล้องกับทิศทางแดดลมและไม่อาจแก้ไขในเชิงโครงสร้างได้ จึงปรับใช้หลักการทางสถาปัตยกรรมสีเขียวในการแก้ปัญหา ด้วยการชิงสลิ้งและตาข่ายปลูกไม้เลื้อยเพื่อกรองแสง ควบคู่กับการปลูกไม้ให้ร่มเงา เพื่อเพิ่มความชื้นในอากาศและลดความร้อนได้อีกทอดหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันก็เพิ่มช่องระบายอากาศที่ตัวอาคารเพื่อให้อากาศถ่ายเทมากขึ้น

ภาพที่ 94 แนวทางการแก้ปัญหาแดดส่องอาคาร และแนวคิดการสร้างสภาวะน่าสบาย
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 18 มิถุนายน 2564)

ภาพที่ 95 แนวทางการปรับพื้นที่ภายในคอกหมา เพื่อเพิ่มจำนวนและสอดคล้องกับพฤติกรรม
 (โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 18 มิถุนายน 2564)

หลังจากการนำเสนอแนวคิดการปรับปรุงดังที่กล่าวมา ทางศูนย์พักพิงและฟื้นฟูสุนัขไร้บ้าน ตอรับถึงความเป็นไปได้ในการปรับปรุงตามแบบแผนจรจัดสรรโมเดล และเสนอให้ทาง “จรจัดสรร” ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ เมื่อได้งบประมาณในการปรับปรุงครั้งต่อไป

การทดลอง
 ออกแบบที่ **1**
 จรจัดสรรโมเดล

+

การทดลอง
 ออกแบบที่ **3**
 จรจัดสรร.com
 + Social Media

+

การทดลอง
 ออกแบบที่ **4**
 กิจกรรมกระตุ้น
 จิตสำนึก

ภาพที่ 94 การบูรณาการการออกแบบเชิงทดลองของจรจัดสรรโมเดล
 (โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 18 มิถุนายน 2564)

จากการออกแบบทดลอง และได้รับการยอมรับในหลักการด้วยการนำไปปรับใช้กับพื้นที่จริงแล้ว เพื่อเป็นการสร้างการรับรู้ในวงกว้างให้ “จรจัดสรรโมเดล” สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีแผนงานในการจัดสร้างหรือปรับปรุงศูนย์พักพิง ในเบื้องต้นของการวิจัยนี้ จึงเผยแพร่โมเดลดังกล่าวผ่านเว็บไซต์จรจัดสรรและโซเชียลมีเดียที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการดำเนินการสร้างการรับรู้ด้วยกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึกภายใต้โครงการจรจัดสรร และขยายขอบข่ายการเผยแพร่สู่สาธารณะด้วย

การผนวกเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณากร่างพระราชบัญญัติสวัสดิภาพสัตว์ในศูนย์พักพิงฯ โดยกรมปศุสัตว์ และได้รับการพิจารณาให้อยู่ในแผนการการจัดสร้างศูนย์พักพิงในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี นครนายก สระบุรี และเพชรบูรณ์

4.2 จรจัดสรร + โครงการสุนัขชุมชน = พัก พิง

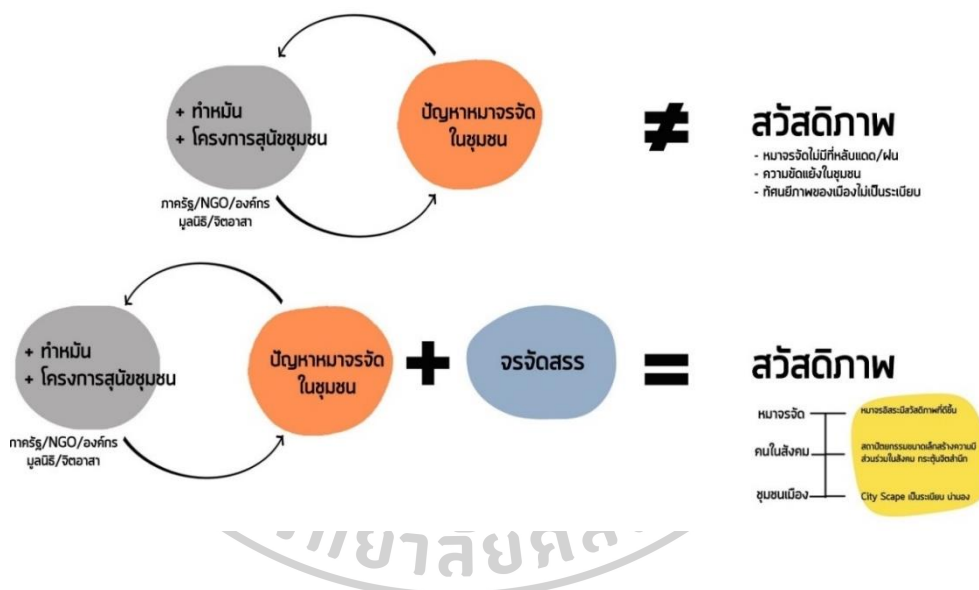
ในการทดลองออกแบบที่ 2 มีเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อยกสวัสดิภาพหมาจรอิสระในชุมชน ด้วยปริมาณหมาจรจัดที่เพิ่มขึ้นในสังคมเกินกว่าที่ศูนย์พักพิงจะรองรับได้ทั้งหมด จึงเป็นที่มาของแนวคิดการดำเนินงานรูปแบบ CNVR หรือการจัดการปัญหาประชากรหมาอย่างมีมนุษยธรรมและได้ผลดีด้วยวิธีการ จับ (Capture) ทำหมัน (Neuter) ฉีดวัคซีน (Vaccinate) และปล่อยกลับคืนสู่ถิ่นอาศัย (Release) ซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่าได้ผลดีกว่าการใช้วิธีการฆ่าหรือเซ็ตซีโร่ ด้วยธรรมชาติของหมาที่มีพฤติกรรมครองถิ่นฐาน ถึงแม้จะมีการกำจัดหรือย้ายหมาออกจากพื้นที่หนึ่ง ๆ ไปแล้ว สัตว์จรจัดที่อยู่บริเวณโดยรอบซึ่งยังไม่ได้ทำหมันก็จะเข้ามายึดพื้นที่และแพร่พันธุ์อย่างรวดเร็ว เพราะขาดหมาเจ้าถิ่นป้องกัน

ในบางพื้นที่ที่มีการดำเนินงานในรูปแบบ “สุนัขชุมชน” ซึ่งมีจิตอาสาหรืออาสาสมัครให้การช่วยเหลือดูแลหมาจรอิสระในพื้นที่เพิ่มเติมจากแนวทาง CNVR จนหมดอายุขัย เช่น จำแนกหมาใจดีหรือหมาดุด้วยสีปลอกคอ ให้การดูแลให้ข้าวให้น้ำ และพาไปรักษาเมื่อมีอาการเจ็บป่วย ทั้งนี้โครงการสุนัขชุมชนยังคงเป็นโครงการต้นแบบที่ปัจจุบันพบเพียง 3 พื้นที่เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงาน CNVR และโครงการสุนัขชุมชน ยังคงไม่ครอบคลุมถึงการยกระดับ สวัสดิภาพ หมาจรอิสระในชุมชนยังคงอาศัยตามถนน ตรอกซอย ริมน้ำ ริมฟุตบาท หน้าร้านสะดวกซื้อ บ้างไรท์ที่กำบังแดดฝน ผลกระทบต่อสวัสดิภาพของคนในชุมชนทั้งด้านสาธารณสุข สังคม และสภาพแวดล้อมไม่ได้รับการแก้ไข ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนรักสัตว์ จิตอาสา กับคนที่ มีทัศนคติเชิงลบ เช่น การให้อาหารหมาที่ทำให้ชุมชนสกปรก หมากีดขวางทางสัญจร ก็ยังคงอยู่เช่นเดิม

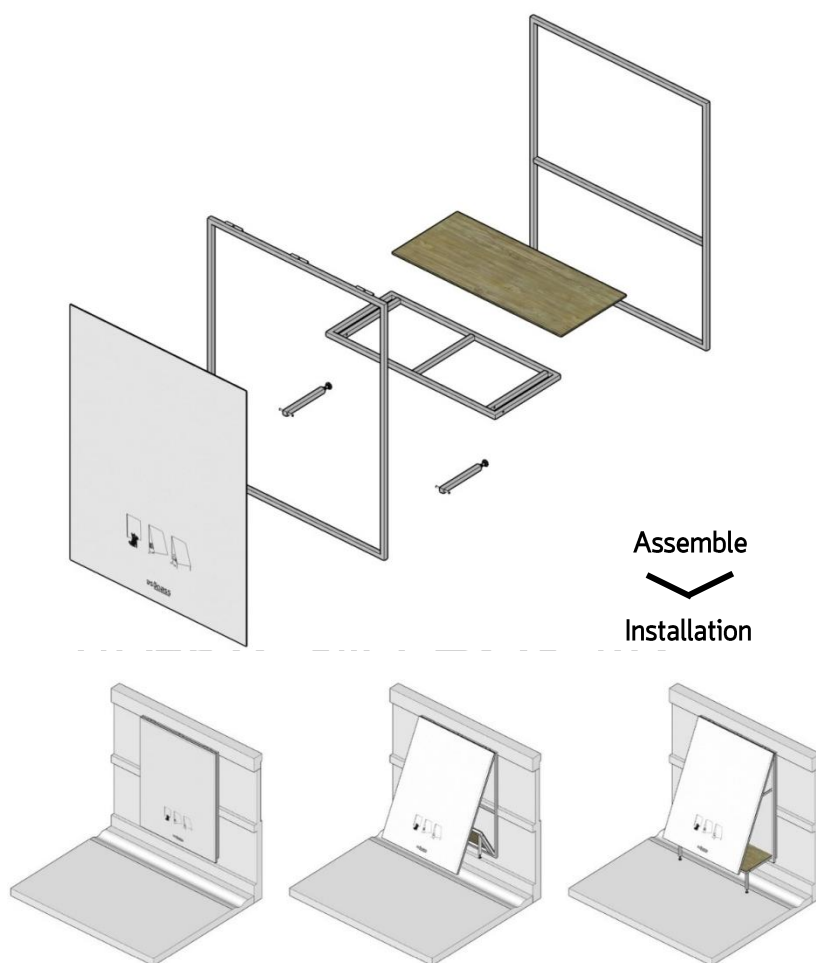
ภาพที่ 95 สภาพความเป็นอยู่ของหมาจรจรอิสระ กรณีไร่ที่กำบังแดดฝน และรูปแบบความช่วยเหลือ
ของคนรักสัตว์ (โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 18 มิถุนายน 2564)

ภาพที่ 96 กรอบแนวความคิดของ “พัก ฟิง”
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 18 มิถุนายน 2564)

จากข้อปัญหาที่ค้นพบดังกล่าว เป็นที่มาของแนวคิดการสนับสนุนการแก้ปัญหาหมาจรอิสระ
ในชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วยวิธีของศิลปะการออกแบบ สันเคราะห์องค์ความรู้ทาง
สถาปัตยกรรมสีเขียว สู่การออกแบบสถาปัตยกรรมขนาดเล็ก “พัก ฟิง” เพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้าง
สวัสดิภาพให้หมาจรอิสระ ซึ่งหลายภาคส่วนจัดให้เป็นหมาชุมชน สร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยใน
ชุมชน กระตุ้นจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของคนในสังคม

แนวคิดการวิจัยของ “พัก พิง” คือการสร้างพื้นที่ว่างขนาดย่อมสำหรับกำบังแดดฝนให้หมาจรอิสระในแหล่งชุมชนที่มีจิตอาสาที่พร้อมให้ความช่วยเหลือหมาจรเป็นทุน ซึ่งจิตอาสาสามารถกำหนด พัก พิง เป็นที่ให้อาหารหมาอย่างเป็นกิจจะลักษณะ สร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อลดความขัดแย้งภายในชุมชน

ภาพที่ 97 การออกแบบ “พัก พิง” โดย จรจัดสรร
 (โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 2 สิงหาคม 2564)

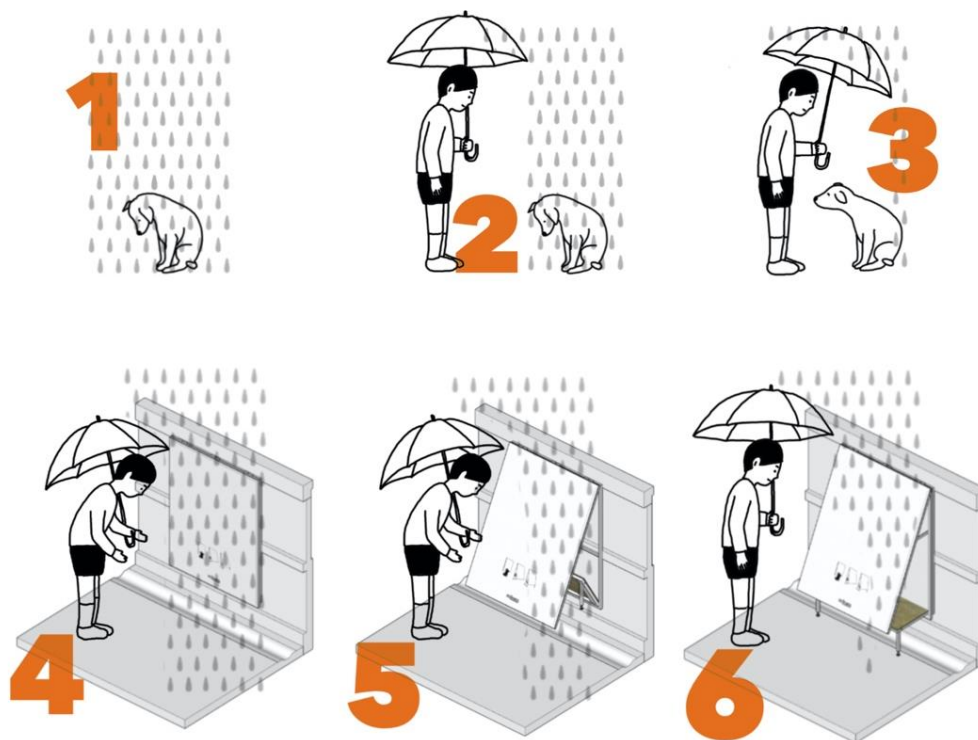
กระบวนการวิจัยเพื่อหมาจรอิสระนี้ เริ่มจากการลงพื้นที่สังเกตพฤติกรรมหมาจรอิสระในชุมชน และสำรวจเพื่อหาแนวทางการติดตั้งสถาปัตยกรรมขนาดเล็กให้สัมพันธ์กับชุมชนเมือง ซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งขนาดที่จำกัดและเงื่อนไขการขออนุมัติ นำมาซึ่งขอบเขตที่ต้องคำนึงถึงในการออกแบบ

แนวคิดที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่สอดคล้องกับทฤษฎีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และสถาปัตยกรรมสีเขียว คือการเลือกใช้วัสดุที่สามารถตอบโจทย์การลดการสร้างมลพิษ สอดคล้องกับหลักการ 3Rs (Reduce Reuse และ Recycle) มีคุณสมบัติแข็งแรงทนทาน สามารถทนแดดฝนได้

ดังนั้น ข้อสรุปในกระบวนการออกแบบ “พัก พิง” ที่ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดของการนำไปติดตั้งในแหล่งชุมชนเป็นสำคัญนั้น จึงควรมีขนาดและน้ำหนักที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ไม่ใหญ่ เทอะทะเกินกว่าที่กำลังคนหนึ่งคนจะเปิดใช้หรือพับเก็บ และต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรือกระทบต่อการสัญจรและโครงสร้างบ้านเรือนของคนในชุมชน ที่สำคัญคือมีที่ว่าง (Space) ที่เพียงพอสำหรับหมา 1-3 ตัวในการหลบแดดฝน พักผ่อน ดื่มน้ำ-อาหารที่อาสาสมัครนำมาวางให้

สำหรับการเลือกใช้วัสดุที่ควรราคาไม่แพงหรือหาได้ในแหล่งชุมชน ได้ข้อสรุป คือ เลือกใช้เหล็กกล่องเป็นโครงสร้างหลัก และใช้ไวนิลที่ได้รับบริจาคมาเป็นวัสดุปกคลุมร่วม

ภาพที่ 98 ภาพแสดงการใช้งาน “พัก พิง”
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 2 สิงหาคม 2564)

ภาพที่ 99 การทดลองผลิตต้นแบบ “พัก พิง”
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 7 สิงหาคม 2564)

ภายหลังจากการออกแบบและผลิตผลงานจริงแล้ว กระบวนการต่อมาคือการทดลองติดตั้งใช้งานจริงในชุมชนนำร่อง “หมู่บ้านศรีนครพัฒนา นวมินทร์ 24” ซึ่งการทดสอบเบื้องต้นพบว่า “พัก พิง” สามารถยกระดับสวัสดิภาพ ให้การหลบแดดฝน และเป็นที่พักผ่อนสำหรับหมาจรอิสระได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในมุมมองของอาสาสมัครซึ่งให้การสนับสนุนพื้นที่ติดตั้ง มีความพึงพอใจและให้การตอบรับเป็นอย่างดี ขณะที่หมาจรอิสระในฐานะผู้ใช้งานโดยตรง เริ่มรู้จัก พัก พิง จากกลิ่นอาหารที่อาสาสมัครวางไว้ให้ในพื้นที่ว่างด้านใน จากเพียงรับรู้ว่าเป็นที่กิน เริ่มเรียนรู้ที่จะใช้ พัก พิง ในการหลบฝน หลบแดด และพักผ่อน โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 3-5 วัน (ดังภาพที่ 95-96)

ภาพที่ 100 การติดตั้ง “พัก พิง” โดย จรจัดสรร ในพื้นที่นำร่อง “หมู่บ้านศรีนครพัฒนา นวมินทร์ 24”
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 18 สิงหาคม 2564)

ภาพที่ 101 การทดลองใช้ “พัก ฟิง” ในพื้นที่นาร์่อง วันที่ 1 ของการติดตั้ง
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 25 สิงหาคม 2564)

ภาพที่ 102 การทดลองใช้ “พัก ฟิง” ในพื้นที่นาร์่อง วันที่ 5 ของการติดตั้ง
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 25 สิงหาคม 2564)

จากการติดตั้งในชุมชนนาร์่องและเห็นผลว่าสามารถใช้งานได้จริงและมีประสิทธิภาพ จึงดำเนินการกระจายการติดตั้งโดยร่วมกับมูลนิธิเดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา) ในการจัดกิจกรรม “สายเปย์ + สายปิ่น” เพื่อขยายผลในการยกสวัสดิภาพหมาจรจัดสู่ชุมชนอื่น ๆ ในวงกว้าง

ภาพที่ 103 การขยายพื้นที่ติดตั้ง “พัก ฟิง” ร่วมกับมูลนิธิเดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา)
(โดย ยศพร จันทองจิน เมื่อ 21 ตุลาคม 2564)

ภาพที่ 104 สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ ประเภทแบนเนอร์ เผยแพร่ช่องทาง Facebook Page
มูลนิธิเดอะวอยซ์
(โดย ยศพร จันทองจิน เมื่อ 21 ตุลาคม 2564)

STAND FOR STRAY

สายเปี้ย + สายปุ้น ฟรี
เปิดรับอาสาสมัครรุ่นที่ 1
22 ตุลาคม - 19 พฤศจิกายน 2564

YODSAPHORN JUNTONGIEEN
Culture - Based Design Affix Ph.D.

จรรจัดสรร
รับชมรายการเสียงหมาในเสียงคนอยู่ที่
โครงการรับแบบเพื่อสวัสดิภาพจรจัดในมหานคร

น้ำท่วม! ฝนตก! แดดออก!
หมาจรจัดไปอาศัยหลุม
ที่ไหนได้บ้าง?

1 2 3
4 5 6

THE VOICE FOUNDATION

คุณ!!

สามารถช่วยหมาจรจัดในชุมชนของคุณ
ให้มีที่หลบแดด หลบ ฝน ได้โดยการติดตั้ง จรรจัดสรร
ไว้ที่รั้วหรือกำแพงบ้านของคุณ เพียงเท่านั้น คุณก็จะเป็น
อาสาสมัคร สายปุ้น รุ่นที่ 1 ติดตั้ง ฟรี ไม่มีค่าใช้จ่าย
หรือ คุณจะเป็นสายเปี้ย รุ่นที่ 1 บริจาคเพื่อผลิต จรรจัดสรร

จรรจัดสรร X THE VOICE

เปิดรับอาสาสมัคร รุ่นที่ 1
22 ตุลาคม - 19 พฤศจิกายน 2564

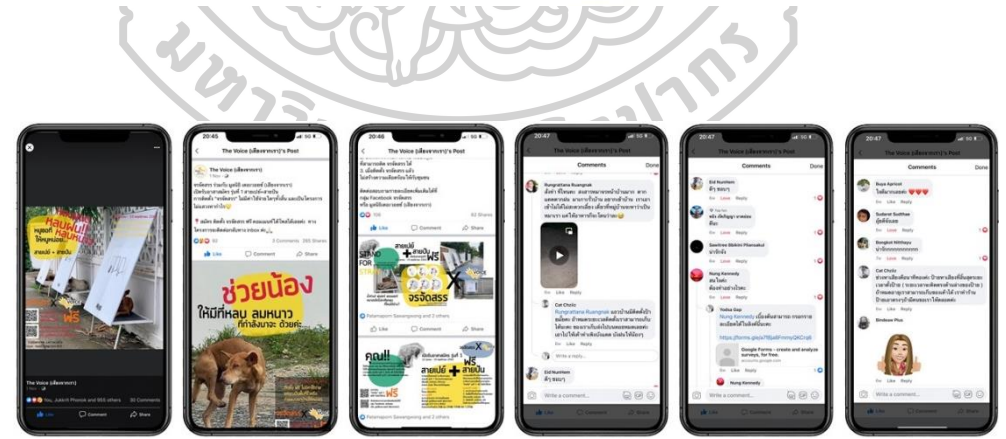
สายเปี้ย + สายปุ้น ฟรี

หากคุณเป็นสายเปี้ย เราต้องการคุณ
สายเปี้ย รุ่นที่ 1 ในการบริจาคสมทบทุน
เพื่อผลิต จรรจัดสรร ที่สามารถ
บังแดด บังฝน ให้หมาจรจัดในชุมชน
คุณสมบัติ สายเปี้ย
ใจบุญ ทุ่มทุนสร้าง
สมทบทุนได้
ธนาคารกรุงเทพ สาขาอออชั่นเพลส
ชื่อบัญชี มูลนิธิเดอะวอยซ์ เสียงจากเรา
เลขบัญชี 037-011-9992
โดยยอดลงท้ายด้วย 99฿ เช่น 299฿/ 599฿ หรือ 1,099฿

หากคุณมีพื้นที่รั้วหรือกำแพงบ้าน
ที่สามารถแบ่งปันให้หมาจรจัด
เราต้องการคุณเพื่อเป็นอาสาสมัคร
"สายปุ้น" รุ่นที่ 1 ฟรี ไม่มีค่าใช้จ่าย
คุณสมบัติ สายปุ้น
1. แดวบ้านของท่านมีหมาจรจัด
2. มีพื้นที่รั้วหรือกำแพงบ้านของคุณ
ที่สามารถติดตั้ง จรรจัดสรร ได้
3. เมื่อติดตั้ง จรรจัดสรร แล้ว
ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชน

ลงทะเบียน
"สายปุ้น" รุ่นที่ 1
ฟรี!!! ไม่มีค่าใช้จ่าย

ติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่
กลุ่ม Facebook จรรจัดสรร
หรือ มูลนิธิเดอะวอยซ์ (เสียงจากเรา)

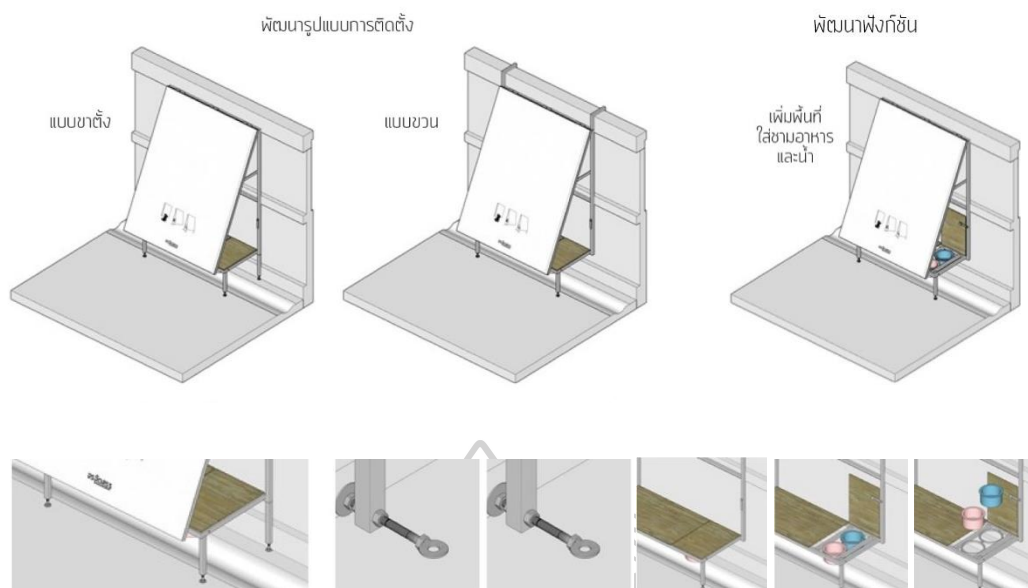
ภาพที่ 105 สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ กิจกรรม สายเปี้ย + สายปุ้น ร่วมกันมูลนิธิเดอะวอยซ์
(โดย ยศพร จันทองจิ้น เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2564)

ผลจากโครงการ สายเปย์ + สายปิ่น ช่วงแรก พบว่าเป็นที่สนใจระดับดี มียอดการกดไลค์บนเพจ The Voice เสียงจากเรา จำนวนรวมเกินกว่า 1000 Likes จำนวนการแชร์ ทั้ง 2 โปสต์รวมกันประมาณ 347 แชร์ และการแสดงความคิดเห็นที่เป็นไปในทิศทางบวก

ด้วยผลตอบรับอันเป็นกระแสวิกฤต ๆ นำมาซึ่งข้อค้นพบอีกประการว่าการมีอยู่ของ “พัก พิง” ในแหล่งชุมชน นอกจากผลประโยชน์โดยตรงที่ให้กับมหาจรอิสระ และความเป็นระบบระเบียบในแหล่งชุมชน จิตอาสาสามารถมีจุดให้อาหารมหาจรได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสุขอนามัยและความสะอาดในพื้นที่ ลดความขัดแย้งกับคนในชุมชนกลุ่มคนที่ไม่ชื่นชอบแล้ว สามารถต่อยอดเป้าหมายการพัฒนาพัก พิง ให้เป็นประโยชน์ในขอบข่ายที่กว้างกว่าเดิมได้

ผลการกระจายการติดตั้ง พัก พิง สู่ชุมชนอย่างกว้างขวาง คาดการณ์ได้ว่าจะเป็นการสร้างเครือข่ายข้อมูลมหาจรอิสระในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหามหาจรจัดสะดวกขึ้นและไม่ซ้ำซ้อน รับทราบข้อมูลการฉีควัคซีน ทำหมันของหมาในพื้นที่ได้โดยใช้สัญลักษณ์ QR เชื่อมโยงฐานข้อมูลจรจัดสรรที่ดำเนินการรวบรวมและอัปเดตข้อมูลร่วมกับกลุ่มอาสาสมัครในพื้นที่นั้น ๆ

นอกจากการพัฒนาเครือข่ายแล้ว ปัญหาที่พบจากการทดลองติดตั้งในชุมชนนำร่องและขยายผลในโครงการสายเปย์ + สายปิ่น คือ แนวทางการติดตั้ง พัก พิง ยังไม่ตอบโจทย์ที่พักอาศัยของคนในปัจจุบันได้อย่างครอบคลุมทุกรูปแบบ ประกอบกับการประชาสัมพันธ์เฉพาะกลุ่ม ยังไม่แพร่หลายถึงกลุ่มคนในวงกว้าง ส่งผลให้มีอาสาสมัครในพื้นที่ติดตั้งจำนวนน้อย

ภาพที่ 106 การปรับ-พัฒนา “พัก ฟิง”
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 12 มกราคม 2565)

เพื่อการขยายผลอย่างมีประสิทธิภาพ ในการวิจัยจึงปรับแผนงานหาพื้นที่เครือข่ายเพิ่มเติม โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ชุมชน วัด หรือพื้นที่ของภาคเอกชนที่มีหมาจรอิสระอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ทำความเข้าใจกับพื้นที่ เพื่อนำเสนอ “พัก ฟิง” ในการสร้างความเป็นระเบียบให้กับชุมชน และยกระดับสวัสดิภาพหมาจรอิสระให้เป็นหมาชุมชน รวมถึงการจัดสนทนากลุ่มเชิงยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน กลุ่มคนรักสัตว์ และบุคคลทั่วไปมาร่วมเสวนาหารือกัน จนเกิดเป็นความร่วมมือกับกลุ่มองค์กร NGO ที่ให้ความช่วยเหลือหมาจรจัด ในการประชาสัมพันธ์โครงการ และได้รับข้อเสนอแนะจากคุณภูยาธิน เพชรรัตน์ (คุณเจ๊ียบ) จาก SOS Animal Thailand ในประเด็นพื้นที่ติดตั้ง จึงเป็นที่มาของการลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) ร่วมกับชุมชนเมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

“พัก ฟิง” กับ “โครงการสุนัขชุมชน เมืองทองธานี”

พื้นที่เมืองทองธานีมีการดำเนินงานโครงการสุนัขชุมชนเป็นทุนเดิม ภายหลังจากนำเสนอแผนงานจรจัดสรรแล้ว จึงอนุมัติพื้นที่ติดตั้ง พัก ฟิง 3 จุด โดยรอบโครงการเมืองทองธานีที่ซึ่งมีหมาจรอิสระประจำอยู่

ภาพที่ 107 แผนที่สุนัขชุมชน อิมแพคเมืองทองธานี
(โดย ยศพร จันทองจิน เมื่อ 12 มกราคม 2565)

ภาพที่ 108 “พัก ฟิง” ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง จรจัดสรร กับโครงการสุนัขชุมชนเมืองทองธานี จุดที่ 1
(โดย ยศพร จันทองจิน เมื่อ 12 มกราคม 2565)

ภาพที่ 109 “พัก พิง” ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง จรจัดสรร กับโครงการสนับชุมชนเมืองทองธานี จุดที่ 2
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 27 มีนาคม 2565)

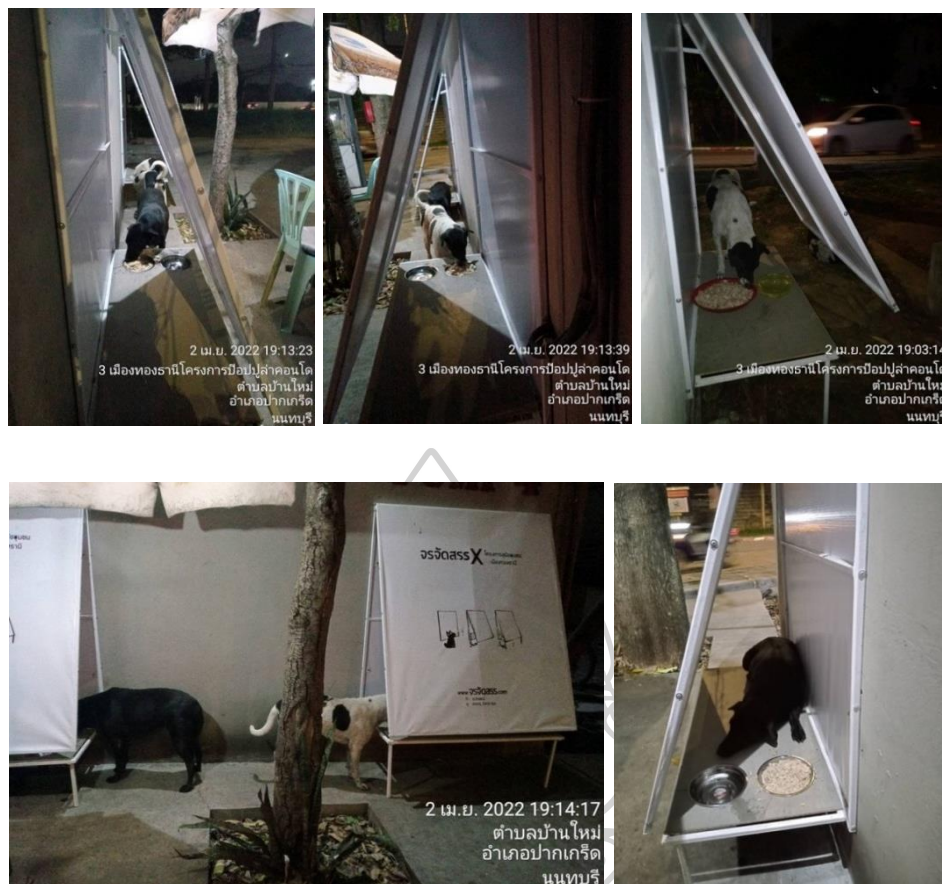

ภาพที่ 110 “พัก พิง” ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง จรจัดสรร กับโครงการศูนย์ชุมชนเมืองทองธานี จุดที่ 3
(โดย ยศพร จันทองจิ้น เมื่อ 27 มีนาคม 2565)

ภายหลังจากการติดตั้ง “พัก พิง” ในพื้นที่เมืองทองธานี จิตอาสาในพื้นที่ต้องช่วยฝึกให้หมาจรรู้ว่าบริเวณนี้เป็นจุดที่สามารถนอนได้และมีอาหารให้กิน ซึ่งพบว่า ต้องใช้เวลาประมาณ 3-4 วัน ในการทำให้หมาจรจัดคุ้นชินและเริ่มใช้งาน พัก พิง โดยขึ้นอยู่กับพฤติกรรมหมาแต่ละตัวที่มีความแตกต่างกัน ส่วนในด้านสวัสดิภาพ พบว่า สามารถจัดระเบียบให้กับหมาจรจัดในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี จิตอาสามีจุดให้อาหารที่ชัดเจน ไม่ก่อให้เกิดความสกปรก และช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดบริเวณที่ติดตั้ง รวมถึงสามารถยกระดับสวัสดิภาพหมาจรจัดในโครงการศูนย์ชุมชนเมืองทองธานีได้ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบและความขัดแย้งกับคนในพื้นที่ ด้วยผลตอบรับในเชิงบวก โครงการศูนย์ชุมชนเมืองทองธานี จึงเสนอให้จรจัดสรรขยายการติดตั้งที่พักพิงในส่วนอื่น ๆ ของโครงการร่วมด้วย

ภาพที่ 111 ภาพการทดลองการใช้งาน พัก ฟิง แต่ละจุด พื้นที่ เมืองทองธานี

(โดย โครงการสุนัขชุมชนเมืองทองธานี 2 เมษายน 2565)

ด้วยการติดตั้ง พัก ฟิง ในชุมชนเมืองทองธานี และพัฒนาระบบสื่อสารเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกับโครงการสุนัขชุมชน จะเห็นได้ว่าประโยชน์ทางกายภาพของ พัก ฟิง คือเป็นที่อาศัย หลบแดด ฝนของหมาจรจัด และสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้กับชุมชน ในขณะที่ทัศนะของการสื่อสาร พัก ฟิง ถือเป็นสื่อช่องทางหนึ่งที่ใช้ในการสื่อสารปัญหาระหว่างผู้คน และเป็นส่วนเสริมกระบวนการทำงานของโครงการสุนัขชุมชนนอกเหนือจากการทำหมัน ฉีดวัคซีน ใส่ปลอกคอรหัสสีและอุปนิสัยของหมาให้สมบูรณ์ขึ้นด้วยการให้ข้อมูลผ่านระบบ QR Code และฐานข้อมูลที่เชื่อมโยง

เมื่อบุคคลทั่วไปพบเห็น พัก ฟิง สามารถรับรู้ได้ว่าบริเวณพื้นที่นั้น ๆ มีหมาจรอิสระอาศัยอยู่ ในขณะเดียวกันสำหรับคนที่อยู่ในปัญหา เช่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐ มูลนิธิ สามารถรับทราบได้ว่าหมาจรจัดในพื้นที่นั้น ๆ อยู่ในความรับผิดชอบของบุคคลหรือองค์กรใด เพื่อติดต่อประสานงานในกรณีต่าง ๆ อาทิเช่น หมาในพื้นที่พลัดหลงออกนอกพื้นที่ ถูกทำร้าย บาดเจ็บ หรือดำเนินการฉีด

วัคซีนประจำปี-ทำหมัน ก็สามารถเข้าถึงข้อมูลจำนวน ประวัติการรักษา ฉีดวัคซีน ทำหมัน ของหมา อีสรระในพื้นที่ พัก พิง ได้ด้วยระบบ QR Code

ภาพที่ 112 ระบบ QR Code และการเชื่อมโยงฐานข้อมูลโดยความร่วมมือกับโครงการสุนัขชุมชน (โดย โครงการสุนัขชุมชนเมืองทองธานี 2 เมษายน 2565)

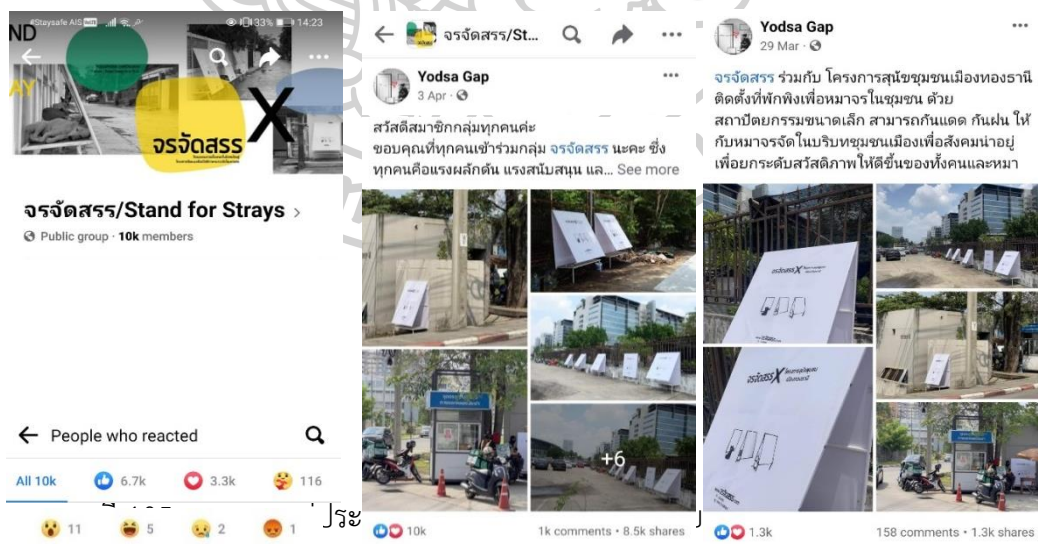
ฝ่ายจิตอาสา รับรู้และเข้าใจได้ว่าจะต้องนำอาหาร-น้ำมาให้หมาในจุดที่ติดตั้งพัก พิง เพื่อลดความขัดแย้งหรือผลกระทบต่อระบบสาธารณสุขในชุมชน ในขณะที่สำหรับบุคคลที่อาจเข้าใจว่าอยู่นอกปัญหา พัก พิง อาจเป็นสัญญาณหนึ่งที่สร้างแรงกระตุ้นที่ก่อให้เกิดการตระหนัก รับรู้ และเข้าใจว่าหมาจรจัดเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องและต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย

ภาพที่ 113 การบูรณาการการออกแบบเชิงทดลองของพัก พิง
 (โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 18 มิถุนายน 2564)

จากการออกแบบเชิงทดลอง “พัก พิง” ติดตั้งใช้งานจริงในพื้นที่นำร่อง และประเมินผล
 ตอบรับ และประสิทธิผลในการใช้งานแล้ว กระบวนการที่เกิดขึ้นควบคู่กันคือการเผยแพร่ผลงาน
 แนวคิด และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง เพื่อขยายการรับรู้สู่วงกว้าง โดยใช้แพลตฟอร์มสื่อเว็บไซต์และ
 โซเชียลมีเดียของโครงการเป็นสื่อตั้งต้น พร้อมกับวางแผนต่อยอดผลงานด้วยกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึก
 เพื่อขยายกลุ่มเป้าหมายในการสร้างการรับรู้ และเผยแพร่แบบแปลนการผลิต “พัก พิง” บนเว็บไซต์
 เพื่อให้ผู้ที่ต้องการหรือกำลังประสบปัญหาหมาจรจัดในพื้นที่ สามารถนำไปผลิตใช้ได้อย่างแพร่หลาย
 อันจะเป็นการสร้างเครือข่ายข้อมูลหมาจรจัดในมหานคร สร้างการรับรู้แก่ผู้คนในวงกว้าง ร่วมสร้าง
 สังคมที่ตระหนักและมีส่วนร่วมต่อการแก้ปัญหาหมาจรจัด

ภาพที่ 114 เมืองทองธานี ในช่องทาง Facebook Group จรจัดสรร และ Facebook ส่วนตัวของผู้วิจัย

โดยผลลัพธ์จากการบูรณาการการทำงานนี้ แสดงให้เห็นว่า “พัก พิง” นอกจากจะช่วยยก สวัสดิภาพทางตรงให้กับสมาชิกริสรและคนในชุมชนโดยรอบแล้ว ยังสามารถใช้เป็นจุดหมายตา ทำ หน้าที่เสมือนบอร์ดประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลสมาชิกริสรในพื้นที่แก่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องกระตุ้นจิตสำนึกในวงกว้าง เน้นย้ำให้ทุกฝ่าย ทั้งผู้ก่อให้เกิดปัญหา ผู้ได้รับ ผลกระทบ ผู้ที่พยายามแก้ไขปัญหทั้งภาคหน่วยงานและปัจเจกบุคคล รวมถึงผู้ที่คิดว่าตนเองอยู่ นอกเหนือปัญหา ได้ตระหนักว่าปัญหาสมาชิกริสรจัดในสังคมไทยที่ต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วน

จากกระแส ผลตอบรับ และการแสดงความคิดเห็นต่อการเผยแพร่ พัก พิง ผ่านช่องทาง โซเชียลมีเดีย บ่งชี้ว่ามีผู้คนให้ความสนใจและมีแนวโน้มที่ผู้คนจะปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการจัดการ ปัญหาสมาชิกริสรจัดไปในทิศทางที่ดีขึ้น

แม้ปัจจุบันปัญหาสมาชิกริสรจัดจะยังไม่สามารถแก้ไขได้โดยสมบูรณ์ แต่สามารถจัดการ ปรับแก้ให้ เป็นระบบระเบียบ ลดผลกระทบ ลดความขัดแย้ง รวมถึงลดอคติและผลักดันให้คนและ สมาชิกริสรอยู่ร่วมกันในชุมชนภายใต้สวัสดิภาพที่ดีขึ้นได้

4.3 จรจัดสรร + คน (แผนระยะสั้น) = เว็บไซต์ และโซเชียลมีเดีย “จรจัดสรร”

เนื่องจากการแก้ปัญหาสมาชิกริสรจัด ไม่ได้มีเพียงการแก้ปัญหาที่ประเด็นเฉพาะอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องมีสื่อสื่อสารปัญหาให้กับคน เพราะปัญหาสมาชิกริสรจัดเป็นปัญหาของคนทุกกลุ่ม ไม่ ว่าจะเป็นผู้ทำให้เกิด ผู้ที่รับผลกระทบ หรือผู้แก้ไขก็ตาม และบ่อยครั้งที่ปัญหาสมาชิกริสรจัดก่อให้เกิด ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคน เช่น การแก้ปัญหาสมาชิกริสรจัดในสังคมไทยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาด การบูรณาการทั้งในส่วนของการทำงานและข้อมูลอย่างเป็นรูปธรรม เกิดช่องว่างของปัญหาที่ไม่ได้รับการ แก้ไข รวมถึงเป็นจุดอ่อนที่อาจสร้างปัญหาใหม่ทับซ้อนขึ้นในสังคม เช่น การเรียกเก็บเงินสนับสนุน โดยมิชอบ ความขัดแย้งในผลประโยชน์ระหว่างผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวและด้วยข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มร่วมกันระหว่างหน่วยงานและ บุคคลทั่วไป จึงเป็นที่มาของการสร้างพื้นที่ศูนย์กลางในรูปแบบเว็บไซต์ (Website) สำหรับทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกริสรจัดทั้งทางตรงทางอ้อม พื้นที่สังคมออนไลน์ดังกล่าวนี้ไม่เพียงแต่บูรณาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่ผู้ที่สนใจ เล็งเห็น หรือแม้กระทั่งผู้ที่ไม่ได้อยู่ในปัญหา สามารถเข้ามา ศึกษาหาความรู้และสืบค้นเครือข่ายความช่วยเหลือ เช่น หม่าหาย หาบ่าน ทำหมัน รับผิดชอบต่อองค์กรหรือมูลนิธิได้

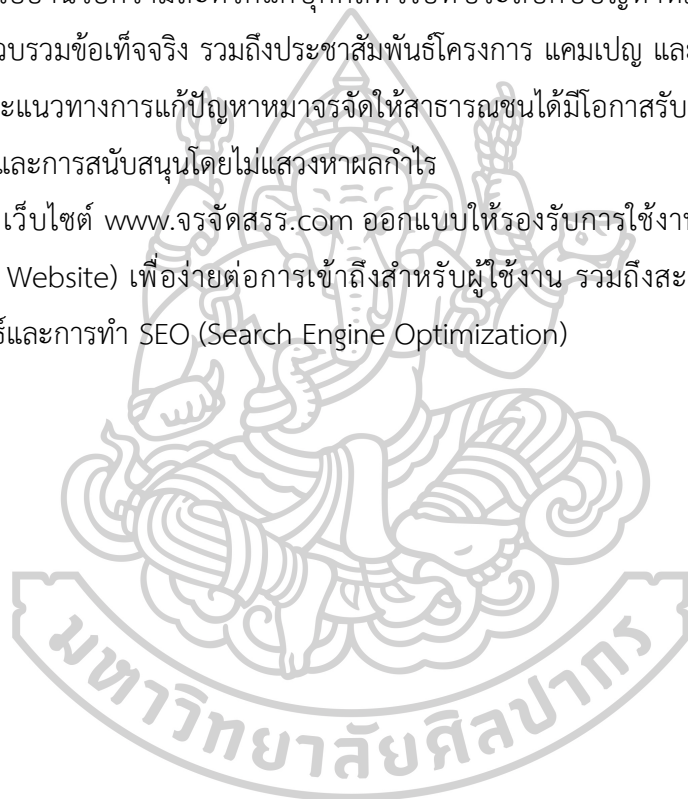
ในขณะที่โซเชียลมีเดียก็เป็นอีกหนึ่งช่องทางการสื่อสารยุคดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้ หลากหลาย และสามารถโต้ตอบแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อปัญหาได้ ถือเป็น การสร้างสังคมของการร่วมมือได้อย่างเห็นผลชัดเจน

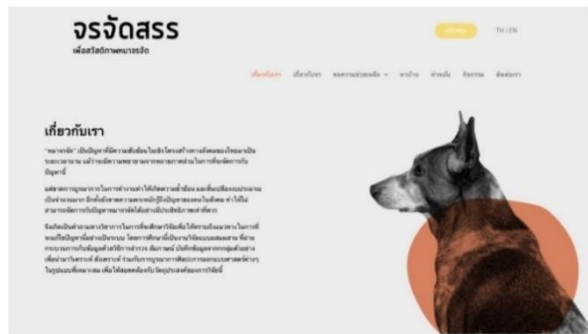
ในการนี้ ทั้งเว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย เป็นแพลตฟอร์มที่ใช้เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ แคมเปญ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหมาจรจัดได้อย่างแพร่หลาย สะดวก และรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากกระแสไวรัลของการติดตั้ง พัก พิง และกิจกรรม Street Art for Street Dogs

จรจัดสรร.com

เว็บไซต์จรจัดสรร คือ กิ่ง Portal Web ที่มีวัตถุประสงค์ในการออกแบบ เพื่อเป็นศูนย์รวมช่องทางติดต่อหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิ บุคคลที่ดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาหมาจรจัดในมิติที่หลากหลาย เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงคนทุกกลุ่มเข้าด้วยกันโดยไม่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องแอบแฝง ซึ่งเป็นการช่วยอำนวยความสะดวกแก่บุคคลทั่วไปที่ประสบกับปัญหาหมาจรจัด รวมถึงใช้เป็นแพลตฟอร์มรวบรวมข้อเท็จจริง รวมถึงประชาสัมพันธ์โครงการ แคมเปญ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหมาจรจัด และแนวทางการแก้ปัญหาหมาจรจัดให้สาธารณชนได้มีโอกาสรับรู้ เข้าใจ อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือ และการสนับสนุนโดยไม่แสวงหาผลกำไร

ทั้งนี้ เว็บไซต์ www.จรจัดสรร.com ออกแบบให้รองรับการใช้งานกับอุปกรณ์หลายชนิด (Responsive Website) เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้งาน รวมถึงสะดวกต่อการดำเนินการประชาสัมพันธ์และการทำ SEO (Search Engine Optimization)

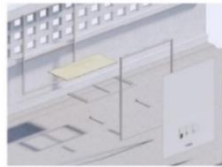

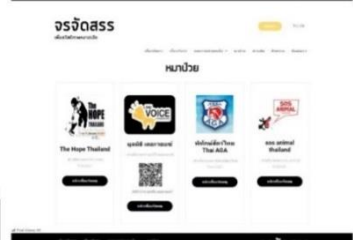
คณะกรรมการ จรจัดสรรฯ สามารถจัดการช่วยเหลือสุนัขจรจัดได้หลายช่องทางได้ "จรจัดสรร โมเดล" คือแนวทางที่ 2 ความสำเร็จ

1 ความสำเร็จ

โมเดลในการจัดการสุนัขจรจัดที่ประสบความสำเร็จมีหลายรูปแบบ แต่การนำโมเดลการจัดการสุนัขจรจัดมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่และบริบทของพื้นที่นั้นจะช่วยให้ประสบความสำเร็จ

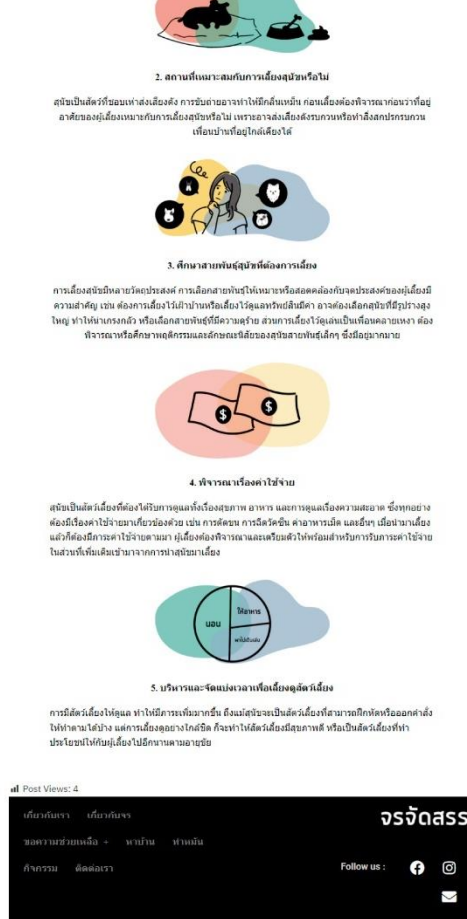
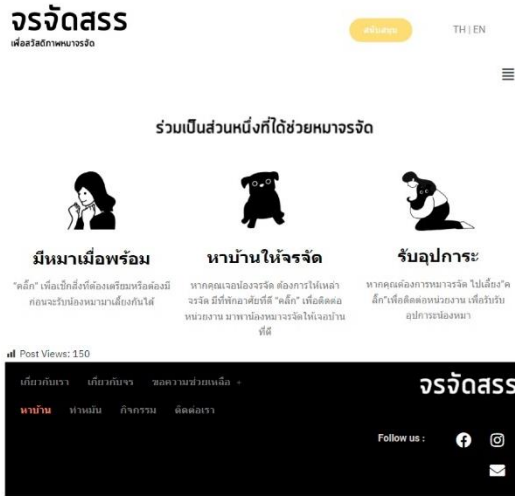
2 คือ การดูแล "ขาดที่ยัง"

เนื่องจากการใช้โมเดลในการจัดการสุนัขจรจัดที่ประสบความสำเร็จนั้นจะขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น บริบทของพื้นที่ บริบทของชุมชน บริบทของกฎหมาย และบริบทของทรัพยากรที่มีอยู่ และการนำโมเดลการจัดการสุนัขจรจัดมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่และบริบทของพื้นที่นั้นจะช่วยให้ประสบความสำเร็จ

ภาพที่ 115 หน้าเว็บไซต์ จรจัดสรร.com

(หน้าเกี่ยวกับเรา เกี่ยวกับจร แจ้งเหตุ และหน้าที่เชื่อมโยง ระบบแจ้งเหตุ)

ภาพที่ 116 หน้าเว็บไซต์ จรรจัดสรร.com (หน้าหาบ้าน และหน้าที่เกี่ยวข้อง)

จรจัดสรรสัญจร

จรจัดสรรสัญจร คือ การทำกิจกรรมร่วมกับเด็กและเยาวชน เพื่อให้พวกเขามีเรื่องราววิถีชีวิตของกรมกสิกรรมสัตว์ เข้าใจประเภทของกรมกสิกรรมสัตว์ และทำการปฏิบัติด้วยตนเองซึ่งจะจัด ทั้งสร้างการตระหนักรู้ เช่น ให้ความรู้เรื่องการจัดการมูลของสุนัข ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ อบรมครูและอาสาสมัครจิตอาสา ฯลฯ

วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 ให้ความรู้เกี่ยวกับกรมกสิกรรมสัตว์ (แยกแยะระหว่าง หมานักเลี้ยง/กึ่ง หมานักเลี้ยง) และประเภทของสัตว์

- 1. ให้ความรู้เกี่ยวกับกรมกสิกรรมสัตว์
- 2. ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์
- 3. ให้ความรู้เกี่ยวกับกรมกสิกรรมสัตว์

กิจกรรมที่ 2 เข้าใจหมาจากพฤติกรรมที่หน้าแสดงออก

ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์

ภาพหมาในลักษณะต่างๆ เช่น ๑. ไล่ดี, ๒. ไล่ดี, ๓. ไล่ดี

ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์

กิจกรรมที่ 3 เจอหมาแบบไหนต้องแจ้ง จรจัดสรร

ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์

ภาพหมาในลักษณะต่างๆ เช่น ลูกหมา หมานักเลี้ยง

ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์

มูลนิธิเพื่อสุนัขในซอย(ซอยตึก)

การทำหมันสุนัขจรจัดช่วยลดปัญหาต่างๆ เช่น การกัดแทะ ขุดคุ้ย ขนถ่าย และเสียงดัง ซึ่งเป็นการรบกวนชุมชน นอกจากนี้ยังช่วยลดการแพร่ระบาดของโรคต่างๆ เช่น โรคพิษสุนัขบ้า และโรคอื่นๆ

คลิกเพื่อดูภาพ

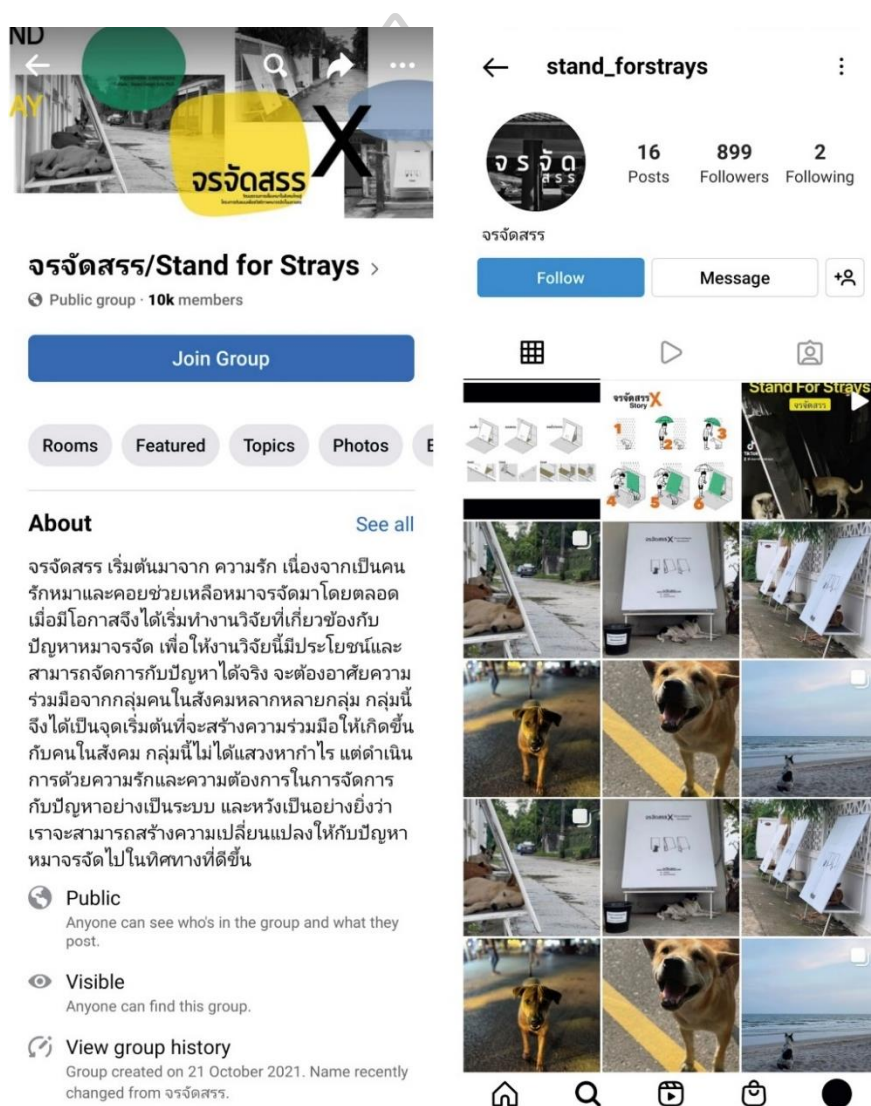
ภาพที่ 117 หน้าเว็บไซต์ จรจัดสรร.com (หน้ากิจกรรม ทำหมัน และติดต่อเรา)
(รวบรวมโดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 5 เมษายน 2565)

Social Media : จรจัดสรร

โซเชียลมีเดีย เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่แพร่หลายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว คือชุมชนออนไลน์ ที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มคนในสังคมเกี่ยวกับปัญหาหมาจรจัด เปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงประเด็นปัญหา ทั้งเรื่องผลกระทบ และการแก้ปัญหา ซึ่งในการวิจัยนี้เปิดใช้ 2 ช่องทาง คือ

1) Facebook : Group จรจัดสรร/Stand for Strays

2) Instagram : @stand_forstrays

ภาพที่ 118 Facebook Group และ Instagram จรจัดสรร
(ข้อมูลวันที่ 9 พฤษภาคม 2565) (โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 9 พฤษภาคม)

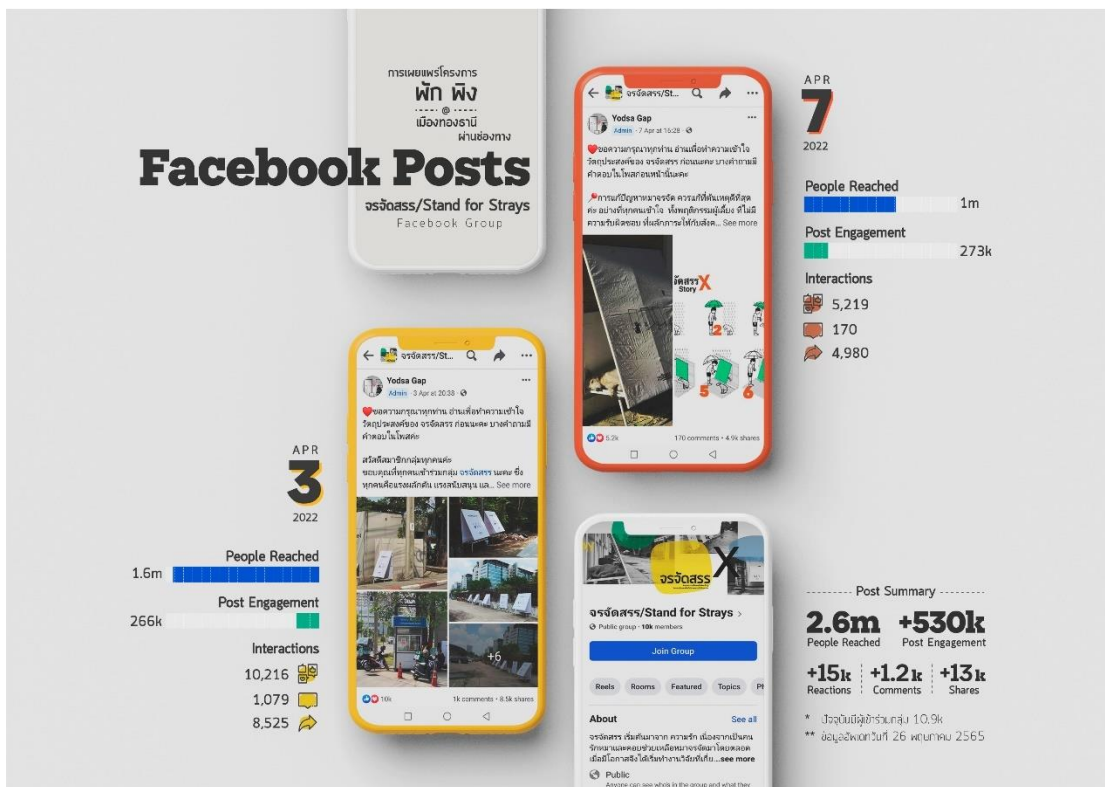
ดังที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้ ในกรณีการเผยแพร่กระบวนการทำงานและภาพผลลัพธ์ของการติดตั้ง “พัก ฟิง” พื้นที่เมืองทองธานี ในช่องทาง Facebook Group “จรจัดสรร/Stand for Strays” 2 ครั้ง ในวันที่ 3 และ 7 เมษายน 2565 และช่องทางทางประชาสัมพันธ์ของเมืองทองธานี ผลปรากฏว่าได้รับความสนใจจากคนในสังคมเป็นอย่างมาก พิจารณาจากยอดผู้เข้าร่วมกลุ่ม Facebook Group ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และจากข้อมูลเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2565 Facebook Group จรจัดสรร/Stand for มีผู้เข้าร่วมกว่า 10,000 คน และทั้ง 2 โพสต์ดังกล่าวที่เผยแพร่ “พัก ฟิง” มีผู้เข้าถึงข้อมูลกว่า 2.6 ล้านคน มียอดตัวเลขที่ผู้พบเห็นมีการตอบสนอง (Engagement) กว่า 530,000 ครั้ง

ภาพที่ 119 สถิติผู้เข้าชมกลุ่ม หลังจากโพสต์เผยแพร่ “พัก ฟิง” ทั้ง 2 โพสต์

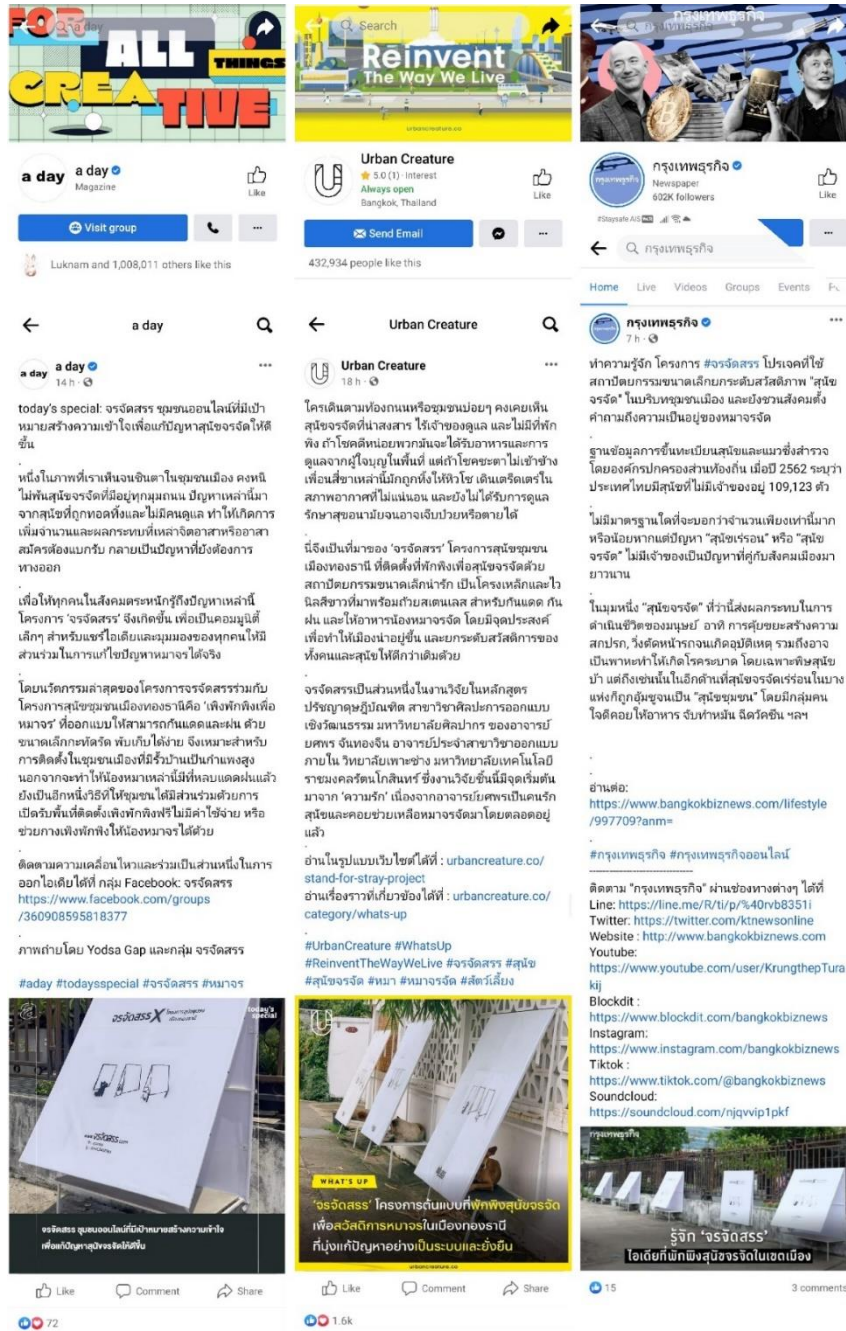

ภาพที่ 120 สรุปยอด Reached Engagement และ Reactions จากโพสต์ที่เผยแพร่ “พัก ฟิง” เมืองทองธานี ในช่องทาง Facebook Group จรรจัดสรร/Stand for Strays จำนวน 2 โพสต์ (ข้อมูลวันที่ 26 พฤษภาคม 2565)

นอกจากนี้ จากโพสต์ดังกล่าว เกิดเป็นกระแสไวรัลในช่วงต้นเดือนเมษายน พ.ศ. 2565 โดยมีการแชร์โพสต์ออกไปในวงกว้าง และเกิดการแสดงความคิดเห็น ถกเถียงถึงการจัดการปัญหาหมาจรจัดในสังคมที่เหมาะสม จนได้รับความสนใจจากสื่อต่าง ๆ ทั้งไทยและต่างประเทศ ในการจับประเด็นเรื่องราวปัญหาหมาจรจัด รวมถึงผลงานสร้างสรรค์ “พัก ฟิง” ภายใต้โครงการ “จรรจัดสรร” เผยแพร่สู่สาธารณะ

ภาพที่ 121 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การทดลองออกแบบ ครั้งที่ 2 “พัก พิง” บางส่วน
บนช่องทาง Facebook
(รวบรวมโดย ยศพร จันทองจิ้น เมื่อ 5 เมษายน 2565)

อีกทางเลือก! ที่พักพิง "จรจัดสรร" แก้ปัญหาหมาจรจัด ด้วยการ ออกแบบ

© 15:53 | 10 เมษายน 2565 | 1,211

ແ່ຮ່ມ! ຈຣຈັດສຣສ ແກ້ປັບຊາລຸນັຍຈຣຈັດໃນຊຸມຊນ ເປັດຊຸດຣາກ ເຂົ້າ ພັກເຕັມທຸກຊຸມຸນັດ

12.1k 7 เม.ย. 65

NEWS
จรจัดสรร ที่พักพิงและสวัสดิภาพความเป็นอยู่ที่ดี เพื่อหมาจร ในชุมชน

By Chanira_Yes | 07 เม.ย. 2565 คน 19:07 u 179

ภาพที่ 122 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การทดลองออกแบบ ครั้งที่ 2 “พัก พิง”
บางส่วนบนสื่อออนไลน์ และออฟไลน์
(รวบรวมโดย ยศพร จันทองจิ้น เมื่อ 27 เมษายน 2565)

THE NATION THAILAND

SEARCH

'Stand for Stray' project comes to the aid of canines

Share this article

The "Stand for Stray" project, which aims to improve the welfare of street dogs in communities and create awareness among residents, has gone viral among netizens.

The project was initiated at Wat Nang Nong in Bangkok's Chom Thong district and Muang Thong Thani in Nonthaburi's Pak Kret district.

Small, foldable shelters have been set up to protect dogs from the sun and rain, while volunteers have been deployed to ensure safety and order.

"If there are volunteers who sterilize, vaccinate, feed and clean stray dogs, the risk of rabies spreading will not exist," the group said. "The solution is people should be aware and implement guidelines to tackle the issue together."

Those interested in setting up shelters or would like further details can contact the Stand for Stray Facebook page.

The stray dog issue has long dogged communities where cleanliness, accidents and rabies are concerned.

As of 2019, as many as 109,123 dogs were stranded across the country, according to the Thai Rabies website.

Published: April 06, 2022
By: THE NATION

Ads by Google

Tags: Welfare, Bangkok, stray dogs, viral, News Update, Breaking News

designboom

stray dogs in thailand find shelter in folding structures made from repurposed billboards

design +8K shares

connections: 77

HELPING THE STRAY DOGS OF THAILAND

According to a survey from the Thai Department of Livestock Development regarding dog populations in 2016, 750,000 out of a total of 6.7 million dogs in Thailand are

designboom 1,184,972 Page likes

LOVE EXPANDS

Stand for Strays Introduces Sustainable Shelters for Thailand's Stray Dogs

APRIL 22, 2022 - GOOD NEWS STORIES

Stray dogs near the city of Bangkok in Thailand are getting a small reprieve from the sun and rain, all thanks to a little ingenuity, sustainable attitude, and community spirit.

Enter Stand for Strays, a new initiative in Pak Kret, a suburb of Bangkok, a concept that began with the solution to a pressing problem: how can the community provide comfort to its stray dogs?

In a story courtesy of *Crepello* we discovered the humble innovation which Stand for Strays brings to streets of Pak Kret. The brainchild of Ajun Vossaphon Chanthongreen, the concept was first born during his doctorate program at university, where he sought to both improve the city's standing and provide additional safety to Pak Kret's many stray dogs (reportedly over 200). It works like this: old billboards are recycled into foldable mounted tents, offering strays protection from the sun and rain, along with a food and water dish conveniently positioned for charitable passersby.

It was a pretty big hit – its Facebook group currently counts 10,300+ members – and countless photos of dogs utilizing these shelters make for great image shares on social media. The shelters themselves are not always propped up, either, and require volunteers to quickly unfold them when needed (and maybe give a pup a few bites to eat while they're at it). While this aspect could be considered a fault, it also serves to create a connection between the residents of Pak Kret and their struggling stray community.

The dogs seem to love them, and it's a fantastic use of billboards that would otherwise be destined for the trash. The Stand for Strays shelters also point the billboards inward, presenting simple instructions on their plain white front for people to unfold them and welcome their inhabitants.

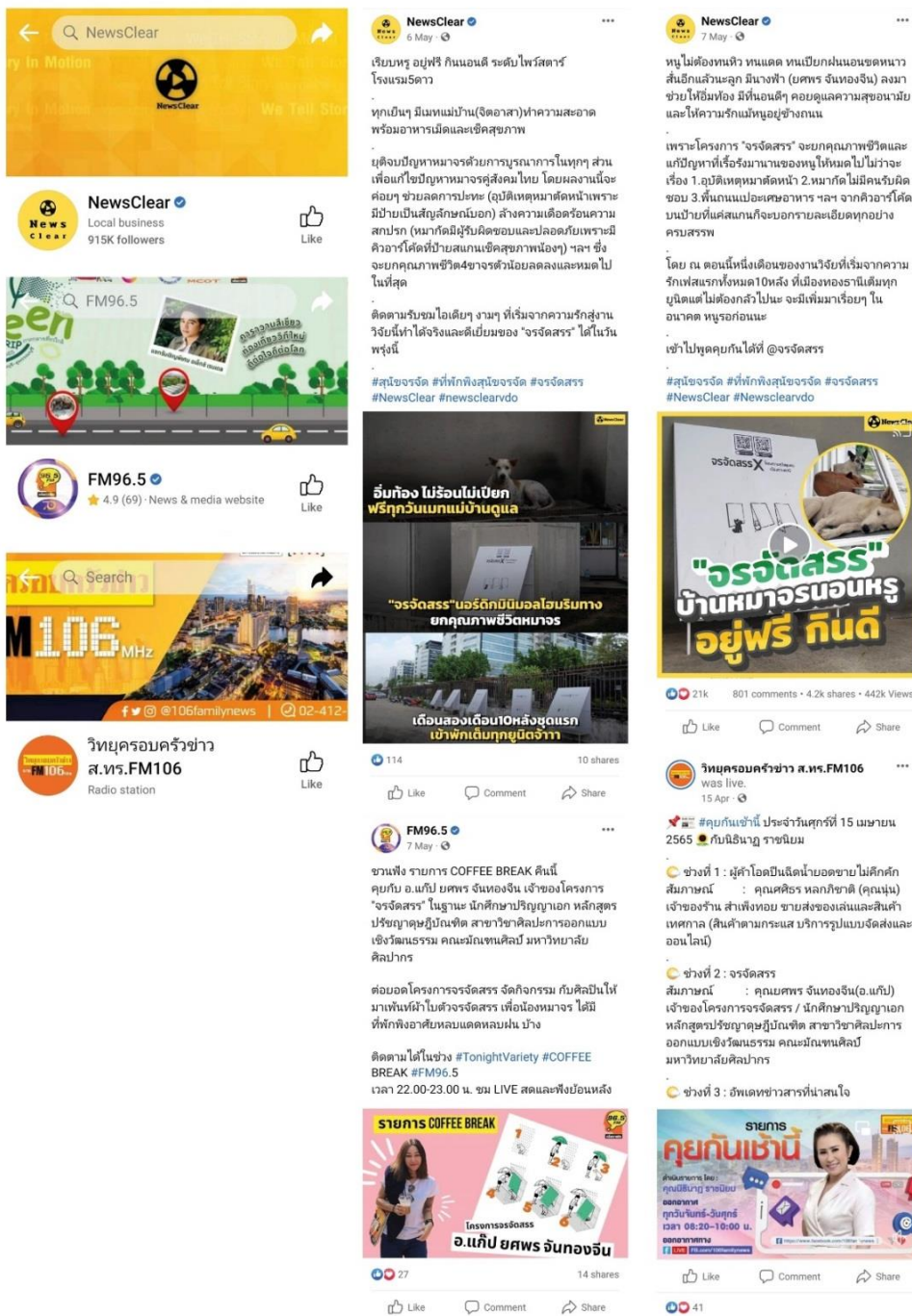
In addition to the shelters, Stand for Strays is developing further steps to its goal, and its website connects to other services, including sterilization and adoption efforts.

SHARE THIS

ภาพที่ 123 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ “พัก พิง” บางส่วนบนสื่อออนไลน์ของไทยและต่างประเทศ (รวบรวมโดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 8 พฤษภาคม 2565)

ภาพที่ 124 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ “พัก พิง” รูปแบบการสัมภาษณ์สื่อออนไลน์ และสื่อวิทยุ (รวบรวมโดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 15 เมษายน - 7 พฤษภาคม 2565)

ตารางที่ 6 สรุปผลตอบรับจากสื่อ ในการเผยแพร่ “พัก พิง”

ลำดับ	ประเภทสื่อ	หัวข้อข่าว / เรื่อง	รายการ / ช่องทาง	วันที่ออกอากาศ	ลิงก์ที่เกี่ยวข้อง
1	สื่อออนไลน์ : บทความข่าว	การจัดสรร โครงการต้นแบบที่พักพิงสุนัขจรจัดเพื่อสวัสดิภาพหมาจรในเมืองทองธานี ที่มุ่งแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	Website: Urban Creature	5 เมษายน 2565	https://cutt.ly/7JUW9hm
2	Social Media	โครงการต้นแบบที่พักพิงสุนัขจรจัดเพื่อสวัสดิภาพหมาจรในเมืองทองธานี ที่มุ่งแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	Facebook Page: Urban Creature	5 เมษายน 2565	https://cutt.ly/AUEHFj
3	Social Media	today's special: การจัดสรร ชุมชนออนไลน์ที่มีเป้าหมายสร้างความเข้าใจเพื่อแก้ปัญหาสุนัขจรจัดให้ดีขึ้น	Facebook Page: a day	5 เมษายน 2565	https://cutt.ly/6JURy5
4	สื่อกระแสหลัก : หนังสือพิมพ์ / สำนักข่าว (Press & Online)	จุดประกาย : รู้จัก "จรจัดสรร" ไอเดียที่พักพิง "สุนัขจรจัด" ในเขตเมือง	Website: กรุงเทพธุรกิจ	5 เมษายน 2565	https://cutt.ly/dJURGo
5	สื่อกระแสหลัก : รายการวิทยุ	ช่วงจุดประกาย INSPIRATION : โครงการจรจัดสรร	96.5 คลื่นความคิด รายการ CoffeeBreak	6 เมษายน 2565 เวลา 22.00-23.00 น.	https://cutt.ly/cJUROig
6	สื่อกระแสหลัก : หนังสือพิมพ์ / สำนักข่าว (Press & Online)	The 'Stand for Stray' project comes to the aid of canines	Website: The Nation Thailand	6 เมษายน 2565	https://cutt.ly/gJURDYf
7	Social Media	The 'Stand for Stray' project comes to the aid of canines	Facebook: The Nation Thailand	6 เมษายน 2565	https://cutt.ly/jJUR9fB
8	Social Media	โครงการสุนัขชุมชนเมืองทองธานี	Facebook: สีชาจากร	6 เมษายน 2565	https://cutt.ly/7JUTwRI
9	Social Media	'Stand for Stray'	Twitter: my jaeyong	6 เมษายน 2565	https://cutt.ly/jJUTt6l

ตารางที่ 6 สรุปผลตอบรับจากสื่อ ในการเผยแพร่ “พัก พิง” (ต่อ)

ลำดับ	ประเภทสื่อ	หัวข้อข่าว / เรื่อง	รายการ / ช่องทาง	วันที่ออกอากาศ	ลิงก์ที่เกี่ยวข้อง
10	Social Media	โครงการศูนย์ชุมชนเมืองของธานี (แชร์โพสต์จากสื่อข่าจร)	Facebook: อีจัน	7 เมษายน 2565	https://cutt.ly/cUUKkEe
11	Social Media	‘จรจัดสรร’ สถาปัตยกรรมฝีมือประชาชน : ที่นอนหลับแดด ฝนห้องหมาจร	Facebook Page: ตุ๊ดส์รีวิว	7 เมษายน 2565	https://cutt.ly/FJUA1TW
12	สื่อกระแสหลัก : หนังสือพิมพ์ / สำนักข่าว (Press & Online)	จรจัดสรร ที่พักพิงและสวัสดิภาพความเป็นอยู่ที่ดี เพื่อหมา จรในชุมชน	Website: Spring News	7 เมษายน 2565	https://cutt.ly/6JUA8is
13	สื่อกระแสหลัก : หนังสือพิมพ์ / สำนักข่าว (Press & Online)	แหงม! จรจัดสรร แก้ปัญหาสุนัขจรจัดในชุมชน เปิดจุดแรก เข้าพักเต็มทุกยูนิต	Website: Amarin 34HD	7 เมษายน 2565	https://cutt.ly/UUSa6Q
14	สื่อออนไลน์ : บทความ ข่าว	ชื่นชม “จรจัดสรร” โครงการดี ๆ ช่วยยกระดับสวัสดิภาพหมา จรและให้สังคมตระหนักรู้ถึงปัญหา	Website: หนึ่งพัน เหตุผล	7 เมษายน 2565	https://cutt.ly/2JUSgGP
15	สื่อออนไลน์ : บทความ ข่าว	“จรจัดสรร” โครงการดี ๆ ช่วยยกระดับสวัสดิภาพหมาจร	Website: ข่าวสัตว์	7 เมษายน 2565	https://cutt.ly/qJUSH1
16	สื่อกระแสหลัก : หนังสือพิมพ์ / สำนักข่าว (Press & Online)	จรจัดสรร บ้านพักพิงข้างถนน เพื่อหมาจรจัด	Website: MCOT Digital	8 เมษายน 2565	https://cutt.ly/JJUSnP7
17	Social Media (USA)	What we must do for stray animals.	Facebook: Lovely Relationship	8 เมษายน 2565	https://cutt.ly/pJUS7sy
18	สื่อกระแสหลัก : หนังสือพิมพ์ / สำนักข่าว (Press & Online)	ถอดรหัส “โครงการจรจัดสรร” จัดที่พักพิงแก้ปัญหาหมาจร จัด ผ่านงานศิลปะ	Website: 7HD ร็อนออนไลน์	9 เมษายน 2565	https://cutt.ly/xJUSD9y

ตารางที่ 6 สรุปผลตอบรับจากสื่อ ในการเผยแพร่ “พัก พิง” (ต่อ)

ลำดับ	ประเภทสื่อ	หัวข้อข่าว / เรื่อง	รายการ / ช่องทาง	วันที่ออกอากาศ	ลิงก์ที่เกี่ยวข้อง
19	Social Media (รายการสัมภาษณ์)	ถอดรหัส “โครงการจรจัดสรร” จัดที่พักพิงแก่ปัญหาหมาจรจัด ผ่านงานศิลปะ	Facebook Page: Ch7HD News	9 เมษายน 2565	https://fb.watch/coSOL6X5F6/
20	สื่อออนไลน์ : บทความข่าว ต่างประเทศ (ใต้หัว)	泰國輕巧設計 流浪狗的折疊家	Website: VOCUS	9 เมษายน 2565	https://cutt.ly/oJUSZmm
21	สื่อกระแสหลัก : หนังสือพิมพ์ / สำนักข่าว (Press & Online)	อีกทางเลือก! ที่พักพิง “จรจัดสรร” แก้ปัญหาหมาจรจัด ด้วยการออกแบบ	Website: ThaiPBS	10 เมษายน 2565	https://cutt.ly/VJUSV52
22	Social Media	อีกทางเลือก! ที่พักพิง “จรจัดสรร” แก้ปัญหาหมาจรจัด ด้วยการออกแบบ	Facebook Page: ThaiPBS News	10 เมษายน 2565	https://cutt.ly/7JUS118
23	สื่อออนไลน์ : บทความข่าว	‘จรจัดสรร’ ที่พักพิง ‘สุนัขจรจัด’ จากสถาบันศิษย์กรมขนาดเล็ก พบเก็บได้ เซฟน้องหมา-สร้างจุดสังเกตแก่คนกลัวให้เดินเสียง	Blockdit: THE STATES TIMES	11 เมษายน 2565	https://cutt.ly/JJUS9B3
24	สื่อกระแสหลัก : รายการโทรทัศน์	ติตรงจุด : ปัญหาสัตว์เลี้ยงกับการใช้พื้นที่ร่วมกันของคนกรุง	Facebook Page: เจาะประเด็นข่าว 7HD	13 เมษายน 2565 เวลา 15.41 น.	https://cutt.ly/LJUS5Km
25	สื่อกระแสหลัก : รายการวิทยุ	ช่วงที่ 2 : จรจัดสรร (นาทีที่ 30:28)	วิทยุครอบครัวข่าว สทท. FM106	15 เมษายน 2565 เวลา 09.00 น.	https://cutt.ly/sJUDw9F
26	Social Media (อาหรับ)	An architectural idea to protect stray animals from cold death.	Facebook Page: Tourni Brotherhood	15 เมษายน 2565	https://cutt.ly/7JUDul6
27	สื่อกระแสหลัก : หนังสือพิมพ์ / สำนักข่าว (Press & Online)	Protecting animals for a better environment	Website: Bangkok Post	15 เมษายน 2565	https://cutt.ly/BJUDoOu

ตารางที่ 6 สรุปผลตอบรับจากสื่อ ในการเผยแพร่ “พัก พิง” (ต่อ)

ลำดับ	ประเภทสื่อ	หัวข้อข่าว / เรื่อง	รายการ / ช่องทาง	วันที่ออกอากาศ	ลิงก์ที่เกี่ยวข้อง
28	สื่อกระแสหลัก : รายการโทรทัศน์	อย่างนี้ก็ได้เหรอ : “จรัลจรัส” ทำบ้านหมา สู่สายตาโลก	คุยข่าวเย็นช่อง8 (Youtube)	17 เมษายน 2565	https://youtu.be/2CmC3Y
29	Social Media	สุนัขจรจัด' ปัญหาสังคมที่ชุกได้พรมมาเนิ่นนาน วันนี้มีคนกลุ่มหนึ่งบังเอิญโครงการ 'จรัลจรัส' เสนอมีพื้นที่ 'พักพิง' ให้สุนัขจรจัดในเขตเมือง Stand for Strays	Facebook Page: a day BULLETIN Website: La Vie	17 เมษายน 2565	https://cutt.ly/UUDJ1j
30	สื่อออนไลน์ : บทความ ข่าว ต่างประเทศ (ไต้หวัน)	Stand for Strays	Website: La Vie	18 เมษายน 2565	https://cutt.ly/UUDzVN
31	Social Media (เกาหลี)	A campaign of a public interest- organization that recycled advertising boards and created a space for stray dogs on the street to rest	Instagram: kingofthecopy	19 เมษายน 2565	https://cutt.ly/KUUDbrg
32	สื่อออนไลน์ : บทความ ข่าว	“จรัลจรัส” โครงการดี ๆ ช่วยยกระดับสวัสดิภาพหมาจร	Website: Baansuann	20 เมษายน 22565	https://cutt.ly/bJUDQli
33	สื่อออนไลน์ : บทความ ข่าว ต่างประเทศ (ไต้หวัน)	給流浪猫犬的庇护所, 泰國「จรัลจรัส/Stand for Strays」創造可折疊設備	Forum: FAM (Forgemind ArchiMedia)	20 เมษายน 22565	https://cutt.ly/mJUDT45
34	สื่อกระแสหลัก : รายการวิทยุ	โครงการ จรัลจรัส งานศิลปะสู่การแก้ปัญหา ชวนน้องหมา มีที่หลบแดด	FM87.5 Mhz สถานีวิทยุ รัฐสภา พร้อม 14 เครื่องข่ายใน ส่วนภูมิภาค AM 1071 KHZ	22 เมษายน 22565 เวลา 18.00-19.00 น.	https://cutt.ly/jUUDi98

ตารางที่ 6 สรุปผลตอบรับจากสื่อ ในการเผยแพร่ “พัก พิง” (ต่อ)

ลำดับ	ประเภทสื่อ	หัวข้อข่าว / เรื่อง	รายการ / ช่องทาง	วันที่ออกอากาศ	ลิงก์ที่เกี่ยวข้อง
35	สื่อออนไลน์ : บทความข่าว ต่างประเทศ (ไม่ระบุประเทศ)	Stand for Strays Introduces Sustainable Shelters for Thailand's Stray Dogs	Website: Love Expands	22 เมษายน 22565	https://cutt.ly/zJUDS6g
36	ประเภทสื่อ	หัวข้อข่าว / เรื่อง	รายการ / ช่องทาง	วันที่ออกอากาศ	ลิงก์ที่เกี่ยวข้อง
36	สื่อกระแสหลัก : หนังสือพิมพ์ / สำนักข่าว (Press & Online)	"จรรยาบรรณ" บ้านเพื่อสุนัขจรจัดในประเทศไทย จากป้ายโฆษณาเก่า	Website: คมชัดลึก ออนไลน์	24 เมษายน 22565	https://cutt.ly/8JUDHDg
37	สื่อออนไลน์ : บทความข่าว ต่างประเทศ (อินโดนีเซีย)	stand for strays introduces folding dog shelter made from reused billboards	Website: Africapearl	24 เมษายน 22565	https://cutt.ly/9JUDLg6
38	สื่อออนไลน์ : บทความข่าว ต่างประเทศ (ไม่ระบุประเทศ)	stand for strays introduces folding dog shelter made from reused billboards	Website: Selssy	24 เมษายน 22565	https://cutt.ly/jJUDWwq
39	สื่อออนไลน์ : บทความข่าว ต่างประเทศ (New York, USA)	stand for strays introduces folding dog shelter made from reused billboards	Website: designboom	24 เมษายน 22565	https://cutt.ly/DJUDNQI
40	Social Media (New York, USA)	stray dogs in #thailand find shelter in folding structures made from repurposed billboards by @stand_forstrays.	Instagram: designboom	25 เมษายน 22565	https://cutt.ly/6JUD0ods

ตารางที่ 6 สรุปผลตอบรับจากสื่อ ในการเผยแพร่ “พัก พิง” (ต่อ)

ลำดับ	ประเภทสื่อ	หัวข้อข่าว / เรื่อง	รายการ / ช่องทาง	วันที่ออกอากาศ	ลิงก์ที่เกี่ยวข้อง
41	สื่อออนไลน์ : บทความ ข่าว ต่างประเทศ (USA)	Stray Dogs in Thailand Find Shelter in Folding Structures Made from Repurposed Billboards	Website: Tasty Ad	25 เมษายน 22565	https://cutt.ly/2JUD99u
42	สื่อออนไลน์ : บทความ ข่าว ต่างประเทศ (บราซิล)	Projeto cria abrigos de outdoors reciclados para cães na Tailândia	Website: vida de bicho	28 เมษายน 22565	https://cutt.ly/xJUD41i
ลำดับ	ประเภทสื่อ	หัวข้อข่าว / เรื่อง	รายการ / ช่องทาง	วันที่ออกอากาศ	ลิงก์ที่เกี่ยวข้อง
43	สื่อออนไลน์ : บทความ ข่าว ต่างประเทศ (Idaho, USA)	People In Thailand Are Building These Little Shelters For Stray Dogs	Website: sunny skyz	28 เมษายน 22565	https://cutt.ly/7JUFwPf
44	สื่อออนไลน์ : บทความ ข่าว ต่างประเทศ (ไต้หวัน)	與流浪共存！泰國「折疊庇護所」不影響市容又能當流浪狗遮風避雨的家	Website: United News Digital	29 เมษายน 22565	https://cutt.ly/mJUFyEk
45	สื่อกระแสหลัก : นิตยสาร	โครงการจัดสรร	PetHipster No.49 ฉบับเดือนพฤษภาคม	พฤษภาคม-มิถุนายน	http://pethipsters.com/
46	Social Media (New York, USA)	Folding structure shelters for stray dogs	Instagram: arcflydesign	1 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/hJUFsW1
47	Social Media (อิตาลี)	A man in Thailand has invented a functional shelter for stray dogs made out of recycled billboards.	Facebook: The Happy Broadcast	1 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/TJUFgUl
48	Social Media (เกาหลีใต้)	Stand for Strays	Instagram: designflux2.0	3 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/0JUFjZe

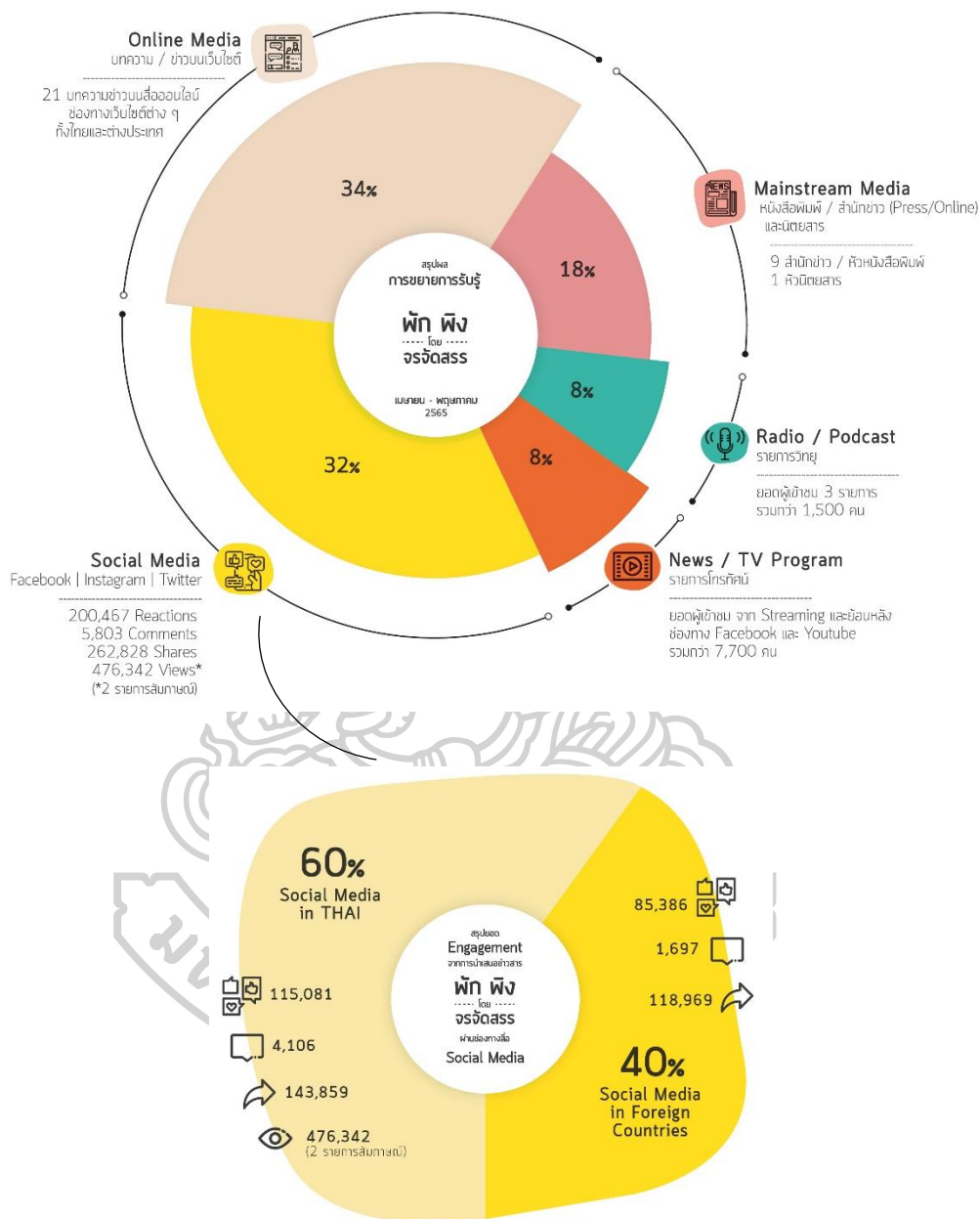
ตารางที่ 6 สรุปผลตอบรับจากสื่อ ในการเผยแพร่ “พัก พิง” (ต่อ)

ลำดับ	ประเภทสื่อ	หัวข้อข่าว / เรื่อง	รายการ / ช่องทาง	วันที่ออกอากาศ	ลิงก์ที่เกี่ยวข้อง
49	สื่อออนไลน์ : บทความ ข่าว ต่างประเทศ (เกาหลีใต้)	버려진 광고판으로 만든 떠돌이 개 쉼터	Website: designflux2.0	3 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/EJUFz1l
50	สื่อกระแสหลัก : หนังสือพิมพ์ / สำนักข่าว (Press & Online)	ติดตามความดี : จรจัดสรร ที่พักพิงสุนัขจรจัด	Youtube: Ch7HD	3 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/VJUFQ3Q
ลำดับ	ประเภทสื่อ	หัวข้อข่าว / เรื่อง	รายการ / ช่องทาง	วันที่ออกอากาศ	ลิงก์ที่เกี่ยวข้อง
51	สื่อออนไลน์ : บทความ ข่าว ต่างประเทศ (แคलिฟอร์เนีย)	Pop-Up Shelters Are Helping Stray Dogs in Thailand	Website: Reshareworthy	3 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/RJUF7LX
52	Social Media (แคลิฟอร์เนีย)	Pop-Up Shelters Are Helping Stray Dogs in Thailand	Facebook: Reshareworthy	3 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/UJUF0cm
53	สื่อออนไลน์ : บทความ ข่าว ต่างประเทศ (อินเดีย)	To Protect Stray Dogs From Heat And Rain, Thailand Is Recycling Used Billboards into Shelters	Website: India Times	5 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/0JUF5ye
54	สื่อออนไลน์ : บทความ ข่าว ต่างประเทศ (อินเดีย)	Thailand's Design Student has a Unique Idea to Help Dogs Beat the Heat with Billboards	Website: The Better India	5 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/nJUFGge

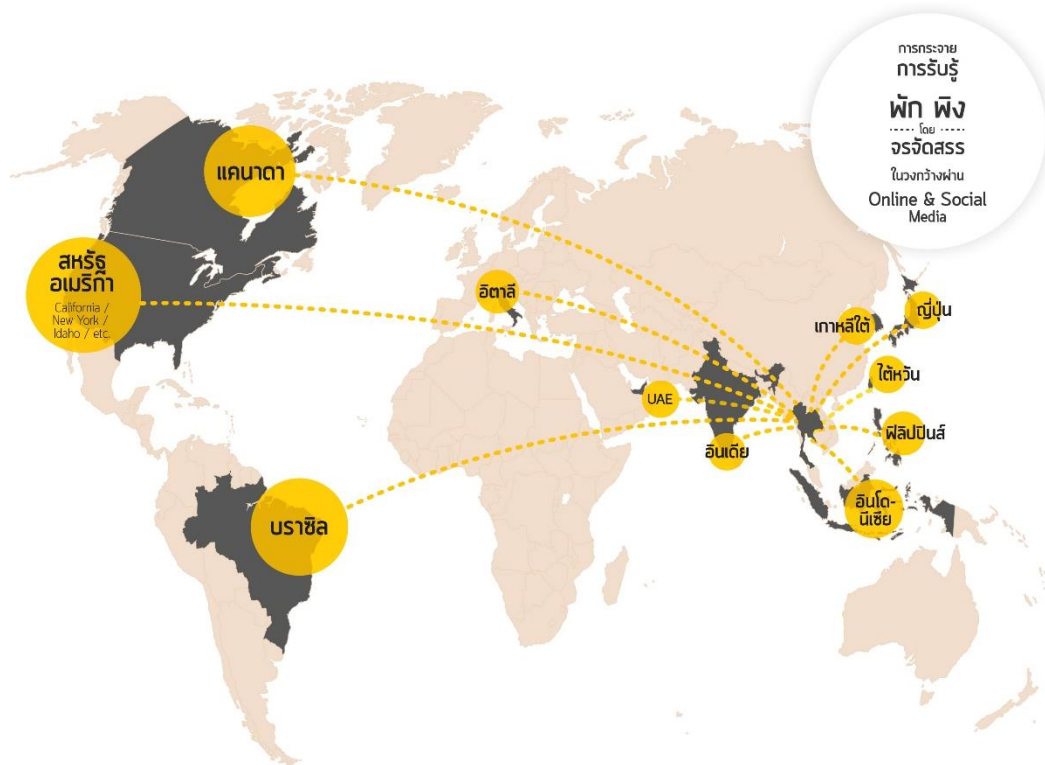

ตารางที่ 6 สรุปผลตอบรับจากสื่อ ในการเผยแพร่ “พัก พิง” (ต่อ)

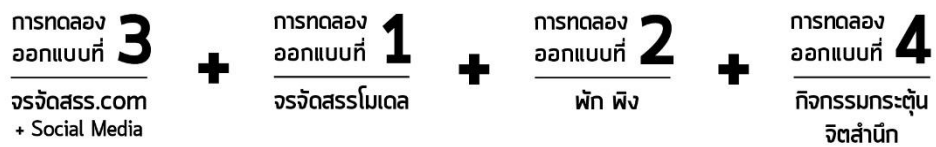
ลำดับ	ประเภทสื่อ	หัวข้อข่าว / เรื่อง	รายการ / ช่องทาง	วันที่ออกอากาศ	ลิงก์ที่เกี่ยวข้อง
55	สื่อกระแสหลัก : รายการวิทยุ	คุยกับ อ.แก้ว ยศพร จันทองเงิน เจ้าของโครงการ "จรจัดสรร"	96.5 คลื่นความคิด รายการ CoffeeBreak	7 พฤษภาคม 2565 เวลา 22.00-23.00 น.	https://cutt.ly/wjUfJdD
56	Social Media	จรจัดสรร บ้านหมาจรนอนหิว อยู่ฟรี กินดี (รายการสัมภาษณ์)	Facebook Page: NewsClear	7 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/RJUFcVA
57	Social Media	จรจัดสรร การออกแบเพื่อสัตว์จรในชุมชน	Facebook Page: บ้านและ สวน Pets	7 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/wjUfNi8
58	สื่อออนไลน์ : บทความ ข่าว ต่างประเทศ (อินโดนีเซีย)	Shelters for Thailand Stray Dogs	Website: Green Network	9 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/pjUf0BN
59	สื่อกระแสหลัก : รายการโทรทัศน์	กลุ่มจรจัดสรร จัดกิจกรรม "ความสุขของหมาจรตามจินตนาการ"	NewsNBT THAILAND	14 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/cjUf8R8
ลำดับ	ประเภทสื่อ	หัวข้อข่าว / เรื่อง	รายการ / ช่องทาง	วันที่ออกอากาศ	ลิงก์ที่เกี่ยวข้อง
60	สื่อกระแสหลัก : รายการโทรทัศน์	"งานจรจัดสรร" แก้ปัญหาหมาจรจัดผ่านศิลปะ	Thai PBS รายการสี่สัปดาห์ (นาทีที่ 35)	18 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/CIUGww0
61	สื่อกระแสหลัก : รายการโทรทัศน์	โครงการจรจัดสรร	ช่อง one31 รายการ ช่วย ด้วย ช่วยที (Ep.1)	21 พฤษภาคม 2565	https://cutt.ly/tjUgtqw
62	สื่อกระแสหลัก : รายการวิทยุ	โครงการจรจัดสรร (PR Post)	FM101.5 ChulaRadioPlus รายการ เมือง..บ้าน..ย่าน..ถิ่น	21 พฤษภาคม 2565 เวลา 18.00-19.00 น.	https://cutt.ly/AJUGfDU

ภาพที่ 125 สรุปผลตอบรับจากสื่อ ในการเผยแพร่ “พัก ฟิง” ทั้งไทยและต่างประเทศ (รวบรวมโดย ยศพร จันทองจิ้น เมื่อ 25 พฤษภาคม 2565)

ภาพที่ 126 การขยายการรับรู้ต่อผลงาน “พัก ฟิง” สู่อีกต่างประเทศ ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ และโซเชียลมีเดีย (รวบรวมโดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 25 พฤษภาคม 2565)

ภาพที่ 127 การบูรณาการการออกแบบเชิงทดลองของเว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย (โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 18 มิถุนายน 2564)

สื่อเว็บไซต์และโซเชียลมีเดียภายใต้การวิจัยนี้ นอกจากสร้างขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารและความช่วยเหลือในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหมาจรจัดในมหานครแล้ว ยังเป็นช่องทางหลักที่ใช้ในการสื่อสาร เผยแพร่วัตถุประสงค์ เป้าหมายของการวิจัย รวมถึงการออกแบบเชิงทดลองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย ดังเช่นการเผยแพร่ “พิก ฟิง” และกระแสการตอบรับจากสังคม กระทั่งได้รับความสนใจจากสื่อรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4.4 จรจัดสรร + คน (แผนระยะยาว) = กิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึก

จากการศึกษาวิจัย จะเห็นได้ว่าปัญหาหมาจรจัดที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ล้วนเป็นผลมาจากคนทั้งสิ้น ผู้คนส่วนใหญ่ต่างรู้ว่าการแก้ปัญหามหาจรจัดที่ดีที่สุด ควรแก้ที่ต้นเหตุ ซึ่งการปรับเปลี่ยนความคิดและทัศนคติของคนเป็นหนทางแก้ที่ต้องใช้ระยะเวลาใน “การสร้างความเข้าใจ” และ “ปลูกฝัง” แม้กระทั่งการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ก็เป็นเรื่องของการทำความเข้าใจ เน้นย้ำ และสร้างความเคยชินในการเคารพกฎหมายและกฎหมายชุมชน ถือได้ว่าเป็นแผนงานระยะยาวที่อาจไม่เห็นผลในทันที แต่ก็เป็นการแก้ปัญหาคือต้องเริ่มดำเนินการอย่างเร่งด่วน และต่อเนื่อง

จรจัดสรรสัญจร

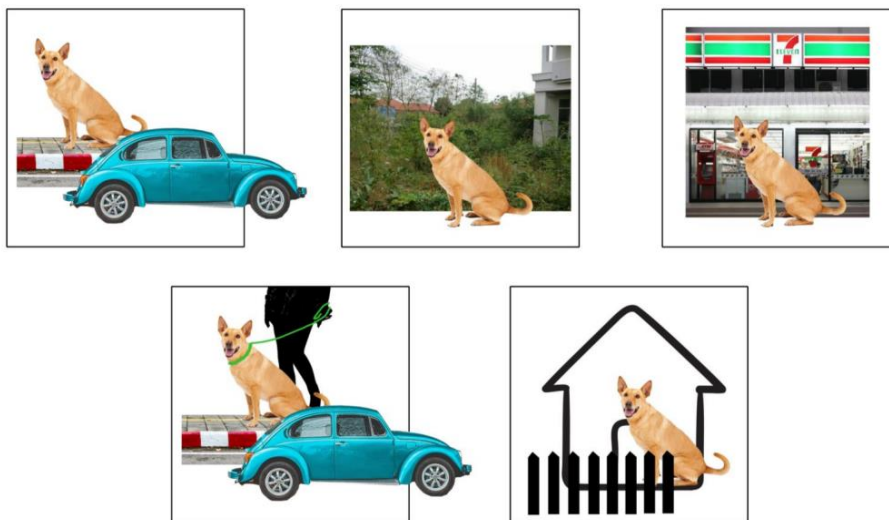
“จรจัดสรร” วางแผนงานระยะยาว เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกในรูปแบบกิจกรรมรณรงค์ ภายใต้ชื่อ “จรจัดสรรสัญจร” โดยมุ่งเน้นสื่อสารกับเด็กและเยาวชน เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก เพราะเด็กส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่มีแนวโน้มเปิดรับและคล้อยตาม มีทัศนคติเป็นกลางต่อสิ่งรอบตัว และพร้อมจะเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้สึกว่าชอบหรือกลัว เมื่อมีปัจจัยด้านประสบการณ์ส่งเสริม โดยเฉพาะเด็กช่วงอายุ 2-6 ปี จะเริ่มเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมคนรอบข้าง สามารถเข้าใจ จดจำได้ดีถ้าเป็นเรื่องที่ตนสนใจ และบ่มเพาะจนเป็นนิสัย จึงนับเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมสำหรับการ “ปลูกฝัง” ทัศนคติที่ถูกที่ควร

กิจกรรมแรกเริ่มของ “จรจัดสรรสัญจร” คือชุดสื่อปฏิสัมพันธ์ (Interactive Media) 3 กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 - “ทำความรู้จักหมาจรจัด”

กิจกรรมการให้ความรู้ในการแยกแยะหมาที่มีเจ้าของกับหมาจรจัด โดยการจำลองหมา 1 ตัว ขนาดเท่าตัวจริง นำไปวางตามสถานที่และสถานการณ์จำลองต่าง ๆ

ภาพที่ 128 สื่อปฏิสัมพันธ์ กิจกรรม “ทำความรู้จักหมาจรจัด”
(รวบรวมโดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 9 พฤษภาคม 2565)

กิจกรรมที่ 2 - “เข้าใจหมาจากพฤติกรรมที่หมาแสดงออกและการปฏิบัติตัวเมื่อพบหมาจร”

กิจกรรมจำลองหมาในลักษณะท่าทางต่าง ๆ เช่น ใจดี หรือดุ เพื่อปลูกฝังให้เด็กเข้าใจและระมัดระวังตัวในการเข้าหาหมาจรที่พบเห็นในสถานที่ต่าง ๆ

ตารางที่ 7 พฤติกรรมการแสดงออกของหมา สำหรับการนำมาจัดทำสื่อปฏิสัมพันธ์รูปแบบ

		
ถูกหมา	กระโดด/หักทอย/ตีใจ	ไข่มือ/หักทอย/ขออาหาร
		
มอง/สังเกตการณ์/สงสัย	กินอาหาร	นอนหลับ
		
ขู่/ระแวง	ดูเห่า/กัด	หวาดกลัว/ระแวง
		
มอง/สังเกตการณ์/สงสัย	หมาแก่	

ภาพที่ 129 กิจกรรม “จรจัดสรรสัญจร” ร่วมกับเด็ก ๆ กับผู้ปกครอง ที่ Our Farm
จังหวัดสมุทรปราการ
(โดย ยศพร จันทองจิน เมื่อ 19 มีนาคม 2565)

ในการทดลองจัดกิจกรรม “จรจัดสรรสัญจร” ได้ดำเนินการติดตั้งเพื่อใช้ทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก เยาวชน รวมถึงกลุ่มผู้ปกครอง และคณะครู 2 ครั้ง ที่ฟาร์มเราเอง (Our Farm) จังหวัดสมุทรปราการ

- 1) การจัดกิจกรรมพบปะกลุ่มเป้าหมายโดยตรง
- 2) การจัดกิจกรรมเพื่อเป็นสื่อการสอนออนไลน์ร่วมกับโรงเรียนอุทัยพิย

โดยทั้ง 2 ครั้งได้รับการตอบรับจากกลุ่มเด็ก ผู้ปกครอง และสถาบันศึกษาที่เข้าร่วมเป็นอย่างดี เด็กให้ความสนใจและเรียนรู้ตามเนื้อหาตามลำดับ ซึ่งจากการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้การถาม-ตอบทบทวนความเข้าใจ พบว่า กลุ่มเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้เรียนรู้ว่าหมาจรคืออะไร สามารถ

แยกความแตกต่างระหว่างหมาจรจัดกับหมามีเจ้าของ และประเมินพฤติกรรมหมาจรจัดจากลักษณะท่าทางได้ รวมถึงเข้าใจถึงหลักการปฏิบัติ เมื่อเผชิญหน้ากับหมาจรจัดในสถานการณ์ต่าง ๆ

สำหรับการเผยแพร่ในวงกว้าง จรจัดสรรสัญจรสามารถผนวกอยู่ในกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน ทั้งรูปแบบความร่วมมือกับสถาบัน และการเผยแพร่ผ่านโซเชียลมีเดีย

ภาพที่ 130 กิจกรรมสื่อการสอนออนไลน์ “จรจัดสรรสัญจร” ร่วมกับคณะครูจากโรงเรียนอุทัยพิทย
ที่ Our Farm จังหวัดสมุทรปราการ
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 22 มีนาคม 2565)

ทั้งนี้ “จรจัดสรรสัญจร” ยังอยู่ระหว่างการพัฒนา รูปแบบกิจกรรมเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละช่วงวัย และจำแนกกลุ่มกิจกรรม พัฒนาสื่อเพื่อดึงดูดให้เด็กผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความสนใจ ไม่วอกแวก โดยใช้ระยะเวลาไม่นานเกินไป อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทดลองส่วนนี้ คือ ประสบปัญหาด้านทุนทรัพย์ บุคลากร และการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการ

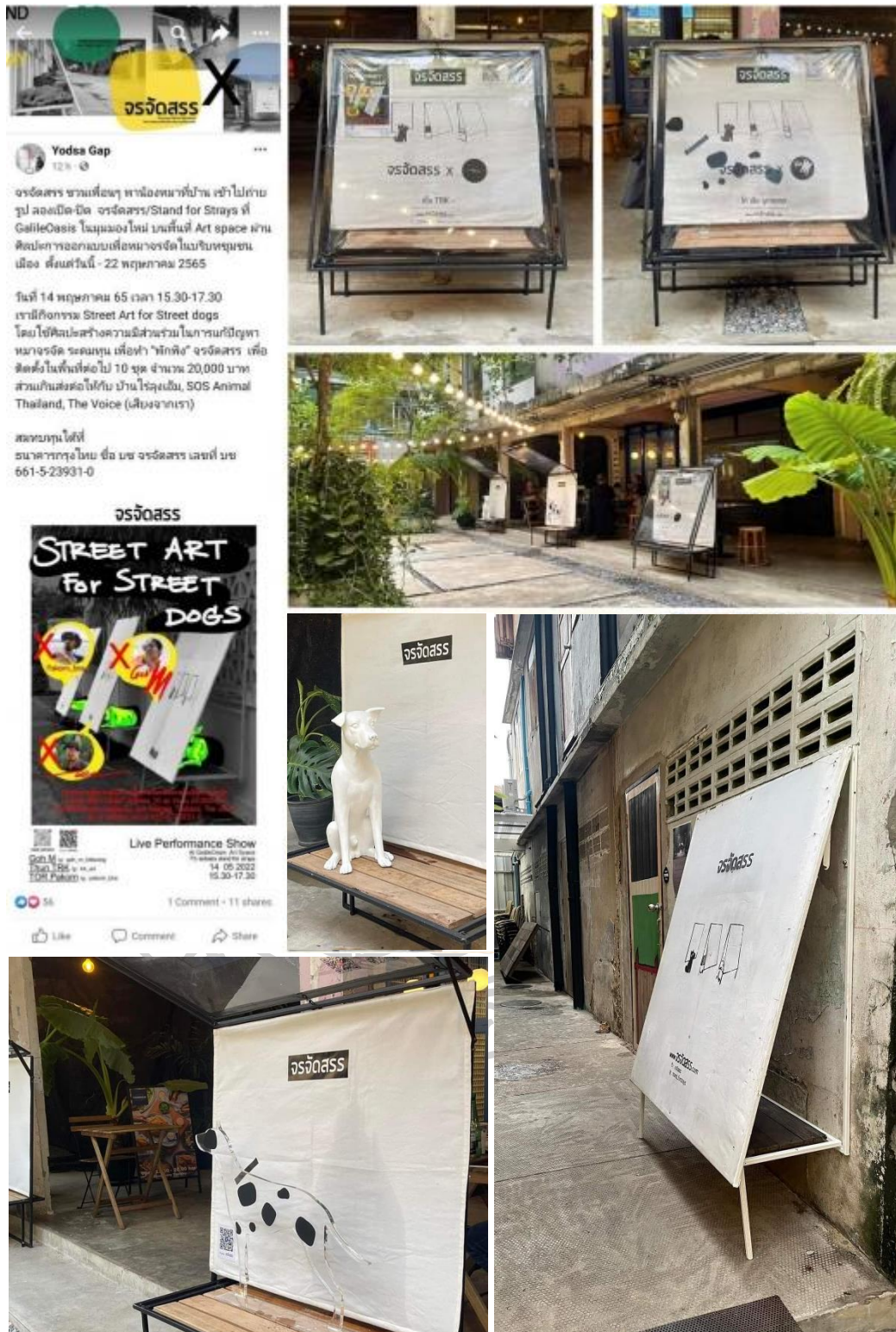

Street Art for Street Dogs

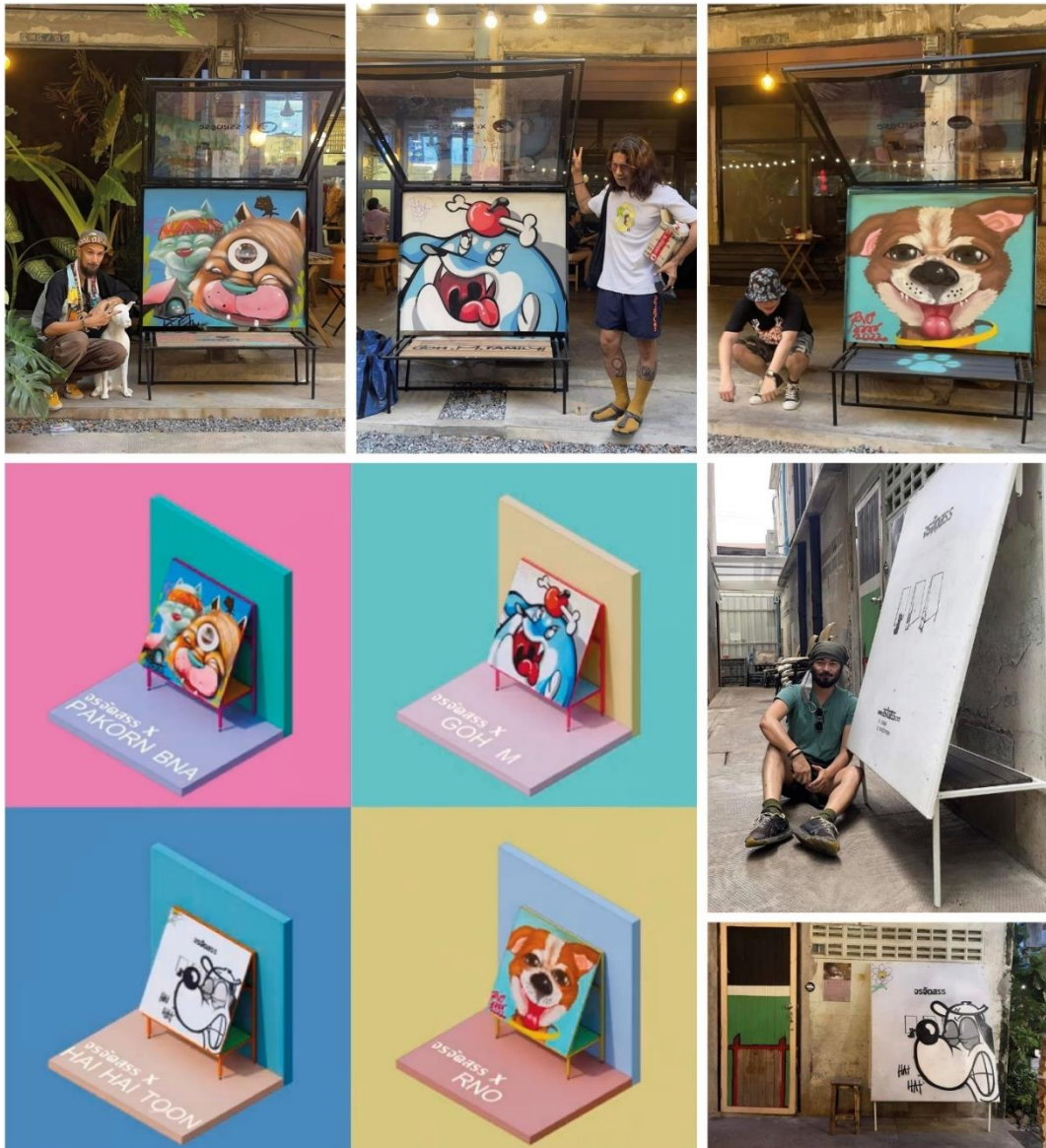
จากกระแสตอบรับจาก “พัก พิง” ชับเคลื่อนให้ “จรจัดสรร” เป็นที่รู้จักในวงกว้าง สร้างแรง กระเพื่อมให้คนนอกปัญหา เริ่มหันกลับมาเล็งเห็นถึงปัญหาหมาจรจัดในมหานคร

และเพื่อเป็นการ “การสร้างความเข้าใจ” และ “ปลุกฝัง” อย่างต่อเนื่อง จรจัดสรรจึงมี แนวคิดจัดกิจกรรมสร้างการตระหนักรู้ถึงปัญหาหมาจรจัดในมหานครในวิถีของศิลปะการออกแบบ เป็นที่มาของ “Street Art for Street Dogs” กิจกรรมสร้างสรรค์สตรีทอาร์ทบนผืนผ้าใบ พัก พิง ร่วมกับศิลปิน Goh M Goh-m Family, TRK, RNO และ Tor Pakorn Pakorn BNA

ภาพที่ 131 กิจกรรม Street Art for Street Dogs (ช่วงประชาสัมพันธ์ และเตรียมการ)

ภาพที่ 132 กิจกรรม Street Art for Street Dogs ณ GalileOasis วันที่ 14 พฤษภาคม 2565

ภาพที่ 133 กิจกรรม Street Art for Street Dogs ณ GalileOasis วันที่ 14 พฤษภาคม 2565

นอกจากจะเป็นการยกระดับสวัสดิภาพของหมาจรอิสระแล้ว กิจกรรมนี้ยังเพิ่มคุณค่าของ พัก ฟิง ในทัศนะของการสุนทรียศาสตร์ทางศิลปะให้กับคนในพื้นที่ พัก ฟิง จะไม่ใช่แค่ตอบโจทย์ที่หลบแดดฝน แต่ยังเป็น Art Space ที่สามารถต่อยอดสู่งานศิลปะ โน้มน้าวใจ และขยายการรับรู้ต่อปัญหาหมาจรจัดสู่กลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น และร่วมสร้างปฏิสัมพันธ์ให้ผู้คนมีส่วนร่วมต่อการแก้ปัญหาหมาจรจัด เพื่อลดปัญหาหมาจรจัดในสังคมสืบไป โดยผลสำเร็จของการทดลองนี้ ประเมินได้จากตัวชี้วัด ดังนี้

- 1) การจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ และ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ทางโซเชียลมีเดีย
- 2) การตอบรับและการได้รับความสนใจจากสื่อรูปแบบต่าง ๆ
- 3) การตอบรับและสนับสนุนจากเครือข่ายมูลนิธิ
- 4) การตอบรับและสนับสนุนจากศิลปิน
- 5) การตอบรับและสนับสนุนจากบุคคลทั่วไป

การทดลอง ออกแบบที่ 4	+	การทดลอง ออกแบบที่ 1	+	การทดลอง ออกแบบที่ 2	+	การทดลอง ออกแบบที่ 3
กิจกรรมกระตุ้น จิตสำนึก		จรจัดsssโมเดล		พัก ฟิง		จรจัดsss.com + Social Media

ภาพที่ 134 การบูรณาการการออกแบบเชิงทดลองของกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึก
(โดย ยศพร จันทองจีน เมื่อ 18 มิถุนายน 2564)

จากกิจกรรม Street Art for Street Dogs แสดงถึงกระบวนการบูรณาการในทุกการออกแบบเชิงทดลอง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการสร้างการตระหนักรู้และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหมาจรจัด รวมถึงขยายการรับรู้ต่อโครงการจรจัดสรร สู่กลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น ด้วยกิจกรรมที่มีรากฐานแนวคิดต่อยอดการออกแบบทดลองอย่างสร้างสรรค์ด้วยศิลปะและการออกแบบ โดยใช้ช่องทางเว็บไซต์และโซเชียลมีเดียเป็นฐานในการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร

4.5 สรุปผลการทดลองการออกแบบ

เนื่องจากการแก้ปัญหาหมาจรจัดมีความซับซ้อนในเชิงโครงสร้าง และเกี่ยวเนื่องกับบุคคลหรือหน่วยงานหลายภาคส่วน การแก้ไขหรือลดปัญหาหมาจรจัดในครรลองของศิลปะการออกแบบจึงเป็นไปในลักษณะของการออกแบบเชิงทดลอง ที่คาดหวังถึงผลลัพธ์ในการสร้างสวัสดิภาพให้กับหมาจรอิสระและไม่อิสระ บนพื้นฐานความเข้าใจของคนในสังคม ทั้งผู้ที่อยู่ในปัญหาและอยู่นอกปัญหา

จากการทดลองออกแบบภายใต้การวิจัย “จรจัดสรร” ซึ่งเป็นผลสังเคราะห์จากปัจจัยทางวัฒนธรรม ผสานกับตัวแปรทางศิลปะการออกแบบ ที่ในทุกกระบวนการและทุกส่วนของการทดลอง เป็นการดำเนินการอย่างคู่ขนานและบูรณาการ ส่งเสริม เผยแพร่ ต่อการทดลองหนึ่ง ๆ ให้สมบูรณ์ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และตอบโจทย์วัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาได้อย่างลุล่วง

ทั้งนี้ จากการทดลองออกแบบและเผยแพร่ พบว่าผลลัพธ์ของการวิจัย (Outputs) สามารถยกระดับสวัสดิภาพ เพิ่มคุณภาพชีวิตการมีตัวตนของหมาจรจัดในมหานคร ได้รับการยอมรับผ่านกระแสสังคมไปในทิศทางที่ดีและเห็นชอบเป็นส่วนใหญ่ ในการนี้ข้อพึงตระหนักต่อการวิจัยต่อจากนี้ จึงอยู่ที่รูปแบบการเผยแพร่ ขยายผล และนำไปใช้

ดั่งกรณีการทดลองออกแบบที่ 1 จรจัดสรรโมเดล ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาหมาจรจัดที่ปลายเหตุ ด้วยการสร้างศูนย์พักพิงเพื่อรองรับ ซึ่งในวิถีของการสร้างศูนย์พักพิง ล้วนสืบเนื่องถึงองค์กรหน่วยงาน และเงื่อนไขที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นพฤติกรรมโดยปกติ เป้าหมายการยกระดับสวัสดิภาพหมาจร ไม่อิสระภายในศูนย์พักพิงด้วย “จรจัดสรรโมเดล” จะเห็นผลได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด คือ การนำเสนอ “จรจัดสรรโมเดล” ให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง หรือเผยแพร่ให้อยู่ในบริบทแนวทางการออกแบบจัดสร้างศูนย์พักพิงฯ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป ผ่านช่องทางที่เป็นทางการและมีผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าถึงได้โดยเฉพาะ ดังเช่น คู่มือแนวทางการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์สัตว์ เป็นต้น

ในขณะที่การทดลองออกแบบที่ 2 พัก พิง ซึ่งดำเนินการเพื่อยกระดับหมาจรอิสระภายในชุมชนที่มีอยู่เป็นจำนวนมากและกระจัดกระจาย เป็นเงื่อนไขและข้อจำกัดที่ยากต่อการดำเนินงานให้เห็นผลเชิงกายภาพในวงกว้าง จึงเป็นที่มาของการร่วมมือกับโครงการสุนัขชุมชน บูรณาการการทำงานกับจิตอาสาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่เห็นได้ชัดเจนและเป็นระบบระเบียบ สะท้อนประสิทธิภาพในการจัดการปัญหาหมาจรจัดอันเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน นอกจากนี้ การสื่อสารปัญหาหรือการสร้างแรงกระตุ้นในสังคมถึงปัญหาหมาจรจัดในมหานคร ยังเป็นอีกหนึ่งผลสำเร็จของการทดลองการออกแบบ โดยมีกระแสตอบรับจากสังคม และสื่อที่ให้ความสนใจเป็นตัวชี้วัด เกิดการตื่นตัวทางสังคมต่อประเด็นการแก้ปัญหาหมาจรจัดในวงกว้างมากขึ้น

เมื่อผู้คนเริ่มมีความเข้าใจในปัญหาหมาจรจัดและร่วมแก้ไขอย่างเป็นระบบ จะเป็นการเพิ่มแนวโน้มความสำเร็จต่อการลดจำนวนและปัญหาหมาจรจัดในมหานครอย่างเห็นผลชัดเจน

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมสุโขทัยโครงการต้นแบบเพื่อสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร “จรจัดสรร” เป็นการศึกษาในรูปแบบวิถีวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาที่สืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อันเป็นปัญหาที่ทับซ้อนจนเกิดปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทย และเนื่องด้วยปัญหาหมาจรจัดเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนในเชิงโครงสร้างทางสังคมไทย วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยจึงมุ่งหารูปแบบการจัดการปัญหาหมาจรจัดอย่างเป็นระบบ สร้างพื้นที่ให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ศิลปะการออกแบบเป็นตัวแปรให้เกิดแนวทางในการยกสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร กระตุ้นจิตสำนึก และปรับทัศนคติของเด็ก เยาวชน บุคคลทั่วไปที่มีต่อหมาจรจัดให้มีแนวโน้มที่ดีขึ้น สร้างความเข้าใจ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ปัญหา

5.1 สรุปผลการศึกษาวิจัย

ในบทนี้เป็นการสรุปผลลัพธ์จากกระบวนการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ 1) วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาและสาเหตุการเกิดปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทย 2) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปแนวทางการแก้ปัญหาหมาจรจัดอย่างเป็นระบบ 3) การออกแบบโครงการต้นแบบ “จรจัดสรร” เพื่อยกระดับสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร

1. จากการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุการเกิดปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทย พบว่า หมาจรจัดส่วนหนึ่งเกิดจากวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาของคนไทย ซึ่งมีรูปแบบพฤติกรรม ค่านิยม ความเชื่อที่ส่งผลต่อสวัสดิภาพหมาจรจัดในสังคม จำแนกได้ ดังนี้

1.1 วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาของคนไทย นับตั้งแต่อดีต คนไทยมีความผูกพันกับหมาอย่างใกล้ชิด ดังจะเห็นได้จากหลักฐานประวัติศาสตร์ที่ปรากฏ ซึ่งบ่งชี้ว่าหมาถูกเลี้ยงไว้เพื่อใช้งาน ฝ้าบ้าน ฝ้าสวน ระวังภัย หรือกระทั่งเพื่อเป็นอาหาร ด้วยรูปแบบที่พักอาศัยของผู้คนในสมัยก่อน มักไม่มีรั้วรอบขอบชิด การเลี้ยงหมา จึงมักเป็นการเลี้ยงแบบปล่อยในบริเวณบ้าน เพื่อให้หมาคอยสอดส่องและระวังภัย นอกจากนี้ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนกับหมายังสะท้อนผ่านการสร้างสำนวนสุภาษิต ที่เปรียบพฤติกรรมของคนกับหมาเสมือนกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นไปในทิศทางลบ หรือแม้จะเปรียบเทียบในเชิงบวก ก็มักตีความได้ถึงสถานะที่ถูกกดให้ต่ำกว่าคน ในกรณีนี้ แสดงให้เห็นว่านับแต่อดีตคนใกล้ชิดกับหมาในระดับที่ทำให้สังเกต เรียนรู้ และทำความเข้าใจกับพฤติกรรมของหมาอย่างถี่ถ้วน

กระทั่งปัจจุบันที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง หมาถูกยกยกระดับเทียบเท่าคน ให้สถานะเสมือนเพื่อน หรือส่วนหนึ่งในครอบครัว ผู้คนเริ่มมีทัศนคติในเชิงบวกต่อหมามากขึ้น และด้วยการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบครอบครัว และลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ซึ่งเริ่มมีการล้อมรั้วกันเขตบ้าน

มิดชิด เกิดรูปแบบที่อยู่อาศัยลักษณะตึกสูง คอนโด อพาร์ทเมนต์ ที่ผลักดันให้วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาปรับเปลี่ยนไป กล่าวคือ การเลี้ยงหมาในบ้านที่มีรั้วรอบขอบชิด ผู้เลี้ยงจะมีพฤติกรรมการพามาออกไปเดินเล่นนอกบ้าน บ้างเปิดบ้านปล่อยให้หมาเดินเข้าออกบ้านได้อย่างอิสระ โดยช่วงเวลาที่หมาอยู่นอกบ้านนั้น เจ้าของย่อมไม่รู้ว่าหมาออกไปสร้างความเดือดร้อนผู้อื่นอย่างไรบ้าง บางคนจึงหมาออกไปเดินเล่น ขับถ่ายนอกบ้าน แต่ไม่รับผิดชอบเก็บสิ่งปฏิกูลให้เป็นที่ทาง สร้างความเดือดร้อนต่อคนในชุมชน นอกจากนี้ ด้วยลักษณะสังคมเมืองที่บ้านเรือนมีระยะห่างกันไม่มาก บ้างมีกำแพงรั้วเชื่อมต่อกันอย่างทาว์นเฮ้าส์ ยังทำให้การเลี้ยงหมาส่งผลกระทบต่อบ้านใกล้เคียง ก่อมลภาวะทางเสียงและกลิ่นอย่างสุดวิสัย พฤติการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้สังคม ลักษณะที่อยู่อาศัย และรูปแบบการใช้ชีวิตจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่ยังคงปรากฏวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาที่ส่งผลกระทบต่อเป็นปัญหาในสังคมเช่นเดิม และการตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้เลี้ยงบางส่วนจึงเลือกแก้ปัญหาด้วยการทอดทิ้งหมาในความดูแล และผลักภาระให้กับสังคม

สำหรับประเด็นวิถีวัฒนธรรม ด้วยบริบทของสังคมเมืองพุทธ ทำให้คนไทยส่วนใหญ่มีพื้นเพความคิดและพฤติกรรมคล้อยตามหลักคำสอน มีเมตตาและใจบุญสุนทาน แม้ปัจจุบันจะมีข่าวสารแง่ลบเกี่ยวกับพระพุทธศาสนามากขึ้น ผู้คนบางส่วนอาจไม่เชื่อมั่นในพระสงฆ์ แต่ยังคงศรัทธาในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา จึงเลือกทำบุญบริจาคเงินและสิ่งของในรูปแบบอื่น ๆ อาทิ การทำบุญกับหมาจรจัดและสัตว์ไร้บ้าน จนเป็นช่องทางให้กับกลุ่มมิชชันนารีผู้ไม่หวังดี หลอกรับเงินสนับสนุนโดยอาศัยความสงสารเวทนาที่คนมีต่อหมาเป็นเครื่องมือ

ในขณะเดียวกัน ความเมตตาของกลุ่มจิตอาสาที่คอยให้อาหารหมาจรจัดตามที่สาธารณะ ก็ถูกประณามจากสังคมว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาหมาจรจัด โดยข้อประณามเหล่านั้นมีทั้งข้อเท็จจริงและความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน กล่าวคือ เป็นข้อเท็จจริงที่การให้อาหารของกลุ่มจิตอาสา นั้น ทำให้ชุมชนเกิดความสับสน บ่มเพาะแหล่งก่อเชื้อโรคโดยไม่ได้ตั้งใจ และสร้างภาพลักษณ์ด้านสุขอนามัยที่ไม่ดีต่อผู้พบเห็น ทำให้คนในชุมชนมีทัศนคติด้านลบต่อหมาจรจัดยิ่งขึ้น เป็นกังวลต่อจำนวนหมาจรจัดที่เพิ่มขึ้นจากการที่มีจิตอาสาคอยให้อาหาร ได้รับผลกระทบจากการที่หมาจรจัดขับถ่ายในพื้นที่สาธารณะ หรือหน้าบ้านเรือน เฝ้าหอนเสียงดัง หรือไล่กัดคนในชุมชนจนเป็นอันตรายต่อทรัพย์สินและชีวิต เหมารวมด้วยความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าผลกระทบดังกล่าว เป็นเพราะความเมตตาของกลุ่มจิตอาสา จนเป็นเหตุให้เกิดการกระทบกระทั่งกันของคนในสังคม

1.2 วัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อการจัดการปัญหาสวัสดิภาพหมาจรไม่อิสระและหมาจรอิสระ เนื่องจากรูปแบบการทำงานของภาครัฐไทยมีลำดับขั้นตอนที่ซับซ้อน ทำให้การทำเนิมนโยบายเพื่อของบประมาณในการแก้ปัญหาเป็นไปอย่างล่าช้า ในขณะที่วัฒนธรรมองค์กรของหน่วยงาน มูลนิธิเอกชน มีลำดับขั้นตอนที่ซับซ้อนน้อยกว่า จึงสามารถดำเนินงานได้รวดเร็วกว่าภาครัฐ ทว่ารูปแบบการขับเคลื่อนองค์กร ส่วนใหญ่มีผลประโยชน์เรื่องการเปิดรับบริจาค สบทบทุนเพื่อแก้ปัญหาหมาจร

จัดมาเกี่ยวข้อง จึงเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริต นำเงินบริจาคไปใช้จ่ายเพื่อการอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือมาจรจัดตั้งที่ควรจะเป็น

ทั้งนี้ แนวทางการแก้ไขปัญหามาจรจัดของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน มุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่ว่าจะเป็นการจัดสร้างศูนย์พักพิง หรือการทำหมัน ไม่สามารถจัดการปัญหามาจรได้โดยเด็ดขาดสมบูรณ์ เพราะต้นเหตุแท้จริงของการเพิ่มปริมาณมาจรจัดในสังคม คือ “จิตสำนึกของคน”

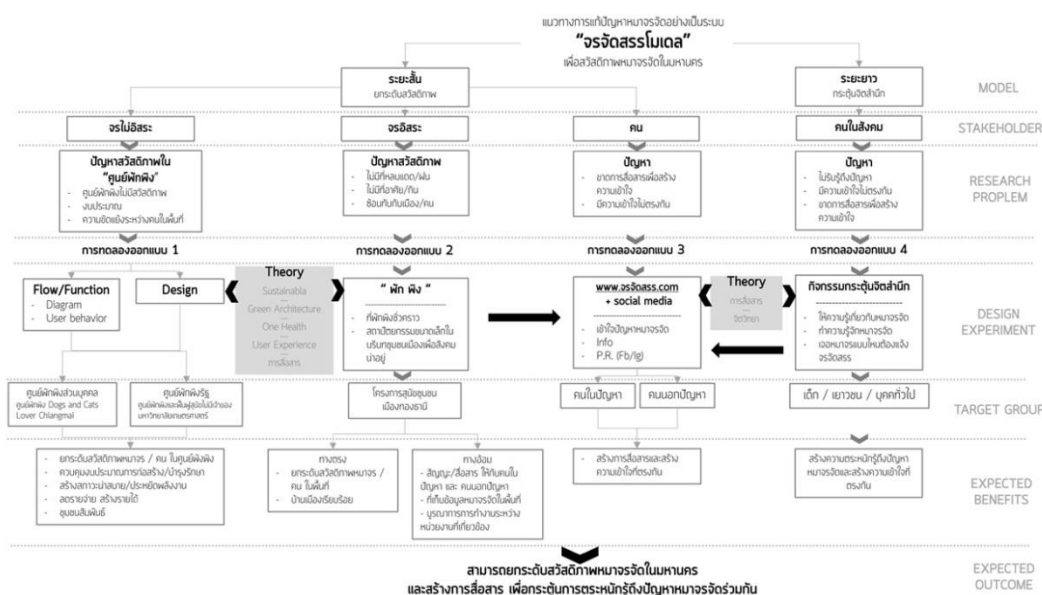
จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมไทย อันสะท้อนให้เห็นถึงสถานะของหมาที่ถูกกดให้อยู่ต่ำกว่าคนนั้น ทำให้มาจรจัดไม่เหลือที่ยืนในสังคม ไม่เป็นที่ยอมรับ พิจารณาได้จากการร้องเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจับมาจรจัดเข้าศูนย์พักพิง หรือที่เด็ดขาดกว่านั้น คือการเรียกร้องให้มีการเซตซีโร่ ดังนั้นวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมไทย จึงเป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษาด้วยความเข้าใจในรูปแบบแนวคิด ทศนคติที่คนมีต่อหมา เป็นองค์ความรู้ที่จะนำมาซึ่งแนวทางแก้ปัญหาในเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างทศนคติที่ดีต่อมาจรจัด สร้างตัวตน พื้นที่ที่ยืนในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีให้กับมาจรจัด ด้วยศาสตร์และศิลป์ของการออกแบบที่มุ่งเน้นให้เกิดการตระหนักรู้ และผลักดันให้มาจรจัดได้รับการยอมรับจากคนในสังคมมากขึ้น

2. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหามาจรจัดอย่างเป็นระบบ เนื่องจากปัญหามาจรจัดเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ที่ทั้งการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุและปลายเหตุล้วนมีความสำคัญ สรุปแนวทางการแก้ปัญหาได้เป็น 2 ระยะ คือระยะสั้นและระยะยาว ที่ต้องดำเนินการควบคู่กันอย่างเป็นระบบ

2.1 แผนระยะสั้น คือแผนหรือแนวทางการแก้ไขปัญหามาจรจัดที่ต้องดำเนินการในพื้นที่เพื่อยกระดับสวัสดิภาพหมาจรไม่อิสระและหมาจรอิสระ อันเป็นปัญหาที่ไม่สามารถรอได้ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อสังคมสืบเนื่องถึงสวัสดิภาพของคนในสังคมร่วมด้วยในหลากหลายด้าน

“จรจัดสรร” จึงใช้ศิลปะการออกแบบเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดการปัญหา ทั้งการออกแบบบริการ สร้างสรรค์กิจกรรม ออกแบบเว็บไซต์ การถ่ายภาพ รวมถึงการออกแบบสถาปัตยกรรม เพื่อแก้ปัญหาสวัสดิภาพ ลดผลกระทบที่เคยเกิดขึ้น และอาจเกิดขึ้นในภายภาคหน้า

2.2 แผนระยะยาว คือแผนหรือแนวคิดการแก้ไขปัญหามาจรจัด ที่ต้องอาศัยระยะเวลาและความต่อเนื่องในการดำเนินการ ด้วยการกระตุ้นจิตสำนึกและสร้างความเข้าใจให้กับคนในสังคมซึ่งมีความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ วินัย และประสบการณ์นั้นต้องอาศัยการปลูกฝัง “จรจัดสรร” จึงออกแบบกิจกรรมสำหรับเด็ก เยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมที่สุดในการปลูกฝังความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง และกิจกรรมสำหรับบุคคลทั่วไป ที่มุ่งสร้างการตระหนักรู้และความเข้าใจในปัญหามาจรจัด เพื่อปรับเปลี่ยนทศนคติที่มีต่อมาจรจัดให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น นำมาซึ่งการรับรู้และความร่วมมือในการแก้ไขปัญหามาจรจัดในสังคม

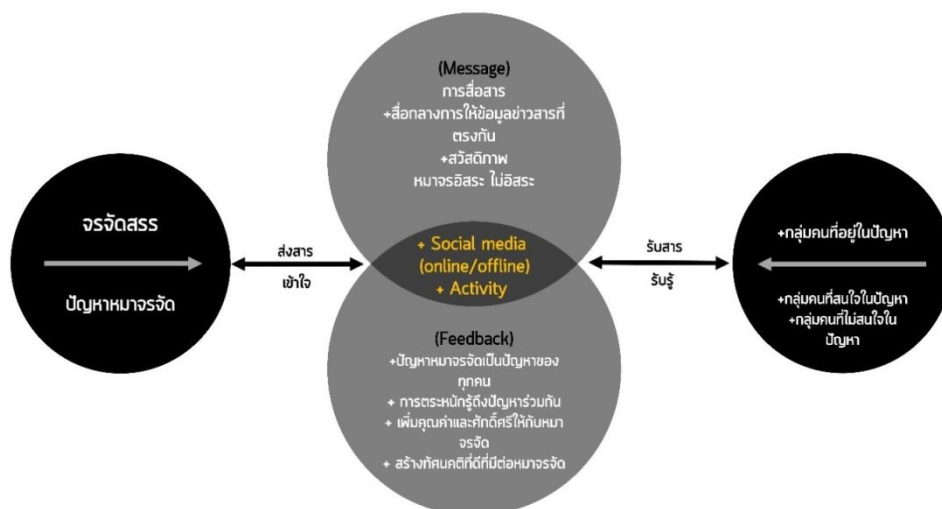
ภาพที่ 135 จรจัดสรร โมเดล

(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 14 พฤษภาคม ปี พ.ศ. 2565)

จากแผนผัง “จรจัดสรรโมเดล” ข้างต้น จะเห็นได้ว่าการแก้ปัญหาจราจรจัดมีความจำเป็นที่จะต้องทำอย่างเป็นระบบ และดำเนินการควบคู่กัน เพื่อส่งเสริมการทำงานในแต่ละส่วนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และผลักดันให้ปัญหาแง่มุมต่าง ๆ ถูกแก้ไขอย่างตรงจุด เนื่องด้วยปัญหาจราจรจัดมีความซับซ้อนในเชิงโครงสร้าง และส่งผลกระทบต่อสังคมในหลากหลายด้าน การแก้ปัญหาในแบบแผนของจรจัดสรรจึงจัดการให้สอดคล้องกับข้อปัญหาที่ค้นพบจากการวิจัย เพื่อให้การแก้ปัญหา มีประสิทธิภาพและสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. การออกแบบโครงการต้นแบบ “จรจัดสรร” เพื่อยกระดับสวัสดิภาพจราจรจัดในมหานคร โดยมีการจัดการอย่างเป็นระบบ เป็นผลลัพธ์จากข้อปัญหาที่เกิดขึ้นกับการแก้ปัญหาจราจรจัดในปัจจุบันที่ขาดการบูรณาการ ขาดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างกลุ่มคนผู้อยู่ในปัญหา กลุ่มคนที่สนใจในปัญหา และกลุ่มคนทั่วไปที่ไม่ได้รับรู้ถึงปัญหา ซึ่งแต่ละกลุ่มคนมีพฤติกรรมแสดงออกต่อการจัดการปัญหาจราจรจัดแตกต่างกัน

การสร้างพื้นที่บูรณาการการจัดการปัญหาจราจรจัดในวิถี “จรจัดสรร” จึงมุ่งเน้นการสื่อสารระหว่างกลุ่มคน โดยมีผลงานการออกแบบเชิงทดลองเป็นสื่อกลาง เพื่อสร้างความเสมอภาคทางความเข้าใจในการแก้ปัญหา เพิ่มคุณค่าและศักดิ์ศรีให้กับจราจรจัด นำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ปัญหาจราจรจัดในมหานครอย่างสัมฤทธิ์ผลและยั่งยืน

ภาพที่ 136 กลยุทธ์การสื่อสาร
(โดย ยศพร จันทองเงิน เมื่อ 14 พฤษภาคม ปี พ.ศ. 2565)

5.2 การอภิปรายผล

จากกรณีศึกษาการแก้ปัญหาหมาจรจัดในต่างประเทศที่ประสบผลสำเร็จ เป็นเพราะมีการบังคับใช้กฎหมายที่ชัดเจนและเข้มงวดในการแก้ปัญหา ทั้งการควบคุมการเกิดหมาจรหน้าใหม่ และการจัดสร้างศูนย์พักพิงหมาจรจัดที่มีระบบการจัดการบริหารศูนย์ฯ ที่ดี หมมาและคนมีสวัสดิภาพ ทว่าด้วยบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย ไม่สามารถนำรูปแบบการแก้ปัญหาในต่างประเทศมาปรับใช้ได้โดยเบ็ดเสร็จ เนื่องจากสังคมไทยมีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อที่แตกต่างออกไป การจัดการด้วยการการุณยฆาต จึงยังเป็นที่ถกเถียงและมองว่าไม่สามารถแก้ปัญหาหมาจรจัดได้จริง เนื่องด้วยประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายควบคุมที่ชัดเจน ผู้คนยังคงขาดวินัย ความรับผิดชอบทอดทิ้งหมา หรือมีรูปแบบการเลี้ยงที่ปล่อยปละเช่นเดิม รวมถึงผู้คนในสังคมไทยมีความเมตตาเป็นอุปนิสัยพื้นฐาน ทำให้การการุณยฆาตไม่เป็นที่ยอมรับ ดังนั้นแนวทางในการแก้ปัญหาที่การวิจัยนี้เห็นถึงความเป็นไปได้ จึงควรอิงถึงพฤติกรรมและวัฒนธรรมของคนไทยเป็นพื้นฐานสำคัญ

ปัจจุบันการแก้ปัญหาหมาจรจัดของไทย แบ่งรูปแบบการแก้ปัญหาตามวิถีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร มูลนิธิ และส่วนบุคคลหรือจิตอาสา

โดยภาครัฐมีการจัดการโดยการออกกฎหมายการทารุณกรรมสัตว์ 2557 แต่คนไทยส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกฎหมายดังกล่าว เนื่องจากไม่มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง

ในส่วนของการทำหมั้น ภาครัฐดำเนินการเป็นระยะ ไม่ต่อเนื่อง จึงไม่ทันการกับจำนวนการเกิดของหมาจรจัดที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ภาคเอกชน องค์กร มูลนิธิ นั้น มีการจัดการทำหมั้น-ฉีดวัคซีนอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการร่วมกับภาคประชาชนที่เป็นจิตอาสาในการลงพื้นที่

สำหรับการก่อตั้งศูนย์พักพิงฯ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร มูลนิธิ และส่วนบุคคล ที่จัดสร้างขึ้นในปัจจุบัน เพื่อรองรับหมาจรจัดก็มีความแออัด โดยส่วนใหญ่พบว่า ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจในการออกแบบ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อหมาจรไม่อิสระ และผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พักพิง ลูกกลามถึงสวัสดิภาพของคนในชุมชนโดยรอบจากมลภาวะทางกลิ่นและเสียง ทำให้ศูนย์พักพิงไม่เป็นที่ยอมรับจากคนในพื้นที่ มักถูกร้องเรียนอยู่บ่อยครั้ง อย่างไรก็ตามที่ศูนย์พักพิงเหล่านี้ยังคงไม่เพียงพอที่จะรองรับจำนวนหมาจรจัดที่เพิ่มขึ้นในสังคม แนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดควบคู่กัน คือกรณีการช่วยเหลือ ดูแลหาบ้านตามความเชี่ยวชาญของแต่ละหน่วยงานในภาคเอกชน องค์กร มูลนิธิ ส่วนบุคคลหรือจิตอาสา โดยความช่วยเหลือดังกล่าวยังคงครอบคลุมถึงการให้อาหารหมาจรอิสระในชุมชนของกลุ่มจิตอาสาที่นำมาซึ่งปัญหาความสกปรก ไม่เรียบร้อย กระทบต่อทัศนียภาพและภาพลักษณ์ในสังคมเมือง

ข้อปัญหาที่ค้นพบดังกล่าว ยังขาดรูปแบบการจัดการสวัสดิภาพหมาจร และการสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อกระตุ้นการตระหนักรู้แก่คนในสังคม การวิจัย “จรจัดสรร” นี้ จึงอ้างอิงองค์ความรู้ในรูปแบบวัฒนธรรมการเลี้ยงหมาของสังคมไทย บูรณาการร่วมกับศิลปะการออกแบบแขนงต่าง ๆ ในการสร้างรูปแบบการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม เพื่อสร้างการตระหนักรู้และความเข้าใจต่อปัญหาหมาจรจัดร่วมกัน และยกระดับสวัสดิภาพชีวิตของหมาจรไม่อิสระ และหมาจรอิสระ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) หมาจรไม่อิสระ ในบริบทปัญหาที่เป็นผลจากการออกแบบศูนย์พักพิงโดยขาดความเข้าใจถึงพฤติกรรมผู้ใช้ แนวคิดในการออกแบบศูนย์พักพิงฯ เดิม มุ่งเน้นเรื่องความแข็งแรง เน้นโครงสร้างที่ใช้เพียงเพื่อกักกันหมา ซึ่งในการวิจัย “จรจัดสรร” จึงปรับใช้แนวคิดจากภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่น สร้างความสมดุล เพิ่มพื้นที่สีเขียว ที่สามารถลดรายจ่าย สร้างรายได้ และสร้างชุมชนสัมพันธ์ โดยการออกแบบโมเดลดังกล่าว ได้ถูกนำไปใช้และประเมินผลเชิงคุณภาพจากการก่อสร้าง และปรับปรุงศูนย์พักพิงฯ

2) หมาจรอิสระ กับการแก้ปัญหาในปัจจุบันที่มีโครงการสุนัขชุมชนที่จับหมาจรจัดมาทำหมั้น-ฉีดวัคซีน แล้วปล่อยกลับคืนสู่ชุมชนเดิม ทว่าโครงการดังกล่าวยังขาดการประชาสัมพันธ์หรือสร้างความเข้าใจถึงแนวทางการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับหมา และไม่มียุทธศาสตร์ครอบคลุมถึงการดูแลสวัสดิภาพของหมาจรในชุมชน ปัญหาการให้อาหารของจิตอาสา การดูแลเรื่องความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ยังคงไม่ได้รับการแก้ไข จึงเกิดการกระทบกระทั่งระหว่างจิตอาสา กับคนในชุมชนอยู่บ่อยครั้ง “จรจัดสรร” จึงมุ่งเน้นจัดการเรื่องสวัสดิภาพหมาจรในชุมชน แก้ไขประเด็นปัญหาพื้นที่ให้อาหาร ด้วยการกำหนดขอบเขตอย่างชัดเจน เพื่อสร้างความเป็นระเบียบ รวมถึงสื่อสารและสร้าง

ความเข้าใจร่วมกันให้กับคนในชุมชน ด้วยการใช้ “พัก พิง” สถาปัตยกรรมขนาดเล็กที่ติดตั้งในชุมชน บริเวณที่มีหมาจรจัดอาศัยอยู่ ซึ่งภายหลังจากทดลองใช้ พบว่า สามารถยกระดับสวัสดิภาพหมาจร อีสรระ และสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่ได้จริง รวมทั้งตัว “พักพิง” ยังสามารถทำหน้าที่ เสมือนบอร์ดประชาสัมพันธ์ สื่อสารให้คนที่กลัวหมาหรือไม่ชอบหมา ว่าพื้นที่บริเวณดังกล่าวมีหมาจรจัด อาศัยอยู่ เพื่อเพิ่มความระมัดระวังหรือหลีกเลี่ยง ขณะเดียวกัน พัก พิง ยังสามารถสื่อสารบอกข้อมูลของหมา จรจัดในพื้นที่ ด้วยมีการพัฒนาระบบ QR Code เข้าถึงข้อมูลของหมาจรจัดและจิตอาสาที่ดูแลในพื้นที่นั้น ๆ ได้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนที่ต้องการสำรวจข้อมูลหรือดำเนินการทำหมันฉีด วัคซีน ช่วยลดความซ้ำซ้อนในการทำงานระหว่างหน่วยงาน

“พัก พิง” จึงไม่ได้เป็นเพียงที่หลบแดด หลบฝน หรือที่ให้อาหารหมาจรจัดสำหรับจิตอาสาเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ในการสื่อสารระหว่างผู้ที่อยู่ในปัญหาหมาจรจัดด้วยเช่นกัน และเมื่อ “พัก พิง” ได้มีการ เผยแพร่สู่สาธารณชนผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย ทำให้เกิดกระแสอันนำมาซึ่งการแสดงความคิดเห็น ถกเถียง กันในวงกว้าง กระทั่งได้รับความสนใจจากสื่อกระแสหลัก สื่อในช่องทางออนไลน์ และโซเชียลมีเดีย ทั้ง ไทยและต่างประเทศ ซึ่งเขียนบทความพูดถึงการจัดสวัสดิภาพหมาจรจัดในบริบทชุมชนเมืองของประเทศไทย ด้วยการรับรู้ในวงกว้างและการชี้แจงต่อข้อคำถามต่าง ๆ นี้ ช่วยเพิ่มโอกาสในการสร้างความเข้าใจ และ กระตุ้นการตระหนักรู้ต่อปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทยยิ่งขึ้น

ในขณะที่ปัจจุบันยังขาดพื้นที่ส่วนกลางในการสื่อสาร เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มคนที่อยู่ในปัญหา และ กลุ่มคนที่อยู่นอกปัญหา เว็บไซต์ [jrjitsorr.com](http://www.jrjitsorr.com) จึงเติมเต็มสิ่งที่ยังขาดและทำหน้าที่เสมือนศูนย์กลาง เชื่อมโยงกลุ่มคนทั้งสองกลุ่ม เพื่อให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ทว่าด้วยเว็บไซต์ ไม่สามารถประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนเข้าถึงได้ บวกกับการสื่อสารในยุคดิจิทัลปัจจุบันมุ่งใช้สังคมออนไลน์เป็นหลัก จึงสร้าง Facebook Group และ Instagram “จรจัดสรร” ร่วมด้วย เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และ เป็นพื้นที่โต้ตอบ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่สามารถเข้าถึงผู้คนในสังคมได้มากขึ้น

ในส่วนของการออกแบบกิจกรรมการต้นให้เกิดการตระหนักรู้ สำหรับเด็ก เยาวชน และบุคคลทั่วไป นั้น โดยกิจกรรมสำหรับเด็ก ออกแบบขึ้นเพื่อปลูกฝังให้เด็กรู้จักและเข้าใจพฤติกรรมหมาจรจัด เรียนรู้เรื่อง การปฏิบัติตัวเมื่อเจอหมาจรจัดในสถานการณ์ต่าง ๆ รู้จักสังเกตพฤติกรรมหมาจรจัด เพื่อความปลอดภัยและ สร้างทัศนคติต่อหมาจรจัดในทิศทางที่ดีให้กับเด็ก ขณะเดียวกัน กิจกรรมกระตุ้นการตระหนักรู้ถึงปัญหา ร่วมกันสำหรับบุคคลทั่วไปนั้น ออกแบบด้วยวัตถุประสงค์ที่ต้องการเพิ่มคุณค่าและศักดิ์ศรีให้กับหมาจรจัดใน ทัศนคติของบุคคลทั่วไป ปรับเปลี่ยนมุมมองของคนที่มีต่อหมาจรจัดในแง่ลบให้ดีขึ้นด้วยกลยุทธ์การสื่อสาร โดยเชิญชวนกลุ่มศิลปินเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม สร้างเครือข่ายให้เกิดการรับรู้และเข้าใจต่อปัญหาหมาจร จัดมากขึ้น นำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะ

การจัดสรรโมเดล คือแบบแผนการจัดการปัญหาอย่างเป็นระบบ ผ่านกระบวนการศึกษาวิจัย และการออกแบบเชิงทดลองซึ่งได้รับการประเมินผลว่าสามารถดำเนินการและเห็นผลตรงตามวัตถุประสงค์ได้จริง ในการแก้ปัญหาหมาจรจัดในสังคมไทยจึงสามารถดำเนินการได้ด้วยการนำ “การจัดสรรโมเดล” ไปประยุกต์ใช้กับการจัดการปัญหาในรูปแบบที่สอดคล้องกัน โดยแบ่งเป็น 2 แนวทางคือ

แนวทางที่ 1 คือการสร้างพื้นที่ให้เกิดการบูรณาการในการทำงานร่วมกันของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และการใช้ศิลปะการออกแบบเป็นแนวทางในการยกระดับสวัสดิภาพหมาจรจัดให้มีสุขภาวะที่ดีขึ้น

แนวทางที่ 2 ว่าด้วยการออกแบบ “การสื่อสาร” เพื่อกระตุ้นให้ผู้คนในสังคมเกิดความตระหนักรู้ กระตุ้นจิตสำนึก สร้างแนวโน้มทัศนคติต่อปัญหาหมาจรจัดที่ดีขึ้น ผ่านการจัดกิจกรรมและการใช้ “สื่อ” ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาซึ่งความร่วมมือกันของคนในสังคม ที่อาจเป็นเพียงแนวทางเดียวในแก้ปัญหาหมาจรจัดที่ต้นเหตุได้อย่างเห็นผลที่สุด

ในการนี้ เป็นข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดสรร” วัฒนธรรมการเลี้ยงหมาในสังคมสู่โครงการต้นแบบเพื่อสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร มีรายละเอียดดังนี้

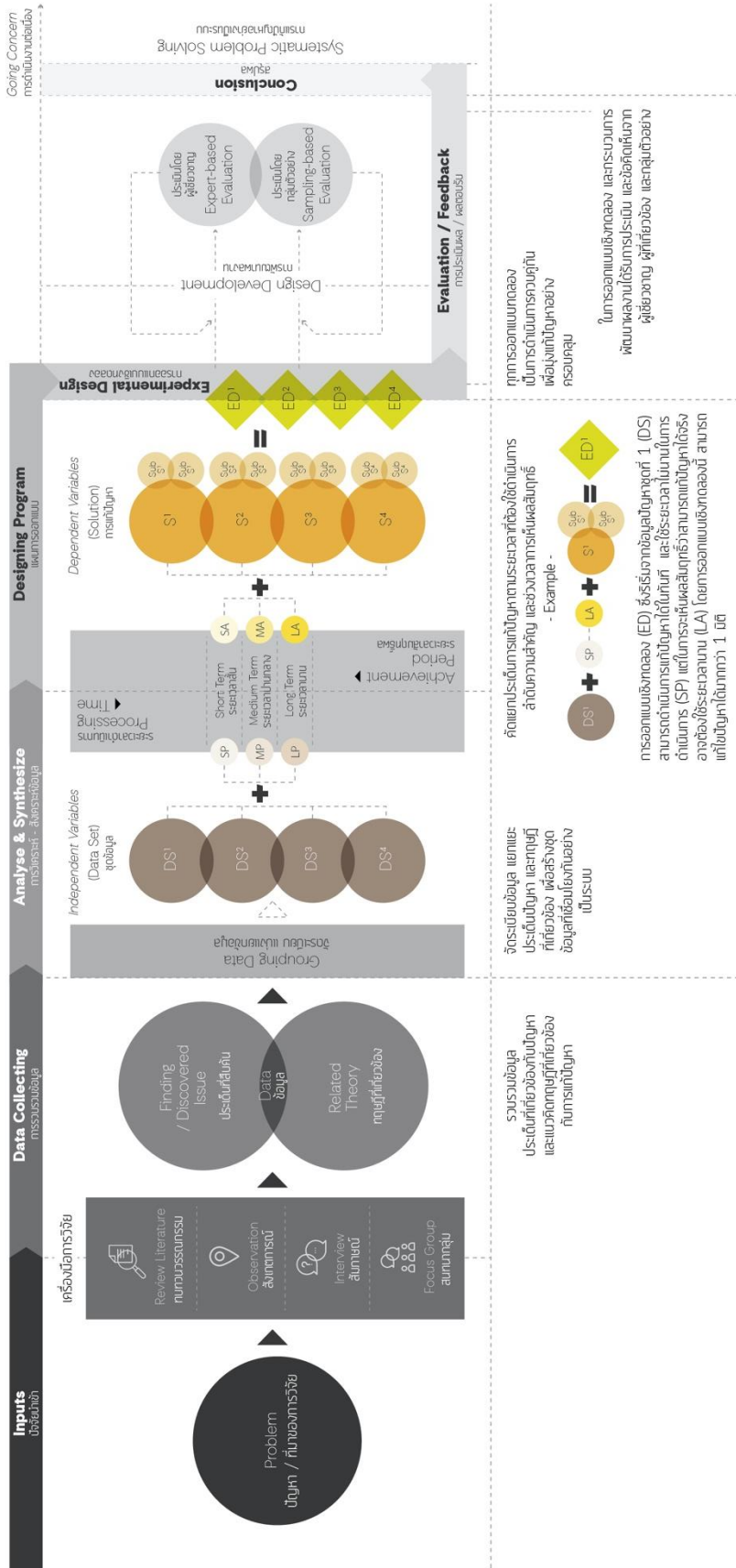
1) ในการจัดการปัญหาหมาจรจัด จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ควบคุม และบังคับใช้กฎหมาย ซึ่ง “การจัดสรร” เป็นเพียงแบบแผนแนวทางในการบรรเทาปัญหาหมาจรจัด และยกระดับสวัสดิภาพของหมาจรจัดในสังคมให้ดีขึ้นเท่านั้น ดังนั้นเมื่อการวิจัยนี้สามารถสร้างการรับรู้ในวงกว้าง อาจทำให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเข้ามาจัดการกับปัญหาหมาจรจัดเหล่านี้อย่างจริงจัง ด้วยการนำ “การจัดสรรโมเดล” มาประยุกต์ใช้เป็นส่วนหนึ่งในกลยุทธ์การจัดการปัญหาหมาจรจัดในอนาคต

2) สำหรับผู้ที่สนใจ เล็งเห็น หรือประสบปัญหา สามารถนำ “การจัดสรรโมเดล” ไปใช้งานตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อการยกระดับสวัสดิภาพของหมาจรจัด ทั้งหมาจรไม่อิสระและหมาจรอิสระได้ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมการกระตุ้นจิตสำนึก-การตระหนักรู้ และเข้าใช้งานหรือแสดงความคิดเห็นในเว็บไซต์จัดสรรและโซเชียลมีเดียที่เกี่ยวข้อง อันเป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องได้ด้วยกัน

3) สำหรับการนำข้อมูลไปต่อยอดทางการศึกษาหรือนำข้อมูลไปใช้ในทางวิชาการ สามารถพัฒนาต่อยอดการออกแบบ จัดสรรโมเดล เว็บไซต์ และกิจกรรมให้เหมาะสมกับการใช้งานพฤติกรรมผู้ใช้อย่างขึ้น และกลุ่มเป้าหมายตามความเหมาะสม

ด้วยข้อเสนอแนะข้างต้น จะเป็นการผลักดันให้งานวิจัยนี้มีประโยชน์ต่อการจัดการกับปัญหาหมาจรจัด ทั้งในส่วนบุคคล ภาคเอกชน และภาครัฐ ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการปัญหาหมาจรจัดอย่างเป็นระบบได้ในอนาคต หากมีการนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์อย่างเหมาะสม

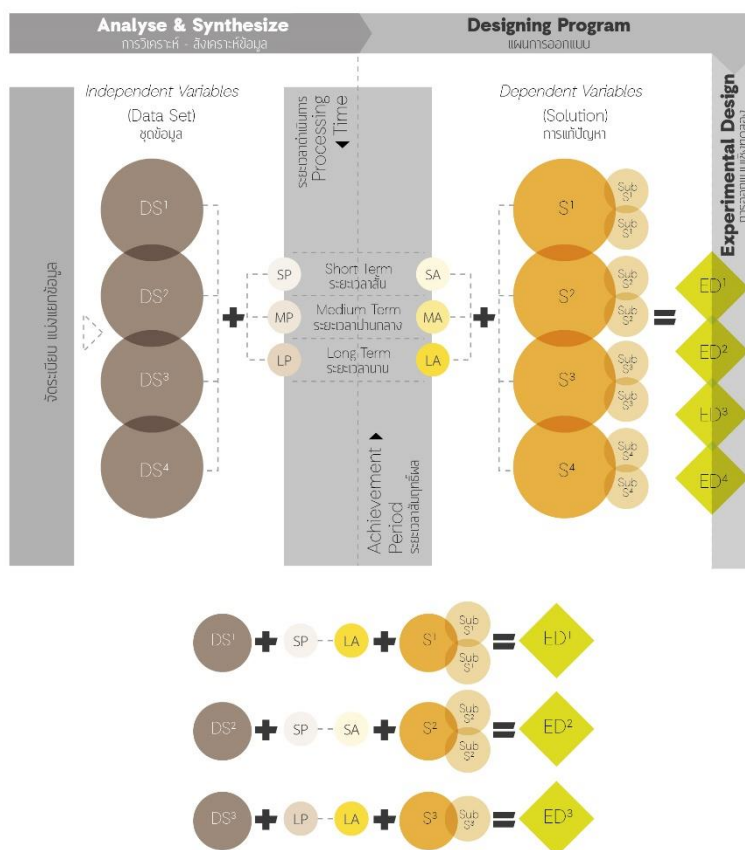

ภาพที่ 137 จัดสรร โมเดล

จากภาพ “จัดสรร โมเดล” เป็นผลสรุปองค์ความรู้ทางระเบียบวิธีวิจัย ที่สังเคราะห์จากรูปแบบการจัดการ “จรจัดสรรโมเดล” โดยโมเดลนี้สามารถประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหาสังคมด้านอื่น ๆ ที่มีความซับซ้อนในเชิงโครงสร้างและกระบวนการแก้ปัญหา เริ่มต้นจาก “ปัญหา” อันเป็นที่มาของการศึกษา รวบรวมข้อมูลทั้งประเด็นและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ด้วยเครื่องมือการวิจัยต่าง ๆ และเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ จัดระเบียบข้อมูล แยกแยะประเด็นปัญหาและทฤษฎีที่ประกอบใช้ในการแก้ปัญหาเพื่อสร้างชุดข้อมูลที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยลำดับตามระยะเวลาที่ต้องใช้ดำเนินการ ความสำคัญ และช่วงเวลาการเห็นผลสัมฤทธิ์ เพื่อสังเคราะห์สู่แบบแผนการแก้ปัญหาและการออกแบบเชิงทดลอง

ภาพที่ 138 สมการจัดสรรโมเดล

กล่าวคือ การออกแบบเชิงทดลอง (ED) ซึ่งริเริ่มจากข้อมูลปัญหาชุดที่ 1 (DS) สามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้ในทันที และใช้ระยะเวลาไม่นานในการดำเนินการ (SP) แต่ในการจะเห็นผลสัมฤทธิ์ว่าสามารถแก้ปัญหาได้จริง อาจต้องใช้ระยะเวลานาน (LA)

ในขณะที่การออกแบบเชิงทดลองที่ 3 ซึ่งเริ่มดำเนินการพร้อมกัน แต่อาจต้องใช้ระยะเวลานานในการดำเนินการ (LP) และใช้เวลากว่าที่จะเห็นผลสัมฤทธิ์ (LA)

โดยการออกแบบเชิงทดลองเหล่านี้ อาจสามารถแก้ไขปัญหา (S) ได้มากกว่า 1 มิติ
จากสมการดังกล่าวจะช่วยสร้างแผนการทำงาน ที่ครอบคลุมการแก้ปัญหาที่มีความ
ซับซ้อนในเชิงโครงสร้างอย่างเป็นระบบ ภายใต้การกำหนดแผนงานระยะสั้น ระยะกลาง และระยะ
ยาวที่ต้องดำเนินการควบคู่กัน เพื่อผลสัมฤทธิ์ในการแก้ปัญหาย่างสมบูรณ์

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- 7HD ร็อนออนไลน์. (2565). **ถอดรหัส “โครงการจรจัดสรร” จัดที่พักพิงแก้ปัญหาหมาจรจัด** ผ่านงานศิลปะ. เข้าถึงเมื่อ 9 เมษายน. เข้าถึงได้จาก <https://news.ch7.com/detail/561884>
- Kom Lifestyle. (2565). **"จรจัดสรร" บ้านเพื่อสุนัขจรจัดในประเทศไทย จากป้ายโฆษณาเก่า**. เข้าถึงเมื่อ 24 เมษายน. เข้าถึงได้จาก <https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/512560>
- MCOT Digital โซเชียลนิวส์. (2565). **"จรจัดสรร" บ้านพักพิงข้างถนน เพื่อหมาจรจัด**. เข้าถึงเมื่อ 8 เมษายน. เข้าถึงได้จาก <https://www.mcot.net/view/KhphzNuO>
- Miller, L., and Zawistowski, S. (2013). **Shelter medicine for veterinarians and staff**. New York: John Wiley & Sons.
- pheupuangchon newspaper. (2565). **เจ้าของประกาศตามหาสุนัขที่ตกใจกลัวพลุประทัดช่วงปีใหม่หายไประยะ 3 วัน**. เข้าถึงเมื่อ 3 มกราคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.pheupuangchon.com/152489/>
- Sanook. (2559). **สาวพ่อยาใจบุญ เลี้ยงอาหารหมาจรจัดกว่า 80 ตัว**. เข้าถึงเมื่อ 18 กุมภาพันธ์. เข้าถึงได้จาก <https://www.sanook.com/news/1951455/>
- Sanook. (2562a). **ชาวเน็ตถกเถียงเสียงแตก อุทยานน้ำตกนางรอง ติดประกาศห้ามให้อาหารหมา**. เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <https://www.sanook.com/news/7791074/>
- Sanook. (2562b). **หมาจรจัดสุราษฎร์ฯ ใหญ่คับซอย รุมขย้ำเด็ก 9 ขวบ หวาดผวากลัวฝังใจ**. เข้าถึงเมื่อ 9 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.sanook.com/news/7977210/>
- Ted, M. **การออกแบบบริการ: จากกรณีศึกษาการออกแบบบริการด้านสุขภาพสู่พิธีกรรมทางฟุตบอล**. ณ ห้องประชุมอาจารย์นารถ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมปศุสัตว์. (2563). **อธิบดีกรมปศุสัตว์ให้สัมภาษณ์ TV Thai PBS โครงการสุนัขชุมชนเพื่อการแก้ปัญหาสุนัขจรจัดอย่างยั่งยืน**. เข้าถึงได้จาก <https://dld.go.th/th/index.php/en/newsflash/banner-news/37-news/leader-news-2560/22282-head-25630710-3>
- กรมศิลปากร. (2531). **อดีตอีสาน**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2562). **คู่มือแนวทางการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์สัตว์**. เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2019/6/2271_6098.pdf

- กระปุกดอทคอม. (2560). **ได้บุญหรือบาป? ให้อาหารหมาจรในที่ชุมชน...เห่าหอนทั้งคืน-คนเดือดร้อน เป็นปี.** เข้าถึงได้จาก <https://hilight.kapook.com/view/164570>
- กองบรรณาธิการ M2F. (2561). "ตามส่องเมืองนอกควบคุม "หมาแมว" กันยังไง?" **M2FNews** 11 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.m2fnews.com/news/workdnews/10430>.
- กองบรรณาธิการ Urban Creature. (2565). **'จรจัดสรร' โครงการต้นแบบที่ฝึกฟังสุนัขจรจัด เพื่อสวัสดิการหมาจรในเมืองทองธานี ที่มุ่งแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน.** เข้าถึงเมื่อ 5 เมษายน. เข้าถึงได้จาก <https://urbancreature.co/stand-for-stray-project/>
- กาญจน์ นทีวุฒิกุล. (2550). "ตรรกะของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะประโยชน์ในเมืองเชียงใหม่." *ดุสิตนิพนธ์การวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ข่าวสดออนไลน์. (2559). **"พระเมตตา" ในหลวง"แผ่ถึงเพื่อนคุณทองแดง สร้างศูนย์รักษาสุนัขหัวหิน ต้นแบบดูแลสุนัขจรจัด.** เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_59184
- ข่าวสดออนไลน์. (2560). **ไม่ถึงบ้านญาติ! หักหลบหมาตัดหน้า รถพุ่งลงข้างทางพังยับ ลูกน้อย 3 เดือนดับสด.** เข้าถึงเมื่อ 12 สิงหาคม. เข้าถึงได้จาก https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_471262
- โครงการโบราณคดีประเทศไทย (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ). (2524). "หลักฐานใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้." *วารสารศิลปากร*, 25, 3 (กรกฎาคม): 39.
- จิรภัทร นันทเศรษฐ์. (2562). "ปัญหากฎหมายของคนพิการทางสายตากับสุนัขนำทางในประเทศไทย." *วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 7, 1 (มกราคม-มิถุนายน).
- เชียงใหม่นิวส์. (2563). **ปล่อยหมาแมวทิ้ง ช่วงโควิด-19 ระบาดเพียบ เดือนมีความผิดปกติสูง.** เข้าถึงเมื่อ 8 พฤษภาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/1342278/>
- ด็อกคลิป. (2561). **"เขาว่าไว้" ความเชื่อเกี่ยวกับน้องหมาที่รู้ไว้จะดี.** เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.dogsclip.com/articles/5/belief-about-the-dog/NTg5/>
- ด็อกไลค์. (2557). **เตือนภัย! เมื่อซื้อหมาตะกร้ากับปัญหาที่ต้องระวัง.** เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.dogilike.com/content/tip/3064/>
- ด็อกไลค์. (2559). **รวมภาพสุนัขทรงเลี้ยงในประวัติศาสตร์.** เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.dogilike.com/board/view.php?id=15747>

- ด็อกโลก. (2563). **เรื่องเล่าจากอดีต EP1 ... สุนัขกับความเชื่อของคนในยุคอียิปต์โบราณ**. เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.dogilike.com/content/tip/9243/>
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2563). **ปศุสัตว์มุดรูปแบบ 'สุนัขชุมชน' ขจัดปัญหาสุนัขจรจัด**. เข้าถึงเมื่อ 10 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <https://d.dailynews.co.th/politics/779191/>
- ทัศนีย์ สาลีโกชน. (2560). **นัยซ่อนเร้นของ First Pet สัตว์เลี้ยงประจำทำเนียบขาว**. เข้าถึงเมื่อ 6 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/743701>
- ทีมข่าวเฉพาะกิจไทยรัฐออนไลน์. (2559). **เรื่องเล่าชวนอมยิ้ม เมื่อครั้ง 'คุณทองแดง' สร้างความสุขแต่ในหลวง ร.๙**. เข้าถึงเมื่อ 4 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/765306>
- ทีมข่าวอมรินทร์. (2565). **แห่ชม! จรจัดสรร แก้ปัญหาสุนัขจรจัดในชุมชน เปิดชุดแรก เข้าพักเต็มทุกยูนิ ต.** เข้าถึงเมื่อ 7 เมษายน. เข้าถึงได้จาก <https://www.amarintv.com/news/detail/129359>
- เทพย์ สาริกบุตร บาง เสมเสริมสุข และอรุระคินทร์ วิริยะบุรณะ. (2521). **พรหมชาติ ฉบับราษฎรประจำบ้านดูด้วยตนเอง**. กรุงเทพฯ: ลูก ส.ธรรมภักดี.
- ไทยพีบีเอส. (2561). **ชื่นชมชายวัย 85 ให้อาหารสุนัขจรจัดทุกวันที่อยู่ธานี**. เข้าถึงเมื่อ 2 กุมภาพันธ์. เข้าถึงได้จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/269863>
- ไทยพีบีเอส. (2565). **อีกทางเลือก! ที่พักพิง "จรจัดสรร" แก้ปัญหาหมาจรจัด ด้วยการออกแบบ**. เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน. เข้าถึงได้จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/314447>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2558). **ชื่นชมสาวใหญ่ใจบุญ เลี้ยงหมาจรจัด 10 ปี**. เข้าถึงเมื่อ 30 กันยายน. เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/528870>
- ธเนตร. (2561). **เปิดชีวิตเจ้าตูบจากหมาข้างถนน สู่บ้านหลังใหม่ที่ศูนย์พักพิงอุทัยธานี**. เข้าถึงเมื่อ 15 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก <https://news.mthai.com/general-news/686457.html>
- ธรรมนิติ. (2563). **ครอบครัวธรรมนิติ จัดโครงการ CSR “ทำวีลแชร์ให้น้อง” ให้แก่มูลนิธิบ้านสงเคราะห์สัตว์พิการ (ในความอุปถัมภ์ของหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน)**. เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.dharmniti.co.th/csr-green/>
- ชัยญารัตน์ โคตรวันทา. (2563). **Pets Are The New Kids ทำไมคนรุ่นใหม่เลือกสัตว์เลี้ยงแทนการมีลูก**. เข้าถึงเมื่อ 4 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <https://thematter.co/social/millennials-picking-pets-over-kids/169081>
- บริษัท ร่มโพธิ์ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด. (2561). **โครงการ น้องหมาอ้อมท้อง ณ บ้านพักสี่ขาเพื่อหมาจร**. เข้าถึงเมื่อ 12 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.rhombho.co.th/th/corporate->

social-responsibility/update/csr-activities/44/โครงการ-น้องหมาอิมทออง-ณ-บ้านพักสี่ขา
เพื่อหมาจร

บ้านและสวน. (2564). “Therapy Dog” สุนัขนักบำบัดคืออะไร แตกต่างจากสุนัขผู้ช่วยเหลือ
ประเภทอื่นอย่างไร. เข้าถึงเมื่อ 13 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.baanlaesuan.com/209033/pets/training/therapy-dog>

เบญจมาศ สุนนทะนาม และหัชชากร วงศ์สายัณห์. (2561). นโยบายเรื่องสุนัขจรจัดของ
กรุงเทพมหานคร : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกรุงเทพมหานครกับเมืองชิคาโก. ใน **โครงการ
ประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561, ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา.**

ปริญญาวัน ชมเสวก. (2563). **แนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสุนัขจรจัด : ศึกษารณีย
ที่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน.** กรุงเทพฯ: สำนักผู้ตรวจการแผ่นดิน.

ผู้จัดการออนไลน์. (2564a). **ชาวเน็ตทั้งทีทั้งทั้งแชร์ ป้าย “สุนัขชุมชน ตลาดแม่กลอง” ตัวไหนดู-ไม่ดู
ได้ที่ปลอดภัย.** เข้าถึงเมื่อ 4 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/online-section/detail/9640000098026>

ผู้จัดการออนไลน์. (2564b). **หาบ้านให้น้อง! เจ้าของทิ้งสุนัขใต้ทางด่วนหลังทะเลาะกับแฟน หาก
อุปการะ ยินดียกให้.** เข้าถึงเมื่อ 8 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/online-section/detail/9640000022576>

พนา กันธา. (2560). “เรื่องหมาที่ไม่หมาหมา : พหุภววิทยาในวัฒนธรรมสัตว์เลี้ยงของสังคมไทย
สมัยใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,

พัลลภา พันธุ์เพชร และพงศ์เดช ไชยคุตร. (2554). **สุนัขจรจัด.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิชฌน์ จันทร์พริ้ม. (2565). **สุนัขชุมชน ตลาดแม่กลอง โมเดลที่บอกว่าหมาจรจัดไม่ใช่ภาระ และอยู่
ร่วมกับสังคมได้.** เข้าถึงเมื่อ 3 มกราคม. เข้าถึงได้จาก https://urbancreature.co/dog-maeklong/?_ga=2.168897249.1709200039.1651729612-1555857892.1651729612

พีพีทีวีออนไลน์. (2563). **พ่อเฒ่าวัย 75 ปี ขับจยย.หนีหมาไล่กัด เสียหลักชนรถพ่วงเสียชีวิตแล้ว.**
เข้าถึงเมื่อ 21 กันยายน. เข้าถึงได้จาก <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/133560>

พีพีทีวีออนไลน์. (2565). “สัตว์บำบัดจิต” ทางเลือกรักษาสำหรับผู้ป่วยโรคซึมเศร้า. เข้าถึงเมื่อ 17
มกราคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.pptvhd36.com/news/สุขภาพ/164622>

- ภารดี พิพัฒน์กาญจน์ ชัชวาล ใจเชื้อกุล และขวัญรัฐ ส่วนพงษ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างสุนัขและผู้เลี้ยง. ใน การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่, 23 มิถุนายน 2559.
- มติชนออนไลน์. (2564). "เรื่องราวระหว่างทัวร์ : พาคนรักหมา-มารู้จัก “ยาเหล” (Jarlet) #หมาไม่ใช่แค่สัตว์เลี้ยง.". เข้าถึงเมื่อ 26 สิงหาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.matichonacademy.com/tour-story/พาคนรักหมา-มารู้จัก-ยา>
- มติชนออนไลน์. (2561a). นักวิชาการ ยกบทเรียนต่างประเทศ ชีเซตซีโร่หมาจรจัดด้วยการฆ่าไม่ใช่คำตอบ. เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_884761
- มติชนออนไลน์. (2561b). ศูนย์พักพิงสุนัข กทม. ไม่ได้เลวร้ายอย่างใครคิด. เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_1265364
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนพิเศษ ง. (2564). กระทั่งตามที 209 ร. เรื่องปัญหาสุนัข แมว ลิงจรจัดขาดหน่วยงานรับผิดชอบ. เข้าถึงเมื่อ 12 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก http://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/PDF/2564/E/180/T_0016.PDF
- เรณูภา สิริพิตรวงศ์. (2559). "การใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบ “สุนัข” กับ “คน” ในภาษาไทยและภาษาจีน." วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 9, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 159-167.
- โรงพยาบาลสัตว์รัตนวิเบศร์ สาขาใหญ่ ราชพฤกษ์. (2559). “สุนัขกัดกัน” อันตรายมากกว่าที่คุณคิด. เข้าถึงเมื่อ 8 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.itaam.co/content/read/none20160510-222228>
- วิมลสิทธิ์ ทรยางกูร. (2563). รายงานผลงานวิชาการกว่า 40 ปี ศาสตราจารย์ ดร.วิมลสิทธิ์ ทรยางกูร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เวิร์คพอยท์ ทูเดย์. (2563). มุลนิธิเพื่อสุนัขฯ ชี ทำหมันสุนัขแมวช่วยแก้ปัญหาสัตว์จรจัดระยะยาว 17 ปี ทำไปแล้วกว่า 5 แสนตัว ทูบสถิติโลก. เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก <https://workpointtoday.com/animal/>
- สุกฤตา โชติรัตน์. (2563). (ห)มา ซีเอ็มยู เปลี่ยนสุนัขจรเป็น สุนัขชุมชน อยู่ร่วมกับคนอย่างยั่งยืน. เข้าถึงเมื่อ 12 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.sarakadeelite.com/better-living/macmu-project/>
- เหมียวซีส์ส่อง. (2563). รวมโพสต์ “สุนัขหาย” ช่วงเทศกาลปีใหม่ หลังพวกมันตกใจเสียงพลุ และวิ่งเตลิดหนีไป. เข้าถึงเมื่อ 16 มกราคม. เข้าถึงได้จาก <https://animal.catdumb.com/lost-dogs-on-new-year-2020-777/>

- องค์กรพิทักษ์สัตว์แห่งโลก. (2563). **Life's better with dogs 1 รายชื่อ = 1 วัคซีน**. เข้าถึงเมื่อ 3 มกราคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.worldanimalprotection.or.th/BetterWithDogs>
- อภินันท์ สุประเสริฐ และปราโมทย์ วัฒนานุसार. (2564). “ทาสหมา-ทาสแมว” จ่ายหนัก ฟุ้งตามเทรนด์ **Pet Humanization**. เข้าถึงเมื่อ 7 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.nationtv.tv/news/378855830>
- อรรถนัย เศรษฐบุษต. (2551). "สถาปัตยกรรมสีเขียว: การทำทนายเพื่อความยั่งยืน." *อาษา*, 10, 51-11:51: 70-76.
- อันดับแซ่บ. (2561). **โง่งเงินแสน ราคาน้องหมาดารา-คนดัง แต่ละตัวนั้นน ค่าตัวแพงเวอร์!** เข้าถึงเมื่อ 6 มกราคม. เข้าถึงได้จาก <https://undubzapp.com/หมา-ดารา-ราคาแพง/>
- อาวุธ อังคาร. (2553). **ภูมิปัญญาสถาปัตยกรรม ชุดที่ 1**. กรุงเทพฯ: สถาบันอาศรมศิลป์.
- อินทรชัย พาณิชกุล. (2559). **เจาะลึกปัญหาในระดับชาติ สุนัขจรจัดล้นเมือง**. เข้าถึงเมื่อ 1 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <https://www.posttoday.com/politic/report/435148>
- ฮานะ_แพรวดอทคอม. (2560). **เรื่องราวสุดประทับใจระหว่างในหลวงรัชกาลที่ ๙ กับคุณทองแดง สุนัขทรงเลี้ยง**. เข้าถึงเมื่อ 3 มีนาคม. เข้าถึงได้จาก <https://praew.com/luxury/royal-update/128968.html>

ภาษาอังกฤษ

- Adhikari, S. (2019b). **A Research Presentation on Design Considerations for an Animal Shelter**. Available from <https://www.slideshare.net/ShraddhaAdhikari4/space-recommendations-for-an-animal-shelter>
- Bennett, P. C., and Rohlf, V. I. (2007). "Owner-Companion dog interactions: relationships between demographic variables, potentially problematic behaviours, training engagement and shared activities." *Applied Animal Behaviour Science*, 102: 65-84.
- Bray, E. E., Otto, C. M., and et al. (2021). "Enhancing the Selection and Performance of Working Dogs." *Frontiers in Veterinary Science Journal*, 8: Accessed March 8. Available from <https://doi.org/10.3389/fvets.2021.644431>.
- Diffrient, N., Tilley, R. A., and Henry Dreyfuss Associates. (1982). **Humanscale 1/2/3**.
- FOUR PAWS International. (2021). **Stray Animal Care in Thailand**. Accessed March 31. Available from <https://www.four-paws.org/campaigns-topics/topics/help-for-stray-animals/stray-animal-care-thailand>

- Garman, E. (2015). **What Is Earned Media, Owned Media & Paid Media?: The Difference Explained.** Accessed April 21. Available from <https://www.titan-growth.com/what-is-earned-owned-paid-media-the-difference-explained/>
- Global, I. (2021). **One Health.** Accessed February 6. Available from <https://www.isglobal.org/en/-/one-health-una-sola-salud->
- Hawkes, T. (2003). **Structuralism and Semiotics.** 2nd ed. New York: Routledge.
- Kilgannon, C. (2018). **WA Final Proving Ground for Guide Dogs to the Blind: Midtown Manhattan.** November 6. <https://www.nytimes.com/2018/11/06/nyregion/guide-dogs-blind.html>
- Kim, J., and Moon, N. (2022). "Dog Behavior Recognition Based on Multimodal Data from a Camera and Wearable Device." **Applied Sciences.** Available from <https://www.mdpi.com/2076-3417/12/6/3199>.
- Kobelt, A. J., Hemsworth, P. H., Barnett, J. I., and Coleman, G. J. (2003). "A survey of dog ownership in suburban Australia-conditions and behavior problems." **Applied Animal Behavior Science**, 82: 137-148.
- Lee, D. (2018). "Animal Sanctuary: The Designer's Guidebook for the Mental Welfare of Rescued Animals." A Thesis submitted to the Faculty of Architecture, Carleton University, Ontario,
- Leonardo Fairman. (2022). **Stand for Strays Introduces Sustainable Shelters for Thailand's Stray Dogs.** Accessed May 22. Available from <https://loveexpands.com/stand-for-strays-introduces-sustainable-shelters-for-thailands-stray-dogs/>
- Marinelli, L., Adamelli, S., Normando, S., and Bono, G. (2007). "Quality of life of the pet dog: influence of owner and dog's characteristics." **Applied Animal Behavior Science**, 108: 143–156.
- Nagashima, K. (1999). **Glocal Approach Toward Architecture of the Future.** Accessed February 6. Available from <https://www.humiliationstudies.org/documents/NagashimaGlocalApproach.pdf>
- Nagel, S. (2018). "Redefining Shelter: Fostering Human/Canine Relationships Through a New Typology." A Thesis submitted to the Faculty of Architecture, University of Maryland, College Park, US.,

- Pittau, M. (2018). **The Value of User Experience in Digital Marketing**. Accessed May 22. Available from <https://www.mauriziopittau.it/digital-marketing/the-value-of-user-experience-in-digital-marketing/>
- Schlaffer, L., and Bonacci, P. (2013). Shelter Design. In **Shelter medicine for veterinarians and staff**. New York: John Wiley & Sons.
- Skirmante. (2014). **26 Dogs Hugging Their Humans**. Accessed March 10. Available from <https://www.boredpanda.com/dogs-hugging-their-owners/>
- Ryker, I. (2021). **Investigating the Benefits of Animal Assisted Therapy**. Accessed March 10. Available from <https://dogpatchdance.com/investigating-the-benefits-of-animal-assisted-therapy/>
- Vitas Healthcare. (n.d.). **Paw Pals® Volunteers**. Accessed May 22. Available from <https://www.vitas.com/volunteer/volunteer-opportunities/paw-pals-volunteers>
- Water Technology Engineering Ltd. (2022). **APEX Sewage Treatment Plant**. Accessed May 10. Available from https://www.crystaltanks.com/pureflo_sewage_treatment.html

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคผนวก ก
เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

คำอธิบาย

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิจัยในหัวข้อ “จรจัดสรร” ความเชื่อและทัศนคติ การเลี้ยงหมาในสังคมไทยสู่การออกแบบโครงการต้นแบบเพื่อสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาศิลปการออกแบบเชิงวัฒนธรรม คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เพื่อให้งานวิจัยนี้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงให้สมบูรณ์ โดยข้อมูลที่ท่านเห็นเพื่อนำมาใช้ในงานวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบต่อท่านทั้งนี้ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะ ผู้มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของท่านจะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้เท่านั้น

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์
สำหรับ องค์กร, มูลนิธิ ของภาครัฐ, ภาคเอกชนและส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหมาจรจัด /กลุ่มคนรักสัตว์/ กลุ่มจิตอาสา / สัตวแพทย์ / ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกหมา
1. ท่านคิดอย่างไรกับปัญหาหมาจรจัด? ....
2. ท่านคิดว่าอะไรคือสาเหตุของการเกิดหมาจรจัด? ....

<p>.....</p> <p>.....</p>
<p>3. ท่านคิดว่าอะไรคือปัญหา และอุปสรรคในการแก้ไขปัญหามหาจรจัด?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>4. ท่านคิดว่าการแก้ไขปัญหามหาจรจัดสามารถทำได้อย่างไร?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>5. ท่านคิดว่าแนวทางในการที่จะลดปริมาณมหาจรในศูนย์ฯ ด้วยการเพิ่มคุณค่าของมหาจรสามารถทำได้ด้วยวิธีการใดบ้าง?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

6. ท่านคิดอย่างไรกับการนำทฤษฎีสถาปัตยกรรมสีเขียวและหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในการออกแบบศูนย์พักพิงหมาจรจัด เพื่อให้เกิดความยั่งยืน?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สำหรับ ผู้ที่เลี้ยงหมาจรจัด (ในที่สาธารณะ, หมู่บ้าน, ชุมชน)

1. ท่านคิดอย่างไรกับปัญหาหมาจรจัด?

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าอะไรคือสาเหตุของการเกิดหมาจรจัด?

.....

.....

.....

.....

.....

3. หมายรจัดสร้างความสะดวกหรือผลกระทบทบกับท่านหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าการแก้ไขปัญหามารจัดสามารถทำได้ยงไร?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สำหรับ กลุ่มบุคคลท่วไป

1. ท่านคิดยงไรกับปัญหามารจัด?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าอะไรคือสาเหตุของการเกิดหมาจรจัด?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. หมาจรจัดสร้างความเดือดร้อนหรือผลกระทบกับท่านหรือไม่? อย่างไร?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าการแก้ไขปัญหามหาจรจัดสามารถทำได้อย่างไร?

.....

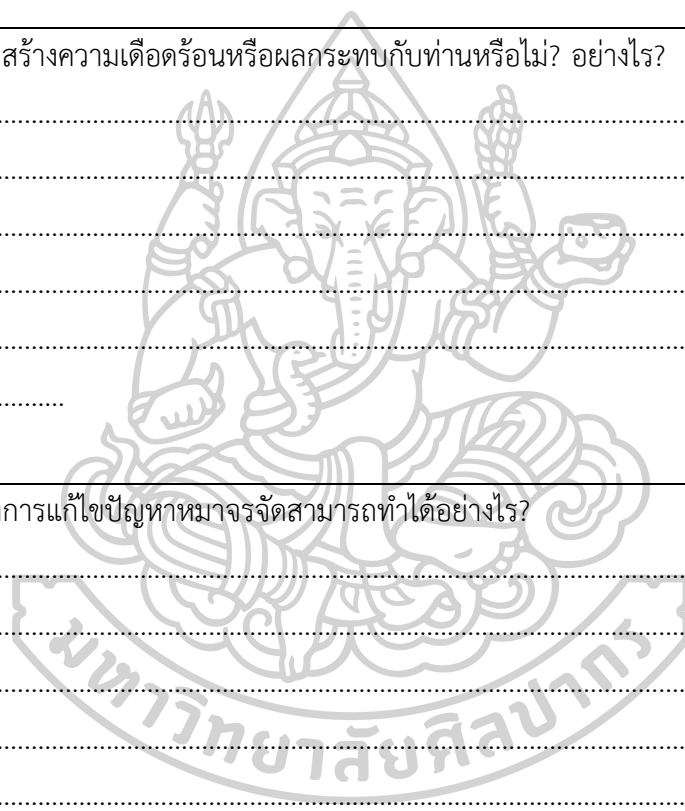
.....

.....

.....

.....

.....

สำหรับ ผู้ดูแลกลุ่มผู้ต้องการใช้หามา ผู้ดูแลศูนย์ผู้สูงอายุ, ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคซึมเศร้า อัลไซเมอร์, ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้ป่วยโรค สมองเสื่อม

1. ท่านคิดอย่างไรกับการนำหามาเป็นส่วนหนึ่งในการบำบัดผู้ป่วยบางโรค หรือผู้สูงอายุ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดอย่างไรหากหามาจัดสามารถฝึกให้เป็นหามาบำบัดหรือหามาทาง?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านยินดีที่จะใช้ประโยชน์จากหามาจัดที่ผ่านการฝึกเป็นหามาบำบัดแล้วหรือไม่?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์
ข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในงานวิจัยนี้

แบบสนทนากลุ่ม

คำอธิบาย

แบบสนทนากลุ่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิจัยในหัวข้อ “จรจัดสรร” ความเชื่อและทัศนคติ การเลียงหมาในสังคมไทยสู่การออกแบบโครงการต้นแบบเพื่อสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร หลักสูตรปรัชญาดุขฎีบัณฑิตสาขาศิลปะการออกแบบเชิงวัฒนธรรม คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร

เพื่อให้งานวิจัยนี้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามตาม ความเป็นจริงให้สมบูรณ์ โดยข้อมูลที่ท่านให้เพื่อนำมาใช้ในงานวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะไม่มี ผลกระทบต่อท่านทั้งนี้ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะ ผู้มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูล ของท่านจะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้เท่านั้น

ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม
<p>1. ท่านคิดว่าวัฒนธรรมและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการเลียงหมาของไทยในอดีตยังส่งผลต่อการ เลียงหมาของคนในสังคมไทยในปัจจุบันหรือไม่?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>2. ท่านคิดว่าทัศนคติในการเลียงหมาของคนในสังคมไทยเป็นอย่างไร? และมีส่วนทำให้เกิดปัญหา หมาจรจัดหรือไม่ อย่างไร?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

3. ท่านคิดอย่างไรกับปัญหาหมาจรจัด?

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าอะไรคือสาเหตุของการเกิดหมาจรจัด?

.....

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าปัญหา และอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาหมาจรจัดคืออะไร?

.....

.....

.....

.....

.....

6. ท่านคิดว่าการแก้ปัญหามาจรจัด เป็นหน้าที่ของใครหรือหน่วยงานใดที่ควรมีหน้าที่รับผิดชอบ?

.....

.....

.....

.....

.....

7. ท่านคิดว่าการแก้ไขปัญหาหมาจรจัดสามารถทำได้อย่างไร?

.....

.....

.....

.....

.....

8. ท่านคิดว่าแนวทางในการที่จะลดปริมาณหมาจรจัดในศูนย์พักพิงหมาจรจัด ด้วยการเพิ่มคุณค่าของหมาจรจัด สามารถทำได้ด้วยวิธีการใดบ้าง?

.....

.....

.....

.....

.....

9. ท่านคิดอย่างไรกับการนำทฤษฎีสถาปัตยกรรมสีเขียวและหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในการออกแบบศูนย์พักพิงหมาจรจัด เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและสมดุล?

.....

.....

.....

10. ท่านคิดว่าการปลูกจิตสำนึกสามารถกระตุ้นให้เกิดการแก้ปัญหาหมาจรจัดหรือลดจำนวนหมาจรจัดได้หรือไม่?

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสนทนากลุ่ม

ข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในงานวิจัยนี้

แบบประเมินกิจกรรม

คำอธิบาย

แบบประเมินนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิจัยในหัวข้อ “จรจัดสรร” ความเชื่อและทัศนคติการเลี่ยมหมาในสังคมไทยสู่การออกแบบโครงการต้นแบบเพื่อสวัสดิภาพหมาจรจัดในมหานคร ปรชญาดุชฎีบัณฑิต สาขาศิลปะการออกแบบเชิงวัฒนธรรม คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อประเมินกิจกรรมซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยดังนี้

1. ศึกษาปัญหาหมาจรจัดและแนวทางการแก้ไขปัญหาของภาครัฐ เอกชน และ กฎหมายที่เกี่ยวข้องรวมถึงผลกระทบที่เกิดจากหมาจรจัดเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน
2. ศึกษาทฤษฎีความเชื่อและทัศนคติการเลี่ยมหมาของสังคมไทยเพื่อนำมาวิเคราะห์และสร้าง รูปแบบการแก้ไขปัญหาหมาจรจัด
3. ออกแบบโครงการต้นแบบเพื่อกระตุ้นการปลูกจิตสำนึกให้กับเด็กและเยาวชนตลอดจนบุคคลทั่วไป เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาหมาจรจัด

แบบทดสอบนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ส่วนที่ 2 ทัศนคติที่มีต่อหมาจรจัดก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (ประสพการณ์)
- ส่วนที่ 3 ทัศนคติที่มีต่อหมาจรจัดหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ปรากฏการณ์)
- ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการจัดการปัญหาหมาจรจัด

*หมายเหตุ ในการกรอกข้อมูลประกอบแบบประเมินกิจกรรมนี้

สำหรับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มอายุ 7-12 ปี สามารถมีผู้อ่านแบบประเมินให้ และให้ผู้ประเมินตอบ

เพื่อให้งานวิจัยนี้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือในการตอบแบบประเมินตามความเป็นจริงให้สมบูรณ์ โดยข้อมูลที่ท่านให้เพื่อนำมาใช้ในงานวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบต่อท่านทั้งนี้ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะ ผู้มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของท่านจะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้เท่านั้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

1.1 อายุ .....ปี

1.2 ท่านเลี้ยงหมาที่บ้านหรือไม่?

1) เลี้ยง 2) เคยเลี้ยง 3) ไม่เลี้ยง

(ข้ามข้อ 1.3 หากท่านไม่เคยเลี้ยงหมา)

1.3 ท่านเลี้ยงหมาพันธุ์อะไร? (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1) หมาพันธุ์ไทย 2) หมาพันธุ์ต่างประเทศ 3) หมาพันธุ์ทาง

1.4 ท่านรู้จักหมาจรจัดหรือไม่?

1) รู้จัก 2) ไม่รู้จัก

ส่วนที่ 2 ทศนคติที่มีต่อหมาจรจัดก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (ประสบการณ์)

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

2.1 ท่านเห็นหมาจรจัดแล้วรู้สึกอย่างไร

1) กลัว 2) เฉยๆ 3) สงสาร/เอ็นดู
 4) อยากให้ความช่วยเหลือ

2.2 ที่ผ่านมามีหมาจรจัดแล้วท่านทำอย่างไร

1) เดินหนี/ไล่ 2) เดินผ่าน/ไม่สนใจ 3) เล่นด้วย/ให้ของกิน
 4) เอาใจใส่/ดูแล

2.3 ท่านคิดว่าหมาจรจัดมีนิสัยอย่างไร

1) ดุร้าย 2) ซื่กลัว 3) เป็นมิตร

2.4 ท่านคิดว่าหมาจรจัดเป็นอันตรายกับท่านหรือไม่

1) อันตรายทุกตัว 2) อันตรายเป็นบางตัว 3) ไม่อันตราย

2.5 ท่านมีวิธีใดในการสังเกตหมาจรจัดเพื่อไม่让您ได้รับอันตรายจากหมาจรจัด

1) สังเกตสีหน้า แววตา 2) สังเกตพฤติกรรมท่าทาง 3) สังเกตรูปลักษณ์

2.6 ท่านคิดว่าท่านพบเห็นหมาจรได้จากที่ใดบ่อยที่สุด

- 1) ตลาด   2) วัด   3) หน้า เซเว่น อีเลฟเว่น
 4) ชุมชน   5) ซ้างถนน   6) พื้นที่รกร้าง

2.7 ที่ผ่านมามีท่านรู้สึกอย่างไรเมื่อเจอหมาจรจัดที่เป็นโรคขี้เรื้อน

- 1) เฉยๆ   2) กลัวเชื้อโรค   3) อยากให้ความช่วยเหลือ

2.8 ที่ผ่านมามีท่านทำอะไรเมื่อพบหมาจรจัดป่วยหรือบาดเจ็บ

- 1) เดินผ่าน/ไม่สนใจ   2) ไล่   3) ติดต่อหาผู้ช่วยเหลือ
 4) ช่วยเหลือด้วยตนเอง

2.9 ท่านรู้หรือไม่ว่าเมื่อท่านต้องการช่วยเหลือหมาจรจัดท่านจะต้องดำเนินการอย่างไร

- 1) รู้   2) ไม่รู้

2.10 หากท่านต้องการร้องเรียนเรื่องปัญหาหมาจรจัดท่านจะดำเนินการอย่างไร

- 1) แจ้งสำนักงานเขต   2) แจ้งกรมปศุสัตว์   3) แจ้งองค์กร/มูลนิธิเพื่อ

หมาจรจัด

ส่วนที่ 3 ทักษะคดีที่มีต่อหมาจรจัดหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ปรากฏการณ์)

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

3.1 จากนี้ไปหากท่านเห็นหมาจรจัดแล้วท่านจะรู้สึกอย่างไร

- 1) กลัว   2) เฉยๆ   3) สงสาร/เอ็นดู
 4) อยากให้ความช่วยเหลือ

3.2 จากนี้ไปหากท่านเจอหมาจรจัดแล้วท่านจะทำอย่างไร

- 1) เดินหนี/ไล่   2) เดินผ่าน/ไม่สนใจ   3) เล่นด้วย/ให้ของกิน
 4) เอาใจใส่/ดูแล

3.3 จากนี้ไปหากท่านพบหมาจรจัดที่ป่วยหรือบาดเจ็บท่านจะทำอย่างไร

- 1) เดินผ่าน/ไม่สนใจ   2) ไล่   3) ติดต่อหาผู้ช่วยเหลือ
 4) ช่วยเหลือด้วยตนเอง

3.4 จากนี้ไปท่านรู้หรือไม่ว่าเมื่อท่านต้องการช่วยเหลือหมาจรจัดท่านจะต้องดำเนินการอย่างไร

- 1) รู้   2) ไม่รู้

3.5 จากนี้ไปหากท่านมีโอกาสในการช่วยเหลือหมาจรจัดท่านจะทำอย่างไร

- 1) ให้การช่วยเหลือ   2) ไม่ช่วยเหลือ

3.6 จากนี้ไปหากท่านต้องการร้องเรียนเรื่องปัญหาหมาจรจัดท่านจะดำเนินการอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) แจ้งสำนักงานเขต   2) แจ้งกรมปศุสัตว์   3) แจ้งองค์กร/มูลนิธิเพื่อ

หมาจรจัด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการจัดการปัญหาหมาจรจัด

ท่านคิดว่าควรแก้ไขปัญหาหมาจรจัดอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมิน
ข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในงานวิจัยนี้

ภาคผนวก ข

ข้อมูลประกอบการทบทวนวรรณกรรม

องค์ประกอบของสถานสงเคราะห์

(กระทรวงมหาดไทย, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562)

รายการ	คำแนะนำ
<p>1. องค์ประกอบของสถานสงเคราะห์สัตว์</p> <p>1.1 สถานที่ตั้ง</p> <p>1.2 ผังและลักษณะสถานสงเคราะห์สัตว์</p> <p>1.3 โรงเรือน</p>	<p>1.1.1 ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงสัตว์ มีการคมนาคมสะดวก มีระบบสาธารณูปโภคเพียงพอ น้ำท่วมไม่ถึง และมีแหล่งน้ำสะอาดเพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์</p> <p>1.1.2 ควรอยู่ห่างไกลจากชุมชนและแหล่งน้ำสาธารณะ อย่างน้อย 400 เมตร ซึ่งอาจได้รับผลกระทบหรือมลภาวะจากการเลี้ยงสัตว์ของสถานสงเคราะห์ได้</p> <p>1.1.3 ควรอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากอันตราย ทั้งอันตรายทางกายภาพทางเคมี และทางชีวภาพ ไม่มีมลภาวะเป็นพิษที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและสุขอนามัยของคนและสัตว์</p> <p>1.2.1 มีพื้นที่เพียงพอและเหมาะสมกับขนาดและจำนวนโรงเรือนสงเคราะห์สัตว์ ที่มีภายในสถานสงเคราะห์สัตว์ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพสัตว์ ควรมีระยะห่างของแต่ละโรงเรือนเพื่อการระบายอากาศที่ดีและควบคุมการเกิดโรคระหว่างโรงเรือน</p> <p>1.2.2 มีการวางผังที่เอื้อต่อการปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะและแยกพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นสัดส่วน โดยการกำหนดตำแหน่งและจัดพื้นที่เป็นสัดส่วนอย่างชัดเจนสำหรับพื้นที่เลี้ยงสัตว์ พื้นที่เก็บอาหารสัตว์และอุปกรณ์ พื้นที่ทำลายซากสัตว์ และพื้นที่บำบัดน้ำเสียและสิ่งปฏิกูล เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานสามารถป้องกันและควบคุมโรคภายในสถานสงเคราะห์สัตว์ได้</p> <p>1.2.3 มีการแยกพื้นที่เลี้ยงสัตว์ตามชนิด ช่วงอายุ เพศ พฤติกรรม และสถานะทางสุขภาพของสัตว์ เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานสามารถป้องกันและควบคุมโรคภายในสถานสงเคราะห์สัตว์ได้</p> <p>1.2.4 มีรั้วรอบขอบชิด สามารถป้องกันสัตว์ผ่านเข้า-ออกได้</p> <p>1.3.1 โรงเรือนต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับจำนวนสัตว์ที่เลี้ยงและไม่หนาแน่นเกินไป เพื่อให้สัตว์มีอิสระในการเคลื่อนไหว รวมถึงต้องมีพื้นที่ในการแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ โดยหมาควรมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 4 ตารางเมตรต่อตัว และแมวควรมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 0.85 ลูกบาศก์เมตรต่อตัว</p> <p>1.3.2 การออกแบบก่อสร้างควรคำนึงถึงการป้องกันและการดูดซับเสียงการให้แสงแดดส่องเข้าถึงภายในโรงเรือน ทิศทางของลมเพื่อช่วยระบายอากาศ และประหยัดพลังงาน</p> <p>1.3.3 โครงสร้างต้องแข็งแรง ง่ายต่อการกำจัดปรสิต ภายนอกอาคารบำรุงรักษาและทำความสะอาด มีหลังคากันแดดกันฝน บำรุงรักษา และมีการระบายอากาศที่ดี วัสดุที่ใช้ในการสร้างโรงเรือน ไม่ควรมีส่วนที่แหลมคม ซึ่งอาจทำให้สัตว์หรือผู้ปฏิบัติงานได้รับอันตราย</p>
<p>1. องค์ประกอบของสถานสงเคราะห์สัตว์ (ต่อ)</p> <p>1.3 โรงเรือน (ต่อ)</p>	<p>1.3.3 โครงสร้างต้องแข็งแรง ง่ายต่อการกำจัดปรสิต ภายนอกอาคารบำรุงรักษาและทำความสะอาด มีหลังคากันแดดกันฝน บำรุงรักษา และมีการระบายอากาศที่ดี วัสดุที่ใช้ในการสร้างโรงเรือน ไม่ควรมีส่วนที่แหลมคม ซึ่งอาจทำให้สัตว์หรือผู้ปฏิบัติงานได้รับอันตราย</p>

รายการ	คำแนะนำ
1.4 คอกหรือกรง	<p>1.3.4 พื้นโรงเรือนควรเป็นพื้นซีเมนต์ ไม่หยาบและไม่ลื่นจนเกินไปไม่มีรอยแตกชำรุด พื้นที่มีความสะอาด มีการระบายน้ำที่ดี ไม่มีน้ำขัง ไม่มีรอยแตกชำรุด พื้นที่มีความลาดเอียง เพื่อสะดวกในการทำ ความสะอาด และการระบายน้ำผั่งและ ฝ้าควรทำจากวัสดุที่ไม่ดูดซับน้ำ</p> <p>1.3.5 ไม่มีรอยแตกชำรุด เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นที่วางไข่ของเห็บ</p> <p>1.4.1 มีโครงสร้างแข็งแรง ไม่ชำรุดหรือมีส่วนแหลมคมที่อาจเป็นอันตรายต่อสัตว์และ คนเลี้ยง และป้องกันสัตว์หนีออกได้</p> <p>1.4.2 คอกหรือกรงไม่มีส่วนใดหรือช่องว่างที่ทำให้ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายสัตว์ เข้าไปติดหรือได้รับบาดเจ็บ</p> <p>1.4.3 มีพื้นที่เหมาะสมกับขนาดร่างกาย และการแสดงพฤติกรรมกรากินอาหาร การ ขับถ่าย การนอน ยืน ปีน หรือห้อยโหนได้</p> <p>1.4.4 ควรมีช่องว่างให้สัตว์มองเห็นภายนอก และมีที่ให้สัตว์หลบจากการมองเห็นได้</p> <p>1.4.5 ควรสะอาดและแห้ง</p>
2. อาหารสำหรับสัตว์	<p>2.1 ภาชนะให้อาหารสัตว์ต้องสะอาดและมีจำนวนเพียงพอ</p> <p>2.2 จำนวนมือและปริมาณการให้อาหารต้องเหมาะสมตามชนิดและสถานะทาง สุขภาพของสัตว์แต่ละตัว</p> <p>2.3 การใช้อาหารสำเร็จรูป ต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด</p> <p>2.4 การใช้อาหารปรุงเอง ต้องถูกสุขอนามัย ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพสัตว์ และ ควรเก็บทิ้งหลังจากให้สัตว์กินไม่เกิน 6 ชั่วโมง</p> <p>2.5 มีสถานที่เก็บอาหารสัตว์แยกเป็นสัดส่วนและสามารถป้องกันการปนเปื้อนและ การเสื่อมคุณภาพได้</p> <p>2.6 สัตว์ทุกตัวต้องสามารถเข้าถึงอาหารได้อย่างเพียงพอ</p>
3. น้ำ	<p>3.1 น้ำที่ใช้เลี้ยงสัตว์ต้องสะอาด ไม่มีเชื้อโรคและสิ่งเจือปนที่เป็นอันตราย และมีการ ป้องกันการปนเปื้อน</p> <p>3.2 สัตว์ทุกตัวสามารถเข้าถึงน้ำดื่มได้อย่างเพียงพอ</p>
4. การจัดการสถานสงเคราะห์สัตว์	<p>4.1 สัตว์</p> <p>4.1.1 มีจำนวนสัตว์เหมาะสมที่จะสามารถดูแลและจัดสวัสดิภาพสัตว์ได้เพียงพอและ ทัวถึง</p> <p>4.1.2 สัตว์แต่ละตัวต้องสามารถระบุตัวได้ เช่น มีชื่อ และ/หรือเครื่องหมายประจำตัว ได้แก่ ปลอกคอ แถบเครื่องหมายไมโครชิป หรือตำหนิ เป็นต้น</p> <p>4.2 บุคลากร</p> <p>4.2.1 มีจำนวนบุคลากรเพียงพอและเหมาะสม</p> <p>4.2.2 มีสุขอนามัยส่วนบุคคลที่ดี</p> <p>4.2.3 ควรได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง</p> <p>4.2 บุคลากร (ต่อ)</p> <p>4.2.4 ต้องได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าล่วงหน้า</p> <p>4.2.5 ควรได้รับการฝึกอบรม เช่น การจัดสวัสดิภาพสัตว์ การป้องกันโรคการ สุขภาพ และการสังเกตอาการสัตว์ป่วย</p>

รายการ	คำแนะนำ
4.3 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา	4.3.1 โรงเรือนและอุปกรณ์ ต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะ 4.3.2 มีการบำรุงรักษาโรงเรือนและอุปกรณ์ ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ 4.3.3 การทำความสะอาดต้องเริ่มจากบริเวณที่เลี้ยงลูกและแม่สัตว์ สัตว์ที่มีสุขภาพแข็งแรง สัตว์ป่วยไม่ติดเชื้อ และสัตว์ป่วยติดเชื้อตามลำดับ 4.3.4 การทำความสะอาดกรงหรือคอกควรนำสัตว์ออกจากกรงหรือคอกก่อน ไม่ควรฉีดน้ำล้างกรงหรือคอกในขณะที่มีสัตว์อยู่
5. การดูแลสุขภาพของสัตว์ 5.1 การป้องกันและควบคุมโรคสัตว์ 5.2 การบำบัดโรค	5.1.1 สามารถระบุแหล่งที่มาของสัตว์ มีการกักโรคและมีการตรวจสอบสุขภาพสัตว์ที่เข้ามาใหม่ทุกตัว อย่างน้อย 14 วัน และตรวจรับรองจากพฤติกรรม 5.1.2 มีการตรวจ การสังเกตอาการสัตว์ป่วย และพฤติกรรมของสัตว์ทุกตัวอย่างสม่ำเสมอ 5.1.3 มีการเปลี่ยนรองเท้าและล้างมือด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อทุกครั้ง ที่เข้าและออกแต่ละโรงเรือน 5.1.4 มีโปรแกรมการให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและวัคซีนอื่น ๆ ที่จำเป็น 5.1.5 มีโปรแกรมการควบคุมและกำจัดพยาธิภายในและภายนอก 5.1.6 มีมาตรการป้องกันและกำจัดสัตว์พาหะ 5.1.7 กรณีเกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาด ให้แจ้งและปฏิบัติตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ 5.2.1 การบำบัดโรคสัตว์ต้องอยู่ภายใต้คำแนะนำของสัตวแพทย์ 5.2.2 สัตว์ในสถานสงเคราะห์สัตว์ทุกตัวควรได้รับการทำหมัน 5.2.3 มีการแยกสัตว์ป่วยออก เพื่อทำการรักษา
6. สวัสดิภาพสัตว์	6.1 มีการดูแลและตรวจติดตามสัตว์ทุกตัวให้มีความเป็นอยู่ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์อย่างสม่ำเสมอและเพียงพอ 6.2 ควรจัดให้มีอุปกรณ์หรือกิจกรรมทำให้สัตว์ได้ผ่อนคลาย และต้องเหมาะสมกับพฤติกรรมตามธรรมชาติของสัตว์ เช่น มีของเล่นมีปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น 6.3 ไม่ควรทำให้สัตว์หวาดกลัวหรือได้รับบาดเจ็บ เพื่อให้สัตว์เปลี่ยนพฤติกรรมหรือเพื่อเป็นการลงโทษ 6.4 หากมีการขยับเคลื่อนย้ายหรือการจับบังคับสัตว์ ควรปฏิบัติอย่างเหมาะสมและปลอดภัยทั้งคนและสัตว์ 6.5 หากต้องทำการุณยฆาต ต้องพิจารณาว่าไม่สามารถใช้วิธีอื่นเพื่อให้สัตว์พ้นจากความทุกข์ทรมานได้และต้องทำโดยสัตวแพทย์
7. การจัดการสิ่งแวดล้อม	7.1 มีการจัดการซากสัตว์ที่เหมาะสม โดยใช้วิธีการ ดังนี้ (1) การฝัง ต้องมีพื้นที่เพียงพออยู่ในบริเวณน้ำท่วมไม่ถึงและห่างจากแหล่งน้ำ ให้ฝังไว้ใต้ระดับผิวดิน ไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร โรยปูนขาวหรือราดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ แล้วกลบหลุมและคลุมดินให้แน่น เหนือระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร เพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์ไปคุ้ยเขี่ย (2) การเผา ให้เผาในที่ที่เหมาะสมและเผาซากหมด

รายการ	คำแนะนำ
	<p>(3) การทิ้งซากในบ่อทิ้งซาก โดยทำเป็นบ่อซีเมนต์ มีความลึกห่างจากระดับน้ำใต้ดินไม่น้อยกว่า 1 เมตร มีฝาซีเมนต์เปิด-ปิด เมื่อทิ้งซากสัตว์ลงไปแล้วจะเกิดกระบวนการหมัก (Fermentation) ใช้เป็นการฆ่าเชื้อโรคและการย่อยสลายซากสัตว์</p> <p>7.2 มูลสัตว์ สิ่งปฏิกูล น้ำทิ้ง ต้องผ่านการบำบัดโดยวิธีที่เหมาะสมไม่ก่อให้เกิดกลิ่นหรือก่อให้เกิดความรำคาญต่อผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ใกล้เคียง</p> <p>7.3 ขยะมูลฝอยต้องรวบรวมไว้ในภาชนะ ซึ่งมีฝาปิดมิดชิด และนำไปกำจัดอย่างเหมาะสม โดยไม่ให้หมักหมมอยู่ในสถานสงเคราะห์สัตว์</p> <p>7.4 ควรมีการรวบรวมน้ำฝน เพื่อไม่ให้ปนกับระบบกำจัดน้ำเสีย</p> <p>7.5 ควรปลูกต้นไม้ให้ร่มเงา ดูดซับเสียง และป้องกันแสงสว่างจากภายนอกในเวลากลางคืน</p>
8. การบันทึกข้อมูล	<p>8.1 มีระบบการบันทึกและเก็บบันทึกข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ข้อมูลทะเบียนประวัติสัตว์ เช่น ชื่อและ/หรือตัวเลขกำกับ แหล่งที่มาของสัตว์ วันที่เข้าและออก ชนิดสัตว์ อายุ เพศ สี และตำหนิ ประวัติการรักษา และพฤติกรรมสัตว์</p> <p>8.2 ให้บันทึกข้อมูลผลการปฏิบัติงานในขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการสถานสงเคราะห์สัตว์ ที่มีผลต่อสุขภาพและการควบคุมโรค</p> <p>8.3 เก็บรักษาบันทึกต่าง ๆ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ยกเว้นข้อมูลทะเบียนประวัติสัตว์เลี้ยงให้เก็บไว้ตลอดอายุสัตว์เลี้ยง</p>
9. แผนฉุกเฉิน	<p>9.1 จัดให้มีไฟฟ้าสำรองและถังดับเพลิงเคลื่อนที่อย่างเพียงพอและวางไว้ในตำแหน่งที่เหมาะสมกับการใช้งาน</p> <p>9.2 มีการวางแผนอพยพสัตว์ และเบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ติดต่อในกรณีที่เกิดภาวะฉุกเฉิน</p>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวศพร จันทองจีน
วัน เดือน ปี เกิด	29 กรกฎาคม 2529
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2565 ปริญญาเอก ศิลปะการออกแบบเชิงวัฒนธรรม คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2557 ปริญญาโท ศิลปมหาบัณฑิต สาขาออกแบบภายใน คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร พ.ศ. 2551 ปริญญาตรี ศิลปบัณฑิต สาขาออกแบบภายใน วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ที่อยู่ปัจจุบัน	45/121 นวมินทร์ 24 ซอยย่อยอุเทน15 แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10240
ผลงานตีพิมพ์	ผลงานสร้างสรรค์ที่ 1 1. ชื่อเรื่อง / ชื่อผลงาน การศึกษา “อยู่” ไม่ไผ่ เพื่อเสนอแนวทางการออกแบบภายในเนอสเซอรี่ 2. ลักษณะโครงการ / ผลงาน บทความวิจัย 3. การเผยแพร่ผลงานวิจัย/ผลงานสร้างสรรค์ โปสเตอร์และตีพิมพ์ในงานประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์ ครั้งที่ 9 ในวันที่ 7-9 สิงหาคม 2560 ผลงานสร้างสรรค์ที่ 2 1. ชื่อเรื่อง / ชื่อผลงาน “ศรัทธา” 2. ลักษณะโครงการ / ผลงาน งานสร้างสรรค์ Mix Media Art 3. การเผยแพร่ผลงานวิจัย/ผลงานสร้างสรรค์ โครงการปฏิบัติการทางทัศนศิลป์และนิทรรศการนานาชาติ (2561).

ผลงานสร้างสรรค์ที่ 3

1. ชื่อเรื่อง / ชื่อผลงาน

เปลี่ยนมุมมอง เปลี่ยนความคิด

2. ลักษณะโครงการ /ผลงาน

งานสร้างสรรค์ Mix Media Art

3. การเผยแพร่ผลงานวิจัย/ผลงานสร้างสรรค์

โครงการปฏิบัติการทางทัศนศิลป์และนิทรรศการนานาชาติ (2562).

ผลงานสร้างสรรค์ที่ 4

1. ชื่อเรื่อง / ชื่อผลงาน

การออกแบบภายในพื้นที่สาธารณะ

2. ลักษณะโครงการ /ผลงาน

นำเสนองานโปสเตอร์

3. การเผยแพร่ผลงานวิจัย/ผลงานสร้างสรรค์

โครงการสัมมนาทางวิชาการและการประชุมวิชาการงานสร้างสรรค์

“สร้างสรรค์อย่างยั่งยืน” 27 สิงหาคม 2563 ณ สถาบันศิลปะและ

วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผลงานสร้างสรรค์ที่ 5

1. ชื่อเรื่อง / ชื่อผลงาน

The Reflective

2. ลักษณะโครงการ /ผลงาน

Photography Size : 4896 x 3264

3. การเผยแพร่ผลงานวิจัย/ผลงานสร้างสรรค์

The Reflective of humanity

The Reflection of Stray Dog's Problem in Thai's Society, Sense of Survival, and Hope in Humanity.

FREEDOM 2021 15th-30th August 2021

ผลงานสร้างสรรค์ที่ 6

1. ชื่อเรื่อง / ชื่อผลงาน

Reflection of beauty

2. ลักษณะโครงการ /ผลงาน

Installation Art. Size : 3x3 m.

3. การเผยแพร่ผลงานวิจัย/ผลงานสร้างสรรค์

IVCE#4 International Visual Culture Exhibition 2022. January

28th- February 28 th 2022. www.ivceuns.art

ผลงานสร้างสรรค์ที่ 7

1. ชื่อเรื่อง / ชื่อผลงาน

Light + Black

2. ลักษณะโครงการ /ผลงาน

Interior design Size : 10 mb.

3. การเผยแพร่ผลงานวิจัย/ผลงานสร้างสรรค์

The 16th International Visual Arts Workshop and Exhibition in

Thailand 2022 31 มีนาคม-29 เมษายน 2565

